

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
GELENEKSEL TÜRK EL SANATLARI ANASANAT DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ANKARA VAKIF ESERLERİ MÜZESİ'NDE BULUNAN UŞAK
HALILARININ İNCELENMESİ

HAZIRLAYAN
Berna İLERİ

DANIŞMAN
Prof. Elvan ÖZKAVRUK ADANIR

2010-İZMİR

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Ankara Vakıf Eserleri Müzesi’nde Bulunan Uşak Halılarının İncelenmesi” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

14.05.2010

Berna İLERİ

TUTANAK

Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü' nün/...../..... tarih vesayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisanüstü Öğretim Yönetmeliği'ninmaddesine göre Geleneksel Türk El Sanatları Anasanat Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Berna İLERİ'nin “ Ankara Vakıf Eserleri Müzesi'nde Bulunan Uşak Halılarının İncelenmesi ” konulu tezi/projesi incelenmiş ve aday/...../..... tarihinde, saat’ da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini/projesini savunmasından sonra dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından jüri üyelerine sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin/projeninolduğuna oy.....ile karar verildi.

BAŞKAN

ÜYE

ÜYE

YÖK DOKÜMANTASYON MERKEZİ TEZ VERİ FORMU

Tez/Proje No:

Konu Kodu:

Üniv. Kodu:

Not: Bu bölüm merkezimiz tarafından doldurulacaktır.

Tez/Proje Yazarının

Soyadı: İLERİ

Adı: Berna

Tezin/Projenin Türkçe Adı: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi'nde Bulunan Uşak Halılarının İncelenmesi

Tezin/Projenin Yabancı Dildeki Adı: The Analysis of the Uşak Carpets in Ankara Vakıf Eserleri Museum

Tezin/Projenin Yapıldığı

Üniversitesi: D.E.Ü.

Enstitü: G.S. E.

Yıl: 2010

Diğer Kuruluşlar:

Tezin/Projenin Türü:

Yüksek Lisans:

Dili: Türkçe

Doktora:

Sayfa Sayısı: 298

Tıpta Uzmanlık:

Referans Sayısı: 198

Sanatta Yeterlilik:

Tez/Proje Danışmanlarının

Unvanı: Prof.

Adı: Elvan

Soyadı: ÖZKAVRUK ADANIR

Türkçe Anahtar Kelimeler:

1-Uşak Halısı

2-Halı

3-Türk halısı

4-Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

5-

İngilizce Anahtar Kelimeler:

1- Uşak Carpet

2- Carpet

3- Turkish Carpet

4- Ankara Vakıf Eserleri Museum

5-

Tarih: 14.05.2010

İmza:

Tezimin Erişim Sayfasında Yayınlanmasını İstiyorum: Evet

Hayır

ÖZET

Ankara Vakıf Eserleri Müzesi, Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından 2007 yılında kurulmuştur. Önceki yıllarda Ankara’da Vakıflar Genel Müdürlüğü’ne ait küçük bir halı ve kilim sergi salonu bulunan Genel Müdürlük, Türkiye’nin dört bir yanından topladığı vakıf eserlerini Ankara’da bir müze kurarak sergileme kararı almıştır. 2004 yılına kadar Ankara Müftülüğü tarafından kullanılan bugünkü müze binası, Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından müze olarak kullanılmak üzere restorasyonu yapılarak 7 Mayıs 2007 tarihinde Ankara Vakıf Eserleri Müzesi adıyla hizmete açılmıştır.

Müze binası, bodrum üzerine zemin ve birinci kat olmak üzere üç kattan oluşmaktadır. Müze’de seminer salonu, kütüphane, konservasyon laboratuvarının yanı sıra, daimi koleksiyonun sergilendiği 4 sergi salonu ve geçici koleksiyonların sergilendiği 1 sergi salonu olmak üzere 5 sergi salonu bulunmaktadır. Bu salonlarda halı, kilim, ahşap, maden, çini, hat, el yazma eserler, şamdan, kandil, saatler ve fotoğraf makineleri sergilenmektedir.

Sergilenen eserlerin arasında Uşak, Bergama, Kırşehir, Kafkas, Milas ve Kula yörelerine ait halılar, Batı Anadolu, Şarköy ve Niğde yöresine ait kilimler, Ankara Ahi Elvan Camii’ne ait 4 adet pencere kanadı, Sivas Divriği Ulu Cami’ye ait kapı kanadı, Kütahya’dan getirilmiş 2 adet vaaz kürsüsü bulunmaktadır. Bunların dışında el yazma eserler (silsilename, çoğu padişah vakfiyesi olan vakfiyeler, Kur’an-ı Kerimler), Atik Valide Sultan Camii’ne ait 16 yy.’a tarihlendirilmiş bir çini pano ve levha sergilenen eserler arasındadır.

“Ankara Vakıf Eserleri Müzesi’nde Bulunan Uşak Halılarının İncelenmesi” adlı tez çalışması kapsamında 88 adet Uşak halısının kalite, boyut, düğüm türü, kullanılan malzeme gibi teknik özellikleri ile motif ve kompozisyonları incelenmiştir.

ABSTRACT

Ankara Vakif Eserleri Museum was founded by the Ankara Foundations General Directorate in 2007. Previously The General Directorate had had a small exhibition saloon in which valuable carpets and kilims had been gathered. Later he decided to collect other valuable Turkish article. For this purpose he needed a larger space and found a museum building. This museum building, which had been used by the Ankara and later restored by the Foundations General Directorate, opened to the public in 2007.

The museum has three floors, a basement, a ground and first floor. Besides a seminar room, library, and conservation laboratory, there are a total of five exhibition saloons. The permanent articles are exhibited in four saloons and temporary articles are displayed in one saloon. In these saloons, carpets and kilims, wooden, metal, and tile articles, manuscripts, candle holders, oil lamps, clocks and cameras are exhibited.

Among the articles displayed are carpets from the Uşak, Bergama, Kırşehir, Caucasian, Milas and Kula regions, kilims from Western Anatolia, Şarköy, and Niğde, four window shutters from Ankara's Ahi Elvan Mosque, and two sermon pulpits which were brought from Kütahya. Apart from these, there are manuscripts, ceramic tile panel and a painting from the Atik Valide Sultan's Mosque dating back to the 16th century.

In a dissertation study called "The Analysis of the Uşak Carpets in Ankara Vakif Eserleri Museum", 88 Uşak carpets were examined in terms of their technical specifications such as quality, the size, types of knots, materials used, motifs, and composition.

ÖNSÖZ

Tarihi, kaynaklara göre XVI. yüzyıla dayanan ve Türk halı tarihi içinde önemli bir yeri olan Uşak halıları yerli ve yabancı pek çok müzede sergilenmektedir. Ankara Vakıf Eserleri Müzesi'nde de bu güne kadar incelemesi yapılmamış Uşak halıları bulunmaktadır. Bundan dolayı tez konusu "Ankara Vakıf Eserleri Müzesi'nde Bulunan Uşak Halılarının İncelenmesi" olarak seçilmiştir.

Lisans ve Yüksek Lisans eğitimim süresince bilgilerinden yararlandığım Prof. İsmail ÖZTÜRK'e, tez seçiminde ve düzenlenmesinde desteğini esirgemeyen Danışmanın Prof. Elvan ÖZKAVRUK ADANIR'a, aldığım eğitim süresince bilgileriyle bana büyük katkıları olan bölüm hocalarım Prof. Nuray YILMAZ'a , Doç. Oya SİPAHİOĞLU'na, tez çalışmam sırasında destek ve yardımlarını eksik etmeyen Arş. Gör. Gonca KARAVAR, Arş. Gör. Bahadır ÖZTÜRK'e ve diğer bölüm hocalarıma teşekkür ederim.

Müze'de yapılan çalışmalar süresince büyük katkıları olan Müze Vekil Müdürü Nilgün ÇEVİRİMLİ'ye, Müze teberrukat Memuru Ali Rıza YILDIZ'a ve Müze çalışanlarına, bilgilerinden yararlandığım Prof. Dr. Hakkı ACUN'a, halılar ile ilgili görüşlerine başvurduğum ELSA Yönetim Kurulu Başkanı Fikret ÖNDER'e, dayanışma ve desteği için Muhammet BİLGİN ve adını burada sayamadığım pek çok arkadaşına, Ankara'da evlerinde misafir olduğum ERDEM ve İLERİ ailelerine, çalışmalarım sırasında maddi ve manevi destekleriyle yanımda olan ablam Bennur ŞEFİK ve Nuri ŞEFİK'e, ağabeyim Hasan İLERİ'ye ve anneme, babama teşekkür ederim.

Berna İLERİ

İÇİNDEKİLER

ANKARA VAKIF ESERLERİ MÜZESİ'NDE BULUNAN UŞAK HALILARININ İNCELENMESİ

YEMİN METNİ.....	ii
TUTANAK	iii
YÖK DÖKÜMANTASYON MERKEZİ TEZ VERİ FORMU	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	x
ÇİZİMLER LİSTESİ	xi
ŞEMA ve TABLOLAR LİSTESİ	xiii
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ	xiv
GİRİŞ	1

1. BÖLÜM

ANKARA VAKIF ESERLERİ MÜZESİ VE UŞAK HALILARI

1.1.Ankara Vakıf Eserleri Müzesi'nin Tanıtımı	6
1.2.Uşak Halıcılığı ve Tarihçesi.....	16
1.3.Uşak Halılarının Özellikleri ve Adlandırılmaları	30
1.3.1. Madalyonlu Uşak Halıları	32
1.3.2. Yıldızlı Uşak Halıları	41
1.3.3. Beyaz Zeminli Halılar	51
1.3.4. Uşak Seccade Halıları	58
1.3.5. Diğer Gruplar	66

2. BÖLÜM
ANKARA VAKIF ESERLERİ MÜZESİ'NDE BULUNAN UŞAK HALILARI
ve KATALOG ÇALIŞMASI

2.1.Ankara Vakıf Eserleri Müzesi'nde Bulunan Uşak Halıları.....	71
2.2.Katalog Çalışması	75
2.2.1. Madalyonlu Uşak Halıları	85
2.2.2. Yıldızlı Uşak Halıları	125
2.2.3. Uşak Yöresine Ait Diğer Halılar	138
2.3. Ankara Vakıf Eserleri Müzesi'nde Bulunan Uşak Halılarının Değerlendirilmesi	225
2.4.Uygulama Çalışmaları	231
SONUÇ.....	233
EKLER.....	237
KAYNAKÇA	287
ÖZGEÇMİŞ	

KISALTMALAR

- a.g.e.: Adı geçen eser
a.g.m.: Adı geçen makale
AVBM.: Ankara Vakıflar Bölge Müdürlüğü
AVEM.: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi
b.k.z.: Bakınız
cm.: Santimetre
Çev.: Çeviren
dm.: Desimetre
Env. No: Envanter Numarası
NO: Numara
Prof.: Profesör
S: Eserin toplam sayfa sayısı
s.: Alıntı yapılan sayfalar
t.y.: Tarih yok
VGM.: Vakıflar Genel Müdürlüğü
y.a.g.e: Yukarıda adı geçen eser
y.y.: Yayın yeri yok
yy.: Yüzyıl

ÇİZİMLER LİSTESİ

Sayfa

Çizim-1: 16-342 envanter numaralı halının zeminde madalyonu oluşturan motifler.....	88
Çizim-2: 16-342 envanter numaralı halının zeminde yıldız formundaki madalyonu oluşturan motifler	89
Çizim-3: 16-342 envanter numaralı halının ana bordüründe yer alan motifler.....	90
Çizim-4: 16-342 envanter numaralı halının ince bordüründe yer alan motifler....	90
Çizim-5: 16-342 envanter numaralı halının ince bordüründe yer alan motifler....	90
Çizim-6: 06-1242 envanter numaralı halının zeminde yer alan madalyonu oluşturan motifler	93
Çizim-7: 06-1242 envanter numaralı halının zeminde yer alan üçgen formda madalyon	94
Çizim 8: 06-1242 envanter numaralı halının ana bordüründe yer alan motifler ..	95
Çizim-9: 06-1242 envanter numaralı halının ince bordüründe yer alan motifler.	95
Çizim-10: 06-1242 envanter numaralı halının ince bordüründe yer alan motifler.....	95
Çizim-11: 06-1243 envanter numaralı halının zeminde yer alan madalyon	99
Çizim-12: 06-1243 envanter numaralı halının zemin köşesinde yer alan madalyon	100
Çizim-13: 06-1243 envanter numaralı halının ana bordür motifleri	101
Çizim-14: 06-1243 envanter numaralı halının ince bordür motifleri	101
Çizim-15: 45-273 envanter numaralı halının zeminde yer alan madalyon	104
Çizim-16: 45-273 envanter numaralı halının bordüründe yer alan motifler	105
Çizim 17: 06-1205 envanter numaralı halının zeminde yer alan madalyon.....	109
Çizim-18: 06-1205 envanter numaralı halının zeminin köşesinde bulunan madalyon	110
Çizim-19: 06-1205 envanter numaralı halının ana bordür motifi	110
Çizim-20: 06-1205 envanter numaralı halının ince bordür motifi.....	110
Çizim-21: 06-1205 envanter numaralı halının ince bordür motifi	110
Çizim-22: 55-1731 envanter numaralı halının zeminde yer alan madalyon	113
Çizim 23: 55-1731 envanter numaralı halının zeminde yer alan ½ madalyon.....	114

Çizim-24: 55-1731 envanter numaralı halının ana bordür motifi	115
Çizim-25: 55-1731 envanter numaralı halının ince bordür motifi	115
Çizim-26: 55-1731 envanter numaralı halının ince bordür motifi	115
Çizim-27: 23-817 envanter numaralı halının zemininde bulunan madalyon	119
Çizim-28: 23-817 envanter numaralı halının ana bordür motifi	120
Çizim-29: 23-817 envanter numaralı halının ince bordür motifi	120
Çizim-30: 06-1353 envanter numaralı halının yıldız motifi.....	128
Çizim-31: 06-1353 envanter numaralı halının baklava şeklindeki motifi.....	129
Çizim-32: 06-1353 envanter numaralı halının ana bordürü	131
Çizim-33: 06-1353 envanter numaralı halıların ince bordür motifi	131
Çizim-34: 06-1241 envanter numaralı halının ana bordür motifi	135
Çizim-35: 37-1523 envanter numaralı halının ana bordür motifi.....	137
Çizim-36: 37-1523 envanter numaralı halının ince bordür motifi	137
Çizim-37: 23-518 envanter numaralı halının zemininde bulunan hatayi motifi ..	140
Çizim-38-39: 23-518 envanter numaralı halının zemininde bulunan motifler.....	140
Çizim 40-41: 23-518 envanter numaralı halının zemininde bulunan motifler	141
Çizim-42: 23-518 envanter numaralı halının ana bordür motifleri	141
Çizim-43: 23-518 envanter numaralı halının ince bordür motifi	142
Çizim-44: 37-1314 envanter numaralı halının ana bordür motifleri	151
Çizim-45: 37-1314 envanter numaralı halının ince bordür motifleri	151
Çizim-46: 37-1315 envanter numaralı halının ana bordür motifi	155
Çizim-47: 23-535 envanter numaralı halının ana bordür motifi	161
Çizim-48: 23-382 envanter numaralı halının zemininde yer alan motifler	165
Çizim-49: 23-507 envanter numaralı halının ana bordür motifleri	170
Çizim-50: 23-534 envanter numaralı halının ana bordür motifleri	176
Çizim-51: 66-1468 envanter numaralı halının zemininde bulunan madalyon	191
Çizim-52: 66-1469 envanter numaralı halının zemininde bulunan madalyon	194
Çizim-53: 66-1469 envanter numaralı halının zemininde bulunan madalyon	195
Çizim-54: 66-1469 envanter numaralı halının ana bordür motifi	195
Çizim-55: 66-1459 envanter numaralı halının ince bordür motifi	197
Çizim-56: 66-1458 envanter numaralı halının zemin kompozisyonunda yer alan madalyon	205

Çizim-57: 66-1458 envanter numaralı halının ince bordür motifi	206
Çizim-58: 06-1194 envanter numaralı halının zemininde bulunan madalyon	211
Çizim-59: 06-1194 envanter numaralı halının ince bordüründe yer alan motifler	211
Çizim-60: 37-1320 envanter numaralı halının ana bordür motifleri	221
Çizim-61: 37-1320 envanter numaralı halının ince bordür motifi	221
Çizim-62: 06-1164 envanter numaralı halının ana bordür motifleri	224
Çizim-63: Restitüsyon Çalışması 1	231
Çizim-64: Restitüsyon Çalışması 2	232

ŞEMA VE TABLOLAR LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şema-1: Madalyonlu Uşak Halısının Kompozisyon Şeması.....	37
Şema -2: Şema 1'deki 1 nolu alanın detay çizimi.....	37
Şema-3: Şema 1'deki 2 nolu alanın detay çizimi.....	37
Şema-4: Yıldızlı Uşak Halısının Kompozisyon Şeması.....	46
Şema-5: Şema 4'deki 1 nolu alanın detay çizimi.....	46
Şema-6: Şema 4'deki 2 nolu alanın detay çizimi.....	46
Tablo-1: Camilere ve İllere Göre İncelenen Halı Sayısı Ve Durumları.....	74
Tablo-2: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi'nde İncelenen Uşak Halılarının Özellikleri.....	75
Liste-1: Halıların Katalog ve Envanter Numaralarına Göre Buldukları Sayfalar.....	82

FOTOĞRAF LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Fotoğraf-1: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi	10
Fotoğraf-2: Sergi salonundan bir görünüş	10
Fotoğraf-3: Sergi salonundan bir görünüş	11
Fotoğraf-4: Saatlerin sergilendiği salon	11
Fotoğraf-5: Konservasyon Laboratuvarı	12
Fotoğraf-6: Konservasyon laboratuvarı'nda bulunan halı yıkama havuzu.....	12
Fotoğraf-7: Halıların saklandığı Amerikan bezinden yapılan torba	14
Fotoğraf-8: Asitsiz kâğıtlarla sarılı bir halı örneği	14
Fotoğraf-9: Halının sarılı olduğu asitsiz kâğıt	15
Fotoğraf-10: Hem halıda hem bez torbada yer alan envanter numaraları	15
Fotoğraf-11: Hem halıda hem bez torbada yer alan envanter numaraları	15
Fotoğraf-12: Paris Bordone, “Duka'nın Yüzüğünün İade Edilmesi” adlı tablosu	19
Fotoğraf-13: Paris Bordone'nin ‘Duka'nın Yüzüğünün İade Edilmesi’ adlı Tablosundaki halıyla benzerlik gösteren Yıldız Uşak halısı	19
Fotoğraf-14: Hans Holbein, “VIII. Henry ve Ailesi” adlı tablo	20
Fotoğraf-15: Luis Juarez, “Birth of the Virgin” adlı tablo	21
Fotoğraf-16: 16.yy Şemse Cilt	33
Fotoğraf-17: Madalyonlu Uşak Halısı.	33
Fotoğraf-18: Madalyonlu Uşak Halısı.	36
Fotoğraf-19: Madalyonlu Uşak Halısı	38
Fotoğraf-20: Madalyonlu Uşak Halısı	38
Fotoğraf-21: Küçük Madalyonlu Uşak Halısı	39
Fotoğraf-22: Madalyonlu Uşak Halısı, Batı Anadolu.....	39
Fotoğraf-23: Madalyonlu Uşak Halısı	40
Fotoğraf-24: Ressam Hans Holbein tarafından yapılan, İngiltere Kralı VIII Henry'nin resmedildiği tablo	42
Fotoğraf-25: Tabloda VIII. Henry'nin ayaklarının altında bulunan halı ile benzer olduğu ifade edilen Yıldızlı Uşak halısı	42

Fotoğraf-26: Tebriz, Karakoyunlu eseri olan Gök Mescit çini süslemelerindeki motifler.....	43
Fotoğraf-27: Edirne Selimiye Camii Kalem işi süslemelerinden örnekler.....	43
Fotoğraf-28: Edirne Selimiye Camii Kalem işi süslemelerinden örnekler.....	43
Fotoğraf-29: Yıldızlı Uşak Halısı	44
Fotoğraf-30: Klasik Yıldızlı Uşak halılarında yıldız madalyonların ve eşkenar dörtgenlerin birbirine bağlı olarak görüldüğü örnekler.	47
Fotoğraf-31: Klasik Yıldızlı Uşak halılarında yıldız madalyonların ve eşkenar dörtgenlerin birbirine bağlı olarak görüldüğü örnekler.	47
Fotoğraf-32: Yıldızlı Uşak Halısı, Batı Anadolu.....	48
Fotoğraf-33: Yıldızlı Uşak Halısı, Batı Anadolu.....	49
Fotoğraf-34: Yıldızlı Uşak Halısı	49
Fotoğraf-35: Yıldızlı Uşak Halısı	50
Fotoğraf-36: Yıldızlı Uşak Halısı	50
Fotoğraf-37: Yıldızlı Uşak Halısı	51
Fotoğraf-38: Beyaz Zeminli Kuşlu Uşak halısının görüldüğü Alessandro Varotari tarafından 1625 yılında yapılmış tablo	53
Fotoğraf-39: Segesvar Kalesi'nin içinde bulunan, kuşlu halı tasvirinin yer aldığı fresk parçası	53
Fotoğraf-40: Kuşlu Halı, Selendi.....	54
Fotoğraf-41: Kuşlu Halı.....	55
Fotoğraf-42: Kuşlu Halı, Batı Anadolu	56
Fotoğraf-43: Çintemani Motifli Halı, Batı Anadolu.....	57
Fotoğraf-44: Akrepli Halı, Selendi	57
Fotoğraf-45: Küçük Madalyonlu Uşak Seccade Halısı	59
Fotoğraf-46: Küçük Madalyonlu Uşak Seccade Halısı	59
Fotoğraf-47: “Transilvanya halısı” olarak adlandırılan çift mihraplı Uşak seccade halısı.....	61
Fotoğraf-48: “Transilvanya halısı” olarak adlandırılan çift mihraplı ve rozet çiçekli Uşak seccade halısı	62
Fotoğraf-49: “Transilvanya halısı” olarak adlandırılan çift mihraplı Uşak seccade halısı.....	62

Fotoğraf-50: “Transilvanya halısı” olarak adlandırılan tek mihraplı Uşak seccade halısı.....	63
Fotoğraf-51: Gentile Bellini’nin “Meryem ve Çocuk İsa” adlı tablosu	64
Fotoğraf-52: “Anahtar deliği deseni” ya da “Bellini deseni” olarak adlandırılan Uşak Seccade halısı.....	65
Fotoğraf-53: Mihraplı Uşak Seccade Halısı	65
Fotoğraf-54: Çiçekli Halı (Kumaş Desenli)	67
Fotoğraf-55: Uşak Halısı	67
Fotoğraf-56: İzmir (Smyrna) Halısı.....	68
Fotoğraf-57: İzmir (Smyrna) Halısı, Uşak.....	69
Fotoğraf-58: İzmir (Smyrna) Halısı, Batı Anadolu	69
Fotoğraf-59: Batı Anadolu, İzmir	70
Fotoğraf-60: 16-342 envanter numaralı Uşak halısı.....	87
Fotoğraf-61: 16-342 envanter numaralı halının madalyon deseni.....	87
Fotoğraf-62: 16-342 envanter numaralı halının köşelerinde bulunan madalyon.....	89
Fotoğraf-63: 16-342 envanter numaralı halının bordüründe görülen desen hatası.....	90
Fotoğraf-64: 16-342 envanter numaralı halının ön yüzünde görülen işçi arası hatasının oluşturduğu diyagonal çizgiler.	90
Fotoğraf-65: 06-1242 envanter numaralı Uşak Halısı	92
Fotoğraf-66: 06-1242 envanter numaralı halının ortada bulunan madalyonundan kesit.....	93
Fotoğraf-67: 06-1242 envanter numaralı halının ince bordür köşesinde değişen motifler.....	94
Fotoğraf-68: 06-1242 envanter numaralı halının bordür detayı	95
Fotoğraf-69: 06-1242 envanter numaralı halının arka yüzünden detay.....	96
Fotoğraf-70: 06-1242 envanter numaralı halıda işçi arası hatalarının görüldüğü diyagonal çizgiler.....	96
Fotoğraf-71: 06-1243envanter numaralı Uşak halısı	98
Fotoğraf-72: 06-1243envanter numaralı halının zemininde yer alan madalyon.....	99

Fotoğraf-73: 06-1243 envanter numaralı halının zemin köşesinden detay.....	100
Fotoğraf-74: 06-1243 envanter numaralı halının bordürü	101
Fotoğraf-75: 06-1243 envanter numaralı halının bordürüyle benzer özelliklerde bordüre sahip olan Ladik Halısı	101
Fotoğraf-76: 45-273 envanter numaralı Uşak halısı	103
Fotoğraf -77: 45-273 envanter numaralı halının bordür detayı	105
Fotoğraf-78: 45-273 envanter numaralı halının bordürüne benzer özellikte bordür detayı	105
Fotoğraf -79: 45-273 envanter numaralı halının bordüründe ve zemininde farklı halıdan yapılmış yamalar	106
Fotoğraf -80: 45-273 envanter numaralı halının bordüründe ve zemininde farklı halıdan yapılmış yamalar	106
Fotoğraf -81: 45-273 envanter numaralı halının kilim örgüsü	106
Fotoğraf -82: 06-1205 envanter numaralı Uşak halısı	108
Fotoğraf -83: 06-1205 envanter numaralı halının arka yüzünden detay.....	108
Fotoğraf -84: 55-1731 envanter numaralı Uşak halısı.....	112
Fotoğraf -85: 55-1731 envanter numaralı halının zemininden detay	113
Fotoğraf -86: 55-1731 envanter numaralı halının bordür detayı	114
Fotoğraf-87: 55-1731 envanter numaralı halının ana bordürüyle benzer motifleri olan 17.yy Madalyonlu Uşak Halısından detay	115
Fotoğraf-88: 23-817 envanter numaralı Uşak halısı.....	118
Fotoğraf-89: 23-817 envanter numaralı halının bordür detayı	120
Fotoğraf-90: 06-1271 envanter numaralı Uşak halısı.	122
Fotoğraf-91: 37- 1517 envanter numaralı halı parçası.....	124
Fotoğraf-92: 37- 1517 envanter numaralı halının arka yüzünden detay.....	124
Fotoğraf-93: 06-1353 envanter numaralı Uşak halısı	127
Fotoğraf-94: 06-1353 envanter numaralı halıda görülen yıldız formu	128
Fotoğraf-95: 06-1353 envanter numaralı yıldız ve baklava motiflerinin birbirine bağlantıları	129
Fotoğraf-96: 06-1353 envanter numaralı halının bordür detayı	130
Fotoğraf-97: 06-1353 envanter numaralı halının bordürüyle benzer özellikte Yıldızlı Uşak halısından detay	130

Fotoğraf-98: 06-1353 envanter numaralı halının, getirildiği camiden kalma teberrukat numarası	131
Fotoğraf-99: 06-1353 envanter numaralı halının arka yüzünden görülen çözüğü ve atkılar, atkılarda çok az yerde kullanılan kahverengi ve mavi renkli iplikler görülmektedir.	132
Fotoğraf-100: 06-1353 envanter numaralı halının arka yüzeyinde işçi arası hatasının oluşturduğu diyagonal çizgiler.....	132
Fotoğraf-101: 06-1241 envanter numaralı Uşak halısı	134
Fotoğraf-102: 06-1241 envanter numaralı halının köşesinden detay	135
Fotoğraf-103: 37-1523 envanter numaralı Uşak Halısı	137
Fotoğraf-104: 37-1523 envanter numaralı halının sergilendiği çekmece.....	137
Fotoğraf-105: 23-518 envanter numaralı İzmir(Smyrna) Halısı.....	139
Fotoğraf-106: 23-518 envanter numaralı halının zemininde bulunan hatayı motifi	140
Fotoğraf-107: 23-518 envanter numaralı halının bordür detayı	141
Fotoğraf-108: 23-518 envanter numaralı halının havlarının yıpranması sonucu koyu ve açık renk çözügülerin zeminde oluşturduğu renk farklılığı.....	142
Fotoğraf-109: 06- 1569 envanter numaralı İzmir(Smyrna) Halısı.....	144
Fotoğraf-110: 06- 1569 envanter numaralı halının zemininden detay	144
Fotoğraf-111: 66-1471 envanter numaralı İzmir(Smyrna) Halısı.....	146
Fotoğraf-112: 66-1471 envanter numaralı halının arka yüzünde çözüğü teli kaçağı	147
Fotoğraf-113: 37-1314 envanter numaralı İzmir(Smyrna) Halısı.....	149
Fotoğraf-114: 37-1314 envanter numaralı halının zemininde görülen motifler..	150
Fotoğraf-115: 37-1314 envanter numaralı halının bordür detayı	150
Fotoğraf-116: 37-1314 envanter numaralı halının ana bordür motifiyle benzer özellikte bordürü olan Uşak halısı bordür detayı	150
Fotoğraf-117: 37-1314 envanter numaralı halının ana bordür motifiyle benzer özellikte bordürü olan Bergama halısından detay	151
Fotoğraf-118: 37-1314 envanter numaralı halının ön yüzünde görülen işçi arası hatalarının oluşturduğu diyagonal çizgiler	152

Fotoğraf-119: 37-1314 envanter numaralı halının arka yüzünden detay.....	152
Fotoğraf-120: 37-1315 envanter numaralı İzmir(Smyrna) Halısı.....	154
Fotoğraf-121: 37-1315 envanter numaralı halının arka yüzünden detay	155
Fotoğraf-122: 37-1489 envanter numaralı İzmir(Smyrna) Halısı.....	157
Fotoğraf-123: 37-1489 envanter numaralı halının arka yüzü ve kopuk çözümler.....	157
Fotoğraf-124: 37-1510 envanter numaralı İzmir(Smyrna) Halı parçası.....	159
Fotoğraf-125: 37-1510 envanter numaralı halıda sebebi bilinmeyen dikiş izi	159
Fotoğraf-126: 37-1510 envanter numaralı halının ön ve arka yüzünden detay ...	159
Fotoğraf-127: 23-535 envanter numaralı Uşak halısı	161
Fotoğraf-128: 23-535 envanter numaralı halının bordüründen detay.....	161
Fotoğraf-129: 23-382 envanter numaralı Uşak halısı.....	164
Fotoğraf-130: 23-382 envanter numaralı halının zemininden detay	165
Fotoğraf-131: 23-382 envanter numaralı halının bordüründen detay.....	166
Fotoğraf-132: 23-382 envanter numaralı halının bordürü ile benzer motifleri olan 17.yy Madalyonlu Uşak halısı bordüründen detay.....	166
Fotoğraf-133: 23- 522 envanter numaralı Uşak halısı	168
Fotoğraf-134: 23- 522 envanter numaralı halının ince bordüründe değişen karanfil ve lale motifleri	168
Fotoğraf-135: 23-507 envanter numaralı Uşak halısı.....	170
Fotoğraf-136: 16.yy Uşak Halısı, Vakıflar Halı ve Kilim Galerisi, Ankara.....	170
Fotoğraf-137: 23-507 envanter numaralı halının bordüründen detay.....	170
Fotoğraf-138: 23-507 envanter numaralı halının çözümleri ve atkılarında detay....	171
Fotoğraf-139: 23-507 envanter numaralı halının arka yüzünden detay.....	171
Fotoğraf-140: 23-520 envanter numaralı Uşak halısı	173
Fotoğraf-141: 23-520 envanter numaralı halının bordür detayı	173
Fotoğraf-142: 23-520 envanter numaralı halının zeminine dikilmiş olan deri parçası.....	174
Fotoğraf-143: 23-520 envanter numaralı halının arka yüzünden detay.....	174
Fotoğraf-144: 23-534 envanter numaralı Uşak halısı	176
Fotoğraf-145: 23-516 envanter numaralı Uşak halısı	178

Fotoğraf-146: 23-516 envanter numaralı halı, 23-534 envanter numaralı halıyla(sağ) birbirini tamamlayan özellikler taşımaktadır.	179
Fotoğraf-147: 23-516 envanter numaralı halının arka yüzünde işçi arası hatasının oluşturduğu diyagonal çizgiler.....	179
Fotoğraf-148: 23-516 envanter numaralı halının arka yüzünde görülen kopuk çözü ve atıklar	180
Fotoğraf-149: 23-516 envanter numaralı halının arka yüzünde görülen yağ lekesi.....	180
Fotoğraf-150: 37-706 envanter numaralı Uşak halı parçası	182
Fotoğraf-151: 37-706 envanter numaralı halının arka yüzünde görülen eski teberrukat numaraları	182
Fotoğraf-152: 37-1505 envanter numaralı Uşak halı parçası.....	184
Fotoğraf-153: 37-1505 envanter numaralı halının arka yüzünde bulunan lekeler.....	184
Fotoğraf-154: 16-341 envanter numaralı Uşak halısı	186
Fotoğraf-155: 16-341 envanter numaralı halının üzerindeki leke ve bordür detayı	186
Fotoğraf-156: 66-1477 envanter numaralı halı parçası.....	188
Fotoğraf-157: 66-1477 envanter numaralı halının zemininden detay.....	188
Fotoğraf-158: 66-1477 envanter numaralı halıya sonradan yapılan yama	188
Fotoğraf-159: 66-1468 envanter numaralı halı parçası.....	190
Fotoğraf-160: 66-1468 envanter numaralı halıya eklenmiş başka bir dokuma parçası.....	190
Fotoğraf-161: 66-1468 envanter numaralı halının iki farklı renkte(krem-kahverengi) iplikle bükülerek elde edilmiş çözüleri	191
Fotoğraf-162: 66- 1469 envanter numaralı Uşak halısı	193
Fotoğraf-163: 66- 1469 envanter numaralı halının zemininden detay	194
Fotoğraf-164: 66- 1469 envanter numaralı halının bordüründen detay.....	195
Fotoğraf-165: 66-1469 envanter numaralı halının bordürüyle benzer özellikteki 19.yy'a ait Madalyonlu Uşak Halısından detay	195
Fotoğraf-166: 66-1459 envanter numaralı Uşak halısı	197

Fotoğraf-167: 66-1459 envanter numaralı halının havlı yüzeyinde oluşmuş aşınmalar ve ön yüzünden görülen çözümler	197
Fotoğraf-168: 66-1470 envanter numaralı Uşak halısı	199
Fotoğraf-169: 66-1470 envanter numaralı Uşak halısının ince bordüründe değişen motifler	200
Fotoğraf-170: 66-1470 envanter numaralı halıda dökülen havlarının yerinde motiflere ait izler bulunmaktadır.	200
Fotoğraf-171: 66-1470 envanter numaralı halıda çözümler hareketi değiştirilmeden aynı ağızlığa iki ya da üç sıra atılan atkılar	200
Fotoğraf-172: 66-1470 envanter numaralı halının 10cmx10cm'lik alandaki düğüm sıklığı.....	201
Fotoğraf-173: 66-1470 envanter numaralı halının arka yüzünde bulunan işçi arası hatasının oluşturduğu diyagonal çizgiler ve arka yüzünden detay	201
Fotoğraf-174: 66-1458 envanter numaralı Uşak halısı	203
Fotoğraf-175: 66-1458 envanter numaralı halının zemin kompozisyonunda yer alan motifler	204
Fotoğraf-176: 66-1458 envanter numaralı halının zemin kompozisyonundan detay	206
Fotoğraf-177: 66-1458 envanter numaralı halının kilim örgüsü ve çözümlerinden detay.....	206
Fotoğraf-178: 06-1194 envanter numaralı Uşak halısı	208
Fotoğraf-179: 06-1194 envanter numaralı halının ortasında yer alan madalyonda merkez noktada bulunan hatayı motifi ve etrafında yer alan stilize çiçek ve yaprak motifleri.....	209
Fotoğraf-180: 06-1194 envanter numaralı halının ortasında yer alan madalyonda bulunan dört dilimden biri	209
Fotoğraf-181: 06-1194 envanter numaralı halının zemininde bulunan hatayı ile stilize çiçek ve yaprak motiflerinden detay.....	210
Fotoğraf-182: 06-1194 envanter numaralı halının arka yüzünden detay.....	210
Fotoğraf-183: 23-515 envanter numaralı halı	214
Fotoğraf-184: 23-515 envanter numaralı halının bordür motiflerinden detay.....	215

Fotoğraf-185: 23-515 envanter numaralı halının bordür motifleriyle ve renkleriyle benzer özellikteki Güney İran bölgesine ait bir halı örneğinden detay	215
Fotoğraf-186: 23-515 envanter numaralı halının bordür motifleriyle benzer özellikteki İran bölgesine ait bir sumak dokuma örneğinden detay.....	215
Fotoğraf-187: 23-515 envanter numaralı halının arka yüzünden detay.....	216
Fotoğraf-188: 23-515 envanter numaralı halının arka yüzünde görülen çözüğü ve atkılarında detay	216
Fotoğraf-189: 37-1320 envanter numaralı Uşak halısı bordür parçası.....	218
Fotoğraf-190: 37-1320 envanter numaralı halının bordürüyle benzer bordür motifleri bulunan Çintemanili Halı'dan detay	219
Fotoğraf-191: 37-1320 envanter numaralı halının bordür detayı	219
Fotoğraf-192: 37-1320 envanter numaralı halının zemininde işçi arası hatasının oluşturduğu diyagonal çizgiler	220
Fotoğraf-193: 37-1320 envanter numaralı halının arka yüzünden detay.....	220
Fotoğraf-194: 06-1164 envanter numaralı Uşak halısı bordür parçası	223
Fotoğraf-195: 06-1164 envanter numaralı halı örneğinin bordüründeki motiflerle benzerlik gösteren Gördes Halısından detay	223
Fotoğraf-196: 06-1164 envanter numaralı halının bordür motiflerinden detay...	224
Fotoğraf-197: Halının havlı yüzeyi	225
Fotoğraf-198: Halının havlı yüzeyinin cetvelle ölçümü	225
Fotoğraf-199: Halıda bulunan bir yama örneği.....	226
Fotoğraf-200: Halılarda kalitenin incelenmesi için oluşturulan 10 cm x 10 cm cetvel	228
Fotoğraf-201: Halının 10 cm eninde çözüğü sayısının incelenmesi.....	229
Fotoğraf-202: Halının 10 cm boyuna ilme sırasının incelenmesi.....	229
Fotoğraf-203: İncelenen halıların çözüğünde saptanan 'S' büküm örneği	230
Fotoğraf-204: İncelenen halıların atkılarında saptanan 'Z' büküm örneği.....	230
Fotoğraf-205: 37-1536 envanter numaralı Uşak halısı	238
Fotoğraf-206: 37-1500 envanter numaralı Uşak halısı	239
Fotoğraf-207: 37-1482 envanter numaralı Uşak halısı.....	240
Fotoğraf-208: 37-1531 envanter numaralı Uşak halısı.....	241

Fotoğraf-209: 37-1509 envanter numaralı Uşak halısı	242
Fotoğraf-210: 37-1526 envanter numaralı Uşak halısı	243
Fotoğraf-211: 37-1493 envanter numaralı Uşak halısı	244
Fotoğraf-212: 37-1502 envanter numaralı Uşak halısı	245
Fotoğraf-213: 37-1503 envanter numaralı Uşak halısı	246
Fotoğraf-214: 37-1483 envanter numaralı Uşak halısı	247
Fotoğraf-215: 37-1487 envanter numaralı Uşak halısı	248
Fotoğraf-216: 37-1486 envanter numaralı Uşak halısı	249
Fotoğraf-217: 37-1527 envanter numaralı Uşak halısı	250
Fotoğraf-218: 37-1481 envanter numaralı Uşak halısı	251
Fotoğraf-219: 37-1485 envanter numaralı Uşak halısı	252
Fotoğraf-220: 37-1497 envanter numaralı Uşak halısı	253
Fotoğraf-221: 37-1511 envanter numaralı Uşak halısı	254
Fotoğraf-222: 37-1508 envanter numaralı Uşak halısı	255
Fotoğraf-223: 37-1532 envanter numaralı Uşak halısı	256
Fotoğraf-224: 37-1504 envanter numaralı Uşak halısı	257
Fotoğraf-225: 37-1513 envanter numaralı Uşak halısı	258
Fotoğraf-226: 37-1491 envanter numaralı Uşak halısı	259
Fotoğraf-227: 37-1528 envanter numaralı Uşak halısı	260
Fotoğraf-228: 37-1529 envanter numaralı Uşak halısı	261
Fotoğraf-229: 37-1514 envanter numaralı Uşak halısı	262
Fotoğraf-230: 37-1492 envanter numaralı Uşak halısı	263
Fotoğraf-231: 37-1488 envanter numaralı Uşak halısı	264
Fotoğraf-232: 37-1518 envanter numaralı Uşak halısı	265
Fotoğraf-233: 37-1516 envanter numaralı Uşak halısı	266
Fotoğraf-234: 37-1530 envanter numaralı Uşak halısı	267
Fotoğraf-235: 37-1515 envanter numaralı Uşak halısı	268
Fotoğraf-236: 37-1520 envanter numaralı Uşak halısı	269
Fotoğraf-237: 37-1506 envanter numaralı Uşak halısı	270
Fotoğraf-238: 37-1498 envanter numaralı Uşak halısı	271
Fotoğraf-239: 37-1524 envanter numaralı Uşak halısı	272
Fotoğraf-240: 37-1501 envanter numaralı Uşak halısı	273

Fotoğraf-241: 55-1732 envanter numaralı Uşak halısı	274
Fotoğraf-242: 06-1568 envanter numaralı Uşak halısı	275
Fotoğraf-243: 06-1567 envanter numaralı Uşak halısı	276
Fotoğraf-244: 66-1464 envanter numaralı Uşak halısı	277
Fotoğraf-245: 37-1495 envanter numaralı Uşak halısı	278
Fotoğraf-246: 66-1466 envanter numaralı Uşak halısı	279
Fotoğraf-247: 66- 1465 envanter numaralı Uşak halısı	280
Fotoğraf-248: 66-1462 envanter numaralı Uşak halısı	281
Fotoğraf-249: 66-1447 envanter numaralı Uşak halısı	282
Fotoğraf-250: 66-1480 envanter numaralı Uşak halısı	283
Fotoğraf-251: 66- 1444 envanter numaralı Uşak halısı	284
Fotoğraf-252: 37-1533 envanter numaralı Uşak halısı	285
Fotoğraf-253: 37-1499 envanter numaralı Uşak halısı	286

GİRİŞ

Halı, yüzyıllar boyunca insanın, kalın ve ısıtıcı bir yaygı malzemesi olarak günlük kullanım amacıyla ürettiği, renk ve motiflere kendi kültür ve beğenisini ekleyerek zenginleştirdiği bir tekstil ürünüdür. Anadolu halıcılığının ilk örnekleri 11.yy'da Anadolu'ya gelen Selçuklu İmparatorluğu'nu oluşturan Türk boylarına dayandırılmaktadır. Kaynaklarda Türk halıcılığının iki dönemde incelendiği görülmektedir. Birinci dönem Selçuklu dönemi ve ikinci dönem Osmanlı dönemidir. Bu iki dönem arasında kalan Beylikler Dönemi'ne ait Türk halıları konusunda yeterli örnek bulunmamaktadır.¹

Türk halılarına ait ilk örnekler kaynaklarda 13. ve 14.yy Anadolu Selçuklu dönemine tarihlendirilmektedir. 14.yy'ın başlarında Anadolu Selçuklu devletinin dağılmasından sonra içinde Osmanoğulları Beyliği'nin de bulunduğu Beylikler döneminde de halıcılığın devam ettiği görülmektedir. 14. ve 15. yy Beylikler dönemine ait Türk halıları ile ilgili örnekler dönemin İtalyan, İspanyol ve Flaman ressamlarının tablolarında rastlanmaktadır. Bu halılarda genellikle hayvan figürleri yer almaktadır. 14. ve 15. yy'larda hayvan figürlü halıların yanı sıra zemini karelere bölünmüş ve içinde geometrik motiflerin bulunduğu halılar da görülmektedir. Bu halılar Alman ressam Hans Holbein'in ve İtalyan ressam Lorenzo Lotto tarafından resmedildiği için "Holbein halıları" ve "Lotto halıları" olarak adlandırılmış Batı Anadolu halılarıdır. 15. yy sonu ve 16.yy başından itibaren Anadolu halılarında hayvan figürlerinin yerini geometrik ve bitkisel motifli halılara bıraktığı görülmektedir. 16. yy'da Osmanlı İmparatorluğunun yükselişine paralel olarak Anadolu halılarında da çeşitlenmeler görülmektedir. Kaynaklarda Klasik Devir adıyla yer alan 16. ve 17. yy'da iki halı tipi ortaya çıkmıştır. Bunlardan biri Saray halıları ve diğeri Uşak halılarıdır.²

¹Bekir Deniz, "Osmanlı Dönemi Halıları", **Osmanlı Cilt:11**, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 1999, 381 s.; "XIX.Yüzyıl Sonu XX.Yüzyıl Başı Batı Anadolu Ticari Halıcılığı", **Osmanlı Cilt: 3**, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 1999, 522 s.; Kurt Erdmann **Der Türkische Teppich Des 15. Jahrhunderts (15. Asır Türk Halısı)**, Çeviren: Haldun Taner, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Maarif Basımevi, 1957, 83-87 s.

² Şerare Yetkin, **Türk Halı Sanatı**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1991,35-87s.; Deniz, 1999, **a.g.m.**, 381-383 s.; E. Anmaç, 1999, **a.g.m.**, 522 s.

Uşak halıları tarihi kaynaklara göre XVI. yüzyıla dayanmaktadır. Uşak ve civarında dokunduğu için Uşak halıları olarak adlandırılmışlardır. Erken dönem Uşak halı örneklerine Avrupalı ressamın tablolarında rastlanmaktadır. Uşak halıları kendi içinde motif ve kompozisyon özelliklerine göre gruplara ayrılmaktadır. Oldukça büyük boyutlarda dokunan Uşak halıları, o dönemlerde saray ve camiler için yapılmıştır.

Uşak halılarının günümüze kalan örnekleri Türkiye’de ve yurt dışında çeşitli müzelerde ve özel koleksiyonlarda bulunmaktadır. Yurt dışında Washington The Textile Museum, Budapest Museum of Applied Arts ve New York Metropolitan Museum of Art gibi müzelerde Uşak halı örnekleri sergilenmektedir. Türkiye’de ise Ankara Etnografya Müzesi, İstanbul Türk İslam Eserleri Müzesi ve Ankara Vakıf Eserleri Müzesi gibi bazı müzelerde Uşak halı örnekleri bulunmaktadır.

Bu nedenle tez konusu olarak bir müze ve bu müzede bulunan bir grup halının incelenmesi düşünülmüştür. Bu doğrultuda ön araştırma yapılmış ve internet bilgilerinden 2007 yılında Ankara Vakıf Eserleri Müzesi (AVEM) kurulduğu bilgisine ulaşılmıştır. Müze Vekil Müdürü Nilgün Çevrimli ile ön görüşme yapılmış ve müzede incelemeye uygun durumda etütlük halılar olduğu bilgisi alınmıştır. Müze yetkilileri tarafından, Müze’de incelenebilecek bir grup 19. ve 20. yy halısı ve ayrıca bir grupta Uşak halıları olduğu belirtilmiştir. Uşak halılarının Türk halı tarihi içindeki önemi nedeniyle tez başlığı “Ankara Vakıf Eserleri Müzesi’nde Bulunan Uşak Halılarının İncelenmesi” olarak tekrar belirlenmiştir. Haziran 2008’de AVEM’de yaklaşık 1 hafta süren, Uşak halılarının envanter numaralarının belirlenmesine yönelik çalışmalar yapılmıştır. Uşak halılarının envanter numaraları ile birlikte Vakıflar Genel Müdürlüğü’ne (VGM) başvuru yapılmıştır. 04-07-2008 tarihli B.02.1.VGM.0.15.00.501.01/2303 sayılı yazı ile Vakıflar Genel Müdürlüğü’nden belirtilen izin alınmıştır.

Alınan izin doğrultusunda geçici bir plan hazırlanmıştır. Hazırlanan plan kapsamında AVEM’de bulunan Uşak halılarının, envanter defterlerinden ve bilgisayarlardan bilgileri kontrol edilmiştir. Ayrıca tez konusu kapsamında yazılı ve

görsel kaynaklar üzerinde araştırmalar yapılmıştır. Eylül 2008 ve şubat 2009 tarihleri arasında belirli dönemlerde AVEM’de bulunan Uşak halılarının boyutları, kaliteleri, düğüm türleri, kullanılan malzeme, renk ve motif özellikleri üzerine incelemeler yapılmış ve fotoğraflar ile belgelenmiştir.

Halıların çözüğü, atkı ve ilme ipliklerinde kullanılan boyarmaddeleri analiz etmek amacıyla Müze’den alınan izin doğrultusunda bazı halıların kopmuş, yırtılmış bölümlerinden küçük iplik numuneleri alınmıştır. Numunelerin Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Doğal Boya Araştırma Laboratuvarı’nda analiz edilmesi düşünölmüştür. Ancak analiz için gerekli olan, HPLC Kolonu, Nova-Pak C18 analytical column (3,9 x 150 mm, 4 µm, Part No WAT 086344,Waters) adlı malzeme sađlanamamıřtır³.

AVEM’de yürütölen çalışmalar sırasında, halı ve halıların geldiği camiler hakkında bilgiler için müze kütüphanesinde bulunan kaynaklardan ve Vakıflar Genel Müdürlüğü vakfiye bilgilerinden yararlanılmıştır. Ayrıca Gazi Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü’nden Prof. Dr. Hakkı Acun ile bir görüşme yapılmıştır.

AVEM’de yapılan çalışmalar sırasında başta Müze Vekil Müdürü Nilgün Çevrimli ile diğer müze çalışanlarından büyük ölçüde yardım ve destek alınmıştır. Ancak çalışmalar sırasında bazı güçlüklerle de karşılaşılmıştır. Müze’nin yeni kurulmuş olmasından dolayı defterde olan envanter kayıtları bilgisayara tamamıyla aktarılamamış, bundan dolayı defter ve bilgisayar kayıtlarının karşılaştırılması zaman almıştır. Bu karşılaştırmalar sırasında yaşanan karışıklık nedeniyle Ankara Telli Hacı Halil Camii’nden(envanter numarası 06-1206) ve Elazığ Harput Sare Hatun Camii’nden(envanter numarası 23-508) gelen halılar incelemeye alınamamıştır.

³ Bu analizin, halı ipliklerinin boyar maddelerini çözümlmek için yapılması düşünölmüştür. Bu konuyla ilgili olarak Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Doğal Boya Araştırma Laboratuvarı’ndan Prof. Dr. Recep KARADAĞ ile görüşölmüştür. Çalışma için gerekli olan HPLC Kolonu, Nova-Pak C18 analytical column (3,9 x 150 mm, 4 µm, Part No WAT 086344,Waters) tedarik edilmesiyle bu analizin yapılmasının mümkün olabileceği ifade edilmiştir. Konuyla ilgili olarak ECS LAB.CİH.PAZ. ve SAN. TİC. LTD. şT.’inden 23.02.2009 ve 02.02.2010 tarihinde malzemenin fiyat bilgisi alınmıştır. Yukarıda adı geçen malzeme rakam yüksek geldiği için sağlanamamıştır.

Bunların yanı sıra halıların parçalanmış durumda olması, bazı halıların çözümlerinin kopuk olması, bazılarının büyük boyutlu halılar olması, mekânın küçüklüğü ve ışık yetersizliği nedeniyle fotoğraflanması sırasında zorluklar yaşanmıştır. Ayrıca Uşak halıları ve Uşak halıcılığı ile ilgili olarak Uşak Ticaret Odası'na defalarca başvuru yapılmış ancak gerekli bilgi ve yardım alınamamıştır.

Bu çalışmalar sonucunda tez iki bölümden oluşmaktadır. “Ankara Vakıf Eserleri Müzesi ve Uşak Halıları” adlı tezin birinci bölümü “Ankara Vakıf Eserleri Müzesi'nin Tanıtımı, Uşak halıcılığı ve Tarihçesi ile Uşak Halılarının Özellikleri ve Adlandırılmaları” alt başlıklarından oluşmaktadır. “Ankara Vakıf Eserleri Müzesi'nin Tanıtımı” alt başlığında Türkiye’de müzecilik çalışmaları, tarihçesi, Vakıflar Genel Müdürlüğü’nün müze çalışmaları ve Ankara Vakıf Eserlerinin tanıtımı yapılmıştır. Müze’de bulunan eserler ve yapılan çalışmalar hakkında bilgi verilmiştir. “Uşak Halıcılığı ve Tarihçesi” adlı alt başlık kaynaklarda yer alan bilgiler doğrultusunda oluşturulmuştur. Kaynaklara göre tarihi 16.yüzyıla dayanan Uşak halılarının değişimi ve gelişimi anlatılmıştır. “Uşak Halılarının Özellikleri ve Adlandırılmaları” alt başlığında ise Uşak halıları, kompozisyon özellikleri açısından kendi içinde 5 grup altında incelenmiştir. Bunlar *Madalyonlu Uşak* halıları, *Yıldızlı Uşak* halıları, *Beyaz Zeminli Uşak halıları* olarak tanımlanan ve kendi içinde ‘Kuşlu halı, Post motifli halı ve Akrepli halı’ isimleriyle sınıflandırılan halı grubu, *Uşak Seccade halıları* ve son olarak Uşak ve çevresinde dokunan *diğer halı tipleri* olarak tanımlanan İzmir(Smyrna) halıları ve Çiçek desenli halılardır. Bu sınıflandırma kaynaklarda yer alan bilgiler doğrultusunda yapılmıştır.

Tezin “Ankara Vakıf Eserleri Müzesi’nde Bulunan Uşak Halıları ve Katalog Çalışması” adlı ikinci bölümünde, “Ankara Vakıf Eserleri Müzesi’nde Bulunan Uşak Halıları” alt başlığında; Müze’de incelenen Uşak halılarının durumları ve getirildikleri camiler hakkında bilgi verilmiştir. “Katalog Çalışması” adlı ikinci alt başlık altında Madalyonlu Uşak Halıları, Yıldızlı Uşak Halıları ve Uşak Yöresine Ait Diğer Halılar olarak sınıflandırılma yapılmıştır. Bu bölümde incelenen halıların düğüm sıklığı, boyutları, renk, motif ve kompozisyon özellikleri ile durumlarının değerlendirilmesi yapılmıştır. Katalog çalışmasında büyük parçalar incelenmiştir.

Çok küçük ve birbirine benzer örneklerin yer aldığı halılar ise Ek 1’de İlave Katalog olarak verilmiştir.

Katalog çalışması fotoğraflarla ve çizimlerle belgelenerek desteklenmiştir. Halıların kaba kalite dokuma olmaları, havlı yüzeyindeki aşınmalardan kaynaklı renk kayıplarının olması gibi nedenlerden pek çok yerde motifler belirsizleşmiştir. Bundan dolayı bazı halıların zemin ve bordür motiflerinin çizimleri AutoCad çizim yapılarak motifler ana hatlarıyla belgelenmeye çalışılmıştır. İkinci bölümde “Ankara Vakıf Eserleri Müzesi’nde Bulunan Uşak Halılarının Değerlendirilmesi” adlı üçüncü alt başlıkta halıların analizi sırasında yapılan çalışmalar yer almaktadır. İkinci bölümün “Uygulama Çalışması” adlı dördüncü ve son alt başlığında ise incelenen halılardan iki örnek seçilip, restitüsyon çalışması yapılmıştır.

1.BÖLÜM

ANKARA VAKIF ESERLERİ MÜZESİ VE UŞAK HALILARI

1.1.Ankara Vakıf Eserleri Müzesi'nin Tanıtımı

Korumacılık bilinci, toplumlarda çevre ve mimari dokunun korunması, kendi kültürel değerlerini korumaya yönelik müzecilik anlayışının oluşması ve hasar görmüş maddi kültür yapılarına onarım konularında gelişim göstermiştir.

Kaynaklardan edinilen bilgilere göre, müzeler 15.yy.'ın sonunda doğup, 18.yy.'ın ortalarından itibaren önemli artış göstererek Avrupa'da yayılmıştır. Müzelerin diğer kıtalara yayılması ise 19.yy'da gerçekleşmiştir. O yüzyıllardan günümüze gelene kadar müzeler, her açıdan pek çok değişiklik geçirip, çeşitliliği artmıştır.⁴

Kültürel varlıkların korunmasına yönelik olarak 19.yy sonlarında ilk büyük girişim yapılmıştır. Savaşların yarattığı tahribe karşı koruma düşüncesiyle Lahey Konvansyonu (1899) toplanmıştır. Bu konu üzerindeki çalışmalar devam ettirilmiş, "II. Dünya Savaşı'ndan sonrasında, Birleşmiş Milletler bünyesinde, 16 Kasım 1945 tarihinde imzalanan bir sözleşme ile Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO) kurulmuştur."⁵ 4 Kasım 1946 yılında resmen yürürlüğe giren bu sözleşmeyi, 1947 yılında Paris'te yapılan Uluslararası Müzeler Birliği (ICOM) toplantısı izlemiştir.⁶

Dünya uluslarında bu gelişmeler olurken ülkemizde de koruma, onarım ve müzecilik anlamında önemli girişimler olmuştur. Türkiye'de çağdaş anlamda koruma, onarım ve yenileştirme çalışmalarının yasal düzenlemeler yapılarak üzerinde çalışılması Osmanlı döneminde başlamış, 19.yy'ın sonlarına doğru taşınabilir ve taşınamaz eski eserlerin saklanmaya, korunmaya değer olduğu

⁴ İsmail Öztürk, **Koruma Kültürü ve Geleneksel Tekstillere Korunması- Onarımı**, Mor Fil Yayınları, Ankara, 2007, 11 s.

⁵ **y.a.g.e.**, 10 s.

⁶ **y.a.g.e.**, 10 s.

düşüncesi önem kazanmıştır. İlk eser korumacılığı Tophane yöneticisi Fethi Ahmet Paşa'nın eski eserleri İstanbul'daki Aya İrini Kilisesi'nde toplamasıyla başlamıştır. Bu çalışma doğrultusunda ilk Türk müzesinin kuruluş tarihi 1846/47 olarak kabul edilmektedir. Burada toplanan örnekler "Eski Eserler Koleksiyonu"(Mecma-i Asar-ı Atika) ve "Eski Silahlar Koleksiyonu"(Mecma-i Eslah-i Atika)adlarıyla iki bölümde düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye "İmparatorluk Müzesi" (Müze-i Hümayun) adı verilmiştir. 1881 yılına kadar yabancıların müze müdürlüğü yaptığı müzede, 1881 sonrasında müze müdürlüğüne Osman Hamdi bey getirilmiştir. İlk Türk müze müdürü olan Osman Hamdi Bey, gerçek anlamda müzeciliğin gelişmesi için önemli katkılarda bulunmuştur. Mezopotamya, Suriye, Filistin ve Anadolu'da yaptığı kazılarla, İmparatorluk Müzesi'ne çok sayıda eser kazandırmıştır. Eski eserlerin sayılarının artması üzerine, Osman Hamdi Bey tarafından Çinili Köşk'ün karşısına yeni bir müze binası yapımına karar verilmiştir. İlk bölümleri 1891 yılında tamamlanan, daha sonra ihtiyacın artmasıyla yeni bölümler eklenen bina 1907 yılında tamamlanmıştır. Türkiye'de kurulan ilk müze olan bu bina, Cumhuriyet'in ilanından sonra İstanbul Arkeoloji Müzesi adını almıştır.⁷

Ayrıca Osmanlı Dönemi'nde Anadolu'da şehirlerin gelişmesinde ve Cumhuriyet döneminden sonra da kültürel mirasın korunmasında vakıfların rolü büyük olmuştur. Osmanlı döneminde Şeriye ve Evkaf Vekâleti, daha sonraları Cumhuriyet döneminde 1924 yılında çıkan bir kanunla Vakıflar Genel Müdürlüğü (Evkaf Umum Müdürlüğü) olarak görev yapan kuruluş, Cumhuriyet Dönemi'nde Ankara'da yoğun çalışmalar yürütmüştür.⁸

Türk ve İslam toplumlarında kutsal yerlere, özelliklede camilere, yapılan eşya bağış geleneği ile ortaya çıkan "vakıf kültürü", zaman içerisinde müze çalışmaları için önemli bir kaynak olmuştur. Bağışlanan eşyaların korunması, saklanması ve gelecek nesillere bırakılması konusunda çalışmalar yapan Vakıflar Genel Müdürlüğü, cami ve mescitlerde bulunan pek çok eseri toplattır. Bu

⁷ İ.Öztürk, 2007(a) a.g.e., 26-28 s.

⁸ T.C. Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü, **Ankara Vakıf Eserleri Müzesi Kataloğu**, Başak Matbaası, Ankara, 2008, 4- 5 s.

eserlerin toplanmasıyla birçok değerli kültür mirası, kaybolmaktan, çalınmaktan ya da bozulmaktan kurtarılmaya çalışılmıştır.

Halı, kilim, yazma eserler, taş, maden, çini, ahşap vb eserlerin toplanarak korunması ve sergilenmesini sağlayan, Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne ait pek çok müze bulunmaktadır.

Bunlardan en önemlileri arasında, İstanbul Vakıflar Halı Müzesi, İstanbul Kilim ve Düz Dokuma Yaygılar Müzesi, İstanbul Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesi, İstanbul Türk İnşaat ve Sanat Eserleri Müzesi, Ankara Vakıf Eserleri Müzesi, Edirne Selimiye Vakıf Müzesi, Gaziantep Vakıf Müzesi ve Konya Sahip Ata Vakıf Müzesi sayılabilir.⁹

Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün önemle üzerinde durduğu ve bir süre önce başlattığı kültür varlıklarını koruma ve gelecek nesillere aktarma düşüncesi doğrultusunda “24 bölgede 24 müze” sloganıyla başlattığı müze kurma çalışmaları halen devam etmektedir.¹⁰

Tez çalışmasının yapıldığı Ankara Vakıf Eserleri Müzesi de bu önemli müze çalışmalarından biridir. Önceleri Ankara'da Vakıflar Bölge Müdürlüğü'ne ait küçük bir halı ve kilim sergi salonu bulunan Genel Müdürlük, Türkiye'nin dört bir yanından topladığı vakıf eserlerini Ankara'da bir müze kurarak sergileme kararı almıştır. Bu karar doğrultusunda Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından Ankara Vakıf Eserleri Müzesi'nin kuruluş çalışmalarına başlanmıştır.

Bugünkü müze binası, 1928–1941 yılları arasında Hukuk Mektebi olarak, daha sonraki yıllarda Ankara Kız Sanat Mektebi ve Ankara Yüksek Öğrenim Vakıf Kız Öğrenci Yurdu olarak kullanılmış, sonraları ise Ankara Müftülüğü tarafından aşevi olarak hizmet vermiştir. 2004 yılına kadar Ankara Müftülüğü tarafından kullanılan bina, Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından müze olarak kullanılmak üzere

⁹ http://www.vgm.gov.tr/08_KulturelFaaliyetler/002_Muzeler/muze.cfm (11.05.2009)

¹⁰ T.C. Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü, **Ankara Vakıf Eserleri Müzesi Kataloğu**, 10 s.

restorasyonu yapılarak 7 Mayıs 2007 tarihinde Ankara Vakıf Eserleri Müzesi adıyla hizmete açılmıştır.

Yığma kâgir bir yapı olarak inşa edilmiş olan müze binası, bodrum üzerine zemin ve birinci kat olmak üzere üç kattan oluşmaktadır. Müze’de kütüphane, seminer salonu, konservasyon laboratuvarının yanı sıra, daimi koleksiyonun sergilendiği 4 sergi salonu ve geçici koleksiyonların sergilendiği 1 sergi salonu olmak üzere 5 sergi salonu bulunmaktadır. Bu salonlarda halı, kilim, ahşap, maden, çini, hat, el yazma eserler, şamdan, kandil, saatler ve fotoğraf makineleri sergilenmektedir.

Sergilenen eserlerin arasında Uşak, Kırşehir, Kafkas, Bergama, Kula ve Milas yörelerine ait halılar, Batı Anadolu, Şarköy ve Niğde yöresine ait kilimler, Ankara Ahi Elvan Camii’ne ait 4 adet pencere kanadı, Sivas Divriği Ulu Cami’ye ait kapı kanadı, Kütahya’dan getirilmiş 2 adet vaaz kürsüsü yer almaktadır. Bunların dışında el yazması eserler, silsilename¹¹, çoğu padişah vakfiyesi olan vakfiyeler¹², Kuran-ı Kerimler), Atik Valide Sultan Camii’ne ait 16 yy.’a tarihlendirilmiş bir çini pano ve levha sayılabilir.

¹¹**Silsilename:** Bir kimsenin silsilesini gösteren çizelge (**Türk Dil Kurumu Sözlüğü**; tdkterim.gov.tr, 23.06.2009).

Osmanlı padişahlarının soyunu Adem’den başlayarak tüm din ve tarih büyüklerine silsilename türündeki resimli yazmalar, ilk kez II. Mehmet döneminde (1595-1603) Bağdat’ta hazırlanmıştır. Bu yazmalar III.Murat döneminde hazırlanan ve metninde soyağacı çizelgelerinin kullanıldığı Zübdetü’l-Tevarih’in kısaltılmış çeşitlemeleri gibidir. Silsilenamelerin en dikkat çekici özelliği ise metinde adı geçen peygamber ve hükümdarların madalyonlar içinde yapılmış portrelerinin soyağacı şeklinde düzenlenmesidir. Banu Mahir, **Osmanlı Minyatür Sanatı**, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2004, 97 s.

¹² **Vakfiye:** Bir vakfın şartlarını bildiren belge, vakıfname(TDK, <http://tdkterim.gov.tr>, 23.06.2009)

Fotoğraf 1: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi (Nilgün Çevrimli arşivinden)

Fotoğraf 2: Sergi salonundan bir görünüş

Müze’de göze çarpan diğer önemli eserler ise, daha önce çalınarak yurt dışına çıkarılmış ve sonra bu müzeye tekrar kazandırılmış eserlerdir. Kaçakçılık biriminin çalışmaları sonucu tekrar Türkiye’ye getirilen 11 parça eser Vakıflar Genel Müdürlüğü’nün çalışmaları sonucunda Müze’de sergilenmiştir. Bu eserlerden bazıları, Muğla Milas Pazar Camii’ne ait bir Milas halısı, İstanbul Cezeri Kasım Paşa Camii çini panosu, Amasya Mehmet Paşa Camii Minber kapı kanatları gibi örneklerdir.¹³

¹³**b.k.z:**http://www.avem.vgm.gov.tr/yurtdisindan_gelen_eserler.html (11.05.2009) ve T.C. Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü, **Ankara Vakıf Eserleri Müzesi Kataloğu**, 31-32 s.

Fotoğraf 3: Sergi salonundan bir görünüş

Fotoğraf 4: Saatlerin sergilendiği salon (05 Mayıs - 22 Ağustos 2008 “Zamana Şerh Düşen Kâtipler Vakıf Eserlerinde Saatler”)

Müze’de daimi koleksiyonların yanı sıra farklı zamanlarda geçici sergilerde açılmıştır. Bu sergilerden en önemlileri arasında, Necati Aras "Anadolu Halı-Kilim ve Yastıkları" Sergisi (10–21 Kasım 2008), Ayşe H. Ateş - Nazlı Pınar Yerin'in “Çini” Sergisi (20–31 Ekim 2008), “Zamana Şerh Düşen Kâtipler Vakıf Eserlerinde Saatler” (05 Mayıs - 22 Ağustos 2008) ve Şubat Mehmet Ali Sağlam “Portreler” (16– 27 Şubat 2009) adlı resim sergisi sayılabilir.

Fotoğraf 5: Konservasyon Laboratuvarı¹⁴

Sergi salonlarının yanı sıra Müze bünyesinde faaliyet gösteren bir konservasyon laboratuvarı da bulunmaktadır(fotoğraf 5). Burada büyük bir halı yıkama havuzu yer almaktadır(fotoğraf 6). Ancak halı ve düz dokuma yaygılara yıkama işleminden başka bir uygulama yapılmamaktadır. Laboratuvarda konservasyon ve restorasyon çalışmaları çini, ahşap, maden ve el yazmaları eserler üzerinde uygulanmaktadır.

Fotoğraf 6: Konservasyon laboratuvarında bulunan halı yıkama havuzu¹⁵

¹⁴ <http://www.avem.vgm.gov.tr> (14 05 2009)

¹⁵ <http://www.avem.vgm.gov.tr> (14 05 2009)

Konservasyon laboratuvarının bulunduğu katta etütlük eserlerin ve müzelik sergi eserlerinin bulunduğu depolar vardır. Müzeye ait olan eserler, ön bakımdan geçirilip envanter numarası verildikten sonra depolarda tutulmaktadır. Etütlük eserler olarak ayrılan depoda bulunan eserler oldukça yıpranmış, zarar görmüş ve sergilenmeye uygun olmayanlardır. Müzelik eser depolarında ise, daha sağlam ve dayanıklı olan, müzenin sergi salonlarında zaman zaman sergiye çıkarılabilen eserler bulunmaktadır. Bu depolarda bulunan halı ve düz dokuma yaygılar büyük yıkama havuzlarında su ile yıkandıktan sonra kurutulmuştur. Her bir halı ve düz dokuma yaygıya envanter numarası verilip sonra bunlar asitsiz kâğıtlara sarılarak depolarda saklanmaktadır. Amerikan bezinden dikilmiş ve içine konulacak halıyla aynı envanterin verildiği torbalara geniş rulolar halinde konulmuştur(fotoğraf 7-8). Ayrıca depolarda ziraat mühendislerinden alınan bilgiler doğrultusunda böceklere karşı kimyasal korunma yöntemleri de uygulanmaktadır. Bez torba içerisindeki halılar senede en az iki kez çıkarılıp havalandırılmaktadır.

Ankara iklim olarak kuru olduğu için eserler için ayrıca bir iklimlendirme koruma çalışması yapılmamıştır. Kışın kalorifer sıcaklığı yazın ise klimaların yeterli sıcaklığa getirilmesi ile eserler korunmaya çalışılmaktadır. Müze’de bulunan hat eserlerinin olduğu vitrinlerde ve depolarda yapılan nem değerlendirmeleri sonucu ayrı bir iklimlendirme gerek olmadığı tespit edilmiştir. Bütün depolar belirli aralarla(yaklaşık 3–4 hafta) havalandırılmaktadır.¹⁶

Ankara Vakıf Eserleri Müzesi 2008 Mart ayında Avrupa Müzeler Birliğine müracaat ederek 2009 yılı Avrupa Müze ödülüne aday olmak istediğini belirtmiştir. Adaylık başvurusu kabul edilip, 30 Ağustos 2008’de İngiltere’den gelen iki raportör müzede incelemeler yapmış, müze müdürü ve yetkililerle müze ile ilgili çeşitli konularda görüşmeler yapmıştır. Yarışmaya Türkiye’den İstanbul Modern Sanat Müzesi ile Ankara Vakıf Eserleri Müzesi katılmıştır.¹⁷

¹⁶ Nilgün Çevrimli’den alınan şifai bilgi (18. 08. 2008)

¹⁷ 9 Mayıs 2009 tarihinde açıklanan sonuca göre; 'Avrupa Yılın Müzesi Ödülü'nü Avusturya'nın Salzburg Müzesi'ne verilirken, 3 adet özel ödül de; İstanbul Modern Sanatlar Müzesi, İsviçre'den Hayat Hikâyeleri Müzesi ve İspanya'da Almonia Arkeoloji Merkezi'ne verilmiştir. (<http://sondakika.com/haber>, http://www.bursa-bld.gov.tr/bbb_haber.asp?id=863) (14 05 2009)

Fotoğraf 7: Halıların saklandığı Amerikan bezinden yapılan torba

Fotoğraf 8: Asitsiz kâğıtlarla sarılı bir halı örneği

Fotoğraf 9: Halının sarılı olduğu asitsiz kâğıt

Fotoğraf 10 -11: Hem halıda hem bez torbada yer alan envanter numaraları

1.2.Uşak Halıcılığı ve Tarihçesi

Osmanlı döneminde Türk Halıcılığının en önemli gruplarından biri olan Uşak halı grubunun tarihi kaynaklara göre genellikle XVI. yüzyıla dayanmaktadır. Ancak bazı yabancı kaynaklarda Uşak halılarının çıkışı 15.yy sonu 16. yy başı olarak ifade edilmektedir.¹⁸

16.yy'da ortaya iki halı grubu ortaya çıkar. Bunlardan birisi Saray halıları, diğeri ise Uşak Halılarıdır.¹⁹

Bu halılar, Uşak ve çevresinde dokunduğu için Uşak halıları olarak adlandırılmışlardır. Kaynaklarda verilen bilgilere göre Uşak halıları Gördes(Türk) düğümü ile dokunmuş ve tamamen yün iplikten yapılmıştır.²⁰

Uşak halıcılığı Murat Dağı ve Ahır Dağı Yaylaları ile Aydın ve Manisa kışlakları arasında yer alan bir bölgede etkinlik göstermiştir. Bölge'de Kacar, Karakeçili, Kızılkeçili, Tekeli ve Kınaklı boylarının oluşturduğu bölgede dokumacılık ve halıcılık geleneği yaygın bir şekilde gelişme ortamı bulabilmiştir.²¹

Yüzyıllardır Avrupa'ya ihraç edilen Türk halıları Avrupalıları çok etkilemiş, bu halılar saray ve kiliselerde değerli bir örtü malzemesi olarak kullanılmıştır.²² Batılı saray, kilise liste envanterlerinde ve batılı ressamların tablolarında Doğu tekstil

¹⁸ Carlo Maria Suriano, "Oak Leaves and Arabesques- Ushak Large Madallion Carpets With Pseudo-Kufic Borders", **Halı**, Issue:116, May- June 2001, 106 s.; Walter B. Denny, **The Classical Tradition in Anotolion Carpets**, The Textile Museum, Washington, 2002, 39 s.

¹⁹Bekir Deniz, **Türk Dünyasında Halı ve Düz Dokuma Yaygıları**, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 2000, 31 s.; Bekir Deniz, "Anadolu- Türk Halı Sanatı'nın Serüveni-1", **Sanat, Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi**, Erzurum Atatürk Üniversitesi, 10. yıl özel sayısı, 7/2005, 31 s.

²⁰Gonca Samuk, "Uşak Halılarının Dünü ve Bugünü", **Türk Dünyası Araştırmaları Türk Halıları Özel Sayısı**, Ekim, 1984, 111 s.; Deniz, 2000, a.g.e., 34.; Deniz, 7/2005, 32 s.

²¹ Önder Küçükerman, **Batı Anadolu'daki Türk Halıcılık Geleneği içinde İzmir Limanı ve Isparta Halı Fabrikası**, İstanbul, 1990, 19 s.; Besim Atalay, **Türk Halıcılığı ve Uşak Halıları**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1967, 22 s.; Samuk, a.g.e., 110 s.

²² Elvan Anmaç, Bahadır Öztürk, **İngiliz Halıcılığının Başlangıcı ve Türk Halıcılığıyla Etkileşimi**, Uluslararası Geleneksel Sanatlar Sempozyumu, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, 16-18 Kasım 2006, 148 s.

ve halılarına çok sık rastlanmaktadır.²³ Anadolu ve diğer Doğu halılarının Kuzey ve Batı Avrupa'ya ihracatına yönelik ilk bilgiler 11.yy.'a ait olsa da bu halıların Avrupa'ya yayılması ve Avrupalılara etkisi konusundaki kesin bilgilerin 1453 yılından sonraya ait olduğu söylenmektedir.²⁴

13.yy başından 1480'lere kadar Levant (Doğu-Akdeniz, Karadeniz kıyı memleketler ticaret bölgesi)ticaretinde İtalyan deniz cumhuriyetleri deniz ticaretinde güçlü bir rol oynamıştır. Bu ülkelerin, Doğu halılarının yayılma ve transit merkezi olduğu düşünülmektedir. Bu durumun en büyük kanıtları İtalya kilise ve müzelerinde bulunan kayıtlar, tablo ve fresklerdir. G. Curatola'nın *Scuola Grande di San Rocco*²⁵,da ortaya çıkardığı üç Memluk ve iki Uşak halısı üzerinde bulunan kayıtlarda, satın alınan Türk halıları kilisenin itibarını arttırmak amacıyla kullanıldığı ifade edilmektedir. Bu ticarete Yahudi tüccarların önemli rol oynadığı kaynaklarda belirtilmiştir. "*Curatola, ayrıca Venedik arşivinde 1538 yılına ait bir belgede, çeşitli Turcheshi halılarına atıf yapıldığını tespit etmiştir*"²⁶

Venedik, Doğu- Batı ticaretinde büyük öneme sahip olmakla birlikte, Osmanlı'da Avrupa'ya ihraç olunan halı ticaretinin de bir antrepo durumuyla.²⁷

1518'de İngiltere Kralı VIII. Henry'nin (1509-1547) emriyle Kardinal Thomas Wolsey ve Lord Chancellor'ın Venedikli tüccarlarla görüşerek 8 Şam halısı ve daha sonra 1520 yılında 60 parça halı aldığı kaynaklarda belirtilmiştir. Ayrıca VIII. Henry'e ait 1547 yılı envanterlerinde 500'e yakın halının birçoğunun Venedik'ten satın alınmış Anadolu halılarının oluşturduğu bilgisi yer almaktadır.²⁸

Anadolu'dan Avrupa'ya ihraç edilen Türk halılarının miktarı 16.ve17. yy'larda oldukça artmıştır. Bu halıların çoğu, soyluların ve zenginlerin evlerini

²³ Halil İncalcık, *Türkiye Tekstil Tarihi Üzerine Araştırmalar-1*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2008, 29 s.

²⁴ E.Anmaç, B. Öztürk, 2006, **y.a.g.m.**, 148 s.

²⁵İtalya'da 1478 yılında kilise olarak kurulmuş olup, günümüzde kilise ve okul olarak kullanılmaktadır. [http://www.scuolagrandesanrocco.it/#\(25.07.2009\)](http://www.scuolagrandesanrocco.it/#(25.07.2009))

²⁶ İncalcık, **a.g.e.**, 30 s.

²⁷ İncalcık, **a.g.e.**, 30 s.

²⁸ E.Anmaç, B. Öztürk, 2006, **y.a.g.m.**, 148 s.

süslemek üzere Avrupa'ya ihraç edilmiştir.²⁹ 16. yüzyıl Osmanlı İmparatorluğunun yükselişte olduğu bir dönemdir. Bu dönemle birlikte, tüm sanat dallarında zenginleşme görülmektedir.³⁰

15. ve 16. yy.'da pek çok Avrupalı ressamın tablosunda Anadolu ve Doğu halıları tasvir edilmiştir.³¹ Almanya'da ki envanter kayıtlarında, ressamların tablolarında yer alan Türk halılarını betimlemelerinin, 15.yy ortalarından itibaren ortaya çıktığı, 1600'den sonra bu sayının giderek arttığı dikkati çekmektedir.³² En eski Uşak halılarının izlerine Avrupalı ressamın tablolarında bu sayede rastlanmaktadır.³³

Bu konuya ilişkin çeşitli kaynaklarda bazı örneklerle rastlanmaktadır. Paris Bordone (1500-1571) tarafından 1534 tarihinde yapılan 'Duka'nın Yüzüğünün İade Edilmesi' adlı tablosu, halıları dönemin bir mahkemesinin zemininde gösteren az sayıdaki Rönesans eserinden biridir. "*Duka Andrea Gritti(hükümdarlığı (1522-28) ve senatörlerin önünde yeni bir dizi Osmanlı halısı sıralanmış olarak görülür. Duka'nın önünde, 17. yy'ın ilk yarısından kalma bir örnekle kıyaslanabilir büyük bir Yıldız Uşak halısı vardır*"³⁴ (fotoğraf 12-13).

²⁹ Jennifer Harris, **5000 Years of Textiles**, British Museum, 2003, 120 s.

³⁰ Deniz, 2000, **a.g.e.** 31s.; Deniz, 7/2005, **a.g.e.**, 31 s.; Şerare Yetkin, **Türk Halı Sanatı**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1991, 87 s.; Bekir Deniz, "Osmanlı Devri Anadolu-Türk Halıları", Türk Halı Sanatı-III, **Bilim Birlik Başarı Dergisi**, Yıl: 11, Sayı:42, 8.- 10 s.

³¹ **Geniş bilgi için b.k.z.** Rosamond E. Mack, **Doğu Malı Batı Sanatı (İslam Ülkeleriyle Ticaret ve İtalyan Sanatı 1300-1600)**, çev. Ali Özdamar, Tarih ve Coğrafya Dizisi, Kitap Yayınevi, İstanbul 2005, 126-157 s.

³² İnalçık, **a.g.e.**, 32 s.

³³ Oktay Aslanapa, **Türk Halı Sanatı'nın Bin Yılı**, Eren Yayıncılık ve Kitapçılık Ltd. şti. İstanbul, 1987, 103, 106 s.; Kurt Erdmann, **Der Türkische Teppich Des 15. Jahrhunderts**, Çeviren: Haldun Taner., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Maarif Basımevi, 1957, 123 s.

³⁴ Mack, **a.g.e.**, 153, 154 s.

Fotoğraf 12:

Ressamın adı: Paris Bordone
(1500-1571)

Tablonun adı: Duka'nın
Yüzüğünün İade Edilmesi

Tarihi: 1534

(Rosamond E. Mack, **Doğu Malı Batı Sanatı** (İslam Ülkeleriyle Ticaret ve İtalyan Sanatı 1300-1600), çev. Ali Özdamar, Tarih ve Coğrafya Dizisi, Kitap Yayınevi, İstanbul 2005, 153-154 s.)

Fotoğraf 13: Paris Bordone'nin 'Duka'nın Yüzüğünün İade Edilmesi' adlı Tablosundaki halıyla benzerlik gösteren Yıldız Uşak halısı, 17. yy ilk yarısı³⁵

³⁵ The Metropolitan Museum of Art, New York, Joseph McMullan'ın hediyesi, 1958(58.63), Mack, a.g.e., 155 s.

1534 yılında yapılmış bu tablo Uşak halısının gidebildiği en eski tarihi verirken, diğer kaynaklarda, 16. yy ortalarında Hans Holbein (1497-1543) tarafından yapılmış olan, VIII. Henry ve Ailesi'nin resmedildiği tabloda yer alan bir Madalyonlu Uşak halısından söz edilmektedir.³⁶(Fotoğraf 14)

Fotoğraf 14:³⁷

Ressamın adı: Hans Holbein (1497-1543)

Tablonun adı: VIII. Henry ve Ailesi

Erken dönemlere ait bir başka örnek, Meksikalı ressam Luis Juarez'e (1585–1638) ait, 1610 tarihli “Birth of the Virgin” adlı tablosunda yer alan Madalyonlu Uşak halısıdır.³⁸ (Fotoğraf15)

³⁶E. Anmaç, B. Öztürk, 2006,**a.g.m.**, 153 s.; Mack, **a.g.e.**, 154 s.; Erdmann,**a.g.e.**, 123 s.; Aslanapa,1987, **a.g.e.**, 107 s.; Atalay, **a.g.e.**, 28s.

³⁷ <http://tudorhistory.org/groups/h8family.jpg>(17.06.2009)

³⁸ **Fragments/ People, events and items of interest in the world of carpets and textiles**, Halı, March- April, 1999, issue: 103, 73 s.

Fotoğraf 15:

Ressamın adı: Luis Juarez
Tablonun adı: Birth of the Virgin

Tarihi: 1610

(“Fragments/ People, events and items of interest in the world of carpets and textiles”, **Halı**, March-April, 1999, issue: 103, 73 s.)

Uşak halılarının tarihine ile ilgili olarak K. Erdmann, Uşak halılarının 15. yy’da olup olmadıklarına dair kesin bir bilgi olmadığını ifade etmektedir. Erdmann’a göre 16yy’dan itibaren ressamların tablolarında görülen Madalyonlu Uşak ve Yıldızlı Uşak halılarına ait örnekler bu grubun gelişmiş örnekleridir. Uşak halılarının basit olmayıp, uzun bir gelişmenin sonucu olabileceği düşünülmektedir. Ancak Osmanlı sanatının 16. yy’ın ilk yarısı süresince büyük bir hızla geliştiği dolayısıyla bu halıların gelişiminin kısa zamana sığmış olmasının mümkün olabileceği yer alan ifadelerdendir. Bu halıların 1514 Çaldıran Savaşı’ndan sonra ortaya çıkabileceğini düşünen Erdmann, yinede bu doğrultuda kaynak bulunamadığı için Uşak halılarının 15.yy’da başlayıp başlamadıkları konusunda bir bilginin olmadığını belirtmektedir. Uşak halılarının tarihi bu kaynak doğrultusunda değerlendirildiğinde 16’ yy’a dayanmakla birlikte, 15.yy’da Uşak halısının dokunup dokunmadığı bilinmemektedir.³⁹

³⁹ Erdmann, a.g.e 123, 124 s.

Avrupalı ressamın eserlerinde çokça resmedilmesine rağmen; bu halılar envanter kayıtlarına Uşak adı ile geçmeyip Türk halıları olarak adlandırılırlar.⁴⁰

“Yerli kaynaklarda ise bu halılar, 17.yy’dan beri tanınmaktadır. Evliya Çelebi(1633’de), İstanbul loncasında 111 halı tüccarı ile, İzmir, Selanik, Kahire, İsfahan, Uşak ve Kavala menşeli halıların satıldığı 40 dükkandan bahseder. 1674’de İstanbul Yeni Valide Camii envanterinde bir Uşak halısının adı geçer(Evliya Çelebi). 1726’da Topkapı Sarayı Hırka-i Saadet Dairesi Uşak Halıları ile kaplanmıştır. 1763’de açılan Laleli Camii için Uşak’a halı ısmarlanmıştır.”⁴¹

İstanbul’da ki saraylar ve camiler için de Uşak halısı siparişleri verilmiştir. “İstanbul Camilerine ve saraylarına, Süleymaniye, Selimiye, Fatih Camilerine ve türbelerine Uşak’ta üretilmiş olan halılar alınmıştır.”⁴²

Saray için üretilen halılara ilişkin 18.yy.’a ait bir belge, halı üretiminde sarayın etkisini göstermesi açısından oldukça önemlidir. 1726 tarihli Hırka-i Şerif odası (Kutsal emanetler odası veya Hz. Muhammed’in odasının bulunduğu oda) için Uşak’ta halı dokutturulduğuna ilişkin bir ferman bulunmaktadır.⁴³

1793’te Uşak Kadısına ve Voyvodasına fermanlar yazılarak, Ayasofya Camii için 3831 arşın⁴⁴ halı dokunması istenmiş ve Uşaklı Hacı Mustafa Ağa tarafından bu halılar dokutulmuştur.⁴⁵

Ayrıca İ. Hulusi Güngör Türk Halıları adlı eserinde 16. yy’da Osmanlı nakkaşhanesinde çizilen halı desenlerinin Uşak’ta dokunduğunu belirtmiştir.⁴⁶

Uşak halıları, 1640 tarihli Osmanlı Narh ve Es’ar Defteri’nde yer alan bilgilere göre, 1550- 1650 tarihleri arasında lüks ve pahalı eşyalar(halılar, abalar,

⁴⁰ Aslanapa,1987, **a.g.e.**, 103 s.

⁴¹ **y.a.g.e.**, 103 s.

⁴² Atalay; **a.g.e.**, 23 s.

⁴³ **Geniş bilgi için b.k.z.** İsmail Öztürk, “Türkiye’de Halıcılığın Kaynakları”, **Antik&Dekor-Antika**, Dekorasyon ve Sanat Dergisi, Sayı:60, Mayıs 2000, 128-133 s.

⁴⁴ Arşın: yaklaşık 68 cm’ye eşit olan uzunluk ölçüsü. TDK; <http://tdkterim.gov.tr> (23.06.2009)

⁴⁵ Atalay; **a.g.e.**,43 s.

⁴⁶ İ. Hulusi Güngör; **Türk Halıları Cilt:1**, Keskin Color Basımevi, İstanbul, 1984, 20 s.

keçe ve çeşitli örtüler) arasında değerlendirildiği görülür. Listede daha sonra Selendi ve Gördes halıları yer almaktadır.⁴⁷

17.yy'da Uşak halıları klasik dönem özelliklerini sürdürürken aynı zamanda Uşak halı çeşitlerinin arttığı bu dönemde ortaya çıkan halı grubuna ise *Geç Osmanlı Dönemi Halıları* denir.⁴⁸

18. ve 19.yy'larda Avrupa'ya halı ihracatı, Osmanlı-Avrupa ticaretinin artışına denk olarak büyük artış göstermiştir. 18.yy'da Batı toplum yaşamında başka ülkelere ait olanlara ilginin artması⁴⁹ ile beraber Osmanlı- Türk modasının yayılması ve orta sınıfın halı kullanmaya başlaması bu artışın nedenleri olarak sayılabilir. 19.yy'da bu akım daha da yayılmıştır. D. Quartaert, 1851–1876 yıllarında Osmanlıların Londra, Paris, Viyana ve Philadelphia'da açılan uluslararası sergilere katılmasının önemini işaret ederek, halının 19. yy.'ın ortalarından itibaren, Avrupa'da ve Amerika'da orta sınıf, hatta işçi sınıf evlerinde kullanılan bir kitle tüketim malı haline geldiğini belirtmiştir.⁵⁰

Sanayi Devrimi'nin⁵¹ yol açtığı aşırı üretim artışı, teknolojik gelişmeler, hızlı ulaşım araçları gibi unsurlar 19. yy'da dünya devletlerinin birbiriyle olan ekonomik ilişkilerinin üst düzeye çıkmasına neden olmuştur. 1838 yılına kadar Osmanlı topraklarında yabancıların ticaret yapmasına izin verilmemiş bu zamana kadar Ermeni ve Rumlar aracı kullanılmıştır.⁵² *“19. yy'dan önce Müslüman tüccar lehine olan Osmanlı ticaret düzeni 1838 Balta Limanı anlaşmasıyla değişmiş, yabancı*

⁴⁷ Yaşar Yücel, **Es'ar Defteri(1640 Tarihli)**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1992, 75 s.; Mübahat S. Kütükoğlu, **1640 Osmanlılarda Narh Müessesesi ve 1640 Tarihli Narh Deteri**, Enderun Kitabevi, 1983, 178.-179 s.

⁴⁸ Deniz, 2000, **a.g.e.**, 35 s.

⁴⁹Exoticism(egzotiklik): Dışarı malı, dışarıdan gelme; başka ülkelere ait olanları benimseme eğilimi. **Redhouse İngilizce Türkçe Sözlük**; Redhouse Yayınevi, İstanbul, (?), 337 s.

Egzotizm (isim Fransızca exotisme): Yabancıllık. <http://www.tdk.gov.tr/> (06.06.2010)

⁵⁰ İnalçık, **a.g.e.**, 32 s.

⁵¹ Sanayi Devrimi: 18. yüzyılın ikinci yarısıyla 19. yüzyılın ilk yılları arasında bir seri buluşun, enerji, tekstil, demir, çelik ve ulaştırma üretimlerini etkilemek yoluyla İngiltere'nin üretim karakterinde meydana getirdiği yapısal değişimdir. Kesin tarih vermek mümkün olmamakla beraber 1760 ile 1829 arasındaki dönemi kapsadığı kabul edilmektedir. www.weblopedi.com/avrupa_tarihi/sanayi_devrimi-t502.0.html(23.06.2009)

⁵² İsmail Öztürk, Elvan Anmaç, “İzmir'in Batı Anadolu Halıcılığındaki Yeri”, **İzmir- Kent Kültür Dergisi**, Sayı:3, İzmir, 2001, 124, 125 s.

tüccarlara tanınan haklar onları yerli Müslüman tüccarlarla aynı seviyeye getirmiştir.”⁵³ Bu durum Osmanlı’da yabancıların ticarete söz sahibi olmasını daha da hızlandırmıştır. “Osmanlı İmparatorluğunun Avrupa devletleri ve özellikle İngiltere ile peş peşe imzaladığı ticaret anlaşmaları sonucunda İngilizler Osmanlı piyasasını tamamen ellerine geçirmişlerdir.”⁵⁴

1860’lı yıllardan itibaren Batı Anadolu halıcılığında üretim ve pazarlama aşamasında söz sahibi olmaya başlayan İngilizler, 1880’lerin ortalarına gelindiğinde Batı Anadolu halıcılığını tamamen tekellerine almışlardır. P.De Andrea Co., Habif ve Polako, T.A. Spartalı, G:P. Ve J.Baker, Sydney La Fontaine ve Sykes Co. adlarındaki şirketler halı ipliklerinin eğrilmesinden, dokumasından ihracatına kadar tüm faaliyetleri organize etmişlerdir.

1880’li yıllarda 6 İngiliz şirketinin başlattığı bu faaliyetler sonraki yıllarda ‘Şark Halı Kumpanyası’⁵⁵ oluşturacaktır. İngilizlerin Batı Anadolu’ya sızmaya başlamalarının ilk izleri 1864 yıllarına rastlar. P.De Andrea Co., Habif ve Polako, T.A. Spartalı adlı İngiliz şirketleri, iplik ve model vererek Uşak ve çevresinde halı dokutturmuşlardır. Bu tarihten sonra da Batı Anadolu’da dokunan halıların hemen hepsinin ihracatı, İngiliz tüccar ve şirketleri aracılığı ile gerçekleştirilmiştir”⁵⁶

Kaynaklardan edinilen bilgilere göre yaklaşık 600 yıldır Batı’ya ihraç edilen Anadolu halıları, önceleri Sakız Adası, daha sonraları da İzmir Limanı üzerinden Venedik’e, oradan Avrupa kıtasında önce güneye sonra da tüm batı sahilini izleyerek

⁵³Elvan Anmaç, “İngiliz Sermayesinin Batı Anadolu Halıcılığına Etkisi ve Şark Halı Kumpanyası”, **Kamu ve Özel Kuruluşlarla Orta Öğretimde, Üniversitelerde El Sanatlarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri**, İzmir, 18-20 Kasım 1992, 6 s.

⁵⁴**Geniş bilgi için b.k.z.**Mübahat Kütükoğlu, **Osmanlı- İngiliz İktisadi Münasebetleri 1580-1838**, Cilt:1, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları: 42, Ankara, 1974, 8-95 s.; E. Anmaç, **a.g.m.**6s.

⁵⁵**Geniş bilgi için b.k.z:** E. Anmaç, 1992, **a.g.m.**5-17 s; İ. Öztürk, E. Anmaç, 2001, **a.g.m.**, 124- 127 s; Zeki Sönmez, “Batı Anadolu Türk Halıcılığının 19.yy Durumu Üzerine”, **Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi**, Türk Halıları Özel Sayısı, sayı:32, Ekim 1984, 95 -106 s.; Bekir Deniz, “Osmanlı Dönemi Halıları”, **Osmanlı Cilt:11**, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 1999, 381-394 s.

⁵⁴E. Anmaç, 1992, **a.g.m.**, 7 s; Sönmez; **a.g.m.**, 100 s; İ. Öztürk, E. Anmaç, 2001, **a.g.m.**, 124,125 s; İsmail Öztürk, Ege Bölgesi Halıcılığının Demirci ve Gördes Örneğinde Halkbilimsel Açından İncelenmesi, **III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri**, Cilt V.den Ayrı Basım, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1987, 316 s.; İ. Öztürk, E. Anmaç, 1997, **a.g.m.**, 27 s.; Orhan Kurmuş, **Emperyalizmin Türkiye’ye Girişi**, Bilim Yayınları, İstanbul, 1977, 146 s.

İngiltere'ye kadar ulaşmıştır. Anadolu'nun büyük bir ticaret ağına konu olan halıları, 18. ve 19. yy'da giderek artan oranlarda Avrupa'ya ihraç edilmiştir. Bu halıların çoğu Batı Anadolu'nun Bergama, Gördes, Kula, Uşak, Selendi, Demirci ve Milas gibi halı merkezlerinde dokunmuştur.⁵⁷

İhraç edilen Batı Anadolu halıları başlangıçta sadece ölçüleri yönünden alıcının isteğine göre imal edilirken, daha sonraları bu isteklere renk ve motif gibi temel özellikleri de içine alarak imal edilmiştir. 19. yy'ın ilk yarısına ait belgeler arasında, başta Uşak olmak üzere, Batı Anadolu'da halıların kalitesinde düşüş görülen merkezlerde bazı tedbirler alınması yolunda bilgiler mevcuttur.⁵⁸

1845 yılında yazılan bir belgeye göre “Uşak ve çevresinde dokunan halı ve kilimlerdeki eski özelliklerin bozulmaya başladığı’...ve bu durumu düzeltmek için girişimler yapılmakta olduğu görülür. Nitekim bu amaçla Uşak kadısına ve voyvodasına, bu halı ve kilimlerin düzeltilmesi için ‘...beher keçe akçesi, üçer kuruş faizle, 1.100 kese akçe...’ verilmesi söz konusu olmuştur. Ancak ilave etmek gerekir ki, bu tarihlerdeki Uşak halıcılığı bir yandan geleneksel özelliğini kaybetmekle birlikte, diğer yandan ticari bakımdan son derece canlı bir dönem yaşamaktadır.”⁵⁹

Halılarda iplikler tohum, ot, kök, kabuk gibi bitkisel doğal maddelerle boyanırken, 1856 yılından itibaren bazı halılarda koşnil kullanıldığı tespit edilmiştir. 1880’li yıllardan itibaren İngilizler, halı ipliklerinin boyanmasında doğal boyarmaddelerin kullanımı yerine sentetik boyar maddelerin (anilin) kullanımını desteklemişlerdir. Sentetik boyarmaddenin kullanılmasına rağmen, Uşak halılarına olan talepte fazlasıyla artış olmuştur. Bunun sonucu Uşak halı fiyatları büyük bir artış göstermiştir. Sentetik boya kullanılması ve artan talebi karşılama kaygısı sonucu kalitede düşüşler görülmüştür.⁶⁰ Artan talebi karşılamak amacıyla, 1890 yıllarından itibaren başta Uşak olmak üzere, Batı Anadolu’daki pek çok şehirde halı ipliklerini boyama için sentetik boya atölyeleri kurulmaya başlanmıştır⁶¹.

⁵⁷ İ. Öztürk, E. Anmaç, 2001, **a.g.m.**, 126, 127 s.; E. Anmaç, **a.g.m.**, 1999, 522, 523 s.

⁵⁸ Sönmez, **a.g.m.**, 97 s.

⁵⁹ Küçükerman, **a.g.e.**, 19 s.

⁶⁰ **Boyar maddeler ve boyama konusunda geniş bilgi için b.k.z.:**Emre Dölen, **Tekstil Tarihi**, Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1992, 457-519 s.; İ. Öztürk, E. Anmaç, 1997, **a.g.m.** 27 s.; Atalay, **a.g.e.**, 22 s.; İnalçık, **a.g.e.**, 36 s.

⁶¹ Bekir Deniz, 2000, **a.g.e.**, 42 s.

İngilizler, eve iş verme sistemini kolay buldukları için bu süre içerisinde halıcılığa yatırım yapmamışlardır. Bu nedenle 20.yy'ın başlarına kadar halıcılık Batı Anadolu'da bir ev sanayi olarak devam etmiştir.⁶²

1889'da İzmir'de Amerikan Konsolosu'nun ülkesine gönderdiği raporda evlerdeki halı faaliyetleri anlatılmaktadır. Bu rapora göre Uşak, Gördes ve Kula'da neredeyse her evde dokuma tezgâhı bulunmaktadır. Bazılarında ise iki ya da üç tezgâh bulunduğu bahsedilir. Bu tezgâhlardan 800–900 civarı Uşak'ta, 300 tezgâh Gördes'te ve 200 tezgâh Kula'da olduğu söylenmektedir.⁶³ Bir başka kaynakta ise 1894 yılında Uşak'ta 250.000m² halı dokunduğu ve bunların tamamının Avrupa'ya satıldığı, özellikle Uşak'ın yüksek havlı halılarının İngiltere ve Hollanda tarafından, kısa havlı olanlarının ise Amerikalılar tarafından istendiği belirtilmektedir. Vital Guinet⁶⁴'in (1833-1896) yazdığı “La Turquie d'Asie” adlı eserinde 1894 yılı İstanbul istatistiklerine göre Uşak'ta yılda 250.000 m² halı dokunduğu ve bu halıların Avrupalılara satıldığından bahsedilmektedir.⁶⁵

Uşak'ın en eski halıcılarından olan Uşaklıgiller, 1895'de Uşak'ta büyük bir yangın olduğunu ve bu haber Londra Borsasında öğrenildiğinde Uşak halılarının fiyatlarının dört misline çıktığını belirten ifadesi kaynak eserde yer almaktadır. Bu dönemde Uşaklıgillere göre, 1929 yılına kadar 2500–3000 tezgâhın çalışması sonucunda, Avrupa'ya yapılan halı ihracatı o günün değeri ile 8.000.000 T.L. gibi önemli bir rakam tutarken, o yıllarda Uşak halıcılığının değerini göstermektedir.⁶⁶

⁶² İ. Öztürk, E. Anmaç, 1997, **a.g.m.**, 30 s.; İ. Öztürk, E. Anmaç, 2001, **a.g.m.**, 125 s.; E. Anmaç, 1992, **a.g.m.**, 9 s.

⁶³ Antony Wynn, **Three Camels to Smyrna**, London, 2008, 24 s.

⁶⁴ **B.k.z.** Vital Guinet: Eren Yayınevine ait internet sayfasında adı Vital Cuinet olarak geçmektedir. La Turquie d'Asie adlı eseri 7 cilt olup, dili Fransızcadır. Eserlerinin isimlerinden İstanbul, Ankara, İzmir, Konya, Sivas, Kastamonu illerinin anlatıldığı anlaşılmaktadır(Örn.La Turquie d'Asie: VI. Geographie, Administrative, Statistique, Descriptive et raisonnee de chaque province de l'Asie - Mineure VI, L'Anatolie centrale Angora. Koniah, Adana, Mamouret-ul-Aziz, Sivas; La Turquie d'Asie: V. Geographie, Administrative, Statistique, Descriptive et raisonnee de chaque province de l'Asie - Mineure V, le Vilayet de Smyrne et le mutessarriflik de Bigha)

⁶⁵ Küçükerman, **a.g.e.**, 19 s.; Atalay, **a.g.e.**, 44.- 45 s.

⁶⁶Güngör Işıksaçan, **Batı Anadolu'daki Başlıca Halı Merkezlerinde İmal Edilen Halıların Desen ve Kaliteleri Üzerine Araştırmalar**, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, No: 91, Ege Üniversitesi Matbaası, İzmir, 1964, 12 s.

Batı Anadolu bölgesi, İngiltere ile Osmanlı İmparatorluğu arasındaki ticaretin en yoğun olduğu bölgedir. Antik çağlardan beri hem Akdeniz ile Anadolu'yu birleştiren kervan yolu hem de limanın fırtınalara kapalı oluşu nedeniyle İzmir, Batı Anadolu'nun, Osmanlı'nın diğer şehirleri ve yabancı ülkelerle ticari ilişkilerinin kolayca yürütüldüğü bir şehirdir. 19. yy.da İngilizler ve diğer Avrupa ülkeleri için önemli bir şehir olmuştur.⁶⁷

Avrupalı seyyahlardan Pococke ve Oberhummer Avrupa'da Smyrna(İzmir) olarak bilinen halılardan bahsederler. "*Oberhummer 1892'deki seyahatinde, Kütahya, Uşak, Kula Gördes, Karaman gibi merkezlerde yapılan halıların Smyrna Limanından Avrupa'ya ihraç edildiğini belirtir.*"⁶⁸

*"1890'lı yıllarda İzmir çevresinde dokunan halılar, en yakın tren istasyonuna, oradan da trenle İzmir'e getirilirdi. İzmir'de halı balyaları açılır, temizlenir, yeniden balyalanarak ihraç edilirdi. Bu yıllarda İzmir ve çevresinde, Uşak, Kula, Gördes ve Demirci'de 367,000m² halı üretilmiş, 6.414.000 frank değerinde çeşitli ülkelere halı ihraç edilmiştir."*⁶⁹

Paul Lindau'nun yazdığı "1900'lerde İzmir" adlı makalede İzmir ve Uşak'tan bahsedilmektedir. İzmir'in o dönemde önemli bir halı ticaret merkezi olduğu belirtilen yazı şu şekilde devam etmektedir: "*Doğu'daki halı üretiminin en önemli köyünün adı Uşak'tır. İdari klasifikasyona göre köy olarak geçmektedir. Önemine göre köy olarak tanımlanabilir. Burada 1000 evde 3000'in üzerinde kız ve kadın halı tezgâhlarında çalışmaktadır.*"⁷⁰ Bu dönemde bir dokumacı kadının günlük kazancı ortalama 30 feniktir ve kalın iplikten yapılan halıların m² alış fiyatı ise 15–30 Frank arasında değişmekle birlikte Uşak'ta büyük ve orta boy halılar dokunmaktadır.⁷¹

Yabancı şirketler için önemli bir dokuma merkezi haline gelen Batı Anadolu'da halıcılık, 20.yy'ın başından itibaren ticari açıdan büyük değer

⁶⁷ E. Anmaç, 1992, **a.g.m.**, 6- 7 s.; Kurmuş, **a.g.e.**, 28.- 29 s.

⁶⁸ Oktay Aslanapa, "17.yüzyılda Türk Halı Sanatı'nın Gelişmesi", **Erdem Özel Sayısı 1**, Cilt: 10, sayı:28, 10/1999, 24 s.

⁶⁹ İ.Öztürk, 1987, **a.g.m.**, 317 s.

⁷⁰ Paul Lindau, **1900'lerde İzmir**, Çeviren: Selçuk Ünlü, Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, 38. sayı, 10/1985, 166, 167 s

⁷¹ Lindau, **y. a.g.m.** 167 s.

kazanmaya başlamıştır.⁷² İngilizlerin Batı Anadolu'da halıcılığı tekellerine alması, buna rağmen halıcılığı geliştirici bir girişimde bulunmamasını fark eden Avusturya şirketi(Keun ve Ortakları) 20.yy'ın başında Uşak yakınlarında bir dokuma atölyesi açmıştır.⁷³ Avusturyalıların yüksek kar elde ettiğini ve tekelci durumlarının yitirdiklerini fark eden 6 İngiliz tüccar (P.De Andrea Co., Habif ve Polako, T.A. Spartalı, G:P. Ve J.Baker, Sydney La Fontaine ve Sykes Co.) birleşerek güçlü bir şirket oluşturmuşlardır. 25 Şubat 1907 tarihinde The Amalgamated Oriental Carpet Manufacturers Limited(Doğu Halı İmalatçıları Şirketi veya Şark Halı Kumpanyası ya da İzmir Halı Sendikası) adlı bir şirketin kuruluş anlaşmasını imzalamışlardır. Şirket 1908 yılında resmen faaliyete başlamıştır ⁷⁴ Bu şirketin kuruluşu ile ilgili olarak, İzmir basınında 27 Şubat 1907 tarihinde Türkçe 'İzmir Halı Sendikası' başlığıyla haber yapılmıştır.⁷⁵

Şark Halı Kumpanyası'nın kuruluşuyla Batı Anadolu'da ki yabancı tekelliliği ve gücü karşısında, Türk tüccar ve üreticiler büyük sıkıntıya düşmüşlerdir. Bu durumdan kurtulmak için, yerel bölge tüccar ve sendikaları birleşerek Uşak'ta bir 'milli' Osmanlı Halı Şirketi kurmuşlardır. 31 Mart 1907 tarihli bir haberde M. Ragıp imzasıyla 'Uşak Halı Ticarethanesi' başlığı dikkati çekmektedir. 4 Nisan 1907 tarihinde Uşak'tan A.Tahir adıyla Ahenk Gazetesi'nde yayımlanan 'Uşak Halı Ticareti Şirketi' başlıklı başka bir haber yer almaktadır. Her iki haberde de şirketin kuruluşu ve amacına yönelik bilgiler bulunmaktadır. Daha sonraları basında yer alan haberlerde 'Milli Uşak Halı Şirketi' olarak geçen bu kuruluş yabancı sermayeye karşı oluşturulan bir varlık olarak tanımlanmıştır.⁷⁶

Milli Uşak Halı Şirketi, 18 ortak tarafından kurulmuş olup, şirketin kurucularından yalnızca dördünün kimliği bellidir. Bunlar Tiritzade Mehmet Paşa,

⁷² Kurmuş, **a.g.e.**, 149 s.

⁷³ Sönmez, **a.g.e.** 103 s; Kurmuş, **a.g.e.**, 149 s.; İ. Öztürk, E. Anmaç, 1997, **a.g.m.**, 30 s.; E.Anmaç, 1999, **a.g.m.**, 524 s.

⁷⁴Sabri Yetkin, II. Meşrutiyet Öncesi Ege'de Şirket-i Milli Denemesi: Uşak Osmanlı Halı Ticarethanesi-I, **Toplumsal Tarih**, sayı:26, cilt:5, Şubat 1996, 16 s.; İ. Öztürk, E. Anmaç, 2001, **a.g.m.**, 125 s., E.Anmaç, 1999, **a.g.m.**, 523.-525 s E.Anmaç, 1992, **a.g.m.**, 9s.; Deniz, 2000, **a.g.e.**, 39.-40s.

⁷⁵Yetkin, sayı:26, **a.g.m.**, 16 s.

⁷⁶Sabri Yetkin, "II. Meşrutiyet Öncesi Ege'de Şirket-i Milli Denemesi: Uşak Osmanlı Halı Ticarethanesi-II", **Toplumsal Tarih**, sayı:27, cilt:5, Mart 1996, 26, 27 s.

Hamzazade Hacı Hüseyin, Helvacızade Ömer ve Hacı Gedikzade isimli Uşaklı tüccarlardır.⁷⁷

20.yy'ın başlarında, Uşak sanayileşme hareketlerinin canlanmaya başladığı illerden birisi olmuştur. Özellikle halı ticaretindeki gelişmeler, halı ipliğinde hızlı üretimi ortaya çıkardığı için, halı ipliğini üretecek fabrikalara gereksinim duyulmuştur. Bu nedenle yerli ve yabancı şirketler tarafından özellikle Batı Anadolu'da iplik fabrikaları kurulmuştur. Bunlardan 3 tanesi Şark Halı Kumpanyası'na ait fabrikalardır.⁷⁸

*“The Oriental Carpet Manufacturers Ltd., o güne kadar halı imalatında geçerli olan sistemde bazı değişiklikler yaparak, önce ipliğin imalatını ve boyanmasını ele almış ve birisi Bandırma'da, ikisi İzmir'de olmak üzere kurduğu üç fabrikada halı ipliği üretmeye başlamıştır”*⁷⁹ Daha önceleri elde eğrilen ya da çırıklıla bükülen halı iplikler, bu tarihten itibaren yukarıda adı geçen şirketin Almanya'dan getirdiği iplik makineleriyle eğrilmiştir.

‘Ticaret ve Ziraat Nezareti’ tarafından 1913 – 1915 yıllarına ait ‘Sanayi İstatistikleri’ adlı bir araştırma yapılmış, bu çalışmada İstanbul, İzmir, Manisa, Bursa, İzmit, Karamürsel, Bandırma ve Uşak'ta bu yıllara ait dönemin sanayi gelişmeleri ve Batı Anadolu'da yer alan iplik fabrikaları belirtilmiştir.⁸⁰

1915 yılındaki sanayi istatistiklerine göre bu üç iplik fabrikasının haricinde bir devlet kuruluşu olduğu anlaşılan Uhuvvet-i Osmanî Halı Şirketi İplik fabrikası dışında, Uşak'ta Biraderler ve Mehmet Zeki Kumpanyası İplik Fabrikası ile yine Uşak'ta Yılcıncızade Biraderler ve Şürekâsı İplik ve Şayak Fabrikası bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu fabrikaların şehirdeki üretimlerinin çoğunu, Şark Halı Kumpanyası'na aktarmış oldukları düşünülmektedir.⁸¹

⁷⁷ Yetkin, sayı:27, **a.g.m.**, 27 s.

⁷⁸ Küçükerman, **a.g.e.**, 23 s.

⁷⁹ Sönmez; **a.g.e.** 104 s.

⁸⁰ Küçükerman, **a.g.e.** 87 s.; Sönmez; **a.g.e.** 104 s.

⁸¹ Sönmez, **a.g.e.** 104 s.

1900'lerde Uşak'tan yapılan halı ihracatı 50–60 bin metrekareye ulaşmış ve aynı dönemde Uşak'ta özel hanelerde 1200 tezgâh sayılmıştır.⁸²

19. yy.'ın sonu 20.yy'ın başlarında halıcılık konusunda büyük gelişmeler gösteren Uşak'ta zamanla sıkıntılarla karşılaşmıştır. 19.yy'dan 1. Dünya Savaşı (1914-1918)'na kadar olan zaman içerisinde Uşak'ta Göbekli-köşeli, İçidolu, Madalyonlu, Yaprak, Kürt, Çerkez desen adlarıyla halılar dokunduğu kaynaklarda yer alan bilgiler arasındadır.⁸³ Özellikle II. Dünya Savaşı (1939-1945) sırasında Uşak halıcılığı durma noktasına gelmiştir. Bu dönemde halı satış mağazalarının kapatıldığı kaynaklarda yer almaktadır. 1960'lı yıllara gelindiğinde ise Uşak'ta 150 kadar halı tezgâhının olduğu ve zaman zaman bu tezgâhların da işsiz olduğu, Avrupa ve Amerika'dan ise hiç sipariş almadığı kaynaklarda yer alan bilgiler arasındadır.⁸⁴

Günümüzde Uşak ve çevresinde Uşak halısı olarak tanımlanan halı grubunda dokumalar yapıldığı bazı internet bilgilerinde yer almaktadır. Bu konuda detaylı bilgi için Uşak Ticaret Odası, Uşak İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ile Uşak Belediyesi'ne başvuru yapılmıştır. Yapılan başvuruların sonucunda veri oluşturabilecek sağlıklı bir bilgiye ulaşılamamıştır. Araştırmalar sırasında Uşak'ta bulunan Palmet Halı Fabrikası'nın el dokuması Uşak halılarının reproduksiyonlarını yapıp, Avrupa ve Amerika'ya ihraç ettikleri bilgisine ulaşılmıştır.⁸⁵

1.3.Uşak Halılarının Özellikleri ve Adlandırılmaları

Uşak halılarının kökeni, kaynaklarda Holbein halıları olarak adlandırılan, Batı Anadolu'da dokunmuş bir grup halıya dayandırılmaktadır.⁸⁶

⁸² İnalçık, **a.g.e.**, 36 s.

⁸³ Işıkşaçan, **a.g.e.**, 12 s.; Atalay, **a.g.e.**, 32-34 s.

⁸⁴ Küçükerman, **a.g.e** 19 s.; Atalay, **a.g.e.**, 58 s.

⁸⁵ www.turkishbizwomen.com, www.tumgazeteler.com (04.02.2010)

⁸⁶Şerare Yetkin, **Türk Halı Sanatı**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1991, 87 s.; Aslanapa, 10/1999, 23 s.; Aslanapa, 1987, **a.g.e.**, 103 s.

Bu halılar, kaynaklarda yer alan bilgilere göre 5 grupta sınıflandırılmıştır. *Madalyonlu Uşak Halıları*, *Yıldızlı Uşak halıları*, *Beyaz Zeminli Uşak halıları* olarak tanımlanan ve kendi içinde ‘Kuşlu halı, Post motifli halı ve Akrepli halı’ isimleriyle sınıflandırılan halı grubu, *Uşak Seccade halıları* ve son olarak Uşak ve çevresinde dokunan *diğer halı tipleri* olarak tanımlanan İzmir(Smyrna) halıları ve Çiçek desenli halılar bu beş grubu oluşturmaktadır. Bu bölümde yapılan sınıflandırma kaynaklara bağlı olarak ele alınmıştır.⁸⁷

Uşak halılarında açık mavi, koyu mavi, parlak sarı, parlak kırmızı, kontürler için koyu kahverengi, doğal beyaz ve nadiren yeşil renkler kullanılmıştır. Uşak halılarında yün çözgü ipliği, kırmızı renkte yün atkı ipliği ve iki kat yün atkı ipliği kullanılmıştır. Uşak halılarında nadir olarak pamuk iplik kullanılmıştır. Gördes(Türk) düğümü⁸⁸ ile dokunan Uşak halılarında her iki düğüm sırasından sonra genellikle iki sıra atkı atıldığı tespit edilmiştir⁸⁹. Uşak halılarında düğüm sıklığı⁹⁰ 12-32 x 16- 40 (düğüm/dm²) arasında değişmektedir.⁹¹

Uşak halıları cami ve saraylar için yapıldığından genellikle büyük boyutlu olarak dokunmuştur. Bu tarz halıların büyük tezgâhlardan ve usta dokuyucuların elinden çıktığı düşünülmektedir.⁹² Walter Hawley’in Uşak halılarının boyutları ile ilgili yaptığı tespite göre halılarda, en boyun 2/3 ya da 4/5 oranındadır.⁹³

⁸⁷ B.k.z. Ş. Yetkin, 1991, **a.g.e.**, 87-113 s.; Aslanapa, 10/1999, **a.g.m.**, 23-26 s.; Aslanapa, 1987, **a.g.e.**, 103-131 s.; Deniz, 2000, **a.g.e.**, 34-36s.; Samuk, **a.g.m.**, 125-133s.; David Black, **The Atlas of Rugs&Carpets**, Tiger Book International, London, 1994, 55-58s.; Ian Bennett, **Rugs&Carpets of the World**, Greenwich Editions, London, 2004, 103-111s.; Ferenc Batari, **Ottomon Turkish Carpets**, The Collections of the museum of Aplied Arts Budapest 1., Budapest- Keszthely, 1994, 16-23 s.; Emese Pasztor, **Ottomon Turkish Carpets**, The Collection of the Museum of Aplplied Arts, Budapest 2007, 83- 134s.

⁸⁸Gördes düğümü: Simetrik, hekim, kapalı, Gördes ve çift bağ gibi adlarla anılan Türk düğümüdür. Halının her iki çözgü ipliğine bağlanarak uçları bu çözgü ipliğinin arasından çıkarılır.(İsmail Öztürk, **Dokumaya Giriş**, Mor Fil Yayınları, 2007, 60- 61 s.)

⁸⁹ Black, **a.g.e.**, 55 s. Deniz, 7/2005, **a.g.m.**, 32 s.; Deniz, 1999, **a.g.m.**, 385 s.; Atalay, **a.g.e.** 31 s.; Walter A. Hawley, **Oriental Rugs Antique and Modern**, John Lane The Bodley Ltd. London, 1925, 174.-175 s.; Aslanapa, 1987, **a.g.e.**, 107 s.

⁹⁰ Kalite(Düğüm Sıklığı): Bir halının 10 cm eninde kaç çift çözgü sayısı ile 10 cm boyuna kaç ilme sırası girdiği (1dm²deki ilme sayısı) halıda dokuma kalitesini belirlemektedir. İ. Öztürk, 2007(b), **a.g.e.**, 74s.

Halılarda ince kalite, orta kalite ve kaba kalite olarak üç kalite bulunmaktadır. İnce kalite halılar 40–100 x 40–100, orta kalite halılar 26–30 x 33–50, kaba kalite halılar 18–24 x 22–28(düğüm/dm²) arasındadır. Ali Özel, **Halıcılık -El halısı Dokumacılığı**, Başbakanlık Basımevi, Devlet Bakanlığı Yayınları, No: 44, Ankara, 1989, 18-19 s.

⁹¹ Hawley, **y.a.g.e.**, 175 s.; Işıksaçan, **a.g.e.**, 25 s.

⁹² Batari, **a.g.e.** 20 s.

⁹³ Hawley, **a.g.e.**, 175 s.

Madalyonlu Uşak halıları ve Yıldızlı Uşak halılarından hangisinin önce yapıldığı tam olarak bilinmemektedir. Yıldızlı Uşak halı grubunun daha önce yapıldığını düşünenler varsa da resmi bir kanıt yoktur.⁹⁴

1.3.1.Madalyonlu Uşak Halıları:

Madalyon şeması 15.yy ve 16. yy başında Türk ve diğer Doğu halılarında oldukça sık rastlanan kompozisyon şemalarından biridir. Türk ve Memlük halılarında görülen madalyonlar oldukça büyük madalyonlardır. Bunun nedeni olarak bu dönemde kitap süsleme ve cilt süslemelerinden etkilenmiş olduğu düşünülmektedir⁹⁵ (fotoğraf 16).

Madalyonlu Uşak halılarının başlangıcı olarak kesin ve net bir bilgi söylenememektedir. Kaynaklarda genel olarak kabul gören görüş Madalyonlu Uşak halılarının 15.yy sonu 16.yy başı ortaya çıktığıdır⁹⁶.

Uşak halılarında kullanılan kompozisyon şeması diğer yöre halılarını da etkilemiştir. Bu kompozisyon tarzının 15.yy sonlarından başlayıp, 18. yy sonlarına kadar devam ettiği söylenebilir.⁹⁷

Madalyonlu Uşak halılarında genel olarak zeminde bir büyük madalyon ve köşelerde çeyrek veya yarım madalyonlar görülür(fotoğraf 17,18). Halının büyüklüğüne göre madalyon sayısı 1 tam 2 yarım, 2 veya 3 tam olabilir.⁹⁸

Uşak halılarında bulunan madalyon desenin kaynağına dair Kurt Erdmann, Madalyonlu Uşak halılarının kökenini Doğu halılarına bağlamıştır.⁹⁹

⁹⁴ Aslanapa, 1999, **a.g.m.**, 23 s.; Aslanapa, 1987, **a.g.e.**, 103 s; Ş. Yetkin, 1991, **a.g.e.**, 87s.

⁹⁵ Black, **a.g.e.**, 29 s.

⁹⁶ Suriano, **a.g.m.**, 106 s.

⁹⁷ Denny, **a.g.e.**, 39 s.

⁹⁸ Pasztor, **a.g.e.**, 83 s.

⁹⁹ Erdmann, **a.g.e.**, 108s

Fotoğraf 16: 16.yy. Şemse Cilt
(Metin Sözen, **Geleneksel Türk El Sanatları**,
Hürriyet Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş.
İstanbul, 1998, 160.-161 s.)

Fotoğraf 17:
Madalyonlu Uşak Halısı.
Yüzyılı: 16. yy
Boyutları: 261cm x 544cm
Çözüğü: -
Atkı: -
İlme: -
Düğüm türü: -
Bulunduğu yer: Thyseen-Bornemisza Collection,
Lugano (Walter Denny, “Early Turkish Carpets”,
Edited: David Black, **The Atlas of
Rugs&Carpets**, Tiger Book International,
London,1994, 54 s.)

W.Denny, bu halıların tasarımının mimari motiflerden ve kitap süslemelerinden türediğini belirterek, bir Madalyonlu Uşak halısını da buna örnek olarak göstermiştir.¹⁰⁰ (fotoğraf 17)

¹⁰⁰ Denny; **a.g.m.**, 54 s.

C. M. Suriano yazdığı makalesinde Uşak halılarında bulunan madalyonlar ile tezhip, cilt örneklerinin birbirine çok benzediğini belirtmektedir.¹⁰¹ Uşak halısındaki madalyon deseninin kaynağının Osmanlı saray nakkaşları tarafından yapılan tezhip ve cilt süsleme şemalarından kaynaklanabileceği üzerine araştırmalar bulunmaktadır.¹⁰²

Bekir Deniz ise, Madalyonlu Uşak halılarının, saray nakkaşları tarafından çizilen motiflere bakılarak 16. yy'ın başlarından itibaren dokutturulduğunu ileri sürmektedir.¹⁰³ Bekir Deniz Madalyonlu Uşak halılarında, Anadolu- Türk halı dokumaları tarihinde ilk kez göbek-madalyon kullanıldığını ve halıların ortasında göl-göbek denilen büyük bir madalyonun yer aldığını belirtmektedir. İran ve Memluklu halılarında çok kullanılan madalyon (sofra) motifinin bir süre sonra gelenek haline geldiğini de ifade etmektedir¹⁰⁴

Madalyon kompozisyonlarının kaynağına ilişkin olarak Oktay Aslanapa ise madalyon şemasının ilk defa 16.yy'da kullanıldığını belirterek, Türk halılarındaki madalyon şemasının İran'da minyatürlü yazmaların tezhipli sayfalarından, yani kitap süsleme sanatından, halı sanatına geçerek 16.yy. Tebriz halılarında önemli bir yer edindiğini ifade etmektedir. Ancak Tebriz, Keşan ve Isfahan halılarında, ortada büyük bir madalyon ve köşelerde çeyrek madalyonlar yer almaktadır. Madalyonların içi ve halının zemini minyatür sanatındaki gibi bitki süslemeleri, insan ve hayvan figürlü kompozisyonlardan oluşturulmuştur.¹⁰⁵ Doğan Kuban ise; Madalyonlu Uşak halıların Yavuz Sultan Selim'in İran seferinden(1514) sonra, ortaya çıktığını öne sürmektedir.¹⁰⁶

Madalyonlu Uşak halılarında değişen sıralar halinde yer almış iki şekilde madalyon vardır. Orta ekseninde yuvarlak madalyonlar, yan eksenlerde sivri dilimli

¹⁰¹ Suriano, **a.g.m.**, 106-115 s.

¹⁰² **B.k.z.** Suriano, **a.g.m.**, 106-115 s.; Bennett, **a.g.e.**, 103-111 s.; Robert Pinner, **Multiple and Substrate Design in Early Anatolian & East Mediterranean Carpets**, Halı, Issue: 42, Volume: 10, Number: 6, November- December 1988, 28-38 s.; Denny; **a.g.e.**, 35-43 s.; Harris, **a.g.e.**, 121 s.; Erdmann, **a.g.e.**, 108s.; Aslanapa, 1987, **a.g.e.**, 103 s.; Ş. Yetkin, 1991, **a.g.e.**, 87 s.

¹⁰³ Deniz, 2000, **a.g.e.**, 34 s.; Deniz, 2005/7, **a.g.m** 32 s.

¹⁰⁴ Deniz, 2000, **a.g.e.**, 34 s.

¹⁰⁵ Aslanapa, 1987, **a.g.e.**, 103 s.

¹⁰⁶ Doğan Kuban, **100 Soruda Türkiye Sanatı Tarihi**, Gerçek Yayınevi, 7.Basım, 1997, 229.- 230 s.

madalyonlar sıralanmaktadır(şema:1). Bu sıralama şekli Madalyonlu halıların gelişmesi süresince devam etmiş, ancak madalyon şekillerinde bazı değişimlerde olmuştur. Madalyonlar bazen ovalleşmiş, bazen uzamış ya da yuvarlak bir şekil almıştır. Günümüzde müzelerde çok sayıda örnekleri bulunan Uşak halılarının 18.yy. ortalarına kadar devam eden bir gelişim süreci olmuştur. Bu halıların erken dönem örnekleri oldukça büyük boyutlu olup, 10 metreye kadar uzunluğu olan örnekleri bulunmaktadır.¹⁰⁷

Madalyonlu Uşak halılarında sonsuz örnek halinde sıralanmış madalyonlardan kesilmiş kompozisyon düzeni görülmektedir.¹⁰⁸ Ancak geç devir Uşak halılarında küçük boyutlu ve farklı şekillerde çeyrek madalyonların köşelere yerleştirildiği görülmektedir.¹⁰⁹

Madalyonların içi kıvrık dallar, bahar çiçekleri, birbirine dolanmış bitkiler, 16.yy Osmanlı süsleme sanatını yansıtan lale, karanfil, rumi, hatayi, penç, gonca ve bulut desenleri¹¹⁰ ile süslenmiştir.¹¹¹

Halıda madalyon dışında kalan bölümler bitki motifleriyle bezenmiştir (fotoğraf 18). Halının bordürlerinde, zeminde görülen bitki, çiçek ve bulut motifleri kullanılmıştır. Bunların dışında, örgülü kufi yazılar, çifte rumeli kıvrık dallar ve çiçek desenlerinin bordürlerde kullanıldığı görülmüştür.¹¹²

Madalyonlu Uşakların en tipik örneklerinde, sarı çiçeklerle doldurulmuş lacivert zemin üzerine koyu kırmızı ve mavi madalyonlu olan halılardır. Kırmızı zeminli olan halıların madalyonları daima mavi olur.¹¹³ Madalyonlu Uşak halılarında çok nadir olarak lacivert zemin üzerine kırmızı madalyon görülebilmektedir.¹¹⁴

¹⁰⁷ Aslanapa, 1987, **a.g.e.**, 107s.; Ş.Yetkin, **a.g.e.**, 1991, 88 s.

¹⁰⁸ Aslanapa, 1987, **a.g.e.**, 107 s.

¹⁰⁹ Ş.Yetkin, 1991, **a.g.e.**, 90 s.

¹¹⁰ **B.k.z.** İnci A. Birol, Çiçek Derman, **Türk Tezyini Sanatlarında Motifler**, Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı, İstanbul, 1995, 13-206 s.; Nevber Gürsu, **Türk Dokumacılık Sanatı-Çağlar Boyu Desenler**, Redhouse Yayınevi, 1988, 17-188 s.

¹¹¹ Deniz, 2000, **a.g.e.** 34 s.; Deniz, 2005/7, **a.g.m.** 32 s.

¹¹² Deniz, 1999, **a.g.m.**, 385 s.

¹¹³ Aslanapa, 1987, **a.g.e.**, 107 s.

¹¹⁴ Pasztor, **a.g.e.** 83 s.

Kırmızı, lacivert ve parlak sarı ana renkler olup, yeşil, mavi renkler ve kontürlerde siyah renk kullanılan diğer yan renklerdir.¹¹⁵(fotoğraf 19)

Kaynaklarda verilen bilgilere göre Madalyonlu Uşak halıları Gördes(Türk) düğümü ile dokunmuştur.¹¹⁶

Fotoğraf 18:

Madalyonlu Uşak Halısı.

Yüzyılı: 16.yy

Boyutları: -

Çözüğü: -

Atkı: -

İlme: -

Düğüm türü: -

Bulunduğu yer: Türk İslam Eserleri Müzesi

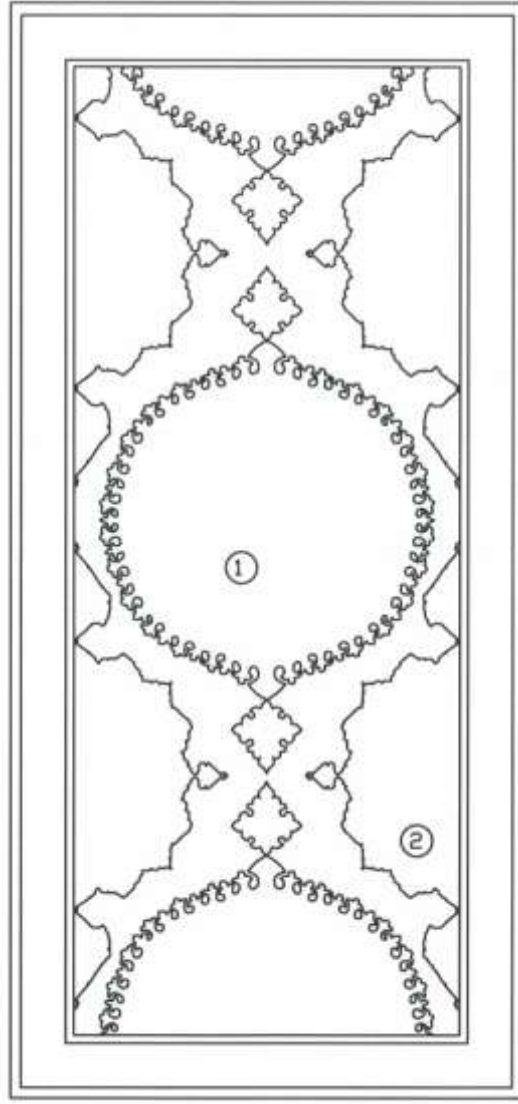
Envanter no:1599

(Halil İnalçık, **Türkiye Tekstil Tarihi**

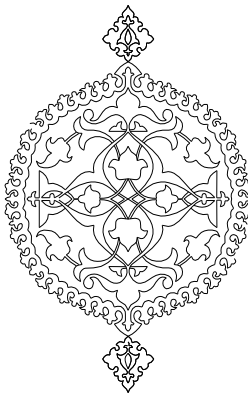
Üzerine Araştırmalar-1, Türkiye İş Bankası
Kültür Yayınları, İstanbul, 2008, 63 s.)

¹¹⁵ Aslanapa, 1987, **a.g.e.** 107 s.

¹¹⁶ Samuk, **a.g.m.**, 111 s.; Deniz, 2000, **a.g.e** 34 s.; Deniz, 2005/7, **a.g.m.** 32 s.

Şema 1: Madalyonlu Uşak halısının kompozisyon şeması

Şema 2: Şema 1'deki 1 nolu alanın detay çizimi

Şema 3: Şema 1'deki 2 nolu alanın detay çizimi

Fotoğraf 19:

Madalyonlu Uşak halısı

Yüzyılı: 16. yy'ın sonu

Boyutları: 298cmx485cm

Çözüğü: Boyanmamış beyaz yün, 1S(2Z)

Atkı: Boyanmış kırmızı yün, 1Z

İlme: yün iplik,

Düğüm türü: Gördes düğümü

Düğüm sıklığı: 33 x 42(düğüm/dm²)

Bulunduğu yer: Türk İslam Eserleri Müzesi

Envanter no:4

Not: Halının dikkat çekici özelliği, orta madalyonun hatayı, geleneksel rumi dolgu yerine çiçek motifleriyle doldurulmuş olmasıdır.

(**Türk ve İslam Eserleri Müzesi (Sergi Katalog)**, Akbank Kültür ve Sanat Yayınları Dizisi 70, 2002, 278 s.)

Fotoğraf 20:

Madalyonlu Uşak Halısı

Yüzyılı:17. yy.

Boyutları: 230 cm x 440cm

Çözüğü: -

Atkı: -

İlme: Yün

Düğüm türü: Gördes düğümü

Düğüm sıklığı: -

Bulunduğu yer: Budapest Museum of Applied Arts

Envanter no: 62.2146.1

(Emese Pasztor, **Ottoman Turkish Carpets, Museum of Applied Arts**, Budapest 2007, 84.-85s.)

Fotoğraf 21:

Küçük Madalyonlu Uşak Halısı

Yüzyılı: 17. yy.'ın ilk yarısı

Boyutları: 198cm x 297cm

Çözüğü: -

Atkı: -

İlme: -

Bulunduğu yer: -

Düğüm Türü: -

Düğüm sıklığı:

(Ian Bennett, **Rugs&Carpets of the World**, Greenwich Editions, London, 2004, 111 s.)

Fotoğraf 22:

Madalyonlu Uşak halısı, Batı Anadolu

Yüzyılı: 18.yy sonu,

Boyutları: 112cm x 195cm

Çözüğü: yün, beyaz(boyanmamış), 2ZS

Atkı: yün, kırmızı, 1Z, genellikle 2 kat çok nadir 3 kat atkı atılmıştır.

İlme: yün, koyu kırmızı, açık kırmızı, açık mavi, koyu mavi, koyu kahverengi, 2Z S,

Düğüm Türü: Türk Düğümü

Düğüm sıklığı: 28-29 x 31 düğüm/dm²

Bulunduğu yer: Bilinmeyen Koleksiyon, Pensilvanya

Not: Kenar örgüsü restore edilmiştir. Analiz Walter B. Denny, Sumru Belger Krody tarafından yapılmıştır. Halının arkasında kesintili atkılar diyagonal dokuyucu hatasını göstermektedir.

(Walter B. Denny, **The Classical Tradition in Anatolian Carpets**, The Textile Museum, Washington, 2002, 97 s.)

Fotoğraf 23:

Madalyonlu Uşak Halısı

Yüzyılı: 19.yy'ın ortası,

Boyutları: 227cm x 336 cm

Çözü: yün, Z2S(?), krem, krem ve kahverengi, kahverengi.

Atkı: yün, 1Z, kırmızı

İlme: yün, 2Z, kırmızı, 2 renk mavi, koyu sarı, yeşilimsi sarı, kahverengi, krem

Düğüm türü: Gördes düğümü

Düğüm sıklığı: 10 x 15-16 düğüm/dm²

Bulduğu yer: Budapest Museum of Applied Arts

Not: İşçi arası çizgisi bulunmaktadır, saçaklar kesilmiş ve tekrar yapılmıştır.

(Ferenc Batari, **Ottomon Turkish Carpets**, The Collections of the Museum of Applied Arts Budapest,1., Budapest- Keszthely, 1994, 54.- 55, 131 s.)

1.3.2.Yıldızlı Uşak Halıları:

Yıldızlı Uşak halılarının ortaya çıkışı ile ilgili bilgiler kaynaklarda farklı şekilde değerlendirilmektedir. O.Aslanapa'ya göre, 16.yy.'da çıkmış 17.yy.'da gelişmesini tamamlamıştır. Ş.Yetkin ise, 16. yy'ın ilk yarısında üretilmeye başlanıp gelişimini tamamlayarak, 17.yy'ın sonunda ortadan kalktıklarını belirtmektedir. B.Deniz'e göre, 16.yy.'ın ortalarında başlamış, 17.yy'dan itibaren yıldız Uşak desenlerinde bozulmalar görülmüştür. Bu yüzyılın sonlarında ise yıldızların çevresini saç örgüsü tipinde motifler kapladığını, yıldızların bozulmaya başladığı ve eşkenar dörtgen şeklinde görünüm aldığından bahsetmektedir. B. Deniz, bu halıların 18.yy'dan itibaren de farklı şekillere dönüştüğünü ifade etmektedir.¹¹⁷

Yıldızlı Uşak halıları ilk kez 16.yy'ın başında Avrupalı ressamın tablolarında görülmeye başlanmıştır. Bunlardan birisi, Paris Bordone tarafından yapılmış olan, Venedik Accademia di Belle Arti' da bulunan "Balıkçının Aziz Markus'un Yüzüğünü Doc'a Getirmesi" adlı tabloda yer alan Yıldızlı Uşak halısıdır. Diğer bir örnek ise aynı ressamın 1534 tarihli "Dukan'ın Yüzüğünün İade Edilmesi" adlı tablosunda görülmektedir.¹¹⁸(fotoğraf 12) 16.yy'ın ortalarında Ressam Hans Holbein tarafından yapılan İngiltere Kralı VIII. Henry'nin resmedildiği bir tabloda da yine VIII. Henry'nin ayakları altında bir Yıldızlı Uşak halısı dikkati çekmektedir.¹¹⁹ (fotoğraf 24-25)

¹¹⁷ Ş.Yetkin, 1991, **a.g.e.**, 93 s.; Aslanapa, 1987, **a.g.e.**, 107 s.; Aslanapa, 1999, **a.g.m.**, 24 s., Deniz, 2000, **a.g.e.**, 35 s.; Deniz, 2005/7, **a.g.m.**, 32 s.

¹¹⁸ Ş.Yetkin, 1991, **a.g.e.**, 96 s.; Aslanapa, 1987, **a.g.e.**, 113 s; Mack **a.g.e.**, 154 s.

¹¹⁹ Upward., **a.g.m.**, 57 s.

Fotoğraf 24:
Ressam Hans Holbein tarafından yapılan İngiltere Kralı VIII. Henry'nin resmedildiği tablo
(Lucy Upward, Power and Majesty, **Halı**, issue:126, January- February 2003, 57 s.)

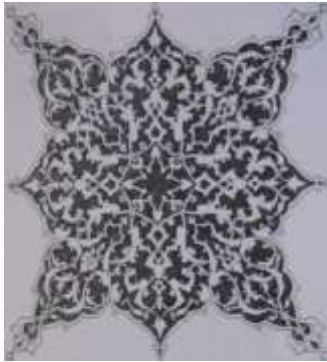
Fotoğraf 25: Tabloda VIII: Henry'nin ayaklarının altında bulunan Halı ile benzer olduğu ifade edilen Yıldızlı Uşak halısı
(Lucy Upward, Power and Majesty, **Halı**, issue:126, January- February 2003, 57 s.)

Kaynaklarda yer alan bilgilere göre Yıldızlı Uşak halılarının ortaya çıkışı, Osmanlıların 1514’de Tebriz’i almalarıyla ilişkilendirilmiştir. Bunun sebebi Tebriz’de bulunan Gök Mescit’in çini süslemeleri ile Yıldızlı Uşak halılarının kompozisyonlarının birbirine benzemesi olarak gösterilmiştir. Benzer bir desenin Edirne Selimiye Camii(1575) ve İstanbul Süleymaniye Camii(1550–1557) pencere ve tavanlarındaki kalem işi süslemelerinde de olduğu kaynaklarda yer almaktadır.¹²⁰(fotoğraf 26- 27-28)

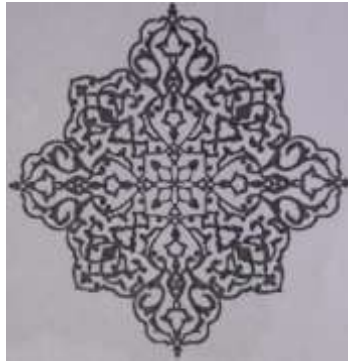

Fotoğraf 26:

Tebriz, Karakoyunlu eseri olan Gök Mescit çini süslemelerindeki motifler, 1465
(Oktay Aslanapa, **Türk Halı Sanatı'nın Bin Yılı**, Eren Yayıncılık ve Kitapçılık Ltd. ş. İstanbul, 1987, 117 s.)

Fotoğraf 27

Fotoğraf 28

Fotoğraf 27-28:

Edirne Selimiye Camii Kalem işi süslemelerinden örnekler, 1575
(Oktay Aslanapa, **Türk Halı Sanatı'nın Bin Yılı**, Eren Yayıncılık ve Kitapçılık Ltd. ş. İstanbul, 1987, 117 s.)

¹²⁰ Ş. Yetkin, 1991, **a.g.e.**, 96 s.; Aslanapa, 1987, **a.g.e.**, 113 s.

Fotoğraf 29:

Yıldızlı Uşak Halısı

Yüzyılı: 16.yy

Boyutları: 297cm x 198cm

Çözüğü: -

Atkı: -

İlme: -

Düğüm türü: -

Düğüm sıklığı: -

Bulunduğu Yer: New York Metropolitan
Museum of Art

(Oktay Aslanapa, **Türk Halı Sanatı'nın Bin Yılı**, Eren Yayıncılık ve Kitapçılık Ltd. şti. İstanbul, 1987, 109 s.)

Yıldız şeklindeki madalyonlardan ve eşkenar dörtgen şeklindeki motiflerden oluşmaktadır. Zeminde yer alan yıldız motiflerinden dolayı Yıldızlı Uşak denilmektedir.¹²¹(fotoğraf 29)

Yıldızlı Uşak halıları sekiz köşeli yıldız biçimli madalyonlar ile küçük baklava biçimindeki madalyonların alternatif sıralanması ile oluşturulmuştur. Sekiz köşeli yıldızlar ile yıldızların sağında, solunda, üstünde kaydırılmış eksenler halinde eşkenar dörtgenlerin bulunduğu halılardır(şema 4).¹²²

¹²¹ Ş.Yetkin, 1991, **a.g.e.**, 93 s.; Aslanapa, 1987, **a.g.e.**, 107 s.; Deniz, 1999, **a.g.m.**, 386s.; Deniz, 2000, **a.g.e.**, 35s.; Deniz, 2005/7, **a.g.m.**, 32 s.

¹²² Aslanapa, 1987, **a.g.e.**, 107 s.; Deniz, 2000, **a.g.e.**, 35 s.; Deniz, 2005/7, **a.g.m.**, 32 s.; Benett, **a.g.e** 105 s.; Denny, **a.g.e.**, 39 s.

Sekiz köşeli yıldız ile eşkenar madalyonların birlikte kullanıldığı halı kompozisyonlarında, yıldız şeklindeki madalyon verev eksenler üzerine yerleştirilmiştir. Aralarında ise yine verev yerleştirilmiş eşkenar dörtgenler bulunur. Bu şekilde yıldız madalyonun üzerine eşkenar dörtgen, eşkenar dörtgen üzerine yıldız madalyonun geldiği bir kompozisyon şekli görülmektedir. Kenarlarda yer alan madalyonlar ise bordür tarafından kesilmektedir. Ende ve boyda yer alan yıldız sayısı halının boyutlarına göre farklılık göstermektedir. Büyük boyutlu halılarda üç tam iki yarım, küçük boyutlu halılarda bir tam iki yarım madalyonlar bulunmaktadır.¹²³(Fotoğraf 32, 33)

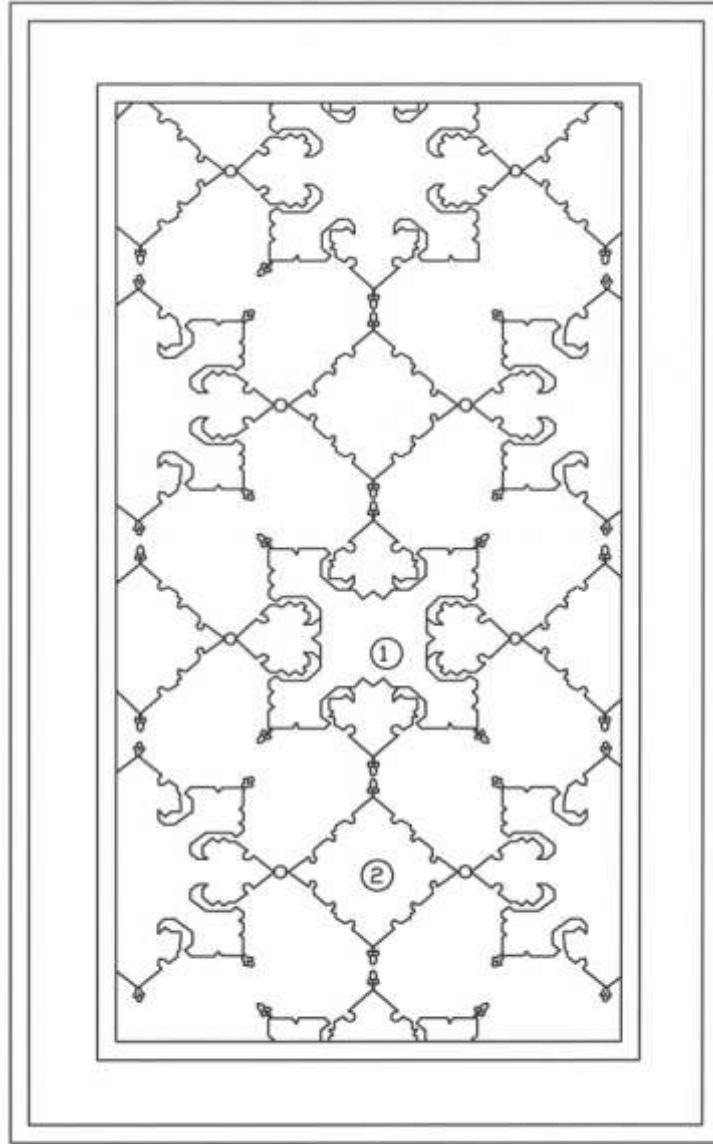
Yıldız ve eşkenar dörtgenlerin dışındaki alanlar dal ve yapraklı bitki motifleri ile bezenmiştir. Bordürlerinde ise madalyonlu halılara benzer bitkisel motifler görülür.¹²⁴

Yıldızlı Uşak halılarında zemin rengi genellikle kırmızıdır. Kırmızı zeminde yıldızlar ve eşkenar dörtgenler mavi renkli olup içleri rumi ve çiçek motifleri gibi sarı, kırmızı renkte bezemeler vardır(fotoğraf 34). Çok az örnekte mavi zemin görülür. Halıda kullanılan renkler ise kırmızı, koyu mavi, açık mavi, kahverengi ve sarıdır. Kırmızı renk, madalyonlu halılara göre daha fazladır. Desenlerinde sonsuzluk ilkesi daha güçlüdür.¹²⁵

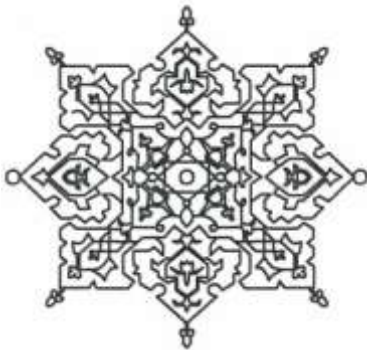
¹²³ Ş.Yetkin, 1991, **a.g.e.**, 93s.; Aslanapa, 1987, **a.g.e.**, 107 s.; Suzan Bayraktaroğlu, **300-400 Yıllık İki Uşak Halısı**, Türkiye İş Bankası Kültür ve Sanat Yayınları, sayı: 15, yıl:4, Eylül 1992, 44 s.

¹²⁴ Deniz, 2000, **a.g.e.**, 35 s.; Deniz, 2005/7, **a.g.m.**, 32 s.; Deniz, 1999, **a.g.m.**, 386 s.

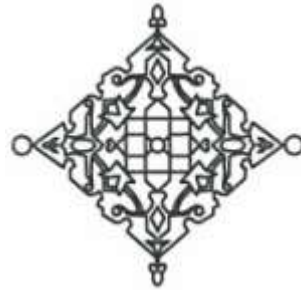
¹²⁵ Deniz, 1999, **a.g.m.**, 386 s.; Aslanapa, 1987, **a.g.e.**, 107 s.

Şema 4: Yıldızlı Uşak halısının kompozisyon şeması

Şema 5: Şema 4'deki 1 nolu alanın detay çizimi

Şema 6: Şema 4'deki 2 nolu alanın detay çizimi

17.yy.'da Yıldızlı Uşak halıları klasik örneklerini devam ettirirken bunlara ilaveten yeni örneklerde ortaya çıkmıştır.¹²⁶ Yıldızlı Uşak halılarıyla renk, teknik ve bordür özelliklerinin benzerliklerinden dolayı Uşak grubuna ait olduğu düşünülen bu halıların, Türk ve İslam Eserleri Müzesi başta olmak üzere pek çok yurt içi ve yurt dışı müzede değişik örnekleri bulunmaktadır.¹²⁷

Bu halılarda Yıldızlı Uşakların aksine, sekiz köşeli yıldızlar ve eşkenar dörtgenler köşe noktalarından birbirine bağlanmazlar, bazılarında köşe uzantıları ortadan kalmıştır(fotoğraf 30,31). Yıldızların dört köşesi kesilerek sadeleştirilmiş, kalan diyagonal köşeler düğümlü geçmelerle birleşerek, baklava biçimindeki madalyonlar etrafında bir çerçeve oluşturmuştur. Bu örneklerden New York Metropolitan Museum of Art(fotoğraf 33,34), İstanbul Vakıflar Halı Müzesi(fotoğraf 35,36) ve Londra Victoria and Albert Müzelerinde bulunmaktadır.¹²⁸

Fotoğraf 30

Fotoğraf 31

Fotoğraf 30-31:

Klasik Yıldız Uşak halılarında yıldız madalyonların ve eşkenar dörtgenlerin birbirine bağlı olarak görüldüğü örnekler

¹²⁶ Deniz, 1999, **a.g.m.**, 386 s.; Deniz, 2000, **a.g.e.**, 35 s.; Aslanapa, 1987, **a.g.e.**, 113 s.; Ş. Yetkin, 1991 **a.g.e.**, 99.-105 s.

¹²⁷ **B.k.z.** Ş. Yetkin, 1991, 96-105 s.; Aslanapa, 1987, 113-120s.

¹²⁸ Ş. Yetkin, 1991, **a.g.e.**, 99 s.; Aslanapa, 1987, **a.g.e.**, 113 s.

Fotoğraf 32:

Yıldızlı Uşak Halısı, Batı Anadolu

Yüzyılı: 16.yy sonu

Boyutları: 185cm x 308cm

Çözü: Boyanmamış beyaz yün iplik, 2ZS, Bazı yerlerde boyanmamış kahverengi ve boyanmamış beyaz yün iplik birlikte büküm verilmiştir.

Atkı: Açık kırmızı yün iplik, 1Z, 2 sıra atkı kullanılmıştır.

İlme: Koyu kırmızı, abrajlı¹²⁹ koyu mavi, açık mavi, sarı-yeşil, sarı, turuncu, kirli beyaz, yıpranmış siyaha yakın kahverengi(oldukça aşınmış), 2ZS,

Düğüm türü: Türk Düğümü

Düğüm sıklığı: 16- 17 x 27-27 düğüm/dm²

Bulunduğu yer: The Textile Museum, Washington

Envanter no: R34.1.1

Saçaklar ve kenarları kesilmiş durumdadır.

Analizi Charles Grant Ellis ve Walter B. Denny tarafından yapılmıştır. (Walter B. Denny, **The Classical Tradition in Anatolian Carpets**, The Textile Museum, Washington, 2002, 96 s.)

¹²⁹ **Abraj:** Halı üzerinde bir rengin birbirinden farklı tonları enine çizgi şeklinde olabildiği gibi, özellikle zemin renklerinde büyük bir bölümü kaplayacak şekilde de görülen önemli bir hatadır. Yanlış boyanmış ve kazan farkından doğan ton değişikliklerinin yer aldığı ipliklerin kullanılması ya da biten rengin yerine yakın bir tonunun bilerek kullanılması sonucunda dokuyucu faktöründen kaynaklanan ve dokuma esnasında oluşan durumdur. İ. Öztürk, , 2007(b), **a.g.e.**, 70 s.

Fotoğraf 33:

Yıldızlı Uşak Halısı, Batı Anadolu

Yüzyılı: 16.yy

Boyutları: 227cm x 427cm

Çözüğü: -

Atkı: -

İlme: -

Düğüm türü: -

Düğüm sıklığı: -

Bulunduğu yer: The Metropolitan Museum of Art,
New York

Walter Denny, **Early Turkish Carpets**, Edited:
David Black; The Atlas of Rugs&Carpets, Tiger
Book International, London, 1994, 56 s.)

Fotoğraf 34:

Yıldızlı Uşak Halısı

Yüzyılı: 17.yy

Boyutları: 140cm x 207cm

Çözüğü: -

Atkı: -

İlme: -

Düğüm türü: -

Düğüm sıklığı: 30 x 40 düğüm/dm²

Bulunduğu yer: The Metropolitan Museum of
Art, New York

(**Turkish Handwoven Carpets Catalog**, No:2,
Code: 0115 Turkish Republic Ministry of State-
Ministry of Culture and Tourism, Ankara, 1988)

Fotoğraf 35:

Yıldızlı Uşak Halısı

Yüzyılı: 17.yy başı,

Boyutları: -

Çözüğü: -

Atkı: -

İlme: -

Düğüm türü: -

Düğüm sıklığı: -

Bulunduğu yer: Vakıflar Halı Müzesi, İstanbul.

(Şerare Yetkin, **Türk Halı Sanatı**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1991, 99 s., Levha: 56)

Fotoğraf 36:

Yıldızlı Uşak Halısı¹³⁰

Yüzyılı: 18.yy

Boyutları: 130cm x 207 cm

Çözüğü: -

Atkı: -

İlme: -

Düğüm türü: -

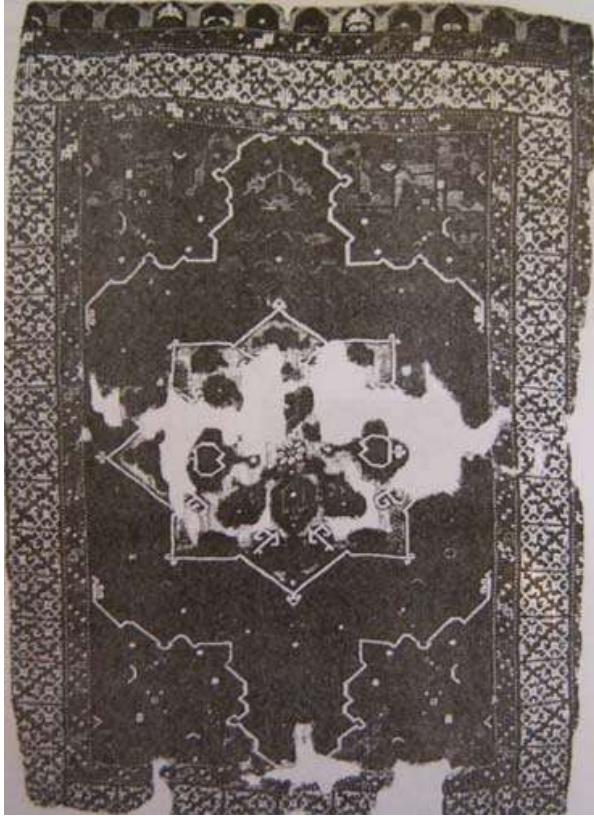
Düğüm sıklığı: 27 x 38 düğüm/dm²

Bulunduğu yer: Vakıflar Halı Müzesi, İstanbul

Envanter no: 766

(**Turkish Handwoven Carpets Catalog**, Turkish Republic Ministry of State- Ministry of Culture and Tourism, Ankara, 1988, No:2, Code: 0140)

¹³⁰Bu halı, Oktay Aslanapa'nın "Türk Halı Sanatı'nın Bin Yılı" adlı kitabında, İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nde bulunan 17. yy. Yıldızlı Uşak halısı olarak geçmektedir. Aynı halı Turkish Handwoven Carpets Catalog, No:2, Code: 0140'da, İstanbul Vakıflar Halı Müzesi'nde bulunan 18.yy. Yıldızlı Uşak halısı olarak yer almaktadır. **B.k.z.** Aslanapa, 1987, **a.g.e.**, 109 s.; **Turkish Handwoven Carpets Catalog**, Turkish Republic Ministry of State- Ministry of Culture and Tourism, Ankara, 1988, No:2, Code: 0140

Fotoğraf 37:

Yıldızlı Uşak Halısı

Yüzyılı: 18.yy

Boyutları: -

Çözüğü: -

Atkı: -

İlme: -

Düğüm türü: -

Düğüm sıklığı: -

Bulunduğu yer: Türk ve İslam Eserleri Müzesi, İstanbul

Envanter no: 935

(Oktay Aslanapa, **Türk Halı Sanatı'nın Bin Yılı**, Eren Yayıncılık ve Kitapçılık Ltd. Şt. İstanbul, 1987, 109 s.)

1.3.3.Beyaz Zeminli Halılar:

Beyaz Zeminli Uşak halıları olarak bilinen bu halıların, 1983 yılında Mübahat Kütükoğlu'nun "1640 Tarihli Narh Defteri"ni yayınlamasından sonra, Uşak yakınlarında Selendi'de dokunduğu anlaşılmaktadır.¹³¹ Bu halılar zeminleri beyaz ya da açık krem olduğu için bu isimle anılmaktadırlar.¹³² Bazılarında zemin renginde, kırmızı ve mor renklerin de kullanıldığı görülmektedir.¹³³ Kaynaklarda yer alan örneklere göre kuşlu, çintemanili ve akrepli olmak üzere 3 farklı desen grubu bulunmaktadır.¹³⁴

¹³¹ Kütükoğlu, **a.g.e.**, 178.-179 s.; Pasztor, **a.g.e.**, 93 s.

¹³² Aslanapa, 1987, **a.g.e.**, 120 s.; Ş.Yetkin; 1991, **a.g.e.**, 106 s.

¹³³ Deniz, 2000, **a.g.e.**, 35 s.

¹³⁴ Deniz, 2000, **a.g.e.** 36 s.; Deniz, 2005/7, **a.g.m.**, 32.-33 s.; Ş.Yetkin; 1991, **a.g.e.**, 106 s. Aslanapa, 1987, **a.g.e.**, 120 s.; Pasztor; **a.g.e.** 93 s.; Batarı, **a.g.e.**, 119.-124 s.; Bennett, **a.g.e.**, 103, 108.-111 s. Denny, **a.g.m.**, 55.-58 s.

Beyaz zeminli kuşlu Uşak halılarının 16.yy'ın ilk yarısına ait bazı Avrupa resimlerinde ve envanterlerinde rastlanan örnekleri bulunmaktadır. Bu halılara “kuşlu” denilmesinin nedeni stilize çiçek motiflerinden çıkan karşılıklı iki yaprak motifinin kuş figürünü andırmasıdır.¹³⁵ ‘Kuş’ aslında eşkenar dörtgen şeklinde yapraklardır, kenarları kuşun kanatları, gagaları ve kuyruklarını andırır. Yaprakların normal düzenleri birbiri ardına gelen yatay ve dikey sıralar halindedir.¹³⁶(fotoğraf 40, 41)

Kuşlu halının resmedildiği bilinen en eski örnek Hans Mielich’in 1548 yılında yaptığı *Ladislaus von Hag*¹³⁷ portresidir.¹³⁸

Beyaz zeminli halılara envanterlerde 1571-1572 Arşidük Ferdinand, 1578’de İmparator Maximillian II ve 1545-1568 ‘de Fransa Kralı II.Philps’in eşi Kraliçe Elisabeth’in terekelerinde(miras) rastlanmıştır.¹³⁹ Bunun yanı sıra 1587’de Münih Kral Sarayının, Peter Candid tarafından boyanmış tavanında benzer bir kompozisyon görülmektedir. Leningrad Hermitage’daki galeride bulunan ressam Alessandro Varotari(1588 –1649) tarafından 1625 yılında yapılmış tabloda da kuşlu halı tasviri yer almaktadır.(fotoğraf 38) Avrupa resim ve envanterlerine bakıldığında bu halıların 16.yy’ın ilk yarısında başladığı düşünülmektedir.¹⁴⁰

¹³⁵ Ş.Yetkin, 1991, **a.g.e.**, 106 s.

¹³⁶ Bennett, **a.g.e.**, 111 s.

¹³⁷ Hans Mielich’in 1548 yılında yaptığı *Ladislaus von Hag* portresi: Mrs Rush H. Kress Koleksiyonu, NewYork, Pasztor, **a.g.e.** 99 s.

¹³⁸ Pasztor, **a.g.e.** 99 s.

¹³⁹ Aslanapa, 1987, **a.g.e.**, 121 s.

¹⁴⁰ Ş.Yetkin; 1991, **a.g.e.**, 106.-107s.; Aslanapa, 1987, **a.g.e.**, 121 s.

Fotoğraf 38:

Beyaz Zeminli Kuşlu Uşak halısının görüldüğü Alessandro Varotari tarafından 1625 yılında yapılmış tablo
(Şerare Yetkin, **Türk Halı Sanatı**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1991, 108 s.)

Macar kaynaklarına ve arşiv bilgilerinde 16.yy.'ın ikinci yarısında Macar evlerinde kuşlu halıların olduğu ve bunların yaygın olarak kullanıldığı yer almaktadır. Segesvar Kalesi'nin (Macaristan) içinde varlıklı bir aileye ait evde yakın zamanda ortaya çıkarılan, 17.yy'ın ilk yarısına ait bir freskte, kuşlu halının tasvir edildiği dikkati çekmektedir.¹⁴¹(fotoğraf 39)

Fotoğraf 39:

Segesvar Kalesi'nin içinde bulunan, kuşlu halı tasvirinin yer aldığı fresk parçası (Emese Pasztor, **Ottomon Turkish Carpets**, Museum of Applied Arts, Budapest 2007, 13 s.)

¹⁴¹ Pasztor, **a.g.e.** 14 s.

1640 tarihli Narh ve Es'ar defterlerinde “Selendi'nin beyaz üzerine karga nakışlı hamam kaliçesi” ifadesi yer almaktadır.¹⁴² Buna göre, bu halıların hamamlarda kullanıldığı söylenebilir. Hans Dernschwam'ın 1553 yılında Balkanlara yaptığı seyahati sırasında yazdığı “Turkish Travel Diary” adlı seyahatnamesinde Sofya'da gördüğü Türk hamamlarında bu halıların kullanıldığından bahsedilmektedir.¹⁴³

Kuşlu halıların bordürleri genellikle Çin bulutlarından oluşan motiflerle bezenmiştir. Bu halılarda da Yıldızlı ve Madalyonlu Uşak halılarında olduğu gibi, halı yüzeyinin bordür tarafından kesilmesiyle sonsuzluk prensibi uygulanmıştır.¹⁴⁴

Bu halılar daha sonraki dönemlerde de üretilmeye devam etmiştir. Ancak 20.yy.'da yapılan örneklerinde pamuk ipliği ve sentetik boyarmaddelerle boyanmış koyu pembe renkte ipliklere de rastlanmaktadır.¹⁴⁵

Fotoğraf 40:

Kuşlu Halı, Selendi(?)

Yüzyılı: 16.yy sonları

Boyutları: 142cm x 240cm

Çözüğü: -

Atkı: -

İlme: Yün

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Düğüm sıklığı: -

Bulunduğu yer: Budapest Museum of Applied Arts

Envanter no: 24458

(Emese Pasztor, **Ottomon Turkish Carpets, Museum of Applied Arts, Budapest 2007, 100.-101 s.**)

¹⁴² Kütükoğlu, 1983, **a.g.e** 179 s.; Yücel, **a.g.e**, 75 s.

¹⁴³ Pasztor, **a.g.e.**, 14 s.

¹⁴⁴ Ş.Yetkin, 1991, **a.g.e.**, 106 s.

¹⁴⁵ Ş.Yetkin, 1991, **a.g.e.**, 107 s.

Fotoğraf 41:

Kuşlu Halı

Yüzyılı: 17.yy

Çözüğü: -

Atkı: -

İlme: -

Düğüm türü: -

Düğüm sıklığı: -

Bulunduğu yer: Türk ve İslam Eserleri
Müzesi

(Oktay Aslanapa, **Türk Halı Sanatı'nın Bin Yılı**, Eren Yayıncılık ve Kitapçılık Ltd. şti. İstanbul, 1987, 126 s.)

Fotoğraf 42:

Kuşlu Halı, Batı Anadolu

Yüzyılı: 17.yy

Boyutları: 135 cm x 216cm

Çözü: Beyaz, 2Z S

Atkı: boyanmamış beyaz ya da çok açık kahverengi yün iplik, 1Z tek kat. 2, 3 ya da 4 sıra atkı, halının arkasında atkılar belirgin şekilde görülebilmektedir.

İlme: yün, koyu yeşil, açık kırmızı, koyu kırmızı, açık sarımsı kahverengi(daha önce sarı olabilir), doğal renginde krem renkli iplik ve aşınmış koyu kahverengi 2Z S, Düğüm türü: Gördes düğümü

Düğüm sıklığı: 28-29 x 31-34 düğüm/dm²

Bulunduğu yer: İsimsiz koleksiyon, Pennsylvania

Kenar örgüsü: Restore edilmiş, yeniden dokunmuş.

Saçak bölgesi: Restore edilmiş, yeniden dokunmuş.

Walter B. Denny ve Sumru Belger Krody tarafından analizi yapılmıştır.

(Walter B. Denny, **The Classical Tradition in Anotolion Carpets**, The Textile Museum, Washington, 2002, 104s.)

Beyaz Zeminli halıların bir başka grubu da çintemani desenli halılardır. Üç Pars benekli ve iki kaplan çizgili olarak da kaynaklarda geçmektedir. Motifler tüm zeminde mavi, kırmızı, sarı renkler kullanılarak tekrarlanmaktadır. Osmanlı hükümdarlarının, 16. ve 17.yy'da aynı motifli kumaşlardan kaftanları bulunmaktadır.¹⁴⁶ Bu motiflerin Çin'den saraya getirilen Çin porselenlerin süslemelerinden etkilenecek geliştiği düşünülmektedir. Anadolu'da geleneksel halılarda da kullanılan bu motiflere halk arasında, kedi izi ve köpek izi de denmektedir.¹⁴⁷(fotoğraf 43)

Beyaz Zeminli halılar grubunun en az rastlanan örneklerinden biri *Akrepli Halı* olarak adlandırılan gruptur. Halının zemini dikey olarak rozet çiçek ve bu çiçeklerden çıkan geometrik şekillerle iki dikdörtgen alana bölünmüştür. Günümüzde bu halıların bilinen dört örneği bulunmaktadır. Bunlardan biri Budapeşte Uygulamalı

¹⁴⁶ Aslanapa, 1987, **a.g.e.**, 121 s.

¹⁴⁷ Deniz, 2000, **a.g.e.**, 36 s.

Sanatlar Müzesi, ikisi Transilvanya’da kilise koleksiyonlarında, biri de Londra’da Keir Koleksiyonu’nda bulunmaktadır.¹⁴⁸(fotoğraf 44)

Fotoğraf 43:

Çintemani Motifli Halı, Batı Anadolu

Yüzyılı: 16.yy sonu

Boyutları: 202 cm x 315cm

Çözüğü: -

Atkı: -

İlme: -

Düğüm türü: -

Düğüm sıklığı: -

The Texile Museum, Washington, Arthur D. Jenkins Gift Fund

(David Black, **The Atlas of Rugs&Carpets**, Tiger Book International, London,1994, 56.-57 s.)

Fotoğraf 44:

Akrepli Halı, Selendi(?)

Yüzyılı: 17.yy.’ın ortaları

Boyutları: 143cm x 201cm

Çözüğü: -

Atkı: -

İlme: Yün

Düğüm türü: Gördes düğümü

Düğüm sıklığı: -

Bulunduğu yer: Budapest Museum of Applied Arts

Envanter no: 7.968

(Emese Pasztor, **Ottomon Turkish Carpets**, Museum of Applied Arts, Budapest 2007, 106.-107 s.)

¹⁴⁸ Pasztor, a.g.e., 106 s.; **Tanrı’ya Adanmış Halılar**- Transilvanya Kiliselerinde Anadolu Halıları 1500-1750, Sakıp Sabancı Müzesi, İstanbul, 2007, 68 s.

1.3.4. Uşak Seccade Halıları

Uşak ve çevresinde dokunan Uşak seccadeleri, Uşak halı grubunun önemli bir grubunu oluşturmaktadır. Kaynaklarda Transilvanya halıları olarak tanımlanan halılar ile Küçük Madalyonlu Uşak Halıları ve tek mihraplı halılar Uşak seccadeleri grubunda incelenmektedir.¹⁴⁹

Küçük Madalyonlu Uşak Halıları'nın oluşturduğu grup çift mihraplı olup, ortada küçük altıgen bir madalyon bulunmaktadır. Mihrap köşelerinde rumi ve bitkisel motifler görülmektedir. Madalyonun çevresindeki alan boş bırakılmıştır. Bazı örneklerde mihrabın tepe noktasından sarkan bir kandil ya da çiçek, yaprak, ibrik gibi motifler bulunmaktadır. Zemin genellikle kırmızı renklidir. Bordür zeminleri ise rengi lacivert olup, bitki ya da bulut motifleri yer almaktadır.¹⁵⁰ (fotoğraf 45-46)

Bu halıların küçük boyutlu olması, ağırlıklı olarak kırmızı rengin kullanılması ve kompozisyonunun simetrik olması gibi nedenlerle özellikle Avrupa'da masa örtüsü olarak çok tercih edilmiştir. Küçük Madalyonlu Uşak Halıları Avrupalı ressamın tablolarında 16.yy.'ın ilk yarısında görülmeye başlanmıştır. Bilinen ilk örneği Girolama da Santacrocce'nin "Calling of St Matthew" adlı tablosunda görülmektedir. Bu nedenle bu halıların 15.yy.'da geliştiği söylenebilir.¹⁵¹

¹⁴⁹ Pasztor, **a.g.e.**, 109.-113 s.; Denny, **a.g.e.**, 83 s.; Batarı, **a.g.e.**, 55, 132.-133 s.; Aslanapa, 1987, **a.g.e.**, 149.-152 s.

¹⁵⁰ Aslanapa, 1987, **a.g.e.**, 149.-150 s.; Pasztor, **a.g.e.**, 109 s.; **Tanrı'ya Adanmış Halılar-Transilvanya Kiliselerinde Anadolu Halıları 1500-1750**, 143 s.

¹⁵¹ Pasztor, **a.g.e.**, 109 s.

Fotoğraf 45:

Küçük Madalyonlu Uşak Seccade Halısı

Yüzyılı: 16.yy sonu

Boyutları: 102cm x 157cm.

Çözüğü: -

Atkı: -

İlme: -

Düğüm türü:

Düğüm sıklığı: -

Bulunduğu yer: Pensilvanya

(Walter B. Denny, **The Classical Tradition in Anatolian Carpets**, The Textile Museum, Washington, 2002, 83 s.)

Fotoğraf 46:

Küçük Madalyonlu Uşak Seccade Halısı

Yüzyılı: 17.yy.(yaklaşık olarak 1600 yılları)

Boyutları: 111cm x 157cm.

Çözüğü: -

Atkı: -

İlme: yün

Düğüm türü: Gördes düğümü.

Düğüm sıklığı: -

Bulunduğu yer: Budapest Museum of Applied Arts

Envanter no: 24459

(Emese Pasztor, **Ottoman Turkish Carpets**, Museum of Applied Arts, Budapest 2007, 110.-111 s.)

Uşak seccadelerini oluşturan ikinci grup, kaynaklarda “Transilvanya halısı” olarak adlandırılmış olan halılardır. Halıların bugünkü Romanya sınırları içerisinde kalan Transilvanya Kiliselerinde ortaya çıkarılmasından dolayı, kaynaklarda bu şekilde adlandırılmışlardır. Bu halılar kaynaklarda ki bilgilere göre 16.yy.’dan itibaren üretilmeye başlamış ve üretimleri yaklaşık 300 yıl sürmüştür.¹⁵²

17.yy.’ın başında birçok Avrupalı ressamın tablosunda bu halılar yer almıştır. Bu seccadelerin pek çok örneği Transilvanya Kiliselerinde bulunmuş olup, Macaristan, Romanya ve diğer Avrupa ülkelerinde bazı müzelerde sergilenmektedirler.¹⁵³

“Transilvanya halısı” olarak adlandırılan halıların sadece Uşak’ta değil, Bergama ve İzmir’in çevrelediği üçgen bir bölgede dokunduğu düşünülmektedir.¹⁵⁴ Bekir Deniz’e göre bu halılarda kullanılan kırmızı, kahverengi, lacivert ve beyaz renkler, Batı Anadolu’da Kula ve Bergama yörelerinde üretilen halıların renkleriyle ve motifleriyle benzer özellikler göstermektedir. Bundan dolayı halıların Uşak dışında bu yörelerde de üretilmiş olabileceğini ifade etmektedir.¹⁵⁵

17.yy’da, Osmanlı Devleti sınırları içerisinde kalan geniş bir coğrafyada, farklı bölgelerde, çok sayıda halı dokunmuştur. Bu dönemde halkın bir kısmının konar-göçer yaşam biçimi nedeniyle, dokunan halılar tarz açısından bir ve ya birkaç bölgenin özelliğini taşıyabilmektedirler. Bu nedenle bazı halıların nerede dokunduğu tam olarak bilinmemektedir. Bundan dolayı bazı kaynaklarda söz konusu halılar *Yörük halısı* veya *Anadolu halısı* olarak tanıtılmaktadır.¹⁵⁶

¹⁵² Deniz, 2000, **a.g.e.**, 37s.; Pasztor, **a.g.e.** 113 s.; **Tanrı’ya Adanmış Halılar-** Transilvanya Kiliselerinde Anadolu Halıları 1500-1750, 72 s.; Batarı, **a.g.e.**, 20-23 s.; Aslanapa, 1987, **a.g.e.**, 150 s.

¹⁵³ Deniz, 2000, **a.g.e.**, 37s.; Aslanapa, 1987, **a.g.e.**, 150 s.

¹⁵⁴ **Tanrı’ya Adanmış Halılar-** Transilvanya Kiliselerinde Anadolu Halıları 1500-1750, 72 s.

¹⁵⁵ Deniz, 2000, **a.g.e.**, 37s.

¹⁵⁶ Deniz, 2000, **a.g.e.**, 37s.

Transilvanya halısı olarak adlandırılan ve bir dönem Transilvanya’da çok kullanılan bu halılar genellikle çift mihraplı seccade şeklindedir(fotoğraf 47, 48, 49). Çok az tek mihraplı olanları da bulunmaktadır.¹⁵⁷ (fotoğraf 50)

Bu grup halılarda zeminde mihrap içinde altı köşeli küçük madalyonlar ya da çiçeklerden oluşturulmuş madalyonlar yer almaktadır(fotoğraf 48,49). Ayrıca mihrabın alt ve üst noktalarından çıkan kandiller ve bu kandillere bağlı bitkisel motifler de bu halıların zemin kompozisyonunu oluşturan özelliklerdir. (fotoğraf 50) Mihrap dışında kalan yerlerde çiçek ve yaprak motifleri görülmektedir. Geniş ana bordürde genellikle altıgen kartuşlar bulunmaktadır. Bu kartuşların içinde de çiçek ve yaprak motifleri yer almaktadır.¹⁵⁸

Fotoğraf 47:

“Transilvanya halısı” olarak adlandırılan çift mihraplı ve madalyonlu Uşak seccade halısı

Yöresi: Uşak

Yüzyılı: 17.yy.’ın ortaları

Boyutları: 122cm x 170 cm.

Çözüğü: -

Atkı: -

İlme: yün.

Düğüm türü: Gördes düğümü.

Düğüm sıklığı: -

Bulunduğu yer: Budapest Museum of Applied Arts,

Envanter no: 66.154.1

(Emese Pasztor, **Ottoman Turkish Carpets**, Museum of Applied Arts, Budapest 2007, 128.-129 s.)

¹⁵⁷ Pasztor, **a.g.e.**, 113 s.; Batari, **a.g.e.**, 20. -23 s.

¹⁵⁸ Batari, **a.g.e.**, 20. -23 s.; Pasztor, **a.g.e.**, 113 s.; **Tanrı’ya Adanmış Halılar-** Transilvanya Kiliselerinde Anadolu Halıları 1500-1750, **a.g.e.**, 72.-77 s.

Fotoğraf 48:

“Transilvanya halısı” olarak adlandırılan çift mihraplı ve rozet çiçekli Uşak seccade halısı

Yöresi: Uşak

Yüzyılı: 17.yy.’ın ortaları

Boyutları: 120cm x 170 cm.

Çözüğü: -

Atkı: -

İlme: yün

Düğüm türü: Gördes düğümü.

Düğüm sıklığı: -

Bulunduğu yer: Budapest Museum of Applied Arts

Envanter no: 7961

(Emese Pasztor, **Ottomon Turkish Carpets**, Museum of Applied Arts, Budapest 2007, 130.-131 s.)

Fotoğraf 49:

“Transilvanya halısı” olarak adlandırılan çift mihraplı Uşak seccade halısı

Yöresi: Uşak

Yüzyılı: 17.yy.’ın ilk yarısı

Boyutları: 123cm x 173 cm.

Çözüğü: -

Atkı: -

İlme: yün

Düğüm türü: Gördes düğümü.

Düğüm sıklığı: -

Bulunduğu yer: Budapest Museum of Applied Arts

Envanter no: 14774

(Emese Pasztor, **Ottomon Turkish Carpets**, Museum of Applied Arts, Budapest 2007, 124.-125 s.)

Fotoğraf 50:

“Transilvanya halısı” olarak adlandırılan tek mihraplı Uşak seccade halısı

Yöresi: Uşak

Yüzyılı: 17.yy.’ın ilk yarısı

Boyutları: 122cm x 206 cm.

Çözüğü: -

Atkı: -

İlme: yün

Düğüm türü: Gördes düğümü.

Düğüm sıklığı: -

Bulunduğu yer: Budapest Museum of Applied Arts

Envanter no: 14911

(Emese Pasztor, **Ottomon Turkish Carpets**, Museum of Applied Arts, Budapest 2007, 120.-121 s.)

Uşak seccadelerine ait diğer grup ise yabancı kaynaklarda “anahtar deliği deseni” ya da “Bellini deseni” olarak adlandırılan, Uşak ve çevresinde üretilmiş olan seccadelerdir. Gentile Bellini (1429-1507) ve Giovanni Bellini(1430-1516) adlı ressamın tablolarında bu halıların sıkça görülmesi nedeniyle kaynaklarda “Bellini deseni, Bellini Halısı” gibi isimlendirmeler yapılmıştır.¹⁵⁹

15.yy sonundan 17.yy başına kadar birçok Avrupa resimlerinde görülen bu halılara ait ilk örneklerden biri Gentile Bellini’nin Londra National Galeri’de bulunan “Meryem ve Çocuk İsa” adlı tablosunda görülmektedir.¹⁶⁰ (fotoğraf 51)

¹⁵⁹**Tanrı’ya Adanmış Halılar-** Transilvanya Kiliselerinde Anadolu Halıları 1500-1750, 64 s.; Aslanapa, 1987, a.g.e., 145.-149 s.

¹⁶⁰**Tanrı’ya Adanmış Halılar-** Transilvanya Kiliselerinde Anadolu Halıları 1500-1750, 64 s.; Aslanapa, 1987, a.g.e., 146 s.

Fotoğraf 51:

Ressamın adı: Gentile Bellini

Tablonun adı: Meryem ve Çocuk İsa

Yıl: 1475-1485

Bulunduğu yer: The National Gallery

(www.nationalgallery.org.uk .30.04.2010)

Bu halılar tek mihraplı halı olarak değerlendirilebilir. Mihrabın tepe noktası ucundan sarkan kandile benzer bir motif ve zeminin ortasında genellikle küçük bir madalyon bulunmaktadır. Mihrabı oluşturan bantlar bordüre paralel olarak devam eder. Kısa kenarda ise mihrap zeminin içine doğru bir girinti yapar. Meydana gelen şekil yabancı araştırmacılar tarafından anahtar deliğine benzetildiği için bu halılara “anahtar delikli seccade” adı verilmiştir.¹⁶¹(fotoğraf 52)

Kaynaklarda Uşak seccadeleri grubunda yer alan bir başka örnek ise, 16.yy.’ın ilk yarısına dayandırılan seccade halısıdır. Lacivert renkli zemininde üstte bir niş ve altta büyük bir bulut motifinin bulunduğu seccade halısı, Uşak seccadelerinin en erken örneklerinden biri olarak değerlendirilmektedir¹⁶²(fotoğraf 53)

¹⁶¹ **Tanrı’ya Adanmış Halılar-** Transilvanya Kiliselerinde Anadolu Halıları 1500-1750, 64 s.; Aslanapa, 1987, a.g.e., 146 s.-149 s.

¹⁶² Aslanapa, 1987, a.g.e., 149 s.; **Tanrı’ya Adanmış Halılar-** Transilvanya Kiliselerinde Anadolu Halıları 1500-1750, 116-117 s.

Fotoğraf 52:

“Anahtar deliği deseni” ya da “Bellini deseni” olarak adlandırılan Uşak Seccade halısı

Yüzyılı: 15. yy sonu veya 16.yy başı

Boyutları: 124cmx170cm

Çözüğü: -

Atkı: -

İlme: yün

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Düğüm sıklığı: -

Bulunduğu yer: İslam Sanatı Müzesi,

Berlin, env.no: KGM 1887, 1368

(**Tanrı'ya Adanmış Halılar-** Transilvanya Kiliselerinde Anadolu Halıları 1500-1750, Sakıp Sabancı Müzesi, İstanbul, 2007, 122-123 s.)

Fotoğraf 53:

Mihraplı Uşak Seccade Halısı¹⁶³

Yüzyılı: 16.yy

Boyutları: 120cmx180cm

Çözüğü: -

Atkı: -

İlme: yün

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Düğüm sıklığı: -

Bulunduğu yer: İslam Sanatı Müzesi, Berlin, env.no: I.24

(**Tanrı'ya Adanmış Halılar-** Transilvanya Kiliselerinde Anadolu Halıları 1500-1750”, Sakıp Sabancı Müzesi, İstanbul, 2007, 116-117 s.)

¹⁶³ Aslanapa, 1987, a.g.e., 149 s.

1.3.5. Diğer Gruplar

Kompozisyonları açısından daha önce anlatılan halılara benzemeyen, fakat Uşak yöresinde dokunduğu düşünülen, bir başka örnek ise İstanbul Vakıflar Halı Müzesi'nde sergilenen, daha önce Üsküdar İskele Camii'nde bulunan ve ilk defa Walter Denny tarafından fotoğrafı yayımlanan bir halıdır(fotoğraf 54). Oldukça büyük bir zemini olan halıda Osmanlı dönemi kumaşlarına benzeyen bir desen görülmektedir. Kırmızı zemin, sarı ve açık mavi dal ve küçük yapraklarla süslenmiş bir şeritle altıgen bölümlere ayrılmıştır. Altıgenlerin zemini koyu mavi olup, ortadaki rozetten çıkan lale, karanfil ve sümbüllerin oluşturduğu bir buketle tamamlanmıştır. Buketler halı zemini boyunca hep aynı yönde sıralanmıştır. Desenler Osmanlı Dönemi Türk kumaş ve çini desenleriyle benzer bir kompozisyondadır. Halının dikkati çeken bir başka özelliği ise, halı zeminin boydan boya ve eşit aralıklarla uzanan ince bordürlerle kesilmiş olmasıdır. Bu bordürlerin zemin rengi mavi olup üzerinde eşkenar dörtgen ve sümbül motifleri yer almaktadır.¹⁶⁴

Benzer bir örnek Ferenc Batari'nin "Ottomon Turkish Carpets" adlı eserinde yer alan Uşak halısıdır. Halının zemini altıgenlerle bölünmüştür. Lacivert renkli altıgenlerin merkezinde stilize bir çiçek ve bu çiçekten çıkan diğer stilize çiçek, yaprak ve sümbül motifleri görülmektedir. Halının bordüründe ise kartuşlar içinde yer alan çiçek motifleri bulunmaktadır¹⁶⁵.(fotoğraf 55)

¹⁶⁴ b.k.z Ş. Yetkin, 1991, 105 s.

¹⁶⁵ Batari, a.g.e., 54.- 131 s.

Fotoğraf 54:
Çiçekli Halı (Kumaş
Desenli)
Yüzyılı: 17.yy
Boyutları: -
Çözü: -
Atkı: -
İlme: -
Düğüm türü: Gördes
Düğümü
Düğüm sıklığı: -
Bulunduğu yer:
İstanbul Vakıflar
Halı Müzesi
(Şerare Yetkin,
Türk Halı Sanatı,
Türkiye İş Bankası
Kültür Yayınları,
Ankara, 1991, levha:
64)

Fotoğraf 55:
Uşak Halısı
Yüzyılı: 19.yy
Boyutları: 256cm x 316 cm.
Çözü: yün, Z2S, krem
Atkı: yün, 1Z, kırmızı, 2 sıra atkı
kullanılmıştır.
İlme: yün, 2Z, kırmızı, mavi (3
renk), kahverengi, bej, koyu sarı
renk
Düğüm türü: Gördes düğümü
Düğüm sıklığı: 10x20-25
düğüm/dm²
Bulunduğu yer: Budapest Museum
of Applied Arts
Env. no: 55.172.1
(Ferenc Batari, **Ottoman Turkish
Carpets**, The Collections of the
Museum of Applied Arts
Budapest,1., Budapest- Keszthely,
1994,54.- 131s.)

Uşak yöresine bağlanan bir başka halı grubu da İzmir (Smyrna) halıları olarak bilinen gruptur. 18. ve 19.yy'da Batı Anadolu'nun Bergama, Uşak, Gördes, Selendi, Kula, Demirci, Milas gibi halı merkezlerinde dokunup, İzmir Limanından Avrupa'ya ihraç edilen halılar Smyrna(İzmir) halıları adı altında kayıtlara geçmiştir.¹⁶⁶ Avrupa'da ticari adı Smyrna olan bu halıların en önemli özelliği kalın iplikle ve kaba kalitede dokunmuş olmasıdır (fotoğraf 56). Bu halılarda kırmızı ve lacivert renklerin kullanıldığı dikkat çekmektedir. Halıların zemininde oldukça büyük hatayı motifinin tekrarlandığı görülmektedir.¹⁶⁷(fotoğraf 57,58,59)

Fotoğraf 56:

İzmir (Smyrna) Halısı

Yüzyılı: 18.yy

Boyutları: -

Çözüğü: -

Atkı: -

İlme: -

Düğüm türü: -

Düğüm sıklığı: -

Bulunduğu yer: İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi.

(Şerare Yetkin, **Türk Halı Sanatı**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1991, levha: 70)

¹⁶⁶ İ. Öztürk, E. Anmaç, 2001 **a.g.m**, 127 s.

¹⁶⁷ Aslanapa, 1987, **a.g.e.**, 24 s.; Ş. Yetkin, 1991, **a.g.e.**, 112.- 113 s.

Fotoğraf 57:

İzmir (Smyrna) Halısı, Uşak

Yüzyılı: 17-18.yy

Boyutları: -

Çözüğü: -

Atkı: -

İlme: -

Düğüm türü: -

Düğüm sıklığı: -

Bulunduğu yer: Musée Jacquemont –
André- Paris

(Susan Day, “**Between a Tribal Art
and a Court Art: The Turkish
Carpets**”, Great Carpet of the World,
The Vendome Pres, 1996, 94.- 95 s.)

Fotoğraf 58:

İzmir (Smyrna) Halısı, Batı Anadolu

Yüzyılı: 17.yy(?)

Boyutları: 292cm x 328 cm

Çözüğü: -

Atkı: -

İlme: -

Düğüm türü: -

Bulunduğu yer: Royal Collection,
Stockholm

Envanter no: HGK.186b

(Robert Pinner, Exhibitions- Even in
museums and other institutions
worldwide- The Oriental Carpet in
Sweden, **Halı**, Issue:101, November
1998, 101-102 s.)

Fotoğraf 59:

Batı Anadolu, İzmir

Yüzyılı: 18.yy

Boyutları: 120cmx500cm

Çözü: yün, Z2S, krem

Atkı: yün, 1Z, kırmızı, 2 sıra atkı kullanılmıştır.

İlme: yün, 2Z, koyu kırmızı

Düğüm türü: Gördes düğümü

Düğüm sıklığı: 22x31 düğüm/dm²

Bulunduğu yer: Vakıflar Halı Müzesi, İstanbul

Envanter no: E-93

(Belkıs Balpınar, Udo Hirsch, **Vakıflar Museum İstanbul**, Uta Hülsey, Wesel, Almanya, 1988, Plate:50, 276 s.)

2. BÖLÜM

ANKARA VAKIF ESERLERİ MÜZESİ'NDE BULUNAN UŞAK HALILARI ve KATALOG ÇALIŞMASI

2.1. Ankara Vakıf Eserleri Müzesi'nde Bulunan Uşak Halıları

Ankara Vakıf Eserleri Müzesi'nde 2 tanesi sergide diğerleri depoda olmak üzere toplam 90 adet Uşak halısı bulunmaktadır. Tez kapsamında, toplam 88 adet Uşak halısı etütlük halılar ve müzelik halılar olmak üzere iki grupta incelenmiştir. Etütlük halılar grubu 59, müzelik halılar ise 29 adet halıdan¹⁶⁸ oluşmaktadır. Müzelik halılardan biri 1. katta diğeri ikinci katta sergi salonunda sergilenmektedir. Halılar, Müze'ye gelmeden önce buldukları camilerde oldukça hasar görmüş durumda olup, çoğu bütün halde değildir. Müze envanter defterlerinde ve bilgisayar kayıtlarında her parçaya bir envanter numarası verilmiş olup halılar genellikle 2 parçaya yada 3 ve daha çok parçaya bölünmüştür. Bu halılar renk, desen, teknik ve kompozisyon açısından birbirine çok yakın özellik göstermektedir. Bazı halılar benzer oldukları için birbirini tamamlayabilmektedirler.

İncelenen halılar VGM tarafından müzeye farklı tarihlerde farklı yörelerden getirilmişlerdir. Halıların geliş yeri olarak, 3 il ve 10 cami Müze envanter defterlerinde kayıtlıdır. Bunlar, Ankara'dan Hoca İbadullah Camii, Ahi Elvan Camii, Telli Hacı Halil Mescidi, İkişerefeli Camii, Sultan Alaeddin Camii, Hacı Arab Camii olmak üzere toplam 6 camiden, Yozgat Çapanoğlu Camii, Elazığ Sare Hatun Camii, Kastamonu Nasrullah Camii, Bursa Yeşil Camii ayrıca Samsun Vakıflar Bölge Müdürlüğü, Manisa ve Kastamonu illerinden gelen halılardır.¹⁶⁹ Camiiler hakkında

¹⁶⁸ İncelemeye alınamayan Ankara Telli Hacı Halil Camii (env.no. 06-1206) ve Elazığ Harput Sare Hatun Camii(env.no. 23-508) Uşak halıları Müzelik halılar grubunda yer almaktadır.

¹⁶⁹**Hoca İbadullah Camii:** Tanzim Tarihi: Hicri: 20.04.0933, Miladi: 20.01.1525, Vakfın Tescil Tarihi: Hicri: 20.04.0933, Miladi: 20.01.1525

Ahi Elvan Camii: Tanzim Tarihi: Hicri: 13.03.1305 Miladi: 29.11.1887, Vakfın Tescil Tarihi: Hicri: 13.03.1305, Miladi: 29.11.1887

Telli Hacı Halil Mescidi: Vakfın Tescil Tarihi: Hicri: 29/11/1263, Miladi: 08/11/1847, Tanzim Tarihi: Bilgi yok.

İkişerefeli Camii: Ankara Mevcud Mahallesinde Muhallimhane ve Cami; Tanzim Tarihi: Hicri: 01/09/1089, Miladi: 17/10/1678, Vakfın Tescil Tarihi: Hicri: 11/07/1189 Miladi: 07/09/1775

bilgiler VGM arşivlerinden alınmıştır. Ancak arşiv kayıtlarında halıların bu camilere kimler tarafından ve ne zaman bağışlandığına dair vakfiye bilgisi mevcut değildir.

Camilere bağışlanan halılar genellikle caminin çevresinde oturan kişiler veya camiye Vakıf olarak yaptıran kişiler tarafından bağışlandığı için, halılarla ilgili çok az kayıt tutulmuş olup bu bilgiler yeterli düzeyde bulunmamaktadır.¹⁷⁰

Sadece bazı kaynaklarda Yozgat Çapanoğlu Camii, Elazığ Sare Hatun Camii, Kastamonu Nasrullah Camii’de bulunan halılarla ilgili kısa bilgiler bulunmaktadır.¹⁷¹

Çapanoğlu Camii ile ilgili olarak, Hakkı Acun “Tüm Yönleriyle Çapanoğulları ve Eserleri” adlı kitabında, 1876’da Yozgat’a gelen seyyah Yüzbaşı Frederick Burnaby’nin Yozgat ili ve Çapanoğlu Camii hakkındaki anekdotunu aktarmaktadır. “*Merkezdeki cami iki bölümlü ve büyük kubbelidir. Pencereleri vitray,*

Sultan Alaeddin Camii: Tanzim Tarihi: Hicri: 29.06.1245 Miladi: 26.12.1829, Vakfın Tescil Tarihi: Miladi: 18.09.1939, Miladi: 18/09/1939

Hacı Arab Camii: Tanzim Tarihi: Bilgi mevcut değildir. Vakfın Tescil Tarihi: Hicri: 19.07.1279, Miladi: 09.01.1863

Çapanoğlu Camii: Tanzim Tarihi: Hicri: 01.01.1195, Miladi: 28.12.1780, Vakfın Tescil Tarihi: Hicri: 01.01.1195, Miladi: 28.12.1780 (Ankara Vakıflar Bölge Müdürlüğü Arşiv Bilgileri)

Çapanoğlu Camii, İç (I. bölüm) ve dış (II. bölüm) cami olarak inşa edilen yapı kitabelerine göre tarihlendirilir. Kitabelerine göre, ilk yapı H. 1193 / M. 1779 da Kapucubaşı Çapanoğlu Mustafa Bey (? -1782) ikinci yapı ise, H. 1208 / M. 1794 de Çapanoğlu Süleyman Bey (?-1812) tarafından yaptırılmıştır. Hakkı Acun, **Tüm Yönleriyle Çapanoğulları ve Eserleri**, Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ankara, 2005, 101 s.

Harput Sare Hatun Camii: Tanzim Tarihi: Hicri: 10.06.1340, Miladi: 08.02.1922, Vakfın Tescil Tarihi: Miladi: 22.01.1948 (Ankara, V.B.M. Arşiv Bilgileri) Harput’un 1465 yılında Akkoyunlu Uzun Hasan tarafından alınmasından sonra, annesi Sare Hatun tarafından yaptırılmıştır. Daha sonra eskiyip yıkılmaya başlaması üzerine Müftü Hacı Ahmet Efendi tarafından 1843 yılında Abdülmecit döneminde bu günkü cami yapılmıştır. (Bayraktaroğlu, 1991, **a.g.m.**, 325 s.)

Nasrullah Camii ve Zaviyesi: Tanzim Tarihi:Hicri: 29.06.0915, Miladi: 14.10.1509, Vakfın Tescil Tarihi:Hicri: 29.06.0915, Miladi: 14.10.1509

Yeşil Camii: Tanzim Tarihi: Hicri: 01.01.1142 Miladi: 27.07.1729, Vakfın Tescil Tarihi: Hicri: 01.01.1142, Miladi: 27.07.1729

¹⁷⁰ **B.k.z:** Belkıs Balpınar, Udo Hirsch, **Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı Müzesi Kataloğu**, Uta Hülsey Yayınevi, Wesel, Almanya, 1989, 8 s.

¹⁷¹ Bu camilerde bulunan halılarla ilgili olarak **b.k.z:** Şerare Yetkin, **Yurdumuzdaki Müzeler ve Camilerde Bulunan Değerli Halılar**, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü, Türk Kültürü Aylık Dergisi, Şubat, 1963, 27 s.; Suzan Bayraktaroğlu, **Harput Sare Hatun Camii Halıları**, 9. Milletlerarası Türk Sanatları Kongresi, 23-27 Eylül, 1991, 1.cilt, Kültür Bakanlığı Yayınları, 325.-333 s.; Suzan Bayraktaroğlu, **300-400 Yıllık İki Uşak Halısı**, Türkiye İş bankası Kültür ve Sanat, sayı:15, Yıl:4, Eylül 1992, 44 s.; Acun, **a.g.e.**, 19- 20 s.

yerleri İnan halileriyle¹⁷² örtülü, dev şamdanlar ve kristal kandillerle aydınlatılmaktadır.”¹⁷³

Elazığ-Harput Sare Hatun Camii halk arasında “yedi kat halı döşeli cami” olarak tanınmaktadır. Caminin içerisinde pek çok halının bulunduğu kaynaklarda yer almaktadır.¹⁷⁴ Harput Sare Hatun Camii’nde bulunan halılar 1986 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından koruma altına alınmıştır. Bu halılar arasında Kafkas halıları, Doğu halıları, Gördes, Ladik ve Sivas seccadelerinin yanı sıra Uşak halıları da bulunmaktadır.¹⁷⁵ Halılar çok küçük parçalar halinde ve oldukça hasar görmüş durumdadırlar.

Camilere ve illere göre incelenen halı sayısı ve halıların durumu Tablo 1’de verilmiştir.

¹⁷² **Prof. Dr. Hakkı Acundan alınan şifai bilgiye göre:** Çapanoğlu Mustafa Bey, caminin yapılışı sırasında Uşak’a halı siparişi vererek, cami için Uşak halıları dokunmasını istemiştir. Acun, burada Yzb. Fr. Burnaby tarafından bahsedilen halılarında İnan halısı değil, bu Uşak halıları olabileceğini ifade etmiştir. Ayrıca H. Acun, 1975, 1976 ve daha sonraları 1980 li yıllarda (halılar V.G.M’ne gelmeden önce) bu camiye yaptığı ziyaretler sırasında bu halıları caminin bir köşesinde yığılı halde çok kez gördüğünü belirtmiştir. (görüşme tarihi 07.02.2009)

¹⁷³ Acun, **a.g.e.** 19,- 20 s

¹⁷⁴ Ş.Yetkin, 1963, **a.g.m.**, 27 s.; Bayraktaroğlu, 1991, **a.g.m.**, 325 s.

¹⁷⁵ Bayraktaroğlu, 1991, **a.g.m.**, 325 s.

TABLO 1: Camilere ve illere göre incelenen halı sayısı ve durumları

Geldiği Yer	Müzelik (adet)	Durumu	Etütlük (Adet)	Durumu	Toplam halı adedi
Hoca İbadullah Camii -Ankara	2	Halılar ortadan ikiye bölünmüş parçalar şeklindedir.	1	Halının köşesinden çok az bir kısmı mevcuttur.	3
Sultan Alaeddin Camii-Ankara	3	Halılar bütündür. Bazı yerlerinde kayıplar vardır. Halıların biri müzede sergilenmektedir.	-	-	3
Ahi Elvan Camii Ankara	-	-	1	Halının bir köşesinden çok küçük bir parça bulunmaktadır	1
Telli Hacı Halil Mescidi- Ankara	2	Halıların biri bütün durumdadır. Diğ erinin ise bordür kısmında eksikler mevcuttur.	-	-	2
İkişerefeli Camii Ankara	1	Halı bütün durumdadır. Bordür kısmında eksikler görülmektedir.	-	-	1
Hacı Arab Camii Ankara	-	-	1	Halının bordür kısmından küçük bir parça mevcuttur.	1
Nasrullah Camii ve Zaviyesi Kastamonu	2	Halılar parça haldedirler. Bütün durumda halı mevcut değildir. 1 halı parçası müzede sergilenmektedir.	42	Halılar parça haldedirler. Bütün durumda halı mevcut değildir	45
Çapanoğlu Camii Yozgat	3	Halılar genellikle parça şeklinde bulunmaktadır. Halılarda yırtık ve delikler görülmektedir.	11	Halılar genellikle parça şeklinde ve harap durumdadırlar	14
Sare Hatun Camii Şerifi Elazığ	9	Halılar genellikle ortadan ikiye ayrılmış şekilde bulunmaktadır. 3 adet halı bütüne yakın şekilde görülmektedir.	1	Halı boydan ikiye ayrılmış durumda olup, delik ve yırtıklar mevcuttur.	10
Yeşil Camii (Emir Sultan ve Yeşil İmarethanesi) Bursa	2	Her iki halıda bütün durumda olup halılarda yırtık ve delikler görülmektedir.	-	-	2
Samsun Vakıflar Bölge Müdürlüğü	1	Halı 3 parçaya ayrılmış durumdadır. Halının bir kısmı kayıptır.	1	Halının zemin kısmından küçük bir parçadır. Yıpranmış durumdadır.	2
Manisa	1	Halı ikiye ayrılmış durumda olup, bütün desenler net olarak görülebilmektedir.	-	-	1
Kastamonu	3	2 halı bütün durumdadır. 1 halının ise sadece bordür kısmından bir parça mevcuttur.	-	-	3

Müzelik Toplam Eser: 29

Etütlük Toplam Eser: 59

Toplam Eser Sayısı: 88

2.2.Katalog Çalışması:

Ankara Vakıf Eserleri Müzesi'nde bulunan halılar Madalyonlu Uşak Halıları, Yıldızlı Uşak halıları ve Uşak yöresine ait diğer halılar olarak sınıflandırılıp katalog çalışması yapılmıştır. Katalog çalışmasında halıların envanter numaraları, Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer, müzeye geliş tarihi, müzedeki yeri, boyutu, düğüm sıklığı, düğüm türü, hammaddesi(çözüğü, atkı, ilme), varsa kenar, kilim örgüsü ve saçak durumu ile kompozisyon özellikleri verilmiştir. Halıların analizi sırasında yapılan çalışmalar ve değerlendirmeler, 2.3. Ankara Vakıf Eserleri Müzesinde Bulunan Halıların Değerlendirilmesi adlı başlık altında incelenmiştir.

TABLO 2: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi'nde İncelenen Uşak Halılarının Özellikleri

Halının Müzede Bulunduğu Yer	Env. No	Boyutları (EnxBoy)	Kalite düğüm/dm ²	Düğüm Türü	Hammadde
Müzelik Eserler (M.E.) Deposu Depo:2 Raf no:24	16-342	345cmx604cm	16-17 x 22-23	Gördes Düğümü	Ç:Yün Atkı(A): Yün İlme(I): Yün
M.E. Deposu, Depo:2 Raf no: 22	06-1242	226cmx330cm	20-21 x 23-24	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
M.E.Deposu Depo:2 Raf no:23	06-1243	220cmx328cm	18-20x23-25	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
M.E.Deposu Depo:2 Raf no:25	45-273	414cmx717cm	17-19 x 21-22 22 x24	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
M.E.Deposu, Depo:1 Raf no: 45	06-1205	163cmx242cm	18-19 x 24-25	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
M.E.Deposu Depo:1 Raf no:45	55-1731	Uzun parça 120cmx426cm Orta büyük parça 142cmx257cm Küçük parça 148cm 57cm	20-22 x 28-31	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
M.E.Deposu Depo:2 Raf no:23	23-817	240cmx365cm	23-24x28-29	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
Etütlük Halılar (E.H.) Deposu Raf no: 7	06-1271	94cmx132cm	17x23-25	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no:1	37- 1517	140cmx159cm	20-21x23-26	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün

Hahmın Müzede Bulunduğu Yer	Env. No	Boyutları (EnxBoy)	Kalite düğüm/dm ²	Düğüm Türü	Hammadde
M.E. Deposu, Depo:2 Raf no:21	06-1353	328cmx519cm	19-20x27-28	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
2 No'lu Sergi salonu	06-1241	258cmx411cm	27x33	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
4 No'lu Sergi salonu	37-1523	121cmx 65 cm	31x45	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
M.E.Deposu Depo:2 Raf no:23	23-518	218cmx302cm	16x21 17x22	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
M.E.Deposu Depo:2 Raf no:22	06-1569	185cmx610cm	19x27 23x28	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
M.E.Deposu, Depo:2 Raf no: 24	66-1471	222cmx330cm	15x19 16x21	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
M.E.Deposu Depo:2 Raf no:23	37-1314	203cmx320cm	17x21 18x23	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
M.E.Deposu Depo:2 Raf no:23	37-1315	211cmx328cm	15x21 18x22	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no:6	37-1489	140cmx232cm	19x25-26	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no:5	37-1510	96cmx119cm	17-20x24-25	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
M.E. Deposu, Depo:1 Raf no:10	23-535	85cmx305cm	19x23-24	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
M.E. Deposu, Depo:2 Raf no:46	23-382	200cmx315cm	18-20x20-22	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no:15	23- 522	136cmx380cm	16-19-x19-21	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün

Hahmın Müzede Bulunduğu Yer	Env. No	Boyutları (EnxBoy)	Kalite düğüm/dm ²	Düğüm Türü	Hammadde
M.E.Deposu Depo:1 Raf no: 27	23-507	116cmx282cm	17-19x25-26	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
M.E.Deposu Depo: 1 Raf no:8	23-520	110cmx367cm	18x26	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
M.E.Deposu Depo:1 Raf no:20	23-534	80cmx160 cm	19x 26-27	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
M.E.Deposu, Depo:1 Raf no: 28	23-516	130cmx326cm	19x26-27	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no:7	37-706	86cm x296 cm	17-22 x 24-27	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no:8	37-1505	60cmx141cm	20-21x25-26	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
M.E. Deposu, Depo:2 Raf no:16	16-341	300cmx375cm	16-17x20-23	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no: 2	66-1477	126cmx178cm	16-17x17-18	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no: 5	66-1468	109cmx164cm	12-13x17-19	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no: 15	66-1469	334cmx487cm	13-14x16-17	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no: 16	66-1459	278cmx450cm	116x15-17	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no: 16	66-1470	315cmx475cm	14-15x12-17	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
M.E.Deposu Depo:2 Raf no: 21	66-1458	289cmx395cm	17-18x20-21	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
M.E.Deposu Depo: 2 Raf no:24	06-1194	335cmx510cm	15-16x22-24	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün

Hahmın Müzede Bulunduğu Yer	Env. No	Boyutları (EnxBoy)	Kalite düğüm/dm ²	Düğüm Türü	Hammadde
M.E.Deposu Depo:1 Raf no:27	23-515	167cmx345cm	31 x 31-33	Gördes Düğümü	Ç:1kat pamuk,2 kat yün, A: Pamuk İ: Yün
M.E.Deposu, Depo:1 Raf no: 37	37-1320	61cmx198cm	30 x 35-37	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no:6	06-1164	84cmx212cm	16-18x20-21	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no:3	37-1536	138cmx130cm	18-22x24-25	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no: 7	37-1500	88cmx149cm	20x24-26	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no: 8	37-1482	77cmx196 cm	18-20x25-26	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no: 8	37-1531	94cm x 99 cm	19x26	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no: 15	34-1509	117cmx287cm	18-20x24-25	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no: 7	37-1526	87cmx139 cm	19-20x24-26	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no: 8	37-1493	77cm x 83 cm	19x24	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no: 6	37-1502	109cmx194cm	19x23-26	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no: 8	37-1503	130cmx90 cm	17-20x25-26	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no: 7	37-1483	135cmx 90 cm	17-18x22-25	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no: 16	37-1487	85cmx113 cm	19-20x21-22	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün

Hahmın Müzede Bulunduğu Yer	Env. No	Boyutları (EnxBoy)	Kalite düğüm/dm ²	Düğüm Türü	Hammadde
E.H.Deposu Raf no: 14	37- 1486	34cm x182cm	19-20 x 25-26	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no: 6	37-1527	73cmx103cm	17-19 x 24-25	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no: 8	37-1481	103cmx101cm	17x 23-25	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no:1	37-1485	133cm150cm	19-20x24-26	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no: 15	37-1497	130cmx336cm	19-21 x 23-25	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no: 5	37-1511	107cmx166cm	19-21x23-25	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no: 11	37- 1508	69cmx63cm	19 x 25	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no: 11	37-1532	43cmx118cm	19 x 25	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no: 6	37-1504	95cmx172cm	19-20x24-25	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no: 6	37-1513	100cmx226cm	19-20x24-25	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no: 11	37-1491	99cmx103cm	18-19x23-24	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no: 4	37-1528	91cmx302 cm	19-20x23-24	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
M.E.Deposu Depo:1 Raf no:6	37-1529	94cmx305cm	17-18x24	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no:4	37-1514	100cmx160cm	19-20x25-29	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no:6	37-1492	91cm x 110cm	18-19x25-28	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün

Hahmın Müzede Bulunduğu Yer	Env. No	Boyutları (EnxBoy)	Kalite düğüm/dm ²	Düğüm Türü	Hammadde
E.H.Deposu Raf no:6	37-1488	89cm x 258cm	21x27	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no:6	37-1518	99cmx111cm	18-19 x 25-26	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no:6	37-1516	80cm x174cm	19-21x26-28	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no:7	37-1530	84cmx354 cm	19-20x27	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no: 11	37-1515	88cm x 40 cm	19 x 25	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no:10	37-1520	171cmx196cm	20x24	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no:10	37-1506	76cmx365 cm	19-20 x 25-27	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no:10	37-1498	82cmx401 cm	19-20x23-25	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no:10	37-1524	100cmx395cm	18-21x23-24	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no:10	37-1501	77cmx140 cm	19-20x23-28	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no:2	55-1732	132cmx240cm	17-18 x 25-26	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
M.E.Deposu Depo:1 Raf no: 47	06-1568	140cmx286cm	21-22 x29-30	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no:5	06-1567	100cmx170cm	15x16-17	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no: 2	66-1464	105cmx392cm	16-17x19-21	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no:8	37-1495	65cmx270 cm	19-20x24-25	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün

Hahmın Müzede Bulunduğu Yer	Env. No	Boyutları (EnxBoy)	Kalite düğüm/dm²	Düğüm Türü	Hammadde
E.H.Deposu Raf no: 10	66-1466	310cmx610cm	15-17x15-17	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no: 15	66-1465	172cmx336cm	14-16x16-19	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no:6	66-1462	262cmx64cm	11-15x16-17	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
M.E.Deposu Depo:1 Raf no:23	66-1447	104cmx400cm	15-16x17	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no: 10	66-1480	76cmx460cm	13-14x14-15	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no:15	66-1444	94cmx627cm	13-14x15	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no: 8	37-1533	52cmx113cm	22 x 24	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün
E.H.Deposu Raf no: 15	37-1499	60cmx96cm	16 x 22	Gördes Düğümü	Ç:Yün A: Yün İ: Yün

LİSTE 1: Halıların Katalog ve Envanter Numaralarına Göre Buldukları Sayfalar

Katalog No	Env. No.	Bulduğu Sayfa
1	16-342	85
2	06-1242	91
3	06-1243	97
4	45-273	102
5	06-1205	107
6	55-1731	111
7	23-817	116
8	06-1271	121
9	37- 1517	123
10	06-1353	125
11	06-1241	133
12	37-1523	136
13	23-518	138
14	06- 1569	143
15	66-1471	145
16	37-1314	148
17	37-1315	153
18	37-1489	156
19	37-1510	158
20	23-535	160
21	23-382	162
22	23- 522	167
23	23-507	169
24	23-520	172
25	23-534	175
26	23-516	177
27	37-706	181
28	37-1505	183
29	16-341	185
30	66-1477	187
31	66-1468	189
32	66- 1469	192
33	66-1459	196
34	66-1470	198
35	66-1458	202

Katalog No	Env. No.	Bulunduğu Sayfa
36	06-1194	207
37	23-515	212
38	37-1320	217
39	06-1164	222
40	37-1536	238
41	37-1500	239
42	37-1482	240
43	37-1531	241
44	37- 1509	242
45	37-1526	243
46	37-1493	244
47	37-1502	245
48	37-1503	246
49	37-1483	247
50	37-1487	248
51	37- 1486	249
52	37-1527	250
53	37-1481	251
54	37- 1485	252
55	37-1497	253
56	37-1511	254
57	37- 1508	255
58	37-1532	256
59	37-1504	257
60	37-1513	258
61	37-1491	259
62	37- 1528	260
63	37-1529	261
64	37- 1514	262
65	37-1492	263
66	37-1488	264
67	37-1518	265
68	37-1516	266
69	37-1530	267
70	37-151	268

71	37-1520	269
Katalog No	Env. No.	Bulunduğu Sayfa
72	37-1506	270
73	37-1498	271
74	37-1524	272
75	37- 1501	273
76	55-1732	274
77	06- 1568	275
78	06- 1567	276
79	66-1464	277
80	37-1495	278
81	66-1466	279
82	66- 1465	280
83	66-1462	281
84	66-1447	282
85	66-1480	283
86	66- 1444	284
87	37-1533	285
88	37-1499	286

2.2.1. Madalyonlu Uşak Halıları

NO :1

Env. No: 16-342 (Sicil No: 1990)

Madalyonlu Uşak Halısı

Müzeeye gelmeden önce bulunduğu yer: Bursa Yeşil Camii (Emir Sultan ve Yeşil İmarethanesi), Bursa

Müzeeye geliş tarihi: 08.05.1986

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Müzelik Eserler Deposu, Depo:2, Raf no:24

Yüzyılı: 18 yy (envanter defterlerinde geçen bilgi)

Boyutu(en x boy): 345cm x 604 cm

Düğüm sıklığı: 16-17 x 22-23 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözüğü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S¹⁷⁶

Atkı: yün, açık kahverengi, az yerde koyu kahverengi iplik kullanılmıştır. 2 sıra atkı atılmıştır. 1Z¹⁷⁷

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, krem, bazı motiflerde ve konturlarda kahverengi iplik kullanılmıştır. 2Z¹⁷⁸

Kenar örgüsü: Yaklaşık 2 cm kadardır.

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: Yok

Kompozisyon özellikleri: İncelenen halı, Madalyonlu Uşak halı grubunda sınıflandırılabilir. Halıda bir ana bordür, iki ince bordür ve zemininde bulunan altıgen forma yakın madalyon halının genel kompozisyonunu oluşturmaktadır.

Halının zemini kırmızı renkli olup, ortada lacivert zeminli altıgen formuna yakın büyük bir madalyon görülmektedir. Halının uzun kenarlarında ise yarısı

¹⁷⁶S Büküm: İpliğin saat yönünde eğilerek oluşan büküm. Z Büküm: İpliğin saat yönünün tersine eğilerek büküm verilmesi. Z2S: 2 kat Z büküm ipliğin S büküm verilerek eğilmesi. Ksynia Makro, "Analysis of Carpet Structure", **The Atlas of Rugs and Carpet**, Edited: David Black, Tiger Book International, London, 1994, 21 s.

¹⁷⁷1Z : Tek kat Z bükümlü iplik ile atkı atılmıştır.

¹⁷⁸2Z: İki ayrı tek kat Z büküm iplik birlikte kullanılmıştır.

görülen 8 dilimli lacivert zeminli yıldız madalyon dikkati çekmektedir. Madalyonların içinde bitkisel, geometrik ve rumi motiflerinin yanı sıra çiçek motifleri de görülmektedir. Ayrıca kırmızı renkli ana zeminde karanfili andıran lacivert renkli motifler yer almaktadır.

Bir ana bordür ve iki ince bordürün yer aldığı halının en dışta yer alan ince bordürü kırmızı zeminli olup, birbirine bağlı stilize lale motifleri görülmektedir. Lacivert zeminli ana bordürde büyük penç ve hatayiler ile aralarında küçük çiçek motifleri dikkati çekmektedir. Diğer ince bordür ise, mavi zemin üzerine penç ve karanfillerle birbirine bağlanmış motiflerden oluşmaktadır.

Halının büyük bordüründe köşe motiflerinde ‘desen hatası’¹⁷⁹ görülmektedir(fotoğraf 63).

Durumu: Halı bütün durumdadır. Ancak kenarlarında ve ortasında irili ufaklı delikler mevcuttur. Havlı yüzeyde aşınmalar görülmektedir. Halıda ‘işçi arası hataları’¹⁸⁰ olarak bilinen diyagonal çizgiler tespit edilmiştir (fotoğraf 64). Halı sergileyebilme amacıyla büyük bir Amerikan bezine dikilmiştir. Bu nedenle arka yüzünü incelemek mümkün olmadığından, düğüm sıklığı ön yüzünden tespit edilmiştir.

Fotoğraf tarihi: 05.02.2009

¹⁷⁹**Desenden kaynaklanan hatalar:** Desen hatası, desenin alt sıra üzerine aynen aktarılmasıdır. Desen hataları: Çözgünün tezgaha düzgün gerilmemesi, desene göre çözgü tel sayısı hesabı yapılmaması, halı kalitesine göre 10 cm enine kaç çözgü çifti giriyorsa, eşit aralıklarla düzenlemesinin yapılmaması, gevşek çözgü tellerinin bağlanmaması, dokunacak desenin bordür ile iç zemin desen hesaplarının doğru yapılmaması, desenin dokuyucuya iyi anlatılmamasından dolayı dokuyucunun desene ters başlaması, çözgüde orta(hak orta) telin sayılarak tam tespit edilmemesi, leventlerin iki başı arasında çap farkı olması sonucu meydana gelir. İ.Öztürk, 2007(b), **a.g.e.**, 76.- 77 s.

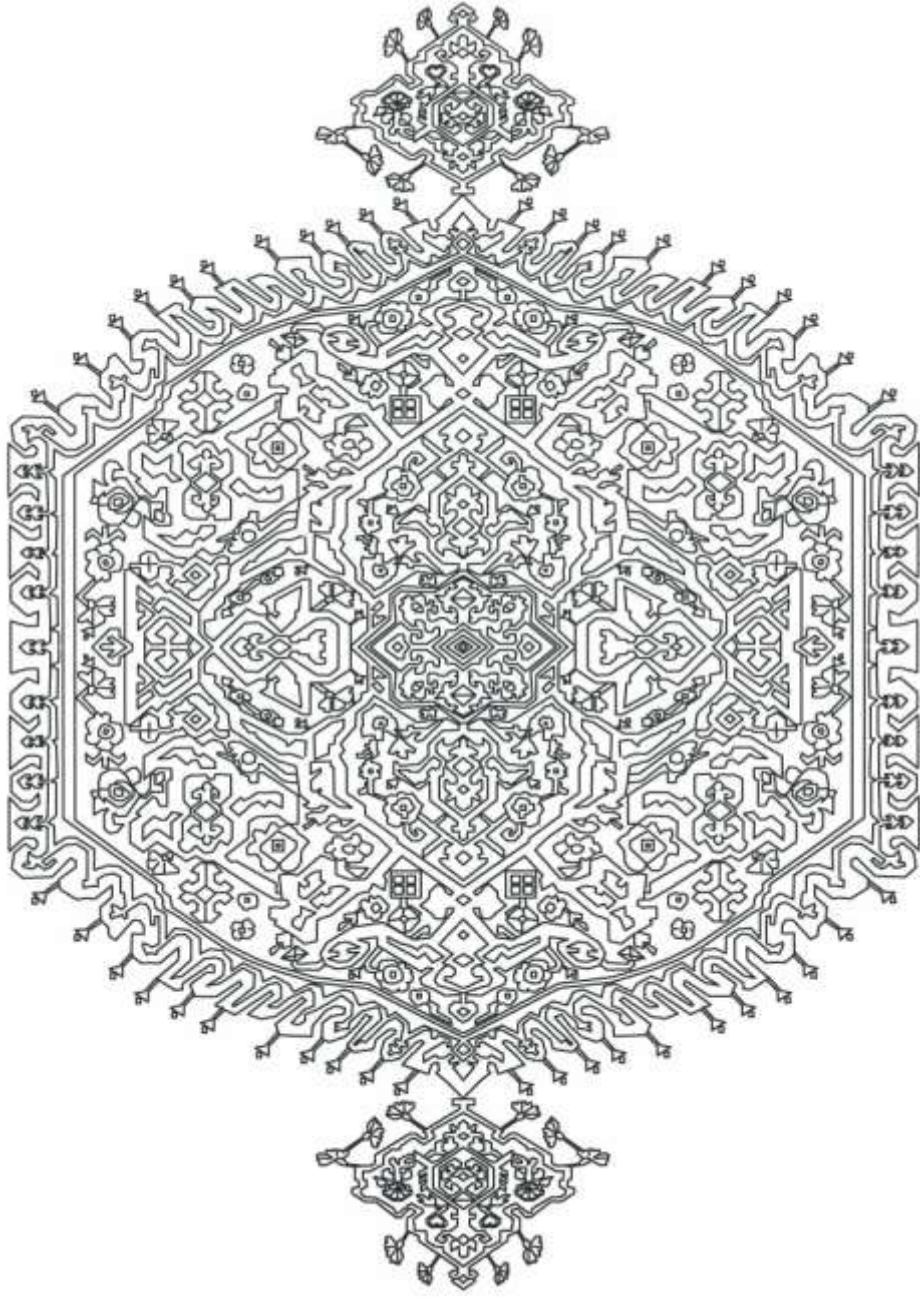
¹⁸⁰**İşçi Arası Hatası:** Bir tezgahta aynı anda birden fazla dokuyucu çalıştığında, farklı iş hızları nedeniyle, kendi dokudukları alanda ayrı atkı kullanmaları sonucu, dokumanın özellikle arka yüzeyinde belirgin olarak görülebilen diyagonal çizgilerdir. Dokumada yırtık olmasını önlemek için atkı dönüşleri birer sıra kaydırılarak, önceden belirlenmiş boyutlar içinde paralel-çapraz hatlar arasında gerçekleşir. İ.Öztürk, **y.a.g.e.** 76 s.

NO :1
Fotoğraf 60: 16-342 envanter numaralı Uşak Halısı

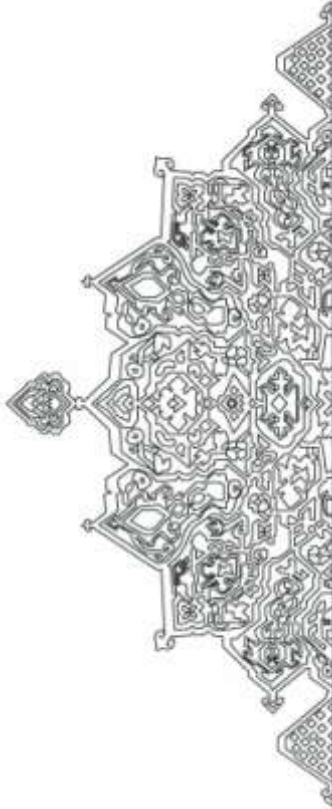
Fotoğraf 61:
16-342 envanter numaralı halının madalyon deseni

Çizim 1: 16-342 envanter numaralı halının zeminde madalyonu oluşturan motifler

Fotoğraf 62:
16-342 envanter numaralı halının
köşelerinde bulunan madalyon

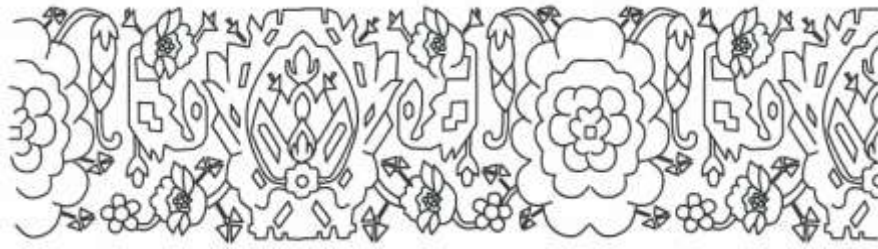

Çizim 2: 16-342 envanter numaralı halının zeminde yıldız formundaki madalyonu oluşturan motifler

Fotoğraf 63:

16-342 envanter numaralı halının bordüründe görülen desen hatası

Çizim 3:

16-342 envanter numaralı halının ana bordüründe yer alan motifler (Aynı bordür motifi için b.k.z. 23-382/No:21, 37-1504(Ek 1/No: 59), 37-1513(Ek 1/No: 60), 37-1491(Ek 1/No: 61), 37-1499(Ek 1/No:88), envanter numaralı halılar)

Çizim 4:

16-342 envanter numaralı halının ince bordüründe yer alan motifler

Çizim 5:

16-342 envanter numaralı halının ince bordüründe yer alan motifler

Fotoğraf 64:

16-342 envanter numaralı halının ön yüzünde görülen işçi arası hatasının oluşturduğu diyagonal çizgiler.

NO: 2

Env. No: 06-1242 (Sicil No: 1968)

Madalyonlu Uşak Halısı

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Sultan Alâeddin Camii, Ankara- Beypazarı

Müzeye geliş tarihi: 01.11.1989

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Müzelik Eserler Deposu, Depo:2, Raf no:22

Yüzyılı: -

Boyutu(en x boy): 226cm x 330cm

Düğüm sıklığı: 20-21 x 23-24 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözüğü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kiremit kırmızı renkli iplik kullanılmıştır. Genellikle 2, bazen 3 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, Lacivert, kırmızı, yeşil, sarı, bazı motif ve konturlarda koyu kahverengi renkli iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: 1,5 cm kadar.

Kilim örgüsü: yok.

Saçak boyu ve durumu: yok

Kompozisyon özellikleri: Halı zeminde altıgen formda bir madalyon, bir ana bordür ve iki ince bordürden oluşmaktadır.

Kırmızı renkli zeminde bitkisel ve geometrik motiflerle bezenmiş altıgen formda bir madalyon bulunmaktadır. Halının alt ve üst kısımlarında aynı madalyonun tekrarı biçiminde biri yarım diğeri daha küçük olan iki madalyon görülmektedir. Madalyonların zemini lacivert olup içleri rumiler, bitkisel ve geometrik desenlerle süslüdür. Madalyonların arasında kalan kırmızı renkli zeminde geometrik şekilli motifler ve bordür tarafından kesilmiş yarım üçgenler görülmektedir.

Halının bordüründe geometrik ve bitkisel motifler yer almaktadır. Dış kenardaki ince bordürde küçük altıgen kartuşlar içerisinde çiçek motifleri

görülmektedir. Ana bordür mavi renkli zemin üzerine kırmızı, sarı ve yeşil renklerde bitkisel ve geometrik motiflerle bezenmiştir. Diğer ince bordür ise, sarı zemin üzerinde kırmızı, kahverengi ve mavi çiçek motifleri yer almaktadır. Ancak halının bu bordüründe tek kısa kenar tarafında çiçek motifleri değişmiş yerine geometrik motifler gelmiştir.(Fotoğraf 67)

Durumu: Halı bütün durumdadır. Ancak her iki kısa kenarın bordüründe eksik olan kısımlar dikkati çekmektedir. Uzun kenarların bazı yerlerinde kenar örgüleri bulunmaktadır. Havlı yüzeyde aşınmalar tespit edilmiştir. Halıda yırtıklar, çözümlü kopukları mevcuttur. Halının arka yüzünde işçi arası hatasının oluşturduğu diyagonal çizgiler görülmektedir. (Fotoğraf 70)

Fotoğraf tarihi: 07.02.2009

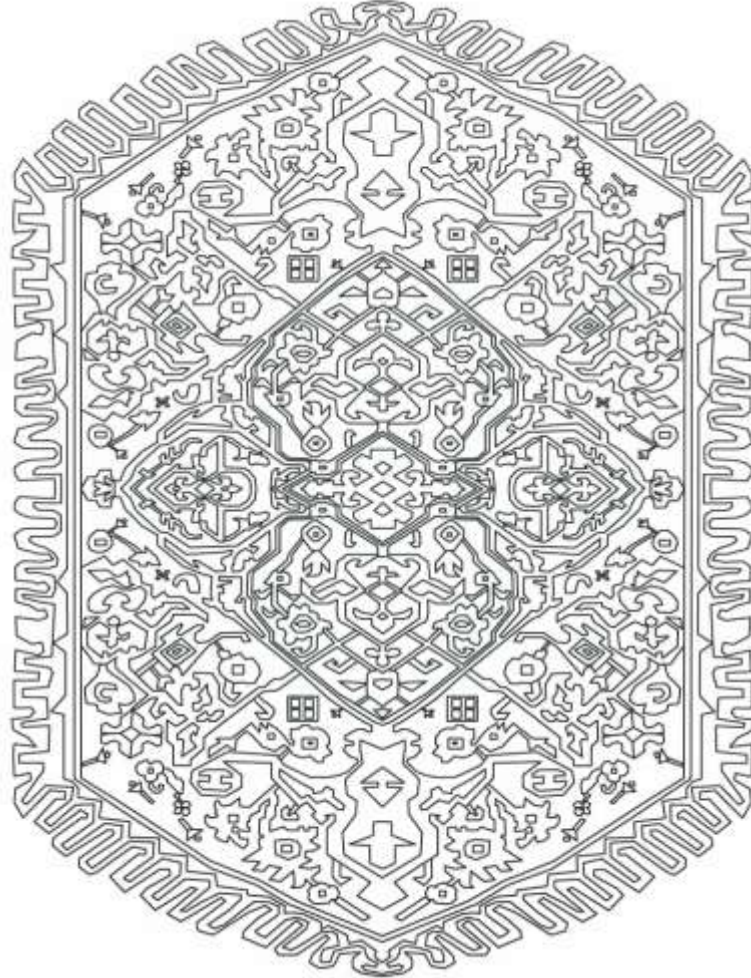

NO: 2

Fotoğraf 65: 06-1242 envanter numaralı Uşak Halısı

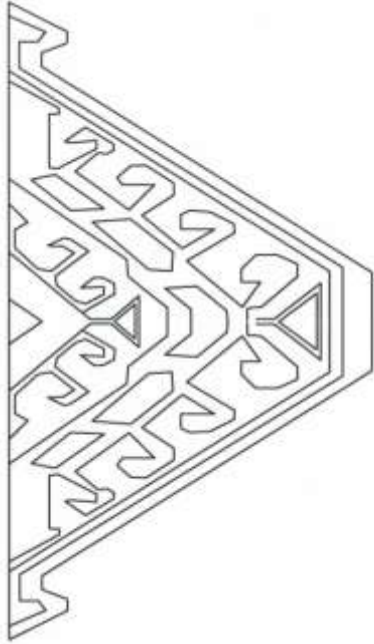
Fotoğraf 66:
06-1242 envanter
numaralı halının
ortada bulunan
madalyonundan kesit

Çizim 6: 06-1242 envanter numaralı halının zeminde yer alan madalyonu oluşturan motifler

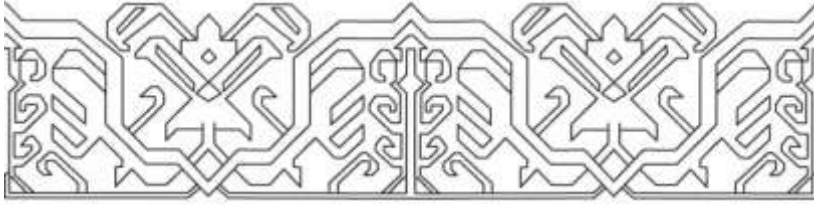
Fotoğraf 67:
06-1242
envanter
numaralı halının
ince bordür
köşesinde
değişen motifler.

Çizim 7:
06-1242 envanter numaralı halının zeminde yer alan
üçgen formda madalyon

Fotoğraf 68:
06-1242 envanter
numaralı halının
bordür detayı

Çizim 8:
06-1242 envanter
numaralı halının ana
bordüründe yer alan
motifler

Çizim 9:

06-1242 envanter numaralı halının ince bordüründe yer alan motifler (Aynı motif için b.k.z. 37-706/No:27, 06-1243/No:3, 66-1471/No:15, 66-1464(Ek Katalog:40), 16-341/No:29, 23-522/No:22, 37-1511(Ek Katalog:17), 23-518/No:13, 23-382/No:21, 37-1505/No:28, 23-534/No:25, 23-516/No:26, 37-1485(Ek Katalog:15), 37-1481(Ek Katalog:14), envanter numaralı halılar)

Çizim 10:

06-1242 envanter numaralı halının ince
bordüründe yer alan motifler

Fotoğraf 69:
06-1242 envanter
numaralı halının
arka yüzünden detay

Fotoğraf 70:
06-1242 envanter numaralı
halıda işçi arası hatalarının
görüldüğü diyagonal çizgiler

NO: 3

Env. No: 06-1243 (Sicil No: 1977)

Madalyonlu Uşak Halısı

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Sultan Alâeddin Camii, Ankara- Beypazarı

Müzeye geliş tarihi: 01.11.1989

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Müzelik Eserler Deposu, Depo:2, Raf no:23

Yüzyılı: -

Boyutu(en x boy): 220cm x 328cm

Düğüm sıklığı: 18-20 x 23-25 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözüğü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, Açık kiremit kırmızı renkli iplik kullanılmıştır. Genellikle 2 bazen 3 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, bazı motif ve konturlarda koyu kahverengi renkli iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: 1,5 cm kadar.

Kilim örgüsü: yok.

Saçak boyu ve durumu: yok

Kompozisyon özellikleri: Halı, Madalyonlu Uşak halı grubunda sınıflandırılabilir. Zemininde altıgen formda madalyon dikkati çekmektedir. Halının bordürü, bir ana bordür ve iki ince bordürden oluşmaktadır.

Zemin kırmızı renkli olup ortada bitkisel motiflerle bezenmiş bir madalyon bulunmaktadır. Madalyon çok büyüktür ve halı ortasında tek olarak yer almaktadır. Halının dört köşesinde ¼ yıldızlar vardır. Hem madalyon hem de yıldızların zemini lacivert renklidir. İçleri bitkisel ve geometrik desenlerle süslüdür. Kırmızı renkli zeminde madalyon ve yıldızların arasında kalan alanda ise lacivert renkte bitkisel motifler bulunmaktadır.

Halının bordür desenleri incelendiğinde, lacivert zeminli ana bordürde büyük penç ve pençler arasında lale motifleri yer almaktadır. Bu bordür motifleri Ladik

halılarında görülen bordür motifleri ile benzerlik göstermektedir.¹⁸¹ (fotoğraf 75). Dış kenardaki ince bordürde çiçek motifleri, diğer ince bordürde de stilize bitki motifleri görülmektedir.

Durumu: Halı bütün durumdadır. Ancak her iki kısa kenarda bordür kısmında kayıplar tespit edilmiştir. Uzun kenarlarda da kenar örgüleri ve ince bordürde kayıplar görülmektedir. Halıda yırtıklar, çözgü kopukları, havlı yüzeyde aşınmalar mevcuttur.

Fotoğraf tarihi: 07.02.2009

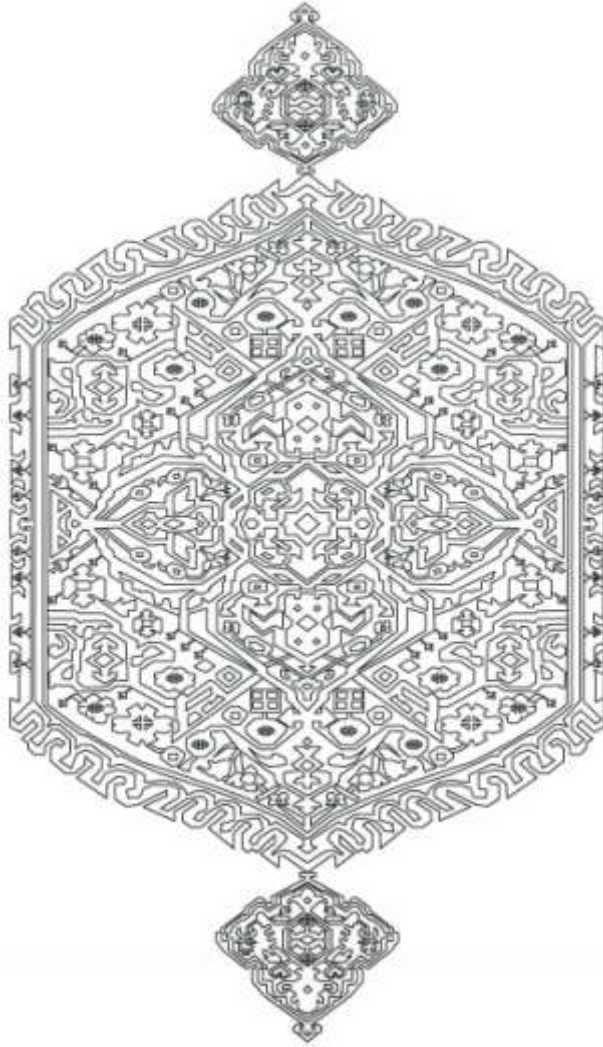
NO: 3

Fotoğraf 71: 06-1243 envanter numaralı Uşak halısı

¹⁸¹ 17.yy'da Uşak halılarının yanı sıra Batı Anadolu'da Gördes, Kula, Bergama, Milas, İç Anadolu'da ise Ladik, Kırşehir ve Mucur halıları da ün kazanmıştır. (Deniz, 2000, **a.g.e.**, 38 s.)

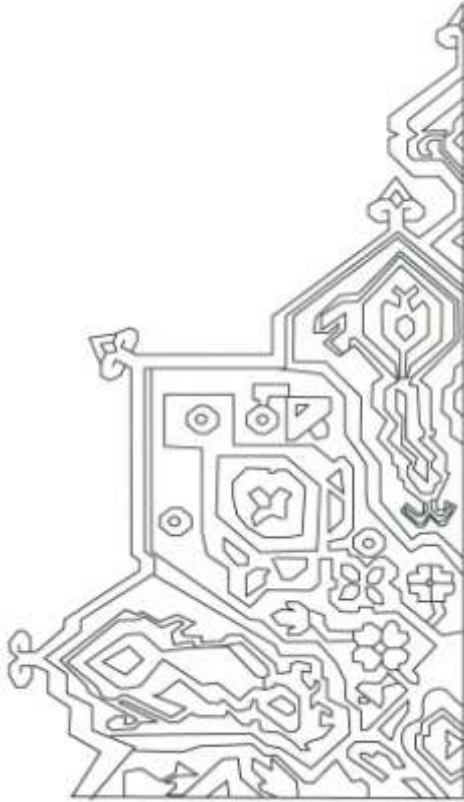
Fotoğraf 72:
06-1243 envanter numaralı halının zemininde yer alan madalyon

Çizim 11:
06-1243 envanter numaralı halının zemininde yer alan madalyon

Fotoğraf 73:
06-1243 envanter numaralı halının zemin köşesinden detay

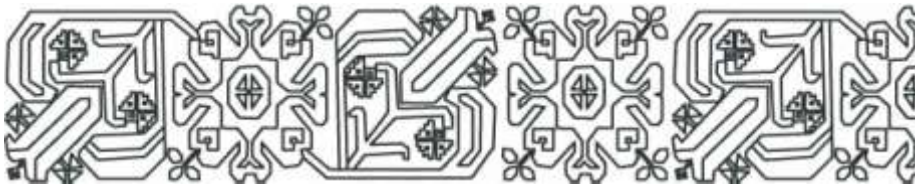
Çizim 12:
06-1243 envanter numaralı halının zemin köşesinde yer alan madalyon

Fotoğraf 74:
06-1243 envanter numaralı halının
bordürü

Fotoğraf75:
06-1243 envanter
numaralı halının
bordürüyle benzer
özelliklerde bordüre sahip
olan Ladik Halısı, 18.yy,
Vakıflar Halı Müzesi,
İstanbul, Env. no: E.55
(**Turkish Handwoven
Carpets**, T.C. Kültür
Bakanlığı, DÖSİM,
Ankara, Katolog: 2, 1988
Kod: 0192)

Çizim 13: 06-1243 envanter numaralı halının ana bordür motifleri (Aynı motif için b.k.z. 37-706/No:27, 37-1505 /No:28 envanter numaralı halılar)

Çizim 14:
06-1243 envanter numaralı halının ince bordür motifleri (Aynı motif için b.k.z.,66-1471/No:15, 23-534/No:25, 23-516/No:26, 37-706/No:27, 37-1505/No:28, 66-1459/No:33 envanter numaralı halılar)

NO: 4

Env. No: 45-273 (Sicil No: 1987)

Madalyonlu Uşak Halısı

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Manisa (Müze Envanter defterinde başka bir bilgi verilmemiştir.)

Müzeye geliş tarihi: 20.01.1986

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Müzelik Eserler Deposu, Depo:2, Raf no:25

Yüzyılı: -

Boyutu(en x boy): 414cm x 717 cm

Düğüm sıklığı: 17-19-22 x 21-22-24 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözü: yün, krem (doğal yün rengi), bazı yerlerde kahverengi, çok az yerde krem ve kahverengi renklerle büküm verilmiş 2 renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kiremit kırmızı renkli iplik kullanılmıştır. 2 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, krem, bazı motiflerde ve konturlarda kahverengi iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: 2,5 cm kadardır. Çoğu yerde kilim örgüsü tespit edilememiştir. (fotoğraf 81)

Saçak boyu ve durumu: Yok

Kompozisyon özellikleri: Halı, Madalyonlu Uşak halı grubunda sınıflandırılabilir. Zeminde altıgen forma yakın madalyon ve dört köşede yer alan yarım yıldız formları dikkati çekmektedir. Halıda bir ana bordür, iki ince bordür yer almaktadır.

Halının kırmızı renkli zemininde ortada bulunan madalyonun içi lacivert renkli olup, rumi motifi, bitkisel ve geometrik motiflerle bezenmiştir. Köşelerde yer alan yarım yıldız formları da lacivert zeminli, içleri madalyondaki gibi bitkisel ve geometrik motiflerle süslenmiştir. Ayrıca yıldız ve madalyonun arasında kalan kırmızı renkli zemin üzerinde lacivert renkli bitkisel motifler görülmektedir.

Lacivert zeminli ana bordürde büyük penç ve hatayiler ile bunların arasında bulunan küçük çiçek motiflerinin oluşturduğu kompozisyon dikkati çekmektedir. Halının ana bordüründe yer alan bu desen erken dönem Uşak halılarında görülen bordürlerle benzer özellik göstermektedir(fotoğraf 78). Dış kenarda yer alan ince bordürde stilize çiçek motifi yer almaktadır. Diğer ince bordür açık mavi zemin üzerine küçük çiçek ve karanfillerle birbirine bağlanmış motiflerden oluşmaktadır. Halıda bordür köşelerinde desen hataları görülmektedir.

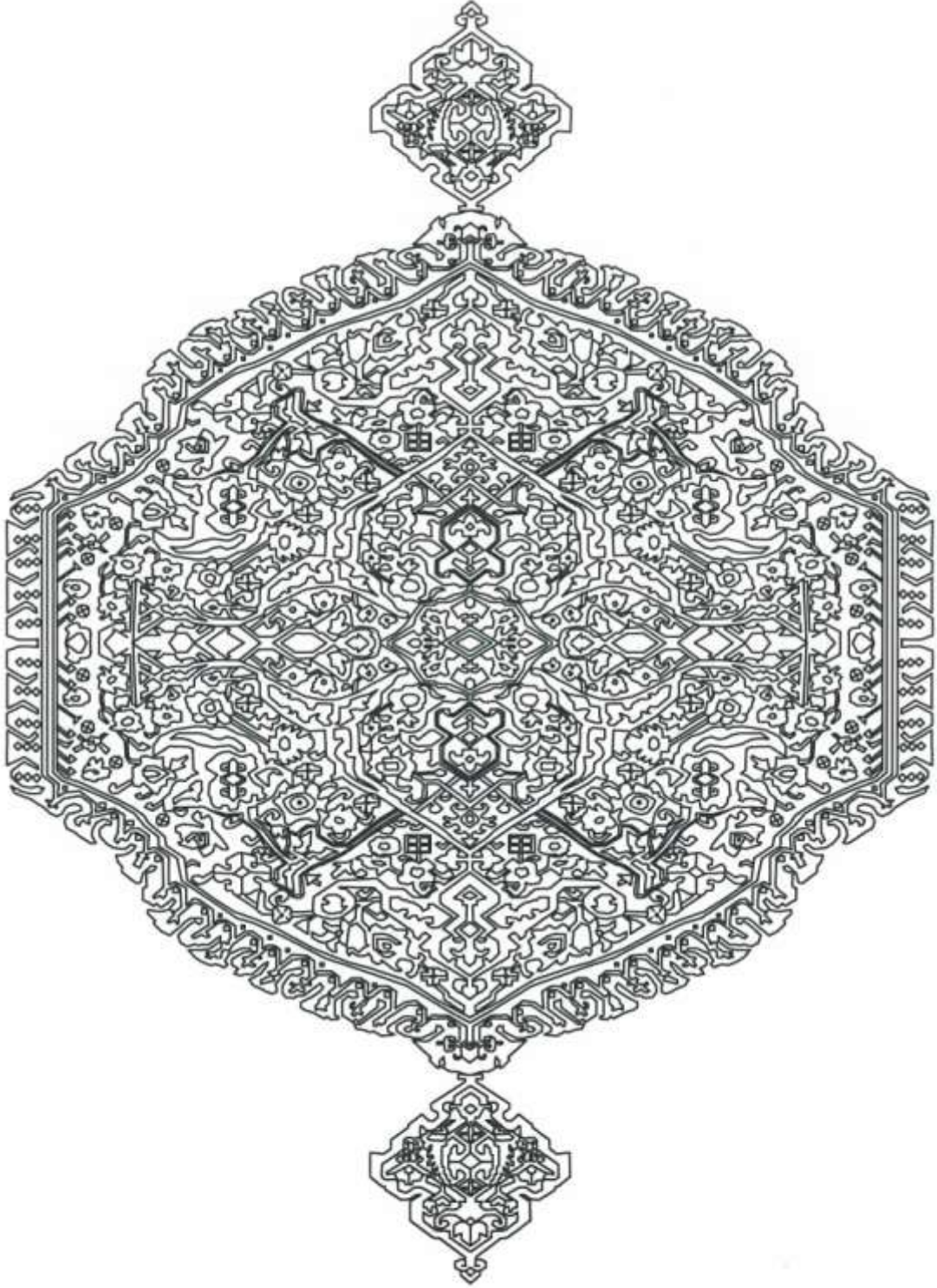
Durumu: Halı yatayda yarısından ikiye bölünmüş olmasına rağmen bütün olarak görülebilmektedir. Halının ikiye ayrıldığı bölümün parçası mevcut değildir. Halı sergilemek amacıyla büyük pamuklu bir bezin üzerine dikilmiştir. Bundan dolayı halının arka yüzünü incelemek mümkün olmamıştır. Düğüm sıklığı ön yüzünden incelenmiştir. Halının ortasında, madalyonun bulunduğu bölümde 2 ayrı yerde halıya sonradan dikilen başka bir halıya ait halı parçaları tespit edilmiştir(Fotoğraf 79, 80).

Fotoğraf tarihi: 04.02.2009

NO: 4

Fotoğraf 76: 45-273 envanter numaralı Uşak halısı

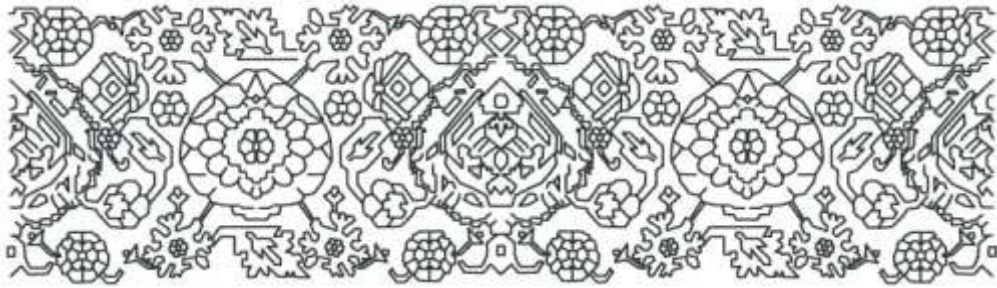
Çizim 15: 45-273 envanter numaralı halının zemininde yer alan madalyon

Fotoğraf 77:
45-273 envanter
numaralı halının
bordür detayı

Fotoğraf 78:
45-273 envanter
numaralı halının
bordürüne benzer
özellikte bordür
detayı, (Madalyonlu
Uşak Halısı, 16.yy
sonu yada 17. yy
başı, 284 x 200 cm,
Halı , issue: 101,
November 1998, 31
s.)

Çizim 16: 45-273 envanter numaralı halının bordüründe yer alan motifler

Fotoğraf 79:

45-273 envanter numaralı halının bordüründe ve zemininde farklı halıdan yapılmış yamalar

Fotoğraf 80:

45-273 envanter numaralı halının bordüründe ve zemininde farklı halıdan yapılmış yamalar

Fotoğraf 81:

45-273 envanter numaralı halının kilim örgüsü

NO: 5

Env. No: 06-1205 (Sicil No: 0921)

Madalyonlu Uşak Halısı

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Telli Hacı Halil Mescidi, Ankara- Altındağ

Müzeye geliş tarihi: 14.08.1990

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Müzelik Eserler Deposu, Depo:1, Raf no:45

Yüzyılı: -

Boyutu(en x boy): 163cm x 242 cm

Düğüm sıklığı: 18-19 x 24-25 düğüm/dm² (halının farklı kısımlarından düğüm sıklığı incelenmiştir)

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kahverengi iplik kullanılmıştır. Bazen 2 bazen 3 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, Lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, pembe, sarı, açık kahverengi ve konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Kompozisyon özellikleri: Halı, kompozisyon özellikleri bakımından Madalyonlu Uşak halı grubunda sınıflandırılabilir. Halının zemininde altıgen formda bir madalyon ve köşelerde ¼ yıldız formu görülmektedir. Bordürü bir ana bordür ve iki ince bordürden oluşmaktadır.

Halının zemini kırmızı renkte olup ortada büyükçe bir altıgen madalyon bulunmaktadır. Madalyonun zemini lacivert renkli olup bitkisel ve geometrik motiflerle bezenmiştir. Halının zemininde köşelerde bulunan ¼ yıldız formlarında da zemin lacivert renkli ve içlerinde bitkisel ve geometrik motifler yer almaktadır. Madalyonun ve yıldızların arasında kalan kırmızı renkli zeminde lacivert renkli bitkisel formlarla dolgu yapıldığı görülmektedir.

Halının bordür kompozisyonunu geometrik motifler oluşturmaktadır. Lacivert zeminli ana bordürde sekizgen forma yakın, açık mavi ve kahverengi renkte geometrik motifler yer almaktadır. İki ince bordürde ise çok küçük olarak geometrik motifler bulunmaktadır. Bordür köşesinde desen hataları görülmektedir.

Durumu: Halının kenar kısımlarında kayıplar vardır. Halıda yırtıklar, çözümlü kopukları, havlı yüzeyde aşınmalar mevcuttur. Havlı yüzeyi aşınmış olmasına rağmen renkler çok canlı görülmektedir. Halının yüzeyinde işçi arası hatalarının oluşturduğu diyagonal çizgiler vardır.

Fotoğraf tarihi: 07.02.2009

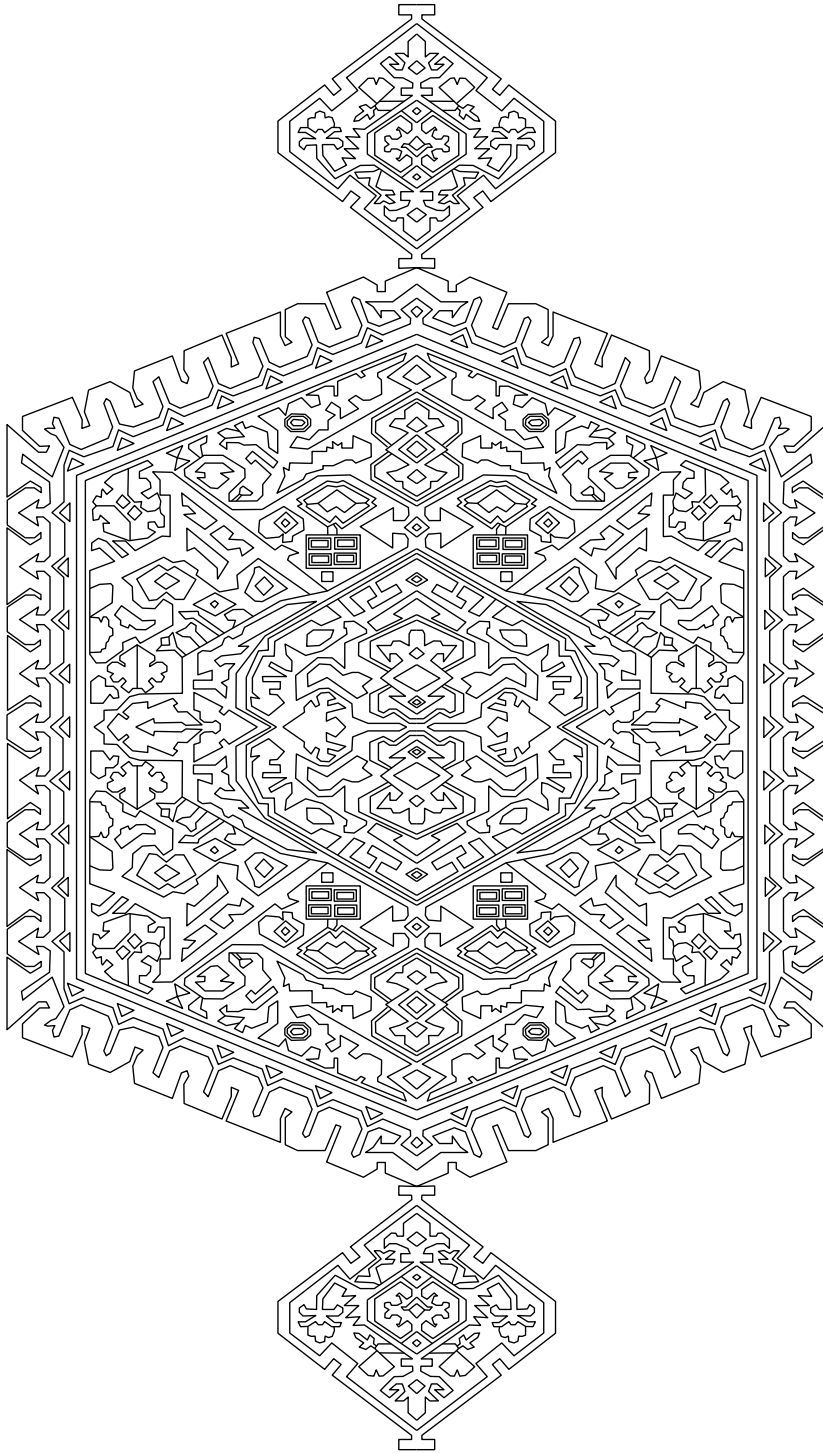
NO: 5

Fotoğraf 82: 06-1205 envanter numaralı Uşak halısı

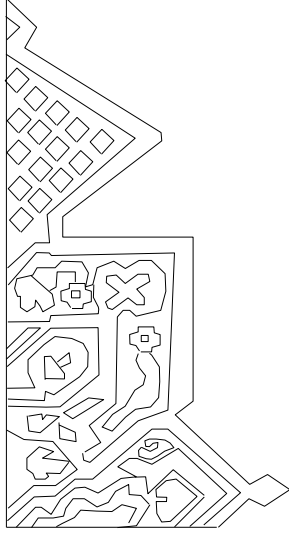

Fotoğraf 83:

06-1205 envanter numaralı halının arka yüzünden detay

Çizim 17: 06-1205 envanter numaralı halının zemininde yer alan madalyon

Çizim 18:
06-1205 envanter numaralı halının zeminin köşesinde bulunan
madalyon

Çizim 19:
06-1205 envanter numaralı halının
ana bordür motifi

Çizim 20:
06-1205 envanter numaralı halının ince bordür
motifi (Aynı motif için b.k.z. 23-520/No:24
envanter numaralı halı)

Çizim 21:
06-1205 envanter numaralı halının ince bordür
motifi (Aynı motif için b.k.z. 37-1314/No:16, 37-
1315/No:17, 23-382/No:21,16-341/No:29, 55-
1732(Ek1/No:76), envanter numaralı halılar)

NO: 6

Env. No: 55-1731 (sicil no: 0922)

Madalyonlu Uşak Halısı

Müze gelmeden önce bulunduğu yer: Samsun Vakıflar Bölge Müdürlüğü

Müze geliş tarihi: 05.05.1994

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Müzelik Eserler Deposu, Depo: 1, Raf no:45

Yüzyılı: -

Boyutu(en x boy): Uzun parça (en x boy) 120cm x 426cm, Orta büyük parça (en x boy)142cm x 257cm, Küçük parça en148cm x boy 57 cm

Düğüm sıklığı: 20-22 x 28-31 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözgü: yün, krem (yün doğal renk), çok az yerde krem ve kahverengi renklerle büküm verilmiş 2 renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kiremit kırmızı iplik kullanılmıştır. 2 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, kırmızı, açık yeşil, koyu yeşil, sarı, bazı motiflerde ve konturlarda koyu kahverengi ve siyah iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: 1 cm kadar bazı yerlerde görülmektedir.

Kilim örgüsü: 2,5 cm kadar çok az yerde görülmektedir.

Saçak boyu ve durumu: Yok

Kompozisyon özellikleri: Madalyonlu Uşak halı grubunda değerlendirilen halının zemininde büyük madalyon ve köşelerde yıldız formları yer almaktadır. Bordürde ise bir ana bordür ve iki ince bordür görülmektedir.

Halının zemini kırmızı renkli olup ortada altıgen forma yakın madalyon bulunmaktadır. Halının zemin köşelerinde yıldız formunun ½ 'si görülmektedir. Madalyonun ve yıldızların zemini lacivert renklidir. Her iki formda da geometrik ve bitkisel motifler görülmektedir. Halının bir kısa kenarında madalyonla aynı eksenle devam ettiği görülen başka bir madalyonun çok küçük bir parçası yer almaktadır. Madalyon ve yıldızların arasında kalan kırmızı renkli zemin lacivert renkli bitkisel motiflerle süslenmiştir.

Halının iki ince bordüründe geometrik motifler yer almaktadır. Ana bordürde ise mavi zemin üzerine açık mavi ve kırmızı renkli geometrik ve bitkisel motifler dikkati çekmektedir. İncelenen halının bordürüne benzer bordür deseni “Turkish Carpet From the 13th- 18th Centuries” adlı eserde 17.yy Madalyonlu Uşak halısında, halen TİEM’de sergilenen 16.yy “Madalyon ve Çintemanili Desenli Uşak Halısı’nda görülmektedir. Ayrıca Ferenc Batari’nin Ottomon Turkish Carpets adlı eserinde 17.yy’a ait bir Madalyonlu Uşak halısında da benzer ana bordür motifi bulunmaktadır.¹⁸² (fotoğraf 87)

Durumu: Halı üç parça halindedir ve bir bölümü kayıptır. Halıda yırtıklar ve irili ufaklı delikler mevcuttur. Havlı yüzeyde aşınmalar ve çözümlerde kopmalar görülmektedir.

Fotoğraf tarihi: 09.02.2009

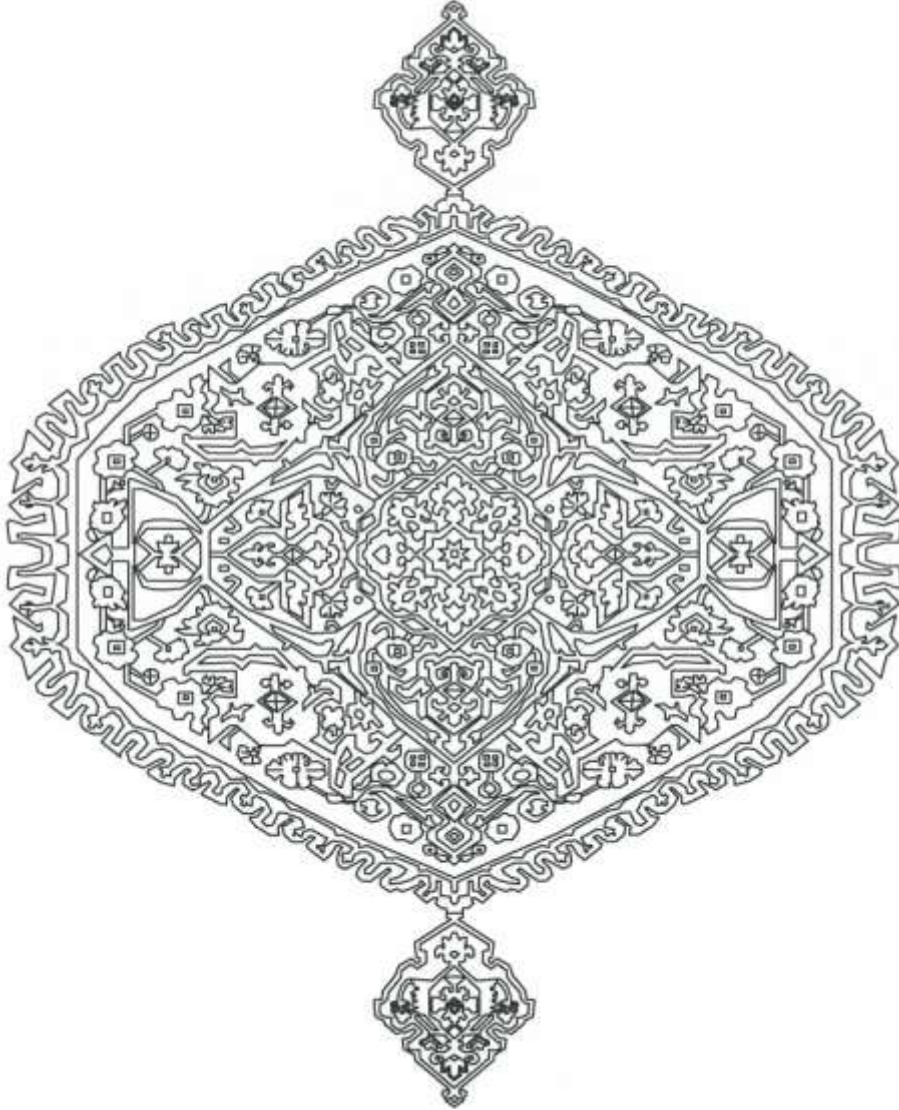
NO: 6

Fotoğraf 84: 55-1731 envanter numaralı Uşak halısı

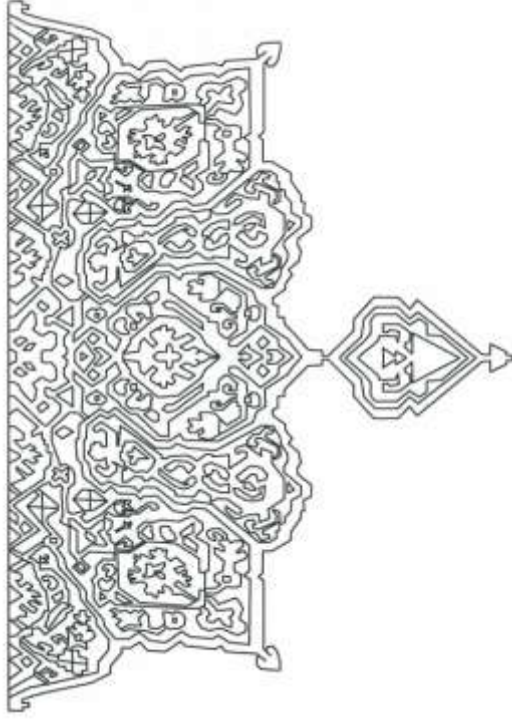
¹⁸² **B.k.z.** Ahmet Ertuğ, **Turkish Carpet From the 13th- 18th Centuries**, İstanbul, 1996, levha:83; Madalyonlu Uşak Halısı, 17.yy, 670 x 350 cm, Türk İslam Eserleri Müzesi, env. no. 67; Ferenc Batari, **Ottomon Turkish Carpets**, The Collections of the museum of Applied Arts Budapest,1., Budapest-Keszthely, 1994, 53.-127 s.

Fotoğraf 85:
55-1731 envanter numaralı
halının zemininden detay

Çizim 22: 55-1731 envanter numaralı halının zemininde yer alan madalyon

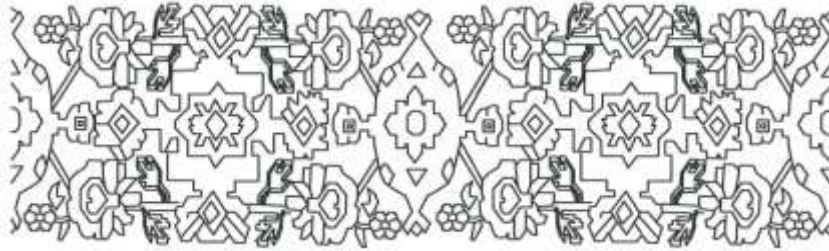
Çizim 23:
55-1731 envanter numaralı halının zeminde
yer alan ½ madalyon

Fotoğraf 86:
55-1731 envanter
numaralı halının bordür
detayı

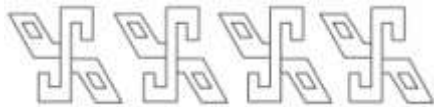
Fotoğraf 87:
55-1731 envanter numaralı halının ana bordürüyle benzer motifleri olan 17.yy Madalyonlu Uşak Halısından detay, Museum of Applied Arts Budapest, Env.no: 76.243.1 (Ferenc Batari, **Ottoman Turkish Carpets**, The Collections of the museum of Applied Arts Budapest, I., Budapest-Keszthely, 1994, 53.-127 s.)

Çizim 24:
55-1731 envanter numaralı halının ana bordür motifi

Çizim 25:
55-1731 envanter numaralı halının ince bordür motifi

Çizim 26:
55-1731 envanter numaralı halının ince bordür motifi

NO: 7

Env. No: 23-817 (Sicil No: 1974)

Madalyonlu Uşak Halısı

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Harput Sare Hatun Camii (Sare Hatun Camii Şerifi) Elazığ- Harput

Müzeye geliş tarihi: 02.04.1986

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Müzelik Eserler Deposu, Depo:2, Raf no:23

Yüzyılı: 18yy(Müze envanterlerinde geçen bilgi)

Boyutu(en x boy): 240cm x 365cm

Düğüm sıklığı: 23-24 x 28-29 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kiremit kırmızı iplik kullanılmıştır. Genellikle 2 sıra bazı yerde 3 sıra atkı atılmıştır.1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, kırmızı, az krem, sarı, koyu yeşil, konturlarda siyah renkli iplik kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Kompozisyon özellikleri: Halının zemininde büyük bir madalyon ve zemin köşelerinde yıldız formları görülmektedir. Bordür kısmında bir ana bordür ve iki ince bordür yer almaktadır.

Kırmızı renkli halı zemininde ortada bir madalyon ve dört köşesinde ¼ formunda madalyon bulunmaktadır. Madalyonun zemin rengi lacivert olup içinde sarı konturlu rumiler ile birlikte bitkisel ve geometrik motiflerin oluşturduğu kompozisyon görülmektedir. Yıldızların zemin rengi koyu yeşildir. Madalyondaki gibi geometrik ve bitkisel süslemeler bulunmaktadır. Madalyon ve yıldızların arasında kalan kırmızı renkli zemine lacivert renkte bitkisel motiflerle dolgu yapılmıştır.

Ana bordür koyu mavi zeminli olup, üzerinde yeşil ve kırmızı renklerde stilize çiçek motifleri ve geometrik motifler yer almaktadır(fotoğraf 89). Halının ana bordüründe görülen motifler 06-1241 envanter numaralı (No:11) halının bordürüyle benzer özelliktedir. İnce bordürde ise kırmızı zemin üzerine geometrik çizgilerden oluşan yeşil renkte motifler yer almaktadır.¹⁸³

Durumu: Halının bir uzun ve bir kısa kenarında yer alan bordürler bulunmaktadır. Halıda yırtıklar, çözgü kopukları, havlı yüzeyde aşınmalar mevcuttur. Halının arka yüzeyinde işçi arası hatasının oluşturduğu diyagonal çizgiler görülmektedir.

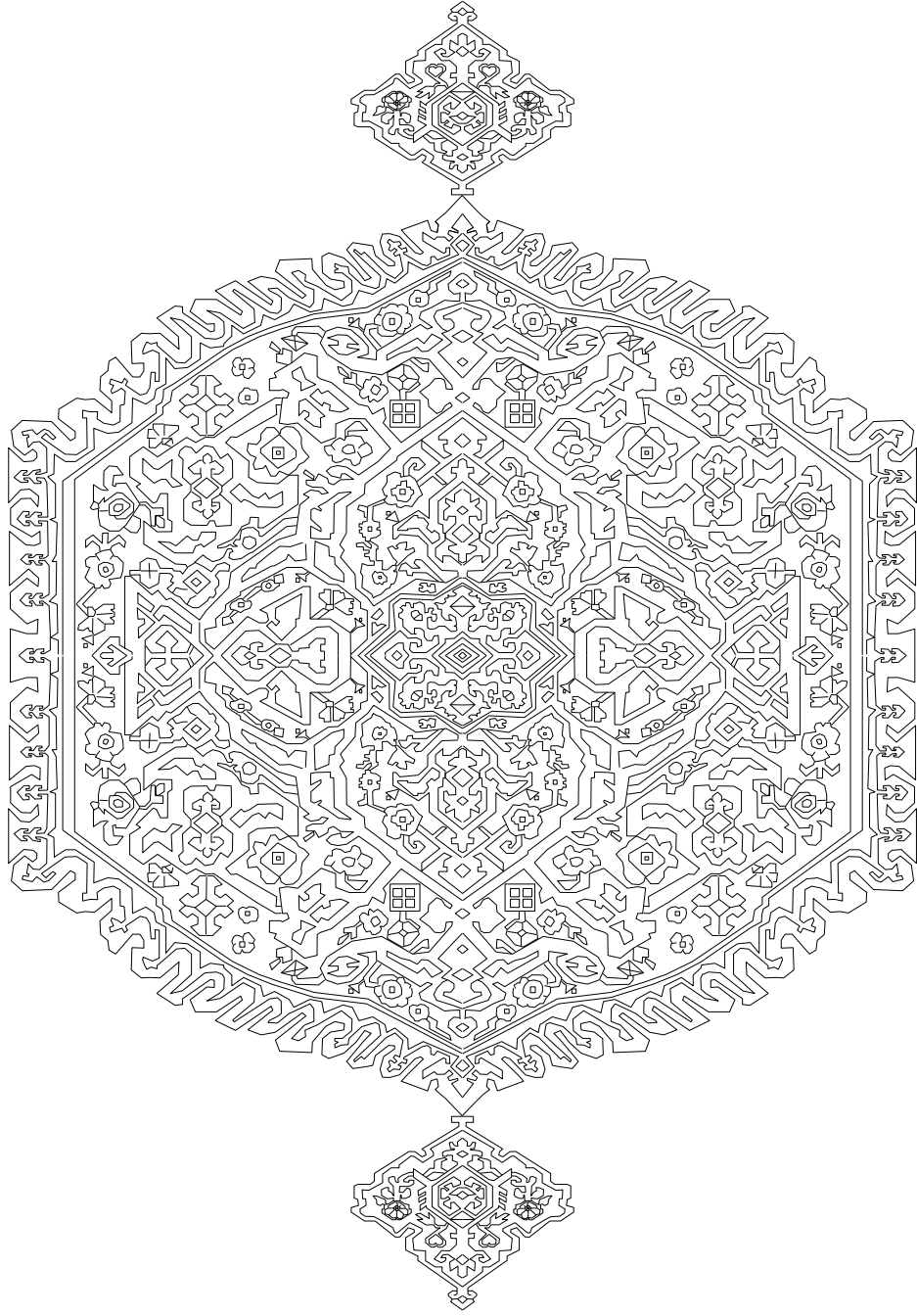
Fotoğraf tarih: 07.02.2009

¹⁸³ Bu haliya benzer bir tarif, Suzan Bayraktaroğlu'nun, "**Harput Sare Hatun Camii Halıları**"nı anlattığı makalede de yer almaktadır. Adı geçen makalede anlatılan halı S.Bayraktaroğlu tarafından 17.yy'a tarihlendirilmektedir. **Geniş Bilgi için b.k.z.:** S.Bayraktaroğlu, **Harput Sare Hatun Camii Halıları**, 9. Milletlerarası Türk Sanatları Kongresi, 23-27 Eylül, 1991, 1.cilt, Kültür Bakanlığı Yayınları , 327 s.

NO: 7

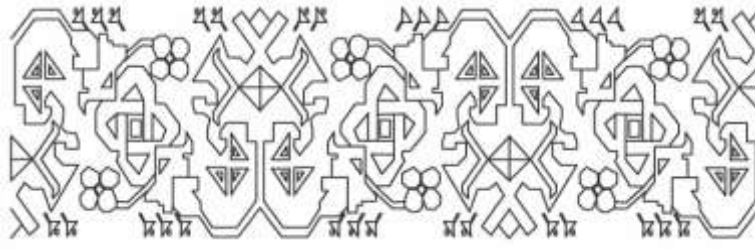
Fotoğraf 88: 23-817 envanter numaralı Uşak halısı

Çizim 27:
23-817 envanter numaralı halının zemininde bulunan madalyon

Fotoğraf 89:
23-817 envanter
numaralı halının bordür
detayı

Çizim 28:
23-817 envanter
numaralı halının ana
bordür motifi

Çizim 29:
23-817 envanter numaralı halının ince bordür motifi

NO: 8

Env. No: 06-1271 (Sicil no: 0197)

Madalyonlu Uşak Halısı

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Ahi Elvan Camii -Ankara

Müzeye geliş tarihi: 25.10.1989

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:7

Yüzyılı: -

Boyutu(en x boy): 94 x 132 cm

Düğüm sıklığı: 17 x 23-25 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözüğü: yün, krem (doğal yün rengi), çok az yerde krem ve kahverengi renklerle büküm verilmiş 2 renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kahverengi iplik kullanılmıştır. 2 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, çok az krem, konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: Yok

Saçak boyu ve durumu: Yok

Kompozisyon özellikleri: Bir halının ana bordür ve ince bordür ile zemininden kalan çok küçük bir parçası mevcuttur. Kırmızı renkli zeminde yer alan madalyonun zemin rengi lacivert olup, bitkisel ve geometrik süslemelerle bezenmiştir. Yıldız şeklindeki madalyon da ise zeminin mavi renkte olduğu görülmektedir. Yıldızın içinde de bitkisel ve geometrik süslemeler yer almaktadır.

Halının ana bordürünün zemini lacivert renktedir. Bordürde geometrik bir motiften çıkan hatayı, penç ve bitkisel motiflerin olduğu görülmektedir. İç kısımdaki ince bordür de ise, geometrik motifler bulunmaktadır. Halıda kullanılan mavi rengin çok canlı olduğu dikkati çekmektedir

Durumu: Halının havlı yüzeyinde aşınmalar görülmektedir.

Fotoğraf tarihi: 22. 10. 2008

NO: 8

Fotoğraf 90: 06-1271 envanter numaralı Uşak halısı.

NO: 9

Env. No: 37- 1517 (Sicil No: 9)

Madalyonlu Uşak Halısı

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi –Kastamonu

Müzeye geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:1

Yüzyılı: -

Boyutu(en x boy): 140cm x 159 cm

Düğüm sıklığı: 20-21 x 23-26 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözüğü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kahverengi iplik kullanılmıştır. Genellikle 2 sıra çok az yerde 3 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, krem ve kontürlerde kahverengi iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: Yok

Kompozisyon özellikleri: Bir halının zemin kısmından kalan küçük bir parçadır. Sadece madalyondan bir parça görülmektedir. Madalyon rumi motifi, bitkisel ve geometrik motiflerle süslenmiştir.

Durumu: Halının atkı ve çözümlerinde kopmalar görülmektedir. Havlı yüzeyde aşınmalar tespit edilmiştir. Kirlenme sebebiyle renkler soluktur.

Fotoğraf tarihi: 15. 08. 2008

NO: 9

Fotoğraf 91: 37- 1517 envanter numaralı halı parçası

Fotoğraf 92: 37- 1517 envanter numaralı halının arka yüzünden detay

2.2.2. Yıldızlı Uşak Halıları

NO: 10

Env. No: 06-1353 (Sicil No: 1961)

Yıldızlı Uşak Halısı

Müze gelmeden önce bulunduğu yer: İkişerefeli Camii (Ankara Mevcud M. İkişerefeli Cami ve Mektebi), Ankara Mevcud Mahallesi Muhallimhane ve Cami, Ankara

Müze geliş tarihi: 22.08.1990

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Müzelik Eserler Deposu, Depo:2, Raf no:21

Yüzyılı: -

Boyutu(en x boy): 328cm x 519cm

Düğüm sıklığı:19-20 x 27-28 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözgü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, genellikle açık kiremit kırmızı renkli iplik kullanılmıştır. Ancak bazı yerlerde kahverengi, çok az yerde de açık mavi atkı atıldığı görülmektedir. 2 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, krem, konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: Yaklaşık 1,5 cm kadar.

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Kompozisyon özellikleri: Erken dönem Yıldızlı Uşak halılarının örnekleriyle büyük benzerlik taşımaktadır. Halı hemen hemen tam halde bulunmaktadır.

Halının zemini kırmızı renkli olup üzerinde sekiz köşeli yıldızlar ve yıldızlarla bağlantı kuran baklava şeklinde motifler görülmektedir(fotoğraf 95). Yıldız ve baklava formlarının zemini lacivert renklidir. İçlerinde geometrik ve bitkisel motifler yer almaktadır. Zeminde yıldızların ve baklava formlarının dışında kalan alanlarda bitkisel motiflerin oluşturduğu kompozisyon görülmektedir.

Ana bordürde lacivert zemin üzerine bulut motifleri vardır. Bulutların arasında bitkisel motifler dikkati çekmektedir. Bu motifler kaynaklarda erken dönem Yıldızlı Uşak ve Kuşlu Uşak halılarında da sıkça görülmektedir(fotoğraf 96, 97). Halının dış kenarındaki kırmızı zeminli ince bordürde mavi renkli bitkisel motifler yer almaktadır. Zemini çevreleyen ince bordür de ise mavi zemin üzerine kırmızı ve kahverengi motifler bulunmaktadır.

Durumu: Dört tarafını çevreleyen bir ana bordür ve bir ince bordür çok net olarak görülmektedir. Dış kenarda bulunan ince bordürde yer yer kayıplar vardır. Halının kenar örgüsü sökülmiş ve havları aşınmış durumdadır. Bazı yerlerde havların tamamen döküldüğü dikkati çekmektedir. Halıda bordür köşelerinde desen hataları ve zeminde işçi arası hatalarının oluşturduğu diyagonal çizgiler vardır. (fotoğraf 100). Arkasında müzeye gelmeden önce bulunduğu camide yapıldığı söylenen metale yazılmış teberrukat¹⁸⁴ numarası (44) görülmektedir¹⁸⁵ (fotoğraf 98).
Fotoğraf tarihi: 05.02.2009

¹⁸⁴ Cami ve mescitlerde mevcut olan, hayırsever kişi veya kuruluşlar tarafından bağışlanmış her türlü eşyaya "teberrukat eşyası"denilmektedir. <http://www.vgm.gov.tr> (09. 07. 2009)

¹⁸⁵ Nilgün Çevrimli'den alınan bilgi (05.02.2009)

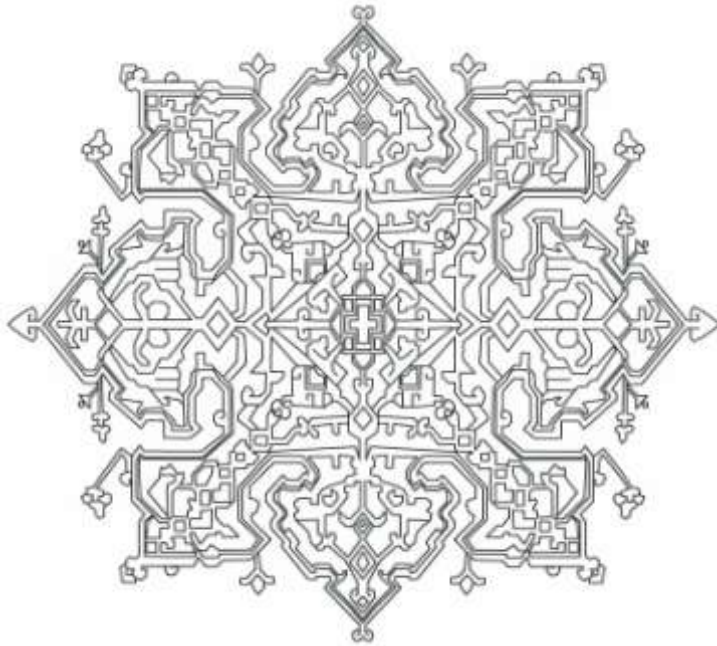

NO: 10

Fotoğraf 93: 06-1353 envanter numaralı Uşak halısı

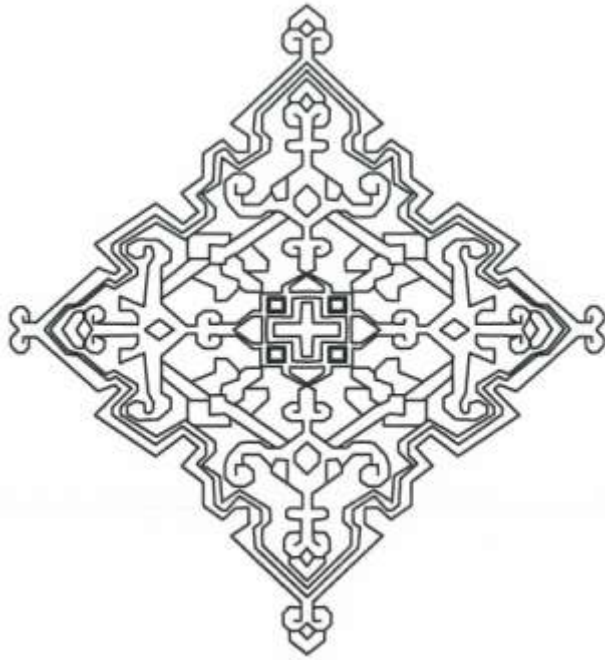
Fotoğraf 94: 06-1353 envanter numaralı halıda görülen yıldız formu

Çizim 30:
06-1353 envanter numaralı
halının yıldız motifi

Fotoğraf 95: 06-1353 envanter numaralı yıldız ve baklava motiflerinin birbirine bağlantıları

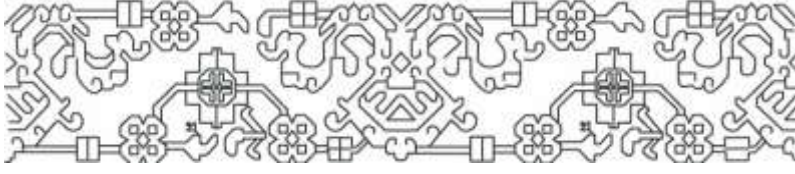
Çizim 31:
06-1353 envanter numaralı halının
baklava şeklindeki motifi

Fotoğraf 96: 06-1353 envanter numaralı halının bordür detayı

Fotoğraf 97: 06-1353 envanter numaralı halının bordürüyle benzer özellikte Yıldızlı Uşak halısından detay; yaklaşık 1600 yılından (Yıldızlı Uşak halısı; Budapest Museum of Applied Arts, env. no 76.250, Emese Pasztor, **Ottoman Turkish Carpets**, Museum of Applied Arts, Budapest 2007, 90.-91 s.)

Çizim 32:
06-1353 envanter numaralı halının ana bordürü

Çizim 33:
06-1353 envanter numaralı halıların ince bordür motifi (Aynı motif için b.k.z. 06-1271/No:8, 37-1315/No:17 envanter numaralı halılar)

Fotoğraf 98:
06-1353 envanter numaralı halının, getirildiği camiden kalma teberrukat numarası(metal üzerine 44 rakamı görülmektedir)

Fotoğraf 99:

06-1353 envanter numaralı halının arka yüzünden görülen örgü ve atkılar, atkılarda çok az yerde kullanılan kahverengi ve mavi renkli iplikler görülmektedir.

Fotoğraf 100:

06-1353 envanter numaralı halının arka yüzeyinde işçi arası hatasının oluşturduğu diyagonal çizgiler

NO: 11

Env. No: 06-1241 (Sicil No: 2075)

Yıldızlı Uşak Halısı

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Sultan Alâeddin Camii, Ankara- Beypazarı

Müzeye geliş tarihi: 01.11.1989

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi'nde 2 No'lu Sergi Salonunda sergilenmektedir.

Yüzyılı: 17.yy (Müze envanterinde yer alan tarih)

Boyutu(en x boy): 258cm x 411 cm

Düğüm sıklığı: 27x 33 düğüm/dm² (Sergilenmekte olan halı 4 parça büyük camın altında bulunmaktadır. İncelemeler bu camların üzerinden yapılmıştır)

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözüğü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. S büküm olarak tespit edilmiştir.

Atkı: yün, açık kiremit kırmızı renkli iplik kullanılmıştır. Genellikle 2 sıra atkı atılmıştır. Büküm yönü ve kat adedi tespit edilememiştir.

İlme: yün, lacivert, mavi, kırmızı, sarı, bazı motif ve konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır. Büküm yönü ve kat adedi tespit edilememiştir.

Kenar örgüsü: yok.

Kilim örgüsü: yok.

Saçak boyu ve durumu: yok

Kompozisyon özellikleri: Yıldızlı Uşak grubuna ait bir örnektir. Zemininde yıldız ve baklava motifleri görülen halının bir ana bordürü ve iki ince bordürü bulunmaktadır.

Halının kırmızı renkli zemininde sekiz köşeli yıldızlar ve köşe uçlardan yıldızlara bağlı baklava şeklinde motifler yer almaktadır. Yıldızların ve baklava motiflerinin zemini lacivert renktedir. İçlerinde bitkisel ve geometrik motifler bulunmaktadır. Zeminde yıldızların ve baklava formlarının dışında kalan alanlarda bitkisel motiflerle dolgu yapıldığı görülmektedir.

Halının ana bordürü ve zemini çevreleyen ince bordürü tam olarak mevcuttur. Ancak dış kenarda kalan ince bordürde yer yer eksikler görülmektedir. Lacivert zeminli ana bordürde bitkisel ve geometrik motifler bulunmaktadır. Zemini çevreleyen ince bordürde çiçek motifleri diğer ince bordürde ise bitkisel motifler yer almaktadır.

Durumu: Halının tüm yüzeyinde irili ufaklı delikler bulunmaktadır. Halının kenarları söküktür. Havlı yüzeyde aşınmalar mevcuttur.

Fotoğraf tarihi: 07.02.2009

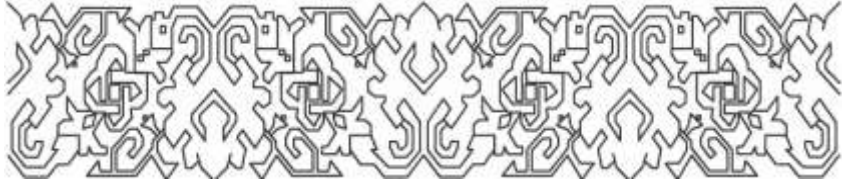

NO: 11

Fotoğraf 101: 06-1241 envanter numaralı Uşak halısı

Fotoğraf 102:
06-1241 envanter
numaralı halının
köşesinden detay

Çizim 34:
06-1241 envanter
numaralı halının
ana bordür motifi

NO 12

Env. No: 37-1523 (Sicil No: 2038)

Yıldızlı Uşak Halısı

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi –Kastamonu

Müzeye geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi'nde 4 No'lu Sergi Salonunda bir çekmece içerisinde üzerinde camla birlikte sergilenmektedir.

Yüzyılı: 16.yy (Müze envanterinde yer alan tarih bilgisidir.)

Boyutu(en x boy): 121 cm x 65 cm

Düğüm sıklığı: 31x 45 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. S büküm olarak tespit edilmiştir.

Atkı; yün, açık kiremit kırmızı renkli iplik kullanılmıştır. Z büküm olarak tespit edilmiştir. 2 sıra atkı atıldığı görülmektedir.

İlme: yün, lacivert, mavi, kırmızı, sarı, bazı motif ve konturlarda koyu kahverengi renkli iplik kullanılmıştır. Büküm yönü ve kat adedi tespit edilememiştir.

Kenar örgüsü: yok.

Kilim örgüsü: Çok az yerde 2 cm kadar görülmektedir.

Saçak boyu ve durumu: yok

Kompozisyon özellikleri: Halı, Yıldızlı Uşak halı grubuna ait çok küçük bir parçadır. Kırmızı renkli zeminde sekiz köşeli yıldız ve baklava şekillerinden çok küçük parçalar görülür. Yıldızların ve baklava motiflerinin zeminleri lacivert renklidir. Kırmızı renkli zeminde Yıldızlı Uşak halılarına özgü çiçek ve bitki motifleri görülmektedir.

İki ince bordür ve biraz daha kalın bir ana bordürden oluşmaktadır. İnce bordürlerde aynı motif yer almaktadır. Ana bordürde kırmızı renkli zemin üzerinde çiçek motifleri bulunmaktadır.¹⁸⁶

¹⁸⁶ 37-1523 envanter numaralı halı hakkında diğer bilgiler için **b.k.z.** Suzan Bayraktaroğlu, **300-400 Yıllık İki Uşak Halısı**, Türkiye İş bankası Kültür ve Sanat, sayı:15, Yıl:4, Eylül 1992, 44-46 s.

Eserin durumu: Havlı yüzeyde aşınmalar tespit edilmiştir.

Fotoğraf tarihi: 07.02.2009

NO: 12

Fotoğraf 103: 37-1523 envanter numaralı Uşak Halısı

Fotoğraf 104:
37-1523 envanter
numaralı halının
sergilendiği
çekmece

Çizim 35:

37-1523 envanter numaralı halının
ana bordür motifi

Çizim 36:

37-1523 envanter numaralı halının
ince bordür motifi

2.2.3.Uşak Yöresine Ait Diğer Halılar

NO: 13

Env. No: 23-518 (Sicil No: 1976)

İzmir(Smyrna) Halısı

Müzeeye gelmeden önce bulunduğu yer: Harput Sare Hatun Camii (Sare Hatun Camii Şerifi)

Elazığ- Harput

Müzeeye geliş tarihi: 02.04.1986

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Müzelik Eserler Deposu, Depo:2, Raf no:23

Yüzyılı:

Boyutu(en x boy): 218cm x 302cm

Düğüm sıklığı: 16-17 x 21-22 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözgü: yün, krem (doğal yün rengi), çok az yerde krem ve kahverengi renklerle büküm verilmiş 2 renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kiremit kırmızı ve aralarda çok az kahverengi iplik kullanılmıştır.

Genellikle 3 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, az krem, sarı, konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: Yaklaşık 1cm kadar.

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: Yok

Kompozisyon özellikleri: Halı İzmir halı olarak tanımlanan halı grubundandır. Kırmızı renkli zemininde 3 büyük hatayı görülmektedir. Hatayilerin içi lacivert renkli olup, içinde sümbül motifleri bulunmaktadır. Zeminde hatayilerin dışında kalan alanlarda stilize yaprak ve çiçek motifleri yer almaktadır. Halının köşelerinde lacivert zeminli geometrik motifler görülmektedir.

Halının bordürü, bir ana bordür ve iki ince bordürden oluşmaktadır. Ana bordür zemini lacivert renklidir. Üzerinde büyük pençler ve bu pençler arasında

birbirine bağlı olan daha küçük penç ve sümbül motifleri görölmektedir. Dış kenarda yer alan ince bordürde kırmızı zemin üzerinde mavi renkli karanfil motifleri bulunmaktadır. Diğer ince bordürde ise sarı zemin üzerine küçük çiçek motifleri yer almaktadır. Bordürün köşesinde desen hatası görölmektedir.

Durumu: Halının özellikle iç zemininin çok yıpranmış olduğu dikkati çekmektedir. Halıda yırtıklar, çözü kopukları, havlı yüzeyde aşınmalar mevcuttur. Havların aşınması dolayısıyla, halının farklı renklerde kullanılan çözüleri zeminde koyu ve açık renk şeritler şeklinde görölmektedir.(fotoğraf 108) Halının arka yüzünde işçi arası hatalarının oluşturduğu diyagonal çizgiler bulunmaktadır. Halıda küçük bir bez üzerine yazılmış Elazığ Vakıflar Müdürlüğü'ne ait bir envanter numarası tespit edilmiştir.

Fotoğraf tarihi: 07.02.2009

NO: 13

Fotoğraf 105: 23-518 envanter numaralı İzmir(Smyrna) Halısı

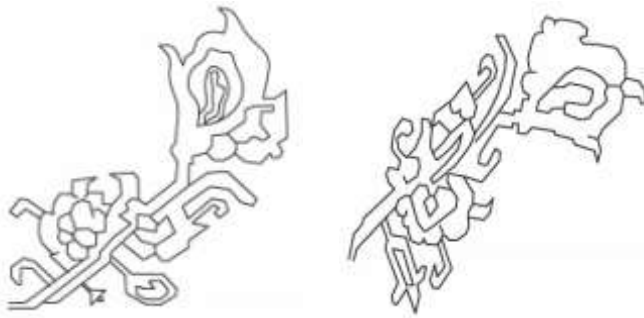
Fotoğraf 106:

23-518 envanter numaralı halının zemininde bulunan hatayi motifi

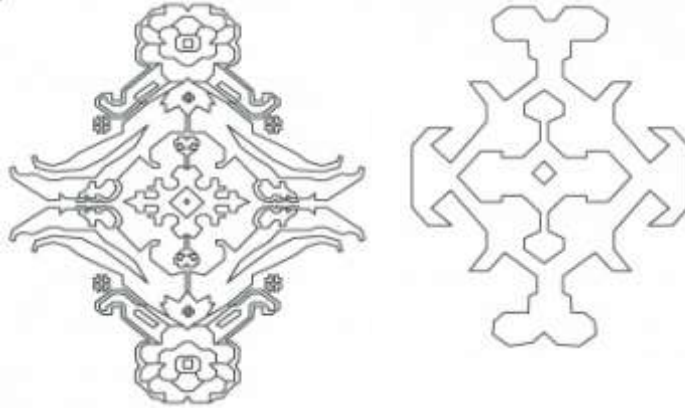
Çizim 37:

23-518 envanter numaralı halının zemininde bulunan hatayi motifi ((Aynı motifler için b.k.z. 06-1569/No:14, 66-1471/No:15, 37-1314/No:16, 37-1315/No:17, 23-535/No:20, 55-1732(Ek 1/No:76), 06-1568(Ek 1/No:77), 66-1466(Ek 1/No:81), envanter numaralı halılar

Çizim 38-39:

23-518 envanter numaralı halının zemininde bulunan motifler (Aynı motifler için b.k.z. 06-1569/No:14, 66-1471/No:15, 37-1314/No:16, 37-1315/No:17, 23-535/No:20, 55-1732(Ek 1/No:76), 06-1568(Ek 1/No:77), 66-1466(Ek 1/No:81), envanter numaralı halılar

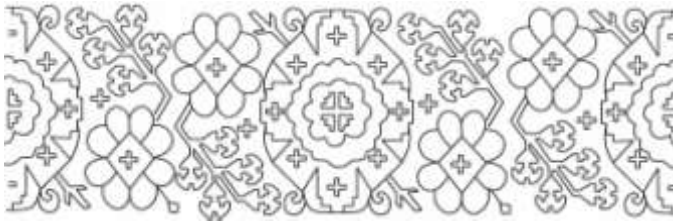
Çizim 40-41:

23-518 envanter numaralı halının zemininde bulunan motifler (Aynı motifler için b.k.z. 06-1569/No:14, 66-1471/No:15, 37-1314 /No:16, 37-1315/No:17, 23-535/No:20 55-1732(Ek1/No: 76), 06-1568(Ek1/No: 77), 66-1466 (Ek1/No: 81), envanter numaralı halılar)

Fotoğraf 107:

23-518 envanter numaralı halının bordür detayı

Çizim 42: 23-518 envanter numaralı halının ana bordür motifleri (Aynı motif için b.k.z. 66-1471/No:15, 37-1489/No:18, 37-1510/No:19, 23-522/No:22, 16-341/No:29, 66-1468/No:31, 66-1459/No:33, 66-1470/No:34, 66-1458/No:35, 06-1194/No:36, 66-1477/No:37, 37-1529(Ek 1/ No:63), 37-1492(Ek 1/ No:65), 37-1518(Ek 1/ No:67), 37-1530(Ek 1/ No:69), 37-1515 (Ek 1/ No:70), 37-1520(Ek 1/ No:71), 37-1498(Ek 1/ No:73), 37-1524(Ek 1/ No:74), 66-1464(Ek 1/ No:79), 37-1495(Ek 1/ No:80), 66-1466(Ek 1/ No:81), 66-1447(Ek 1/ No:84), 66-1480(Ek 1/ No:85), 66-1444(Ek 1/ No:86), envanter numaralı halılar)

Çizim 43:

23-518 envanter numaralı halının ince bordür motifi (Aynı motif için b.k.z. 23-522/No:22, 66-1470/No:34, 66-1458/No:35, 66-1464(Ek 1/No:79), 66-1466(Ek 1/No:81), 66-1465(Ek 1/No:82), 66-1480(Ek 1/No:85), 66-1444(Ek 1/No:86) envanter numaralı halılar)

Fotoğraf 108:

23-518 envanter numaralı halının havlarının yıpranması sonucu koyu ve açık renk çözümlerin zeminde oluşturduğu renk farklılığı

NO: 14

Env. No: 06- 1569 (sicil no 1966)

İzmir(Smyrna) Halısı

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Hoca İbadullah Camii -Ankara

Müzeye geliş tarihi: 05.04.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Müzelik Eserler Deposu, Depo:2, Raf no:22

Yüzyılı: -

Boyutu(en x boy): 185cm x 610cm

Düğüm sıklığı: 19-23 x 27-28 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözüğü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kiremit kırmızı iplik kullanılmıştır. 2 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, krem, açık yeşil, konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: Yok

Kompozisyon özellikleri: Halı, İzmir(Smyrna) Halısı olarak tanımlanan halı grubunda yer almaktadır. Büyük bir halının yaklaşık olarak yarısı kalmıştır. Halının bordür ve zemininden bir parça görülmektedir. Zeminde kırmızı renk üzerine hatayi ve bitkisel motiflerin oluşturduğu kompozisyon yer almaktadır. Ana bordür lacivert zeminli olup, penç ve sümbüller dikkati çekmektedir. İnce bordürlerde ise stilize çiçek motifleri bulunmaktadır.

Durumu: Eser büyük tahribat görmüştür. Pek çok kısımda yırtık vardır. Çözüğü ve atkılarda kopmalar görülmektedir. Havlı yüzeyde aşınmalar mevcuttur.

Fotoğraf tarihi: 09.02.2009

NO: 14
Fotoğraf 109:
06- 1569 envanter numaralı İzmir(Smyrna)
Halısı

Fotoğraf 110:
06- 1569 envanter numaralı halının
zemininden detay

NO: 15

Env. No: 66-1471 (Sicil No: 1983)

İzmir(Smyrna) Halısı

Müzeeye gelmeden önce bulunduğu yer: Çapanoğlu Camii (Mustafa Bey Camii-Çapanoğlu Camii, Cam-i Kebir)- Yozgat

Müzeeye geliş tarihi: 09.08.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Müzelik Eserler Deposu, Depo:2, Raf no:24

Yüzyılı: -

Boyutu(en x boy): 222cm x 330cm

Düğüm sıklığı: 15-16 x 19-21 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözğü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kiremit kırmızı ve çok az yerde kahverengi iplik kullanılmıştır.

Genellikle 2, bazen 3 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, az krem, sarı, az açık yeşil, bazı motif ve konturlarda koyu kahverengi renkli iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: 1 cm kadar. Çok az yerde görölmektedir.

Kilim örgüsü: yok.

Saçak boyu ve durumu: yok

Kompozisyon özellikleri: Halı, İzmir(Smyrna) Halısı olarak tanımlanan halı grubunda yer almaktadır. Halının zemini kırmızı renkli olup, ortada yer alan üç büyük hatayı dikkati çekmektedir. Hatayilerin içinde sümbül motifleri ve bitkisel motifler görölmektedir. Hatayilerin dışında kalan kırmızı renkli zeminde çiçek motifleri ve stilize yaprak motifleri yer almaktadır.

Halıda bir ana bordür, iki ince bordür ve bordürler arasından geçen sedefler vardır. Ana bordürde lacivert zemin üzerine penç ve sümbüllerden oluşan motifler bulunmaktadır. Dış kenarda yer alan ince bordürde bitkisel motifler, zemini çevreleyen diğer ince bordürde ise çiçek motifleri görölmektedir. Sedeflerde ise küçük geometrik motifler bulunmaktadır.

Halının bordür köşelerinde desen yerleştirmelerinde hatalar görölmektedir. Halının arka yüzü incelendiğinde bazı yerlerde çözü teli kaçağına¹⁸⁷ rastlanmaktadır.(fotoğraf 112)

Durumu: Halı ortadan ikiye ayrılmış ve orta kısımları parçalanmıştır. Halıda yırtıklar, çözü kopukları, hav kayıpları mevcuttur. Özellikle iç zeminde büyük yıpranma görölmektedir.

Fotoğraf tarihi: 07.02.2009

NO: 15

Fotoğraf 111: 66-1471 envanter numaralı İzmir(Smyrna) Halısı

¹⁸⁷ Çözü teli kaçağı: Çözü esnasında çözü ipliğinin atkı dışında kalmasıdır. İ. Öztürk, 2007(b), a.g.e., 75 s.

Fotoğraf 112: 66-1471 envanter numaralı halının arka yüzünde çözgü teli kaçağı

NO: 16

Env. No: 37-1314 (Sicil No: 1973)

İzmir(Smyrna) Halısı

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Kastamonu (Müze Envanter defterinde başka bir bilgi yoktur.)

Müzeye geliş tarihi: 07.11.1990

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Müzelik Eserler Deposu, Depo:2, Raf no:23

Yüzyılı:

Boyutu(en x boy): 203cm x 320 cm

Düğüm sıklığı: 17-18 x 21-23 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözü: yün, krem (doğal yün rengi), çok az yerde krem ve kahverengi renklerle büküm verilmiş 2 renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kahverengi renkli iplik kullanılmıştır. Genelde 3, bazen 2 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, kırmızı, sarı, koyu yeşil, açık yeşil, krem, bazı motiflerde ve konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: tek kenarda 1,5 cm kadar bulunmaktadır.

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Kompozisyon özellikleri: Halının kırmızı renkli zemininde, lacivert renkli 3 büyük hatayı görülmektedir. Bu hatayilerin içi bitkisel motifler ve sümbül motifleri ile süslenmiştir. Hatayilerin dışında kalan kırmızı renkli zeminde ise stilize büyük yaprak motifleri ve çiçek motifleri dikkati çekmektedir.

Halının ana bordürü koyu yeşil zeminli olup altıgen formda kartuşlar vardır. Kırmızı, mavi, sarı renklerle sıralanan kartuşların içlerinde ortada bir baklava motifinden çıkan karanfil motifleri görülmektedir. Her kartuş içindeki karanfil farklı renktedir. Ana bordürde yer alan motif Ferenc Batari'nin "Ottomon Turkish Carpets" adlı eserinde 19.yy. Uşak Halısında bulunan bordür motifi ile benzerdir¹⁸⁸ (Fotoğraf

¹⁸⁸ Batari, a.g.e., 54, 131s.

116). Bordürdeki bu desenlerin benzerleri Bergama, Gördes ve Kula halılarında da görülmektedir¹⁸⁹ (Fotoğraf 117).Dış kenarda yer alan ince bordürde kırmızı zemin üzerinde çiçek motifleri bulunmaktadır. Diğer ince bordürde ise açık mavi zemin üzerine geometrik motifler yer almaktadır. Bordür köşesinde desen hatası bulunmaktadır.

Durumu: Halı bütün durumdadır. Halının bir uzun kenarında kenar örgüsü ve bordürü tam olarak görülmektedir. Diğer taraflarda yer yer eksikler vardır. Havlarda aşırı şekilde aşınmalar tespit edilmiştir. Halının arka yüzünde özellikle sağ tarafında işçi arası hatasının oluşturduğu diyagonal çizgiler dikkati çekmektedir. (fotoğraf 118, 119). Arkasında müzeye gelmeden önce bulunduğu camide yapıldığı söylenen lacivert boyayla yazılmış teberrukat numarası (39) görülmektedir.

Fotoğraf tarihi: 06.02.2009

NO: 16

Fotoğraf 113: 37-1314 envanter numaralı İzmir(Smyrna) Halısı

¹⁸⁹ Geniş bilgi için **b.k.z. Turkish Handwoven Carpets**, Katolog 1T.C. Kültür Bakanlığı, DÖSİM, Ankara, 1987

Turkish Handwoven Carpets, Katolog 2, T.C. Kültür Bakanlığı, DÖSİM, Ankara, 1988

Turkish Handwoven Carpets, Katolog 3, T.C. Kültür Bakanlığı, DÖSİM, Ankara, 1990

Turkish Handwoven Carpets, Katolog 4, T.C. Kültür Bakanlığı, DÖSİM, Ankara, 1990

Turkish Handwoven Carpets, Katolog 5, T.C. Kültür Bakanlığı, DÖSİM, Ankara, 1995

Fotoğraf 114:
37-1314 envanter
numaralı halının
zemininde görülen
motifler

Fotoğraf 115:
37-1314 envanter
numaralı halının bordür
detayı

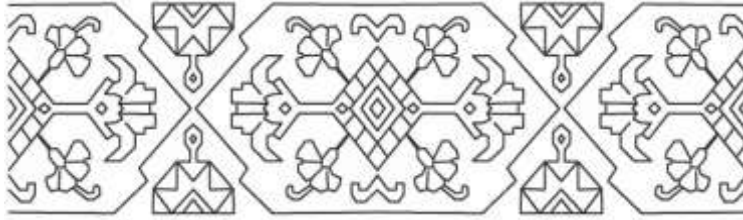

Fotoğraf 116:
37-1314 envanter numaralı halının ana bordür motifiyle benzer özellikte bordürü olan Uşak halısı bordür detayı, 19.yy, Budapest Museum of Applied Arts, Envanter no: 55.172.1 (Ferenc Batari, **Ottomon Turkish Carpets**, The Collections of the Museum of Applied Arts Budapest, 1., Budapest- Keszthely, 1994, 54.- 131s.)

Fotoğraf 117:

37-1314 envanter numaralı halının ana bordür motifiyle benzer özellikte bordürü olan Bergama halısından detay, 18.yy, Türk ve İslam Eserleri Müzesi, env.no:444 (**Turkish Handwoven Carpets**, T.C. Kültür Bakanlığı, DÖSİM, Ankara, 1988, Katolog 2, Kod:0172)

Çizim 44:

37-1314 envanter numaralı halının ana bordür motifleri (Aynı motif için b.k.z. 55-1732 (Ek1/ No:76), envanter numaralı halı)

Çizim 45:

37-1314 envanter numaralı halının ince bordür motifleri (Aynı motif için b.k.z. 37-1510/No:19, 23-534/ No:25, 23-516/No:26, 37-1520(Ek 1/No: 71), 37-1495(Ek 1 No: 80), 37-1499(Ek1/ No: 88) envanter numaralı halılar)

Fotoğraf 118:
37-1314 envanter numaralı
halının ön yüzünde görülen
işçi arası hatalarının
oluşturduğu diyagonal
çizgiler

Fotoğraf 119:
37-1314 envanter numaralı
halının arka yüzünden detay

NO: 17

Env. No: 37-1315 (Sicil No: 1975)

İzmir(Smyrna) Halısı

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Kastamonu (Müze Envanter defterinde başka bir bilgi yoktur.)

Müzeye geliş tarihi: 07.11.1990

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Müzelik Eserler Deposu, Depo:2, Raf no:23

Yüzyılı: -

Boyutu(en x boy): 211cm x 328 cm

Düğüm sıklığı: 15-18 x 21-22 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, Açık kahverengi renkli iplik kullanılmıştır. Genelde 3, bazen 2 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, turuncu, sarı, yeşil, bazı motiflerde ve konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: 2 cm kadar

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Kompozisyon özellikleri: Halı, İzmir(Smyrna) halılarına özgü kompozisyon özellikleri göstermektedir. Halının kırmızı renkli zemininde diğer İzmir(Smyrna) halılarında olduğu gibi 3 büyük hatayı bulunmaktadır. Hatayilerin içi lacivert renkli olup çiçek motifleri ve bitkisel motifler yer almaktadır. Hatayilerin çevresinde ise stilize yaprak motifleri, çiçek motifleri ve geometrik motiflerden oluşan kompozisyon görülmektedir.

Halının bordürü iki ince bordür ve bir ana bordürden oluşmaktadır. Ana bordürün zemini lacivert renkli olup geometrik ve bitkisel motifler vardır. Halının ana bordüründe kullanılan motifler 55-1731 envanter numaralı (No: 6) halıyla benzer özelliktedir. İnce bordürlerde ise geometrik motifler görülmektedir.

Durumu: Halının kısa kenarlarında kilim örgüsü ve saçak yoktur. Uzun kenarlarında kenar örgüsü vardır. Havlı yüzeyde aşınmalar tespit edilmiştir. Halının arka yüzünde işçi arası hatasının oluşturduğu diyagonal çizgiler bulunmaktadır.(fotoğraf 121) Arkasında müzeye gelmeden önce bulunduğu camide yapıldığı belirtilen lacivert boyayla yazılmış teberrukat numarası (38) görülmektedir.

Fotoğraf tarihi: 05.02.2009

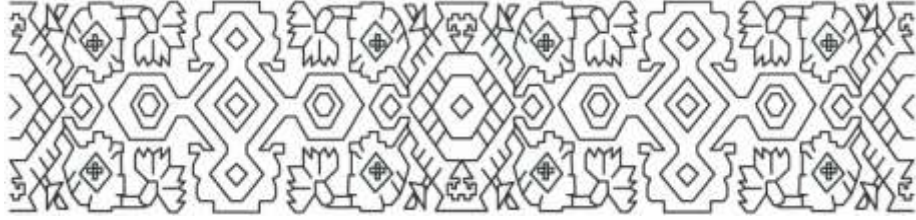

NO: 17

Fotoğraf 120: 37-1315 envanter numaralı İzmir(Smyrna) Halısı

Fotoğraf 121: 37-1315 envanter numaralı halının arka yüzünden detay

Çizim 46: 37-1315 envanter numaralı halının ana bordür motifi

NO: 18

Env. No: 37-1489 (Sicil no: 0095)

İzmir(Smyrna) Halısı

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi –Kastamonu

Müzeye geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:6

Yüzyılı: -

Boyutu(en x boy): 140cm x 232cm

Düğüm sıklığı: 19 x 25 -26 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözüğü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kiremit kırmızı iplik ve çok az yerde koyu kahverengi iplik kullanılmıştır. 2 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, krem, sarı, açık yeşil, bazı motiflerde ve konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: Yok

Kompozisyon özellikleri: Bir halının bordür ve zemininden kalan küçük bir parçadır. Kırmızı renkli zeminde İzmir halısı grubuna özgü bitkisel kompozisyonlar yer almaktadır.

Halının ana bordüründe, penç ve sümbül motifleri görülmektedir. İnce bordürlerinde ise çiçek motifleri bulunmaktadır.

Durumu: Halı oldukça zarar görmüş durumdadır. Özellikle zemin kısmının çok parçalanmış olduğu görülmektedir. Çözümler kopuktur. Havlar mukavemetini yitirmiştir.

Fotoğraf tarihi: 21. 10. 2008

NO: 18

Fotoğraf 122: 37-1489 envanter numaralı İzmir(Smyrna) Halısı

Fotoğraf 123:

37-1489 envanter numaralı
halının arka yüzü ve kopuk
çözümler

NO: 19

Env. No: 37-1510 (Sicil no: 0079)

İzmir(Smyrna) Halısı

Müzeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi –Kastamonu

Müzeye geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:5

Yüzyılı: -

Boyutu(en x boy): 96cm x 119cm

Düğüm sıklığı: 17-20 x 24-25 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözüğü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kiremit kırmızı iplik kullanılmıştır. Genellikle 2 sıra bazı yerlerde 3 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, krem, sarı, bazı motiflerde ve konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: Yok

Kompozisyon özellikleri: Bir halının köşe parçasıdır. Zemininden çok az kısmı kalmıştır. Halının kırmızı renkli zemininde İzmir(Smyrna) halılarına özgü büyük hatayiler olduğu görülebilmektedir. Bir ana bordür ve iki ince bordür bulunmaktadır. Ancak dış kenarı çevreleyen ince bordürden çok az bir kısım tespit edilmiştir. Lacivert zeminli ana bordürde, penç ve sümbül motifleri yer almaktadır. İnce bordürlerde ise çiçek motifleri görülmektedir. Halı incelendiğinde renk, motif, teknik ve kompozisyon özellikleriyle 37-1489 envanter numaralı (No:18) halıyla benzerlikler göstermektedir. İkisinin aynı halıya ait parçalar olabileceği düşünülmektedir.

Durumu: Halı harap durumdadır. Sebebi bilinmeyen bir dikiş bulunmaktadır.(fotoğraf 125) Halıda yırtıklar, bazı yerlerde çözgü kopukları mevcuttur. Havlı yüzeyde aşınmalar görülmektedir.

Fotoğrafın çekildiği tarih: 20. 10. 2008

NO: 19

Fotoğraf 124:

37-1510 envanter numaralı İzmir(Smyrna)
Halı parçası

Fotoğraf 125:

37-1510 envanter numaralı halıda sebebi
bilinmeyen dikiş izi

Fotoğraf 126:

37-1510 envanter numaralı halının ön ve
arka yüzünden detay

NO: 20

Env. No: 23-535 (sicil no: 0247)

İzmir(Smyrna) Halı Parçası

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Harput Sare Hatun Camii (Sare Hatun Camii Şerifi)

Elazığ- Harput

Müzeye geliş tarihi: 02.04.1986

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Müzelik Eserler Deposu, Depo:1, Raf no:10

Yüzyılı: -

Boyutu(en x boy): 85cm x 305cm

Düğüm sıklığı: 19 x 23-24 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözüğü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kahverengi ve aralarda çok az koyu kahverengi iplik kullanılmıştır.

Genellikle 2 sıra bazı yerde 3, çok az yerde 4 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, az krem, sarı, az açık yeşil, bazı motif ve konturlarda koyu kahverengi renkli iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Kompozisyon özellikleri: Bir halının kenar parçasıdır. Bordürden bir parça ve çok az zemin görülmektedir. Kırmızı renkli zeminde İzmir(Smyrna) halılarına özgü bitkisel motifler yer almaktadır.

Çok az bir parçasının görülebildiği ana bordürün zemini laciverttir. Üzerinde zemini açık mavi renkte olan kartuşlar bulunmaktadır. Kartuşların ortasında büyük bir çiçek motifi ve bu çiçeğe bağlı bitkisel motifler görülmektedir. Kartuşların arasında küçük üçgenler yer almaktadır.

Durumu: Halıda yırtıklar, çözgü kopukları, hav kayıpları mevcuttur. Bordürünün büyük kısmı eksiktir.

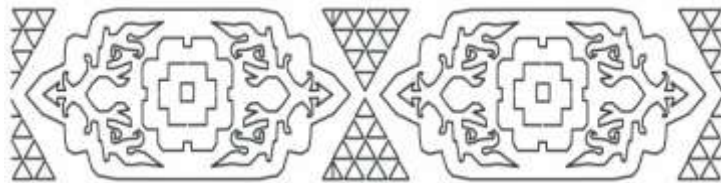
Fotoğraf tarihi: 06.02.2009

NO: 20
Fotoğraf 127:
23-535 envanter numaralı Uşak halısı

Fotoğraf 128:
23-535 envanter numaralı
halının bordüründen detay

Çizim 47:
23-535 envanter numaralı
halının ana bordür motifi

NO: 21

Env. No: 23-382 (Sicil No: 951)

Uşak Halısı

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Harput Sare Hatun Camii (Sare Hatun Camii Şerifi)

Elazığ- Harput

Müzeye geliş tarihi: 02.04.1986

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Müzelik Eserler Deposu, Depo:2, Raf no:46

Yüzyılı:

Boyutu(en x boy): 200cm x 315 cm

Düğüm sıklığı: 18-20 x 20-22 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözgü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kiremit kırmızı renkli iplik kullanılmıştır. Genellikle 3 sıra bazı yerde 2 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, koyu yeşil, krem, konturlarda siyah renkli iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: Yaklaşık 1cm kadar.

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Kompozisyon özellikleri: Bu grupta incelenen halılara benzer özellikteki halılar Şerare Yetkin'in "Türk Halı Sanatı" adlı eserinde Osmanlı Saray kumaşlarına benzediği için Çiçekli(kumaş desenli) halı, Kültür Bakanlığı halı kataloglarında ise sadece Uşak halısı olarak tanımlanmaktadır.¹⁹⁰

Halının zemini altıgen madalyonlara ayrılmıştır. Ortada tam ve köşelerde yaklaşık ¼ altıgen madalyon görülmektedir. Madalyonların zemini lacivert renklidir. Tam ortasında penç ve bu pençten çıkan stilize çiçek motifleri bulunmaktadır. Altıgen formların arasında kalan alan mavi renkli olup üzerinde kırmızı zikzak şeklinde motifler yer almaktadır.

¹⁹⁰Ş.Yetkin, 1991, a.g.e., 105s.; **Turkish Handwoven Carpets**, T.C. Kültür Bakanlığı, DÖSİM, Katolog 4, Ankara, 1990, code: 0318

Bir ana bordür ve iki ince bordürü bulunan halının ana bordüründe penç ve hatayı motifleri vardır. İncelenen halının ana bordürüne benzer bir bordür, 17.yy Madalyonlu Uşak halısında da görülmektedir.¹⁹¹(fotoğraf 132) Dış kenarı çevreleyen ince bordürde geometrik motifler yer alırken, diğer ince bordürde küçük çiçek motifleri bulunmaktadır.

Durumu: Halıda yırtıklar ve delikler tespit edilmiştir. Çözü kopukları, hav kayıpları mevcuttur.

Özel Not: Elazığ Harput Camii'nden gelen ve bu grupta yer alan 6 halı örneği (env.no 23-382/No:21, 23-522/No:22, 23-507/No:23, 23-520/No:24, 23-534/No:25, 23-516/No:26), Kastamonu Nasrullah Camii'nden gelen 2 halı parçası(env.no 37-706/No:27, 37-1505/No:28) ve Bursa Yeşil Cami'den gelen 1 halı (env.no16-341/No:29) örneği kompozisyonlar açısından benzer özelliktedirler. Sadece bordürlerinde farklılıklar görülmektedir.

Fotoğraf tarihi: 05.02.2009

¹⁹¹ Pasztor, **a.g.e.**, 86.- 87 s.

NO: 21

Fotoğraf 129: 23-382 envanter numaralı Uşak halısı

Fotoğraf 130: 23-382 envanter numaralı halının zemininden detay

Çizim 48: 23-382 envanter numaralı halının zemininde yer alan motifler (Aynı motifler için b.k.z. 23-382/No:21, 23-522/No:22, 23-507/No:23, 23-520/No:24, 23-534/No:25, 23-516/No:26, 37-706/No:27, 37-1505/No:28, 16-341/No:29 envanter numaralı halılar)

Fotoğraf 131: 23-382 envanter numaralı halının bordüründen detay

Fotoğraf 132: 23-382 envanter numaralı halının bordürü ile benzer motifleri olan 17.yy Madalyonlu Uşak halısı bordüründen detay(Emese Pasztor, **Ottomon Turkish Carpets**, Museum of Applied Arts, Budapest 2007, 86-87 s.)

NO: 22

Env. No: 23- 522 (sicil no: 437)

Uşak Halısı

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Sare Hatun Camii Şerifi Elazığ- Harput

Müzeye geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:15

Yüzyılı: -

Boyutu(en x boy): 136cm x 380 cm

Düğüm sıklığı: 16-19 x 19-21 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözüğü: yün, krem (doğal yün rengi) ile krem ve kahverengi renklerle büküm verilmiş

2 renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, kırmızı iplik kullanılmıştır. 2 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, krem, kahverengi, konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: Yok

Kompozisyon özellikleri: Halının boydan yarısı görülmektedir. Zemin altıgen formlara bölünmüştür. Altıgenlerin içi lacivert renkli olup çiçek motifleri ve bitkisel motifler bulunmaktadır. Altıgenlerin arasında kalan zeminde açık mavi üzerine kırmızı ile yapılmış zikzaklar görülmektedir.

Halı iki ince bordür ve bir ana bordürden oluşmaktadır. Halının ana bordüründe lacivert zemin üzerinde penç ve sümbüllerden oluşan motifler yer almaktadır. Bu ana bordüre İzmir(Smyrna) halılarının bordürlerinde de sıkça rastlanmaktadır. Dış kenardaki ince bordürün kısa kenarında görülen lale motiflerinin uzun kenara geçişte karanfil motifleriyle değiştiği görülmektedir(fotoğraf 134). Zemini çevreleyen diğer ince bordürde ise küçük çiçek motifleri yer almaktadır.

Durumu: Halıda yırtıklar, çözgü kopukları, havlı yüzeyde aşınmalar mevcuttur.
Halının havları dökülmüş olmasına rağmen renkler çok canlıdır.

Fotoğraf tarihi: 27. 10. 2008

NO: 22

Fotoğraf 133:

23- 522 envanter numaralı Uşak halısı

Fotoğraf 134:

23- 522 envanter numaralı halının ince bordüründe değişen karanfil ve lale motifleri

NO: 23

Env. No: 23-507 (Sicil No: 565)

Uşak Halısı

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Harput Sare Hatun Camii (Sare Hatun Camii Şerifi)

Elazığ- Harput

Müzeye geliş tarihi: 02.04.1986

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Müzelik Eserler Deposu, Depo:1, Raf no:27

Yüzyılı: 18.yy. Müze envanterinde verilen tarihtir. Aynı halı Kültür Bakanlığı Katalogunda (No:4, kod:0318) 16.yy olarak tarihlendirilmiştir¹⁹².(fotoğraf 136)

Boyutu(en x boy): 116cm x 282 cm

Düğüm sıklığı: 17-19 x 25-26 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözüğü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kahverengi iplik kullanılmıştır. Genellikle 2 sıra bazen 3 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, krem, açık kahverengi, bazı motiflerde ve kontürlerde kahverengi iplik kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Kompozisyon özellikleri: Halı, incelenen diğer altıgen madalyonlu halılarla renk ve motifler açısından benzer özellikler taşımaktadır. Ana bordüründe altıgen kartuşlar ve bu kartuşların içinde çiçek motifleri yer almaktadır. Dış kenarı çevreleyen ince bordür kayıp durumdadır. Zeminin çevresinde ise çok ince bir sedef olduğu görülmektedir.

Durumu: Halının özellikle kenarlarında kayıplar vardır. Zeminde irili ufaklı delikler ve çözüğü kopukları mevcuttur. Havlar mukavemetini yitirmiştir. Halının arka yüzünde işçi arası hatasının oluşturduğu diyagonal çizgiler bulunmaktadır.

Fotoğraf tarihi: 04.02.2009

¹⁹² **Turkish Handwoven Carpets**, T.C. Kültür Bakanlığı, DÖSİM, Katolog 4, Ankara, 1990, kod : 0318

NO: 23

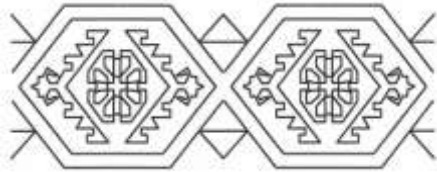
Fotoğraf 135: 23-507 envanter numaralı Uşak halısı

Fotoğraf 136: 16.yy Uşak Halısı, Vakıflar Halı ve Kilim Galerisi, Ankara¹⁹³

Fotoğraf 137: 23-507 envanter numaralı halının bordüründen detay

Çizim 49:

23-507 envanter numaralı halının ana bordür motifleri (Aynı motif için b.k.z. 23-520/No:24 envanter numaralı halı)

¹⁹³ 16.yy Uşak Halısı, 110cm x 290cm, 18 x 26 düğüm/dm², **Turkish Handwoven Carpets**, T.C. Kültür Bakanlığı, DÖSİM, Katolog 4, Ankara, 1990, kod: 0318

Fotoğraf 138:
23-507 envanter numaralı halının çözgü
ve atkılarından detay

Fotoğraf 139:
23-507 envanter numaralı
halının arka yüzünden
detay

NO: 24

Env. No: 23-520 (Sicil No: 0208)

Uşak Halısı

Müze gelmeden önce bulunduğu yer: Harput Sare Hatun Camii (Sare Hatun Camii Şerifi)

Elazığ- Harput

Müze geliş tarihi: 02.04.1986

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Müzelik Eserler Deposu, Depo:1, Raf no:8

Yüzyılı: -

Boyutu(en x boy): 110cm x 367cm

Düğüm sıklığı: 18 x 26 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözgü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kahverengi iplik kullanılmıştır. Genellikle 3 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, az krem, sarı, bazı motif ve konturlarda koyu kahverengi ve siyah iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: 1cm'den az.

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Kompozisyon özellikleri: Halı 23-507 envanter numaralı(No.23) halıyla benzer kompozisyon özellikleri göstermektedir. Halının zemini tam ve yarım olarak altıgenlere bölünmüştür. Ana bordürde altıgen kartuşlar vardır. Ana bordürün iki yanında ise çok ince sedefler görülmektedir. Halının geneline bakıldığında dört tarafında dönen bordür ve çok az görülen kenar örgüsünden dar ve uzun bir halı olduğu düşünülmektedir.

Durumu: Halının bir uzun kenarında bordür tam olarak görülmektedir. Diğer uzun kenarda ise bordürden geriye çok azı kalabilmiştir. Halıda yırtıklar, çözgü kopukları, hav aşınmaları bulunmaktadır. Ayrıca üzerinde sonradan dikilmiş olan bir deri parçası tespit edilmiştir (fotoğraf142). Halıda işçi arası hatalarının oluşturduğu diyagonal çizgiler dikkat çekmektedir.

Fotoğraf tarihi: 07.02.2009

NO: 24

Fotoğraf 140: 23-520 envanter numaralı Uşak halısı

Fotoğraf 141:

23-520 envanter numaralı
halının bordür detayı

Fotoğraf 142: 23-520 envanter numaralı halının zeminine dikilmiş olan deri parçası

Fotoğraf 143: 23-520 envanter numaralı halının arka yüzünden detay

NO: 25

Env. No: 23-534 (Sicil No: 0474)

Uşak Halısı

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Harput Sare Hatun Camii (Sare Hatun Camii Şerifi)

Elazığ- Harput

Müzeye geliş tarihi: 02.04.1986

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Müzelik Eserler Deposu, Depo:1, Raf no:20

Yüzyılı: -

Boyutu(en x boy): 80cm x 160 cm

Düğüm sıklığı: 19 x 26-27 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözgü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kiremit kırmızı ve aralarda çok az kahverengi renkli iplik kullanılmıştır. Genellikle 2 sıra bazı yerlerde 3 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, krem, konturlarda kahverengi renkli iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: Yaklaşık 1cm kadar.

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Kompozisyon özellikleri: Bir halının çok küçük kenar parçasıdır. Ana bordür ve iki ince bordür ile zeminden çok az bir parça mevcuttur. Zemininden kalan kısımlardan halının altıgenlere bölünmüş olduğu söylenebilir.

Halının ana bordüründe lacivert zemin üzerine büyük penç motifleri ve pençlerden çıkan küçük dal ve çiçek motifleri yer almaktadır. Dış kenarında yer alan ince bordürde kırmızı zemin üzerine mavi renkle dokunmuş olan bitkisel motifler görülmektedir. Diğer ince bordürde ise açık mavi zemin üzerine kırmızı ve kahverengi küçük çiçek motifleri bulunmaktadır.

Durumu: Halı parça halindedir. Üzerinde yırtıklar ve çözgü kopukları mevcuttur.
Havlı yüzeyde aşınmalar tespit edilmiştir.

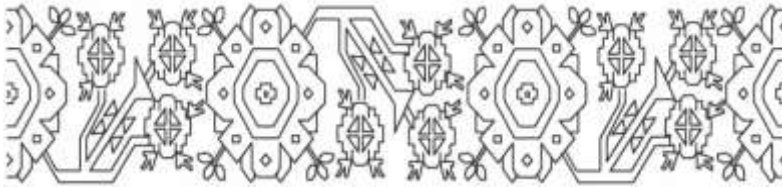
Fotoğraf tarihi: 06.02.2009

NO: 25

Fotoğraf 144:

23-534 envanter numaralı Uşak halısı

Çizim 50:

23-534 envanter numaralı halının ana bordür motifleri (Aynı motif için b.k.z. , 23-516/ No:26 envanter numaralı halı)

NO: 26

Env. No: 23-516 (Sicil No: 0598)

Uşak Halısı

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Harput Sare Hatun Camii (Sare Hatun Camii Şerifi)

Elazığ- Harput

Müzeye geliş tarihi: 02.04.1986

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Müzelik Eserler Deposu, Depo:1, Raf no:28

Yüzyılı: 18yy(Müze envanterlerinde verilen tarih)

Boyutu(en x boy): 130cm x 326cm

Düğüm sıklığı:19 x 26-27 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözgü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kiremit kırmızı ve aralarda çok az kahverengi renkli iplik kullanılmıştır. Genellikle 2 sıra bazı yerde 3 sıra atkı atılmıştır. 1Z (her iki renk)

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, krem, konturlarda kahverengi renkli iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: Yaklaşık 1cm kadar.

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Kompozisyon özellikleri: Bir halının çok küçük kenar parçasıdır. Zemin altıgen madalyonlarla bölünmüştür. Madalyonların içi lacivert renkli olup bitkisel motifler ve çiçek motifleri görülmektedir.

Halının iki ince bordürü ve bir ana bordürü bulunmaktadır. Ana bordür lacivert zeminli olup, büyük penç motifleri ve bunlara bağlı dallardan çıkan küçük çiçekler görülmektedir. Dış kenarda yer alan ince bordürde bitkisel motifler bulunurken, zemini çevreleyen ince bordürde küçük çiçek motifleri bulunmaktadır. Halı renk, motif, kompozisyon ve teknik özellikleriyle 23-534 envanter numaralı (No: 25)halıyla birbirini tamamlar durumdadır(fotoğraf 146).

Durumu: Halıda yırtıklar, çözgü kopukları, hav kayıpları mevcuttur. Ayrıca işçi arası hatasından kaynaklanan diyagonal çizgiler görülmektedir(fotoğraf 147). Halının arkasında yağ lekesi tespit edilmiştir. (fotoğraf 149).

Fotoğraf tarihi: 06.02.2009

NO: 26

Fotoğraf 145: 23-516 envanter numaralı Uşak halısı

Fotoğraf 146: 23-516 envanter numaralı halı, 23-534 envanter numaralı halıyla(sağ) birbirini tamamlayan özellikler taşımaktadır.

Fotoğraf 147:
23-516 envanter numaralı halının arka yüzünde işçi arası hatasının oluşturduğu diyagonal çizgiler

Fotoğraf 148:
23-516 envanter numaralı halının arka yüzünde görülen kopuk çözgü ve atkılar

Fotoğraf 149:
23-516 envanter numaralı halının arka yüzünde görülen yağ lekesi

NO: 27

Env. No: 37-706 (Sicil no: 0158)

Uşak Halısı

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi –Kastamonu

Müzeye geliş tarihi: 06.05.1986

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:7

Yüzyılı: 17.yy / 18. yy (Müze envanter defterinde bulunan bilgidir.)

Boyutu(en x boy): 86cm x296 cm

Düğüm sıklığı: 17-22 x 24-27 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözüğü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kiremit kırmızı ve kahverengi iplik kullanılmıştır. 2 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, krem, konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: 3-4 mm kadardır. Kırmızı zemin rengindedir.

Kilim örgüsü: Yok

Saçak boyu ve durumu: Yok

Kompozisyon özellikleri: Bir halının uzun kenarından kalan parçasıdır. Zemin ve bordür motifleri görülebilmektedir. Zemin altıgenlere bölünmüştür. Altıgenlerin zemini lacivert renkli olup, çiçek motifleri ve bitkisel motifler yer almaktadır.

Halının bordürü iki ince bordür ve bir ana bordürden oluşmaktadır. Ana bordürde büyük pençer ile bu pençerden çıkan dallarda lale ve karanfil motifleri yer almaktadır. İnce bordürlerden birinde kırmızı zemin üzerine mavi renklerle dokunmuş bitkisel motifler görülmektedir. Zemini çevreleyen diğer ince bordürde ise mavi zemin üzerine küçük çiçek motifleri bulunmaktadır. Halının bordüründe bulunan motifler 06-1243 envanter numaralı (No:3) halının bordürüyle benzer özelliktedir.

Durumu: Halının dış kenarında bulunan ince bordürün büyük bir bölümü eksik durumdadır. Havların aşınmış, çözümlerin kopmuş olduğu tespit edilmiştir. Arkasında müzeye gelmeden önce bulunduğu camide yapıldığı söylenen teberrukat numaraları (537-337) görülmektedir. (fotoğraf 151)

Fotoğraf tarihi: 22. 10. 2008

NO: 27

Fotoğraf 150:

37-706 envanter numaralı Uşak halı parçası

Fotoğraf 151:

37-706 envanter numaralı halının arka yüzünde görülen eski teberrukat numaraları

NO: 28

Env. No: 37-1505 (Sicil no: 251)

Uşak Halısı

Müze gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi -Kastamonu

Müze geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:8

Yüzyılı: -

Boyutu(en x boy): 60cm x 141 cm

Düğüm sıklığı: 20-21 x 25-26 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kahverengi ve çok az yerde açık kiremit kırmızı iplik kullanılmıştır.

Genellikle 2 sıra bazı yerde 3 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, krem, az açık yeşil kontürlerde ve motif içlerinde koyu kahverengi iplik kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: Yok

Kilim örgüsü: Yok

Saçak boyu ve durumu: Yok

Kompozisyon özellikleri: Bir halının bordür ve zemininin görüldüğü çok küçük parçasıdır. Halı teknik, kompozisyon, renk ve motif özellikleri değerlendirildiğinde 37-706 envanter numaralı (No: 27) halıyla benzerlik göstermektedir.

Durumu: Havlı yüzeyde aşınmalar tespit edilmiştir. Halının arkasında müze gelmeden öncesine ait olduğu belirtilen lekeler vardır.

Fotoğraf tarihi: 22. 10. 2008

NO: 28
Fotoğraf 152: 37-1505 envanter numaralı
Uşak halı parçası

Fotoğraf 153:
37-1505 envanter numaralı halının arka
yüzünde bulunan lekeler

NO:29

Env. No: 16-341 (Sicil No: 1960)

Uşak Halısı

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Bursa Yeşil Camii (Emir Sultan ve Yeşil İmarethanesi) Bursa

Müzeye geliş tarihi: 08.05.1986

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Müzelik Eserler Deposu, Depo:2, Raf no:16

Yüzyılı: 18 yy. (Müze envanter defterinde verilen tarihtir.)

Boyutu(en x boy): 300cm x 375 cm

Düğüm sıklığı: 16-17 x 20-23 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kiremit kırmızı iplik kullanılmıştır. 2 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, krem, bazı motiflerde ve konturlarda kahverengi iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: Yok

Kompozisyon özellikleri: Halı bütün durumdadır. Zemini altıgen formlara bölünmüş olan halı grubunda yer almaktadır. Altıgen madalyonların zemini lacivert renklidir ve tam ortasında büyük bir penç ile bu pençten çıkan diğer çiçek motifleri ve bitkisel motifler görülmektedir. Madalyonların arasında oluşan bantların zemin rengi açık mavi olup üzerinde kırmızı zikzak şeklinde motifler yer almaktadır.

Bordürü iki ince bordür ve bir ana bordürden oluşan halının, ana bordüründe lacivert zemin üzerine dokunmuş penç ve sümbül motifleri bulunmaktadır. Dış kenarda yer alan ince bordürde geometrik motifler, diğer ince bordürde ise küçük çiçek motifleri görülmektedir. Halının bordür köşesinde desen yerleştirme hatası bulunmaktadır

Durumu: Halının bordür kısımlarında kayıplar vardır. Zemininde irili ufaklı delikler, yırtıklar ve bazı yerlerde çözümlü kopukları mevcuttur. Halının havları aşınmış durumdadır. Bordüründe bir leke bulunmaktadır.(fotoğraf 155) Halı ilerde sergilenmek üzere pamuklu bir beze dikilmiştir.

Fotoğraf tarihi: 04.02.2009

NO:29

Fotoğraf 154: 16-341 envanter numaralı Uşak halısı

Fotoğraf 155:

16-341 envanter numaralı halının üzerindeki leke ve bordür detayı

NO: 30

Env. No: 66-1477 (Sicil no: 17)

Uşak Halısı

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Çapanoğlu Camii (Mustafa Bey Camii-Çapanoğlu Camii, Cam-i Kebir)- Yozgat

Müzeye geliş tarihi: 09.08.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:2

Yüzyılı: -

Boyutu(en x boy): 126cm x 178 cm

Düğüm sıklığı:16-17 x 17-18 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözü: yün, krem (doğal yün rengi), çok az yerde krem ve kahverengi renklerle büküm verilmiş 2 renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kiremit kırmızı iplik kullanılmıştır. 3 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, krem, konturlarda siyah kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: 6-7mm kadar çok az yerde görülebilmektedir.

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Kompozisyon özellikleri: Halının zemininden ve bordürden çok az bir parçanın kaldığı görülmektedir. Zemin kırmızı renklidir. Köşeli formda oldukça büyük madalyonların olduğu düşünülmektedir.

Bordürü çok geniştir. Halının iki ince bordürü, bir ana bordürü ve üç sedefi bulunmaktadır. Dış kenarını geniş bir sedef çevrelemektedir. Ana bordür lacivert zeminli olup büyük penç motifleri ile bunlara bağlı olarak dallar üzerinde bulunan sümbül ve penç motifleri yer almaktadır. İki ince bordürde ise çiçek motifleri bulunmaktadır.

Durumu: Halı büyük tahribat görmüştür. Havları aşınmıştır. Çözülerinde kopmalar ve gevşemeler vardır. Halının kaba bir dokuma olduğu görülmektedir.

Haliya sonradan yapılan ve başka bir haliya ait olduğu düşünölen bir yama bulunmaktadır. (fotoğraf 158)

Fotoğraf tarihi: 18. 08. 2008

NO: 30
Fotoğraf 156:
66-1477 envanter numaralı hali
parçası

Fotoğraf 157:
66-1477 envanter numaralı halının
zemininden detay

Fotoğraf 158:
66-1477 envanter numaralı haliya
sonradan yapılan yama

NO: 31

Env. No: 66-1468 (Sicil no: 0094)

Uşak Halısı

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Çapanoğlu Camii (Mustafa Bey Camii-Çapanoğlu Camii, Cam-i Kebir)- Yozgat

Müzeye geliş tarihi: 09.08.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:5

Yüzyılı:

Boyutu(en x boy): 109cm x 164cm

Düğüm sıklığı: 12-13 x 17-19 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözü: yün, krem (doğal yün rengi) ve çok sık yerlerde krem ve kahverengi renkleriyle 2 kat bükümlü iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kiremit kırmızı iplik kullanılmıştır. Genellikle 3, bazı yerlerde 4-5 kat atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, krem, sarı, kontürlerde koyu kahverengi iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: Yok

Kilim örgüsü: Yok

Saçak boyu ve durumu: Yok

Kompozisyon özellikleri: Bir halının bordür ve zemininden küçük bir parçadır. 66-1477 envanter numaralı(No: 30) halı ile benzer özelliklerdedir. Kırmızı renkli zeminde köşeli formda olduğu görülen büyük bir madalyon bulunmaktadır. Madalyonun zemini lacivert renkli olup içinde çiçek motifleri ile geometrik ve bitkisel motifler yer almaktadır.

Bir ana bordür ve iki ince bordürü vardır. Ana bordüründe lacivert renkli zemin üzerine penç ve sümbül motifleri dokunmuştur. İnce bordürlerinde ise çiçek motifleri görülmektedir. Ayrıca bordüründe üç sedef bulunmaktadır.

Durumu: Çözümler kopuk havlar mukavemetini yitirmiştir. Halının kaba bir dokuma olduğu görülmektedir. Halıya sonradan eklenmiş düz kalın bir dokuma tespit edilmiştir. Bu dokuma halıdan farklıdır.

Fotoğraf tarihi: 20. 10. 2008

NO: 31

Fotoğraf 159:

66-1468 envanter numaralı halı parçası

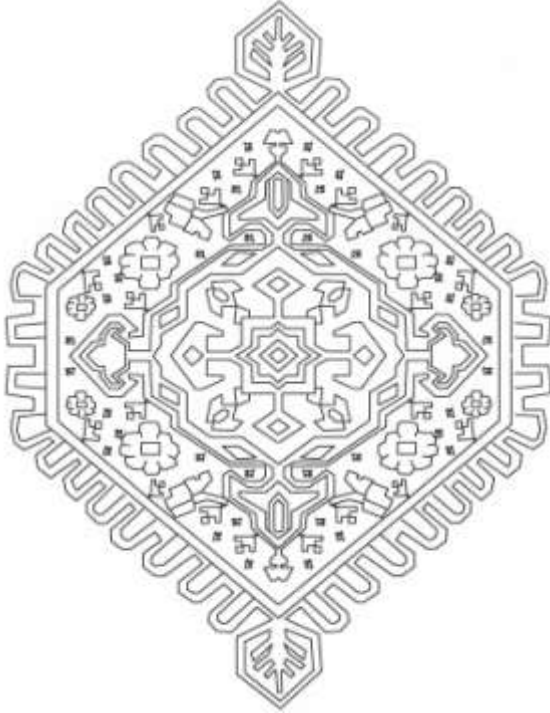
Fotoğraf 160:

66-1468 envanter numaralı halıya eklenmiş başka bir dokuma parçası

Fotoğraf 161:

66-1468 envanter numaralı halının iki farklı renkte(krem-kahverengi) iplikle bükülerek elde edilmiş çözgüleri

Çizim51:

66-1468 envanter numaralı halının zemininde bulunan madalyon

NO: 32

Env. No: 66- 1469 (sicil no: 439)

Uşak Halısı

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Çapanoğlu Camii (Mustafa Bey Camii- Çapanoğlu Camii, Cam-i Kebir)- Yozgat

Müzeye geliş tarihi: 09.08.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:15

Yüzyılı: -

Boyutu(en x boy): 334cm x 487 cm

Düğüm sıklığı: 13-14 x 16-17 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözü: yün, krem (doğal yün rengi), çok az yerde krem ve kahverengi renklerle büküm verilmiş 2 renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kiremit kırmızı iplik ve aralarda çok az kahverengi iplik kullanılmıştır. Genellikle 3 sıra, bazı yerlerde 4-5 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, yumurta sarısı, az yeşil, kahverengi, konturlarda siyah iplik kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: 1 cm kadar.

Kilim örgüsü: 7- 8 sıra yaklaşık 1, 5 cm kadardır. Bazı yerlerde ise 4- 5 sıra yaklaşık 7-8 mm'dir. Sadece bir tarafında, çok az görülmektedir. Çoğu kısmı sökülüştür.

Saçak boyu ve durumu: Kilim örgüsü sökülüş durumda olduğu için saçak boyu tam belirlenmemektedir.

Kompozisyon özellikleri: Halının zemininde oldukça büyük altıgen formda madalyonları ve geniş bir bordürü bulunmaktadır. Kırmızı renkli zeminde ortada büyük, kenarlarda ise yarım altıgen formda madalyonlar görülmektedir. Zeminleri lacivert olan madalyonların içinde rumi motifleri ile geometrik ve bitkisel motifler yer almaktadır. Altıgen madalyonların arasında kalan kırmızı renkli zeminde küçük çiçek motifleri vardır.

Halının bordürü oldukça geniştir. Bordürde bir ana bordür ve iki ince bordürün yanı sıra aralardan geçen sedefler bulunmaktadır. Ana bordürde mavi

zemin üzerinde şeritlerin içine alınmış çiçek motifleri vardır. Dış kenarda bulunan ince bordürde karanfil motifleri, diğer ince bordürde ise küçük çiçek motifleri yer almaktadır. Halının bir tarafında desen yerleştirme hatası sonucu yarım kalmış motif bulunmaktadır.

Halının ana bordürü diğer halılardan farklıdır. Benzer bir motif 19.yy'a tarihlenen Madalyonlu Uşak halısının bordüründe de görülmektedir.(fotoğraf 165)

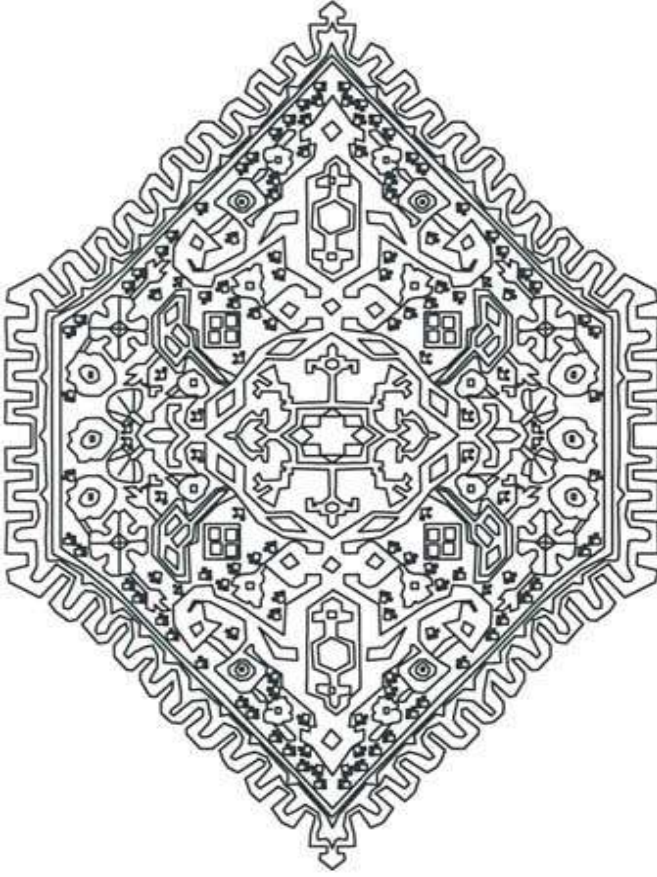
Durumu: Halının kenar örgüsü oldukça iyi durumdadır. Ancak kilim örgüsü büyük oranda kayıptır. Halı birçok yerden parçalanmıştır. Yırtıklar, çözgü kopukları görülmektedir. Özellikle ortası çok yıpranmıştır. Bordür köşelerinde havlar daha belirgin ve renkler çok canlıdır. Fakat zeminde ve bordürlerin ortasında havlarda büyük aşınmalar oluşmuş ve desenler kaybolmuştur.

Fotoğraf tarihi: 27. 10. 2008

NO: 32

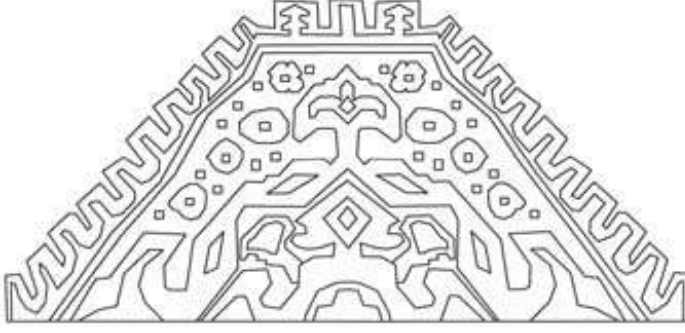
Fotoğraf 162: 66- 1469 envanter numaralı Uşak halısı

Çizim 52:
66-1469 envanter numaralı
halının zemininde bulunan
madalyon (Aynı motifler için
b.k.z. 66-1459/No:33, 66-
1465(Ek 1/No: 82) envanter
numaralı halılar)

Fotoğraf 163:
66- 1469 envanter numaralı
halının zemininden detay

Çizim 53:

66-1469 envanter numaralı halının zemininde bulunan madalyon(Aynı motifler için b.k.z. 66-1459/No:33, 66-1465(Ek 1/No: 82) envanter numaralı halılar)

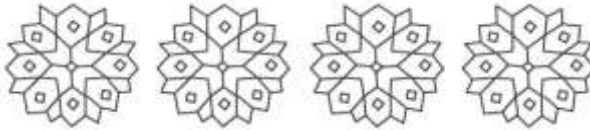
Fotoğraf 164:

66- 1469 envanter numaralı halının bordüründen detay

Fotoğraf 165:

66- 1469 envanter numaralı halının bordürüyle benzer özellikteki 19.yy'a ait Madalyonlu Uşak Halısından detay (Ferenc Batarı, **Ottomon Turkish Carpets**, The Collections of the museum of Aplied Arts Budapest,1., Budapest- Keszthely, 1994, 131 s.)

Çizim 54: 66-1469 envanter numaralı halının ana bordür motifi

NO: 33

Env. No: 66-1459 (sicil no: 446)

Uşak Halısı

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Çapanoğlu Camii (Mustafa Bey Camii-Çapanoğlu Camii, Cam-i Kebir)- Yozgat

Müzeye geliş tarihi: 09.08.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:16

Yüzyılı: -

Boyutu(en x boy): 278cm x 450 cm

Düğüm sıklığı: 15-16-18 x 15-17-18 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kiremit kırmızı iplik kullanılmıştır. 2-3 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, koyu sarı, krem, turuncu, yeşil, kahverengi, konturlarda siyah iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: 1,5 cm

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: Yok

Kompozisyon özellikleri: Oldukça yıpranmış olan halının zemininde çok büyük ve kaba dokunmuş madalyonlar dikkati çekmektedir. Zemin kırmızı renkli olup ortada 2 büyük altıgen formda madalyon ve yanlarda da yarım madalyonlar bulunmaktadır. Madalyonların zemini lacivert renklidir. İçlerinde geometrik ve bitkisel motiflerin yanı sıra çiçek motifleri de görülmektedir. Madalyonların arasında kalan kırmızı renkli alan üzerinde lacivert renkli geometrik motifler yer almaktadır.

Halıda bir ana bordür, iki ince bordür ve üç sedef bulunmakta olup bordür genişliği oldukça fazladır. Lacivert zeminli ana bordürde, penç ve sümbül motifleri vardır. İnce bordürlerde ise geometrik motifler ve stilize edilmiş yaprak motifleri görülmektedir.

Durumu: Halı parçalanmış durumdadır. Alt ve üst bordürler belli, ancak yan bordürlerden biri kayıptır. Havlı yüzeyde çok yoğun halde aşınmalar tespit edilmiştir(fotoğraf 167). Çözümlerin bazılarında kopmalar ve gevşemeler görülmektedir. Halının yüzeyinde kir izleri bulunmaktadır. Arka yüzünde işçi arası hatasının oluşturduğu diyagonal çizgiler bulunmaktadır.

Fotoğraf tarihi: 28. 10. 2008

NO: 33

Fotoğraf 166: 66-1459 envanter numaralı Uşak halısı

Fotoğraf 167: 66-1459 envanter numaralı halının havlı yüzeyinde oluşmuş aşınmalar ve ön yüzünden görülen çözümler

Çizim 55:

66-1459 envanter numaralı halının ince bordür motifi

NO: 34

Env. No: 66-1470 (Sicil No: 445)

Uşak Halısı

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Çapanoğlu Camii (Mustafa Bey Camii-Çapanoğlu Camii, Cam-i Kebir)- Yozgat

Müzeye geliş tarihi: 09.08.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:16

Yüzyılı: -

Boyutu(en x boy): 315cm x 475 cm

Düğüm sıklığı: 14-15-17 x 14-12-15 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözü: yün, krem (doğal yün rengi) ile krem ve kahverengi renklerle büküm verilmiş 2 renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kiremit kırmızı ve koyu kahverengi iplik kullanılmıştır. Çok fazla atkı kullanılmıştır. En az 3 sıra, en fazla 7 sıraya kadar atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, krem, kahverengi, konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: 1 cm.

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: Yok

Kompozisyon özellikleri: Halının kırmızı renkli zemininde ortada altıgene yakın formda oldukça büyük bir madalyon olduğu görülebilmektedir. Madalyonun içi lacivert renkli olup geometrik, bitkisel ve çiçek motifleri yer almaktadır. Köşelerde üçgenler bulunmaktadır. Bu üçgenlerinde başka bir madalyondan çıktığı düşünülmektedir. Ancak motifler halının aşırı yıpranmış olması nedeniyle net olarak görülememektedir. Madalyonun çevresinde yer alan kırmızı renkli zeminde küçük çiçek motifleri bulunmaktadır.

Halının geniş bir bordürü bulunmaktadır. Lacivert zeminli ana bordürde, penç ve sümbül motifleri vardır. Dış kenarı çevreleyen ince bordürde kısa kenarda görülen karanfil desenleri uzun kenara geçişte birbirine bağlı stilize çiçekler olarak değiştiği

görülmektedir. Zemini çevreleyen diğer ince bordürde ise açık mavi zemin üzerinde karanfil motifleri yer almaktadır.

Büyük bordürde köşe dönüşte motif yerleştirmelerde hatalar vardır. Atkılarla çok fazla dolgu yapılmıştır. Düğüm sıraları arasında 7 kadar atkı atıldığı görülmektedir. Bazı yerlerde ise çözgü hareketi değiştirilmeden aynı ağızlığa iki ya da üç sıra atkı atılmıştır(fotoğraf 171). Dokuma çok kaba ve gevşektir(fotoğraf 172).

Durumu: Halı parçalanmış durumdadır. Çözgülerin çoğu kopuktur. Havlı yüzey neredeyse kaybolmuş, bazı motiflerde havların dökülmesi sonucu motifin olduğu yerde izler oluşmuştur(fotoğraf 170). Halının arka yüzünde işçi arası hatasının oluşturduğu çok belirgin diyagonal çizgiler görülmektedir. (fotoğraf 172, 173)

Fotoğraf tarihi: 28. 10. 2008

NO: 34

Fotoğraf 168: 66-1470 envanter numaralı Uşak halısı

Fotoğraf 169:

66-1470 envanter numaralı Uşak halısının ince bordüründe değişen motifler

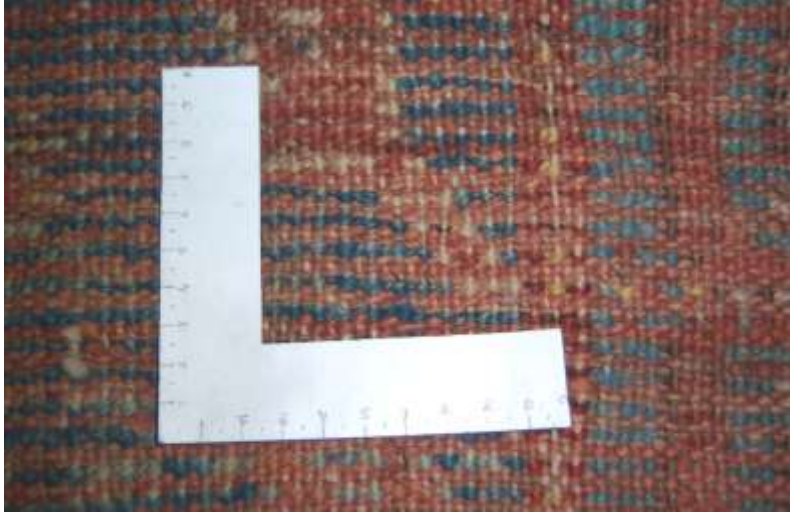
Fotoğraf 170:

66-1470 envanter numaralı halıda dökülen havlarının yerinde motiflere ait izler bulunmaktadır.

Fotoğraf 171:

66-1470 envanter numaralı halıda çözgü hareketi değiştirilmeden aynı ağızlığa iki ya da üç sıra atılan atkılar

Fotoğraf 172:
66-1470 envanter numaralı halının 10cmx10cm'lik alandaki düğüm sıklığı

Fotoğraf 173:
66-1470 envanter numaralı halının arka yüzünde bulunan işçi arası hatasının oluşturduğu diyagonal çizgiler ve arka yüzünden detay

NO: 35

Env. No: 66-1458 (Sicil No: 1962)

Uşak Halısı

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Çapanoğlu Camii (Mustafa Bey Camii-Çapanoğlu Camii, Cam-i Kebir)- Yozgat

Müzeye geliş tarihi: 09.08.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Müzelik Eserler Deposu, Depo:2, Raf no:21

Yüzyılı:

Boyutu(en x boy): 289cm x 395cm

Düğüm sıklığı:17-18 x 20-21 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözü: yün, krem (doğal yün rengi), çok az yerde krem ve kahverengi renklerle büküm verilmiş 2 renkli iplik ve kahverengi iplik kullanılmıştır.Z2S

Atkı: yün, açık kiremit kırmızı renkli iplik kullanılmıştır. Genellikle 2 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, az krem, sarı, az açık yeşil, bazı motif ve konturlarda koyu kahverengi renkli iplik kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: 1 cm kadar. Çok az yerde görülmektedir.

Kilim örgüsü: 2 cm kadar. Çok az yerde görülmektedir. (fotoğraf 177).

Saçak boyu ve durumu: yok

Kompozisyon özellikleri: Bu halının kompozisyonu diğer Uşak halısı örneklerinden farklılık göstermektedir. Ancak zemin rengi diğer Uşak halılarında olduğu gibi kırmızıdır. Zeminde bulunan madalyon, bitkisel ve geometrik motiflerle birlikte kullanılan çiçek motiflerinden oluşturulmuştur. Oluşturulan bu kompozisyonda motifler çok yoğun olarak yer almaktadır(fotoğraf 175, 176). Madalyonun dışında kalan kırmızı renkli zeminde ise büyük hatayi motifleri, sümbül ve çiçek motifleri görülmektedir.

Halının bordürü incelenen Uşak halılarıyla benzer özellikler göstermektedir. Bir ana bordür, iki ince bordür ve bunların arasından geçen sedefler bulunmaktadır. Ana bordürün zemin rengi lacivert olup büyük pençler ve bu pençlerin arasında yer

alan daha küçük penç ve sümbül motifleri görülmektedir. Her iki ince bordürde ise stilize çiçek motifleri yer almaktadır. Bordür köşesine desen yerleştirme hatası bulunmaktadır

Durumu: Halı bütündür. Kenarlarında çok az kayıplar vardır. Halının bir ucunda büyük bir yırtık bulunmaktadır. Çözgü kopukları, hav aşınmaları mevcuttur. Halının arka yüzeyinde işçi arası hatasının oluşturduğu diyagonal çizgiler görülmektedir.

Fotoğraf tarihi: 06.02.2009

NO: 35

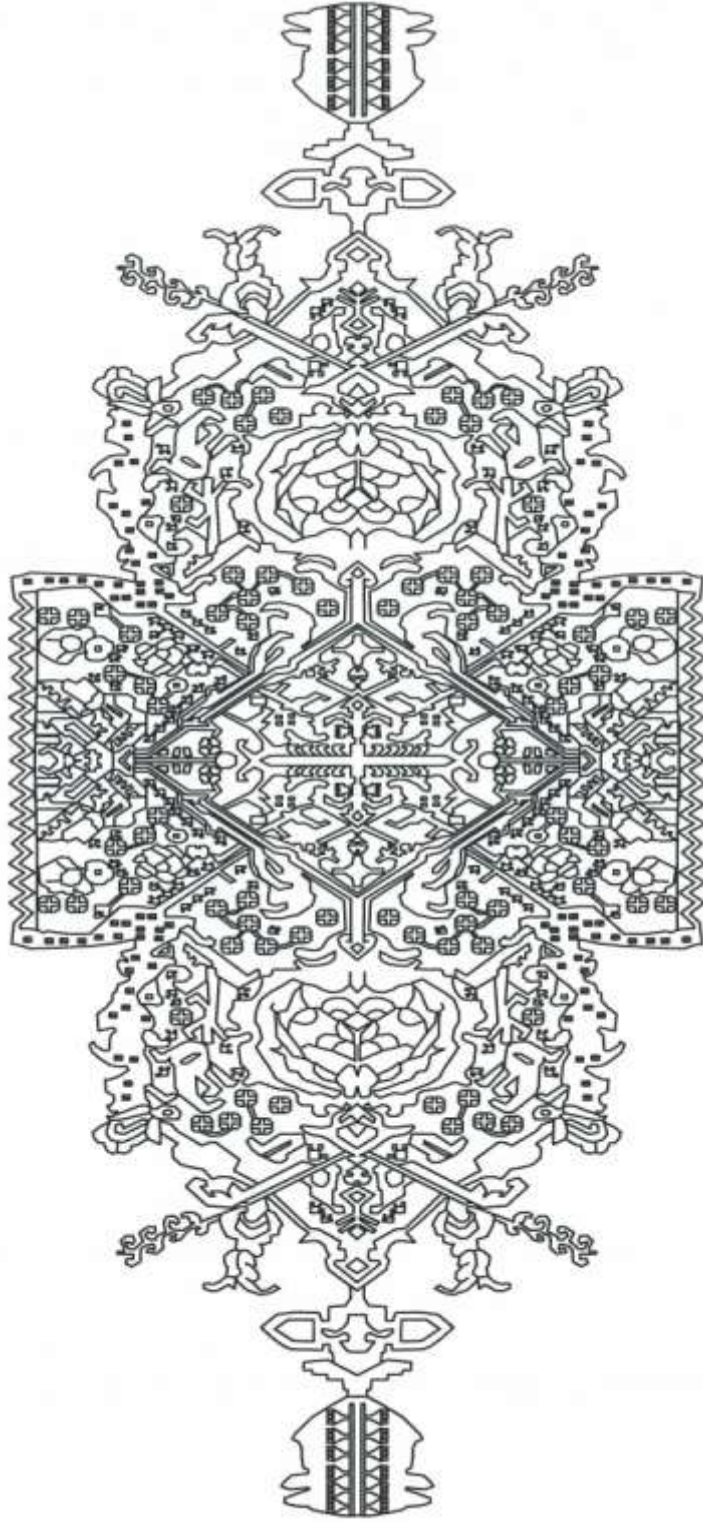
Fotoğraf 174: 66-1458 envanter numaralı Uşak halısı

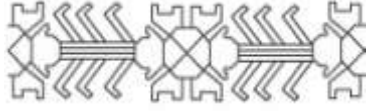
Fotoğraf 175: 66-1458 envanter numaralı halının zemin kompozisyonunda yer alan motifler

Fotoğraf 176: 66-1458 envanter numaralı halının zemin kompozisyonundan detay

Çizim 56: 66-1458 envanter numaralı halının zemin kompozisyonunda yer alan madalyon

Çizim 57: 66-1458 envanter numaralı halının ince bordür motifi (Aynı motif için b.k.z. 37-1481(Ek 1/No: 53), 37-1485(Ek1/No: 54), 37-1511(Ek 1/No: 56), 37-1532 (Ek 1/ No:58) envanter numaralı halılar)

Fotoğraf 177: 66-1458 envanter numaralı halının kilim örgüsü ve çözgülerinden detay

NO: 36

Env. No: 06-1194 (Sicil No: 1984)

Uşak Halısı

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Telli Hacı Halil Mescidi, Ankara- Altındağ

Müzeye geliş tarihi: 14.08.1990

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Müzelik Eserler Deposu, Depo:2, Raf no:24

Yüzyılı: -

Boyutu(en x boy): 335cm x 510 cm

Düğüm sıklığı: 15-16 x 22-24 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözüğü: yün, krem (doğal yün rengi), çok az yerde krem ve kahverengi renklerle büküm verilmiş 2 renkli iplik kullanılmıştır.Z2S

Atkı: yün, açık kiremit kırmızı renkli iplik kullanılmıştır. 2 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, yeşil, açık kahverengi, bazı motif ve konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Kompozisyon özellikleri: Zemini kırmızı renkte olan halının ortasında bitkisel motifler ve çiçek motifleri kullanılarak bir madalyon oluşturulduğu görülmektedir. Madalyonun ortasında büyük bir hatayı bulunmaktadır. Hatayiden çıkan açık mavi renkte bitkisel motiflerle (yaprak ve dal) madalyonun zemini dörde bölünmüştür. Lacivert zeminli madalyonun dört diliminde de büyük hatayiler, stilize yaprak ve çiçek motifleri yer almaktadır. Ortada bulunan bu madalyona bağlı olarak aynı ekseninde bitkisel motiflerle çevrelenmiş birer küçük madalyon daha görülmektedir. Bu madalyonlarında zemini lacivert renktedir. İçlerinde hatayı ve çiçek motifleri bulunmaktadır. Halının madalyonlar dışında kalan kırmızı renkli zemininde büyük hatayiler ile stilize yaprak ve çiçek motiflerinin oldukça yoğun kullanıldığı dikkati çekmektedir. Halının zemin kompozisyonu ile 66-1458 envanter numaralı (No:35) halı benzer özellikler göstermektedir.

Bordür, bir ana bordür ve iki ince bordür ile bunların arasından geçen sedeflerden oluşmaktadır. Ana bordür lacivert zeminli olup penç ve sümbül motifleri vardır. İnce bordürlerde ise dış kenarda yer alan bordürde kırmızı zemin üzerine açık mavi renkli stilize çiçek motifleri, zemini çevreleyen diğer ince bordürde ise açık mavi zemin üzerinde kırmızı renkli stilize çiçek motifleri görülmektedir. Aralardan geçen sedeflerde küçük zikzak şeklinde motifler bulunmaktadır. Bordüründe desen yerleştirmeden kaynaklı yarım kalmış motifler görülmektedir.

Durumu: Dış kenarı çevreleyen ince bordürde yer yer kayıplar mevcuttur. Halının havları dökülmüş olmasına rağmen renkler çok canlıdır. Bazı yerlerde yağ lekeleri tespit edilmiştir. Halının arka yüzünde işçi arası hatasının oluşturduğu diyagonal çizgiler bulunmaktadır.

Fotoğraf tarihi: 06.02.2009

NO: 36

Fotoğraf 178: 06-1194 envanter numaralı Uşak halısı

Fotoğraf 179: 06-1194 envanter numaralı halının ortasında yer alan madalyonda merkez noktada bulunan hatayi motifi ve etrafında yer alan stilize çiçek ve yaprak motifleri

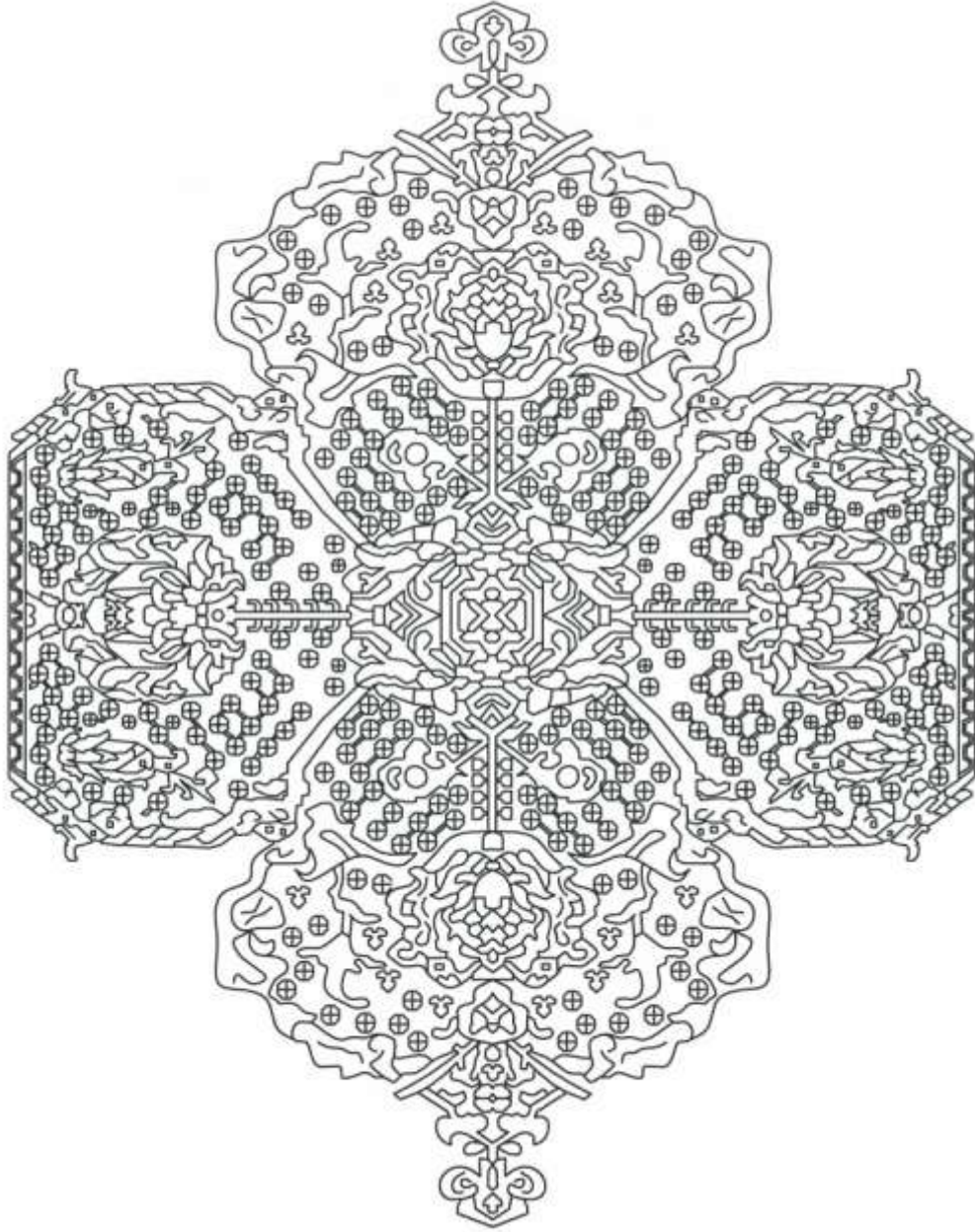
Fotoğraf 180: 06-1194 envanter numaralı halının ortasında yer alan madalyonda bulunan dört dilimden biri

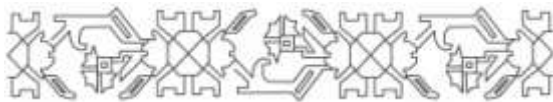
Fotoğraf 181: 06-1194 envanter numaralı halının zemininde bulunan hatayi ile stilize çiçek ve yaprak motiflerinden detay

Fotoğraf 182: 06-1194 envanter numaralı halının arka yüzünden detay

Çizim 58: 06-1194 envanter numaralı halının zemininde bulunan madalyon

Çizim 59: 06-1194 envanter numaralı halının ince bordüründe yer alan motifler (Aynı motifler için b.k.z. 66-1468/No:31, 66-1477/No:37, 37-1524 (Ek1/No:35), 37-1504(Ek1/No:59) ,37-1491(Ek1/No: 61), 37-1529(Ek1/No: 63), 37-1492 (Ek1/No:65), 37-1518(Ek1/No: 67), 37-1530(Ek1/No: 69), 37-1515(Ek1/No:70), 37-1520 (Ek1/No:71), 37-1498(Ek1/No: 73), 66-1447(Ek1/No:84), 66-1480(Ek1/No:85), 37-1533 (Ek1/No:87) envanter numaralı halılar)

NO: 37

Env. No: 23-515 (Sicil No: 966)

Uşak Halısı

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Harput Sare Hatun Camii (Sare Hatun Camii Şerifi)

Elazığ- Harput

Müzeye geliş tarihi: 02.04.1986

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Müzelik Eserler Deposu, Depo:1, Raf no:27

Yüzyılı: 17-18yy. (envanter defterlerinde geçen bilgi)

Boyutu(en x boy): 167cm x 345 cm

Düğüm sıklığı: 31-31x 31-33 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözüğü: Bir kat pamuk ve iki kat yün iplik ile 3 kat çözgü ipliği yapılmıştır. Krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. S(3kat)

Atkı: pamuk, beyaz renkli iplik kullanılmıştır. 2 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, kırmızı, lacivert, kahverengi, sarı, hardal sarı, yeşil, turuncu, konturlarda kahverengi iplik kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: 0,5 cm kadar.

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Kompozisyon özellikleri: Halı müze envanter defterinde Uşak Halısı olarak tanımlanmıştır. Halı teknik ve kompozisyon özellikleri açısından incelenen Uşak halılarından farklı bir örnektir. Halıda kullanılan motifler Kuşlu halı olarak bilinen halılarla benzerlikler göstermektedir. Ancak zemin rengi, motiflerin kullanılışı ve atkısında kullanılan pamuk ipliği nedeniyle farklı bir halı örneği olduğu düşünülmektedir.¹⁹⁴ İncelenen halılar içerisinde atkısında pamuk ipliği kullanılan tek halı örneğidir.

¹⁹⁴ Şerare Yetkin'in Türk Halı Sanatı adlı eserinde, kuşlu halıların bazı müze ve özel koleksiyonlarda taklitlerinin yer aldığı, bunlarda genellikle pamuk ipliği ve koyu pembe renk kullanıldığı ifade edilmektedir. **Geniş bilgi için b.k.z:** Şerare Yetkin, **Türk Halı Sanatı**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1991, 107 s.

Halının zemininde kırmızı renk görülmektedir. Kuş ya da yaprak formundaki motifler, sekiz köşeli yıldız motifi ve küçük geometrik motifler halının zemin kompozisyonunu oluşturmaktadır.

İki ince ve bir ana bordürü bulunmaktadır. Zemini sarı renkli olan ana bordüründe sıra halinde geometrik kuş(ya da yaprak) motifleri ile küçük geometrik motifler yer almaktadır. İki ince bordürde ise küçük üçgen formunda motifler görülmektedir(fotoğraf 184).

İncelenen halı ile ilgili olarak hem kaynaklara hem de Fikret Önder'in bilgisine başvurulmuştur¹⁹⁵. Fikret Önder bu halının Uşak değil, Kafkas kökenli bir halı olabileceğini ifade etmiştir. Halının motif, renk ve kompozisyon özelliği incelendiğinde Kafkas halılarıyla benzerlikler gösterdiği alınan bilgiler arasındadır. Yapılan kaynak araştırmalarında incelenen halının bordürüne benzer motifleri olan İran kökenli halı ve Türkmenistan kökenli sumak dokuma örnekleri bulunmuştur(fotoğraf 185, 186).

Durumu: Boydan ikiye ayrılan halının diğer parçası yoktur. Bordüründe yer yer eksik parçalar tespit edilmiştir. Havlarında aşınmalar nedeniyle halının bazı motifleri neredeyse kaybolmuştur.

Fotoğraf tarihi: 05.02.2009

¹⁹⁵ Fikret Önder ile 06-01-2010 tarihli sözlü görüşme.

NO: 37

Fotoğraf 183: 23-515 envanter numaralı halı

Fotoğraf 184: 23-515 envanter numaralı halının bordür motiflerinden detay

Fotoğraf 185: 23-515 envanter numaralı halının bordür motifleriyle ve renkleriyle benzer özellikteki Güney İran bölgesine ait bir halı örneğinden detay (Jenny Housego, **Tribal Rugs**, Scorpion Publications Limited, 1978, 69 s.)

Fotoğraf 186: 23-515 envanter numaralı halının bordür motifleriyle benzer özellikteki İran bölgesine ait bir sumak dokuma örneğinden detay (Eberhart Herrmann, **Seltene Orientteppiche IX**, Östreicher & Wagner, München, 1987, 112-113 s.)

Fotoğraf 187: 23-515 envanter numaralı halının arka yüzünden detay

Fotoğraf 188: 23-515 envanter numaralı halının arka yüzünde görülen çözgü ve atkılarının detay

NO: 38

Env. No: 37-1320 (Sicil No: 780)

Uşak Halısı Bordür Örneği

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Kastamonu (Müze Envanter defterinde başka bir bilgi yoktur.)

Müze geliş tarihi: 07.11.1990

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Müzelik Eserler Deposu, Depo:1,Raf no:37

Yüzyılı: -

Boyutu(en x boy): 61cm x198 cm

Düğüm sıklığı: 30-30 x 35-37 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kiremit kırmızı renkli iplik kullanılmıştır.2 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, kırmızı, sarı, mavi, yeşil, bazı motiflerde ve konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Kompozisyon özellikleri: Bir halının bordür parçasıdır. İki ince bordür ve bir ana bordürden oluşmaktadır. Ana bordür zemini lacivert renkli olup stilize çiçek motifleri vardır. Dış kenarda yer alan ince bordürde kırmızı zemin üzerinde lale ve yaprak benzeri stilize çiçekler görülmektedir. Zemini çevreleyen ince bordür ise mavi zeminli olup motifler net olarak görülememektedir. Halının zeminine dair bir parça olmadığı gibi, Kastamonu'dan gelen diğer halılardan (envanter no:37-1314/no:16, envanter no:37-1315/no:17) farklı bir bordür kompozisyonu bulunmaktadır. Bu bordüre benzer başka bir bordür incelenen diğer Uşak halıları içerisinde de rastlanmamıştır. Bordürün bir benzeri kaynaklarda yer alan kırmızı zeminli çintemanili halı örneğinde görülmektedir(fotoğraf 190).

Durumu: Halı parçası çok yıpranmış durumdadır. Çözülerin bir kısmı kopuk, havlar kayıptır. Halının arka yüzünde işçi arası hatasının oluşturduğu diyagonal çizgiler

görülmektedir(Fotoğraf 192). Arkasında müzeye gelmeden önce bulunduğu camide yapılmış olan lacivert boyayla yazılmış teberrukat numarası (52) bulunmaktadır.

Fotoğraf tarihi: 05.02.2009

NO: 38

Fotoğraf 189: 37-1320 envanter numaralı Uşak halısı bordür parçası

Fotoğraf 190: 37-1320 envanter numaralı halının bordürüyle benzer bordür motifleri bulunan Çintemanili Halı'dan detay¹⁹⁶, 16.yy, Konya Sultan Selim Camii'nden, env. No: 696-697 Türk İslam Eserleri Müzesi (Fotoğraf: Berna İleri, 12.12.2009, TIEM İstanbul)

Fotoğraf 191:37-1320 envanter numaralı halının bordür detayı

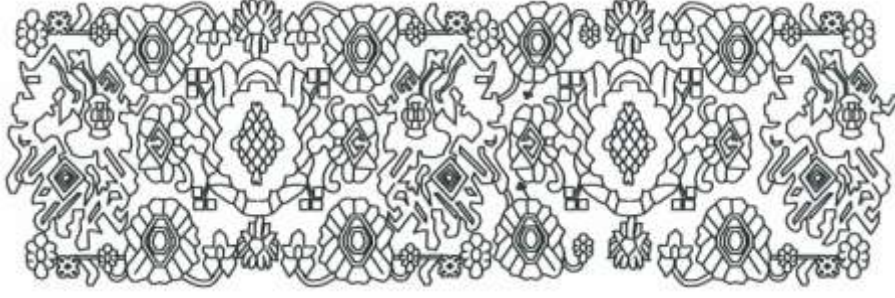
¹⁹⁶ Aynı halı için **b.k.z.** Ahmet Ertuğ, 1996, **a.g.e.**, levha 81'de 16.yy "Çintemanili Halı"; Ş.Yetkin, 1991, **a.g.e.**, levha 66 ve O. Aslanapa, 1981, **a.g.e.**, 28 s., "Kırmızı Zeminli Post Motifli Halı" adıyla 17.yy'a tarihlendirilmiştir. 12.12.2009 tarihinde Türk İslam Eserleri Müzesi'nde halı "Çintemanili Halı, 16.yy, Konya Sultan Selim Camii'nden, env. No: 696-697" künye bilgileriyle sergilenmektedir.

Fotoğraf 192: 37-1320 envanter numaralı halının zemininde işçi arası hatasının oluşturduğu diyagonal çizgiler

Fotoğraf 193: 37-1320 envanter numaralı halının arka yüzünden detay

Çizim 60: 37-1320 envanter numaralı halının ana bordür motifleri

Çizim 61: 37-1320 envanter numaralı halının ince bordür motifi

NO: 39

Env. No: 06-1164 (Sicil No: 0136)

Uşak Halısı Bordür Örneği

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Hacı Arab Camii Ankara- Altındağ

Müzeye geliş tarihi: 24.08.1990

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:6

Yüzyılı: -

Boyutu(en x boy): 84cm x 212cm

Düğüm sıklığı:16-18 x 20-21 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözüğü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kiremit kırmızı iplik kullanılmıştır. 2 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, krem, konturlarda siyah iplik kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: 1cm kadardır. Çok az kısmı görülebilmektedir.

Kilim örgüsü: Yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Kompozisyon özellikleri: Bir halının ana bordürü ve iki ince bordürünün görüldüğü küçük bir parçadır. Ana bordürde zemin lacivert olup büyük pençler ve onların etrafında lale, sümbül ve yaprak gibi stilize çiçek grubu yer almaktadır. İnce bordürlerden birinde mavi zemin üzerine kırmızı çiçek motifleri bulunmaktadır. Diğerinde ise kırmızı zemin üzerine, mavi çiçek motifleri görülmektedir.

Bordür parçasında özellikle ana bordür motifleri, Gördes halılarında da kullanılan motiflerle benzerlik göstermektedir(fotoğraf 195).

Eserin durumu: Havlar aşınmış, çözümler kopmuştur. Halı çok yıpranmış olmasına rağmen, özellikle mavi renkler çok canlıdır.

Fotoğraf tarihi: 05.02.2009

NO: 39

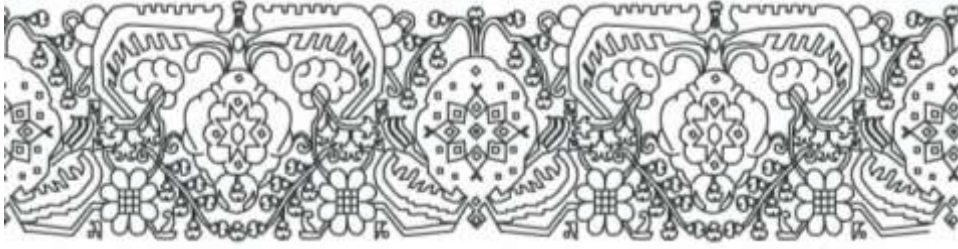
Fotoğraf 194: 06-1164 envanter numaralı Uşak halısı bordür parçası

Fotoğraf 195: 06-1164 envanter numaralı halı örneğinin bordüründeki motiflerle benzerlik gösteren Gördes Halısından detay, 18.yy, 35x50, 120cm x 171cm, Env. No. 796, Vakıflar Halı Müzesi, İstanbul, (Turkish Handwoven Carpets, T.C. Kültür Bakanlığı, DÖSİM, Katolog 4, Ankara, 1990, kod: 0143)

Fotoğraf 196: 06-1164 envanter numaralı halının bordür motiflerinden detay

Çizim 62: 06-1164 envanter numaralı halının ana bordür motifleri (Aynı motif için b.k.z. 37-1533(Ek 1/No:87) envanter numaralı halıların ana bordür motifi

2.3. Ankara Vakıf Eserleri Müzesi'nde Bulunan Uşak Halılarının Değerlendirilmesi

Halıların hiçbirinde saçak boyutu saptanamamıştır. Kilim ve kenar örgüleri genellikle sökülmüş durumdadır. Halılarda yırtıklar, çözgü kopukları mevcuttur. Havlar dökülmüş, havlı yüzey belirsiz hale gelmiştir. (fotoğraf 197) Havlı yüzeydeki aşınmalar sebebiyle halılardan hav ölçüsü alınamamıştır. (fotoğraf 198)

Fotoğraf 197: Halının havlı yüzeyi

Fotoğraf 198: Halının havlı yüzeyinin cetvelle ölçümü

Halıların bazılarında yanık izi, yıkanmış olmasına rağmen kalıcı olmuş yağ lekeleri ve kir izleri saptanmıştır. Bazı halıların üzerinde Müze'ye gelmeden önce buldukları camiye ait eski envanter numarası bulunmaktadır. Ayrıca incelenen örneklerin çoğunda yırtık, delik, bazılarında ise kesik tespit edilmiştir. Halıların bazılarında, Müze'ye gelmeden önceki dönemlerde yapıldığı anlaşılan dikme, ekleme ve yama (başka bir halı parçası ya da bez, deri gibi parçalar) işlemleri görülmüştür. (fotoğraf 199)

Fotoğraf 199: Halıda bulunan bir yama örneği

Müze'de incelenen Uşak halıları kaynaklarda yer alan Uşak halıları ile benzer özellikler göstermektedir. Müzede bulunan halılar arasında Madalyonlu Uşak halısı, Yıldızlı Uşak halısı, Uşak çevresine ait diğer örnekler mevcuttur. Müze envanter defterinde bazı halılara dair yüzyıl belirlemeleri yapılmıştır.

İncelenen Uşak halılarının motifleri, kaynaklarda görülen klasik Uşak motifleriyle benzer özelliktedir. Halılarda genellikle bir ana bordür, iki ince bordür ve her birinin arasından geçen sedefler bulunmaktadır. Bordürlerde genellikle bitkisel motifler kullanılmış olup geometrik motifli olanlar çok az sayıdadır. Birçok halının bordür desenleri birbirinin aynısıdır. Madalyonlu halıların zemin kompozisyonlarında, ortada bir büyük madalyon ve köşelerde yıldız şeklinde çeyrek kullanılmış madalyonlar görülmektedir. Madalyonların şekli klasik dönem Uşak halılarında olduğu gibi yuvarlak olmayıp, daha köşeli bir hal almıştır. Bazılarında ise

madalyon altı köşeli bir geometrik yapıya dönüşmüştür. Köşelerde yer alan yıldızlarda da sadeleşme dikkati çekmektedir. Keskin ve sivri yıldız uçları azaltılmıştır. Madalyonlu halıların bazılarında ise köşelerde bulunan yıldızın yerine, ortada bulunan madalyonun $\frac{1}{4}$ yerleştirilmiştir. Madalyonların içi büyük rumi motifleri ve bitkisel motiflerle bezenmiştir. Madalyonların dışında kalan alan bitkisel motiflerle süslenmiştir.

Müzedeki Yıldız Uşak grubuna giren 3 adet halı bulunmaktadır. Bunlardan biri depoda bulunmaktadır. Diğer ikisi ise Müze’de sergilenmektedir. Bu örnekler Yıldız Uşak halılarının tipik özelliklerini taşımaktadır¹⁹⁷. Zeminde yer alan sekiz köşeli yıldızın uç noktası daha küçük boyutlardaki eşkenar dörtgene bağlıdır. Yıldızların içinde geometrik süslemeler yer almaktadır. Boş kalan alanlarda bitkisel motifler görülmektedir.

Müze’de incelenen Çiçekli(Kumaş desenli) halılar da kaynaklarda görülen çiçek desenli Uşak halılarıyla benzer özellikler taşımaktadır.¹⁹⁸ Halıların zemini altıgenlerle bölünmüş olup ortada bulunan bir rozet çiçekten çıkan bitkisel motifler yer almaktadır. Bordürlerinde ise bitkisel ya da geometrik motifler bulunmaktadır.

Müze’de incelenen bir diğer Uşak grubu halısı İzmir(Smyrna) halısı olarak bilinen gruptur. İncelenen halılar kaynaklarda yer alan İzmir(Smyrna) halılarıyla kompozisyon ve motif açısından benzer özellikler taşımaktadır. Kırmızı renkli zeminde içleri lacivert büyük hatayiler ve bu hatayilerin içlerinde de bitkisel motifler yer almaktadır.

Bunların dışında İzmir halılarına benzeyen ancak farklı özellikler gösteren halılar bulunmaktadır. Bunlar 2 adet bütün durumda ve birbirinin çok benzeri örneklerdir. Bu örneklerin benzerleri parçalanmış halde çok küçük olarak bulunmaktadır. Halıların zeminleri büyük altıgenlere bölünmüş ve altıgenlerin

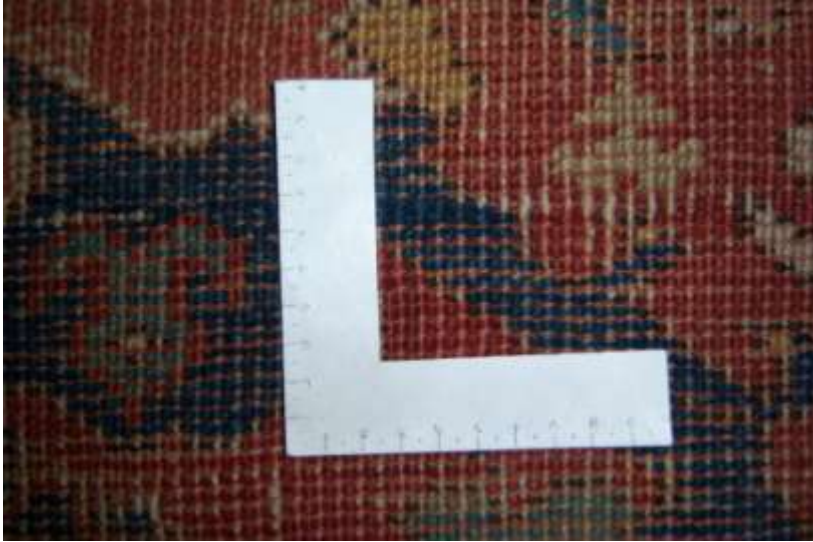
¹⁹⁷Yıldızlı Uşak halıları hakkında geniş bilgi b.k.z.Ş. Yetkin, 1991, a.g.e 93.-96 s.; Aslanapa, 1987, a.g.e 107.-113s.; Deniz, 2000, a.g.e 35 s.

¹⁹⁸Çiçekli Uşak halıları hakkında geniş bilgi için b.k.z. Ş. Yetkin, 1991, a.g.e 105 s.

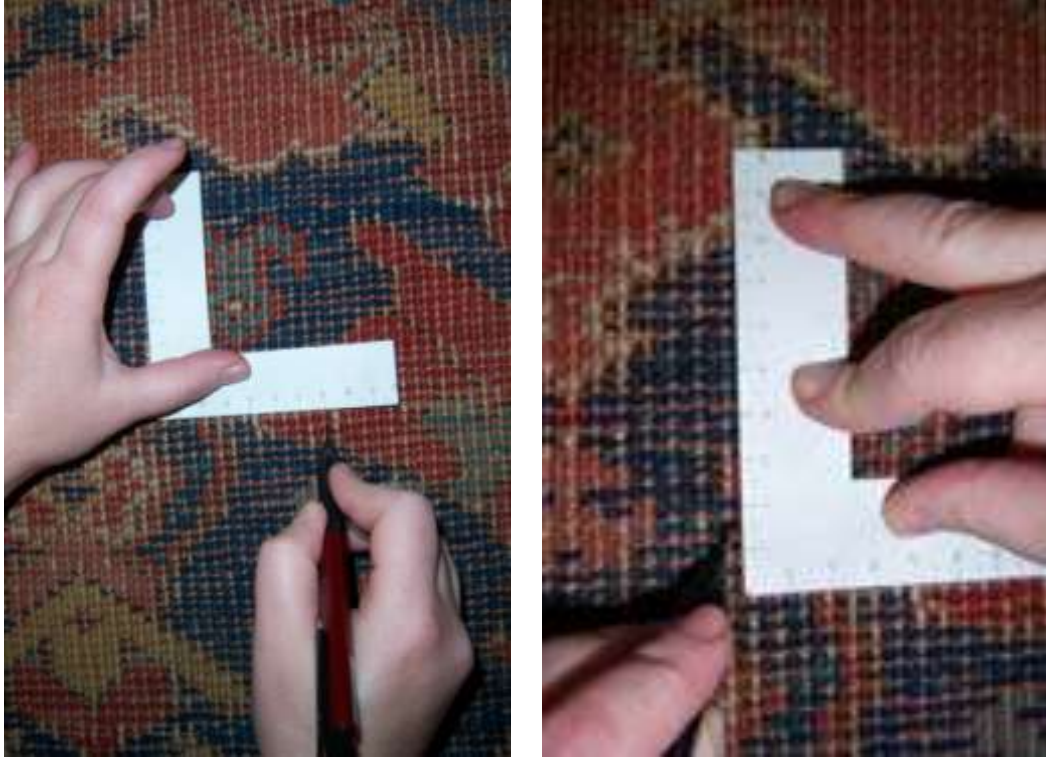
etrafları Çin bulutları ile süslenmiştir. Başka bir açıdan bakıldığında ise, madalyonlu halılardaki madalyonların çok büyümüş, genişlemiş şekillerine benzemektedirler. Altıgenlerin içlerinde yine madalyonlu halılar tarzında rumiler, çiçek ve bitki motifleri vardır. Ancak bu motifler irileşmiş ve kaba bir görünüm kazanmıştır.

Müze’de incelenen örneklerde özellikle Kastamonu Nasrullah Camii’den getirilmiş olan halılar, çok parçalı durumdadır. Bu halıların birkaç halının ayrılmış parçaları olduğu düşünülmektedir. Halı parçalarından bazıları sadece bordürden oluşmaktadır. Bazı parçalarda halıda oluşan aşırı tahribat nedeniyle motifler neredeyse tespit edilememektedir.

Halıların kalitesini incelemek için 10cmx10cm’lik bir cetvel oluşturulmuştur (fotoğraf 200, 201, 202). İncelenen halıların farklı kısımlarından kalitesi(düğüm sıklığı) tespit edilmiştir. Bunun nedeni olarak halılarda aşırı derecede çözümlü kopuğu, mukavemet kaybı, müzeden önce bulunduğu ortamın yarattığı bükülme, kıvrılma gibi durumlar sayılabilir.

Fotoğraf 200:
Halılarda kalitenin
incelenmesi için
oluşturulan
10 cmx10 cm cetvel

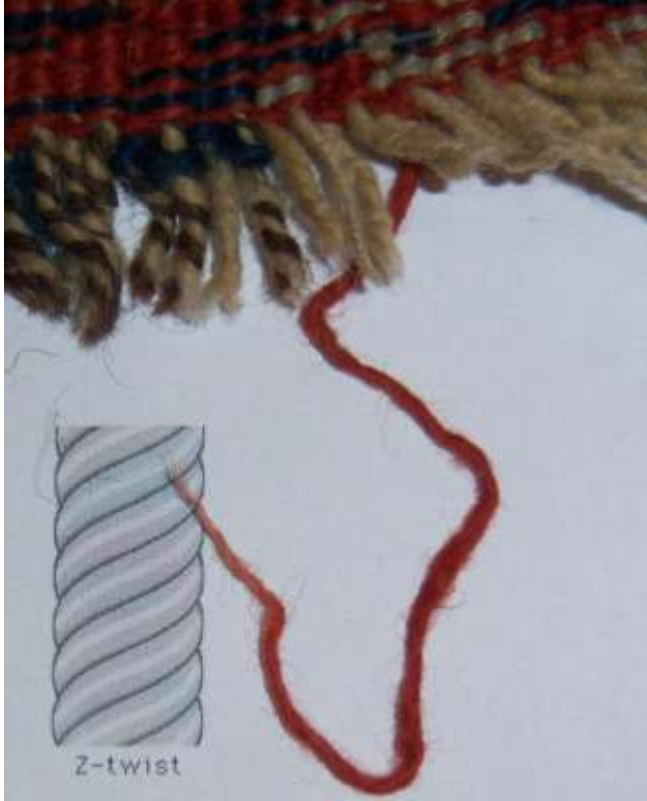

Fotoğraf 201-202: Halıda 10 cm eninde çözüğü sayısının ve 10 cm boyunda ilme sırasının incelenmesi

Halıların analizi yapılırken renk, motif, düğüm sıklığı ve kompozisyon özelliklerinin yanı sıra iplikleri de incelenmiştir. İplikler çözüğü, atkı ve ilme ipliği olarak ayrı ayrı analiz edilip, büküm yönleri (S ve Z) ve kat adetleri tespit edilmiştir.(fotoğraf 203, 204)

Fotoğraf 203:
İncelenen halıların çözümlerinde saptanan 'S' büküm örneği

Fotoğraf 204:
İncelenen halıların atkılarında saptanan 'Z' büküm örneği

2.4. Uygulama Çalışmaları

Restitüsyon Çalışması 1:

Env. No: 06-1205 (Sicil No: 0921)

Madalyonlu Uşak Halısı

Boyutu(en x boy): 163cm x 242 cm

Düğüm sıklığı: 18 x 25 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır.

Atkı: yün, açık kahverengi iplik kullanılmıştır. Bazen 2 bazen 3 sıra atkı atılmıştır.

İlme: yün, Lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, pembe, sarı, krem, kahverengi ve konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır.

Restitüsyon Çalışması 2:

Env. No: 23-507 (Sicil No: 565)

Uşak Halısı

Boyutu(en x boy): 116cm x 282 cm

Düğüm sıklığı: 17 x 26 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır.

Atkı: yün, açık kahverengi iplik kullanılmıştır.

Genellikle 2 sıra bazen 3 sıra atkı atılmıştır.

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, pembe, sarı, krem, açık kahverengi, bazı motiflerde ve kontürlerde kahverengi iplik kullanılmıştır.

SONUÇ

Ankara Vakıf Eserleri Müzesi, Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından 7 Mayıs 2007 tarihinde hizmete açılmıştır. Önceden Ankara’da Vakıflar Bölge Müdürlüğü’ne ait küçük bir halı ve kilim sergi salonu bulunan Genel Müdürlük, Türkiye’nin dört bir yanından topladığı vakıf eserlerini Ankara Vakıf Eserleri Müzesi’nde sergilemeye başlamıştır. Müzede ahşap kapı ve pencereler, çini panolar, fotoğraf makineleri, yazma eserler sergilenen başlıca eserlerdir.

Ayrıca Müze’de sergilenen ve depolarda yer alan farklı yörelere ait halı ve kilimler de bulunmaktadır. Bunlardan bazıları Uşak, Kırşehir, Kafkas, Bergama, Kula ve Milas yörelerine ait halılar ile Batı Anadolu, Şarköy ve Niğde yöresine ait kilimlerdir.

“Ankara Vakıf Eserleri Müzesi’nde Bulunan Uşak Halılarının İncelenmesi” adlı tez konusunda bu Müzede bulunan 88 adet Uşak Halısının teknik ve kompozisyon özellikleri incelenmiştir. İncelenen halılar etütlük ve müzelik halılar olarak 2 grupta yer almaktadır.

Halılar Ankara’dan Hoca İbadullah, Sultan Alaeddin, Ahi Elvan Camii, Telli Hacı Halil İkişerefeli Camii ve Hacı Arab Camii, Kastamonu’dan Nasrullah Camii, Yozgat’tan Çapanoğlu Camii, Elazığ’dan Harput Sare Hatun Camii, Bursa’dan Yeşil Camii’den Müze’ye getirilmişlerdir. Ayrıca Samsun Vakıflar Bölge Müdürlüğü ile Kastamonu ve Manisa’dan gelen halılar da bulunmaktadır.

Halıların camilerden Müze’ye geliş tarihleri envanter defterlerinde bulunmakla birlikte, bu halıların camilere ne zaman ve kimler tarafından verildiğine dair kayıt bulunmamaktadır. Halıların büyük çoğunluğunda geldiği camiye ait teberrukat numaraları bulunmaktadır.

İncelenen halıların 59 adedi etütlük 29 adedi ise müzelik eserler grubunda yer almaktadır. Özellikle etütlük halılar çok parçalı ve yıpranmış durumdadır. Halıların genellikle çözgülerinin bir kısmı kopuktur. Havlı yüzeyde yoğun aşınmalar dikkati

çekmektedir. Halılarda delik, yırtık ve kesikler tespit edilmiştir. Müzelik halılar olarak incelenen diğer grupta da benzer tespitler yapılmıştır. Bu grupta 12 adet halı eksik parçalarına rağmen bütüne yakın özellikler göstermektedir.

İncelenen Uşak halılarının çoğunluğunu Kastamonu Nasrullah Camii ve Yozgat Çapanoğlu Camii'nden gelmiş olan halılar oluşturmaktadır. Özellikle Nasrullah Camii'nden gelen halılar çok parça halindedir. 37-1536, 37-1500, 37-1482 envanter numaralı halı grubu, 37-1526, 37-1493, 37-1502, 37-1503, 34-1483, 37-1487, 37-1486, 37-1527 envanter numaralı halı grubu, 37-1481, 37-1485, 37-1497, 37-1511 34-1508, 37-1532 envanter numaralı halı grubu, 37-1504, 37-1513, 37-1491 envanter numaralı halı grubu ve 37-1505, 37-706 envanter numaralı halı grubu renk, motif, kompozisyon ve teknik özellikleri bakımından benzer özellikler sergilemektedir. Ayrıca Elazığ Harput Sare Hatun Camii'nden gelen 23-516 ve 23-534 envanter numaralı halılar da benzer özellikler sergilediği için aynı halının parçaları olabileceği düşünülmektedir. Bu halılarda havlı yüzeyde aşınmalar, çözümler ve atkı kopukları görülmektedir. Buna rağmen halılarda renklerin oldukça canlı olduğu dikkati çekmektedir.

Yozgat Çapanoğlu Camii'nden gelen halılarda da yoğun yıpranma ve bozulmalar vardır. Halılar kaba kalite düğüm sıklığıyla dokunmuştur. Motifler çok yerde belirsizleşmiş ve amorf bir şekil almıştır. İncelenen bu halılar kaynaklarda İzmir(Smyrna) halıları olarak adlandırılan halılarla benzerlik göstermektedir.

İzmir halıları ve madalyonlu halılar Müze'de incelenen Uşak halıları içerisinde büyük çoğunluğa sahip iki gruptur. 37 adet halı İzmir(Smyrna) Halısı, 22 adet Madalyonlu Uşak Halısı, 3 adet Yıldızlı Uşak Halısı, 22 adet Uşak ve civarında dokunduğu düşünülen Uşak halıları ve son olarak da 4 adet halının sadece bordür kısımları incelenen halıları oluşturmaktadır.

Müze'de incelenen Uşak halılarının kalitesi incelendiğinde kaba kalite olduğu görülmektedir. Kaba kalite dokuma sebebiyle hemen çoğunda motifler şekil olarak kaynaklarda incelediğimiz erken dönem Uşak halılarından farklıdır. Halılarda yer

alan hatayı, penç, sümbül ve stilize çiçek motifleri çoğu yerde daha kaba bir görünüm almıştır.

İncelenen halıların hepsinde çözü, atkı ve ilmeler yün ipliktir. Çözülerde genellikle krem doğal yün rengi iplikten yapılmıştır. Bazı halılarda krem ve kahverengi iplikle büküm verilmiş iki renkli çözüler görülmüştür. Halıların atkıları incelendiğinde çoğunlukla kiremit kırmızı atkı ipliğinin, az sayıda örnekte ise açık ve koyu kahverengi ipliklerin kullanıldığı tespit edilmiştir. Çok az örnekte ise mavi renkte atkı ipliği kullanıldığı görülmüştür. Düğüm sıraları arasına atılan atkı adedinin çoğu örnekte 2 sıra olduğu, bazı örneklerde 2 ve 3 sıra çok az sayıdaki örneklerde ise 7-8 sıra atıldığı tespit edilmiştir. İlme ipliklerinde kırmızı, lacivert, mavi, açık mavi, krem, sarı başlıca renklerdir. Bunların yanında açık kırmızı, koyu yeşil, açık yeşil, kahverengi, koyu sarı, nadir olarak turuncu ve pembe halılarda rastlanan diğer renklerdir. Halılarda ipliklerin büküm yönleri çözülerde Z2S, atkılarda 1Z ve ilmelerde 2Z olarak saptanmıştır. Ayrıca incelenen halılarda işçi arası hatası olarak adlandırılan diyagonal çizgilere sıkça rastlanmıştır.

Halılarda Gördes düğüm türü kullanılmıştır. İncelenen halılar içinde düğüm sıklığı en fazla olan halılar 31x45 (düğüm/dm²) düğüm sıklığı ile 37-1523 envanter numaralı Yıldızlı Uşak halısı ve 30x37(düğüm/dm²) düğüm sıklığıyla 37-1320 envanter numaralı bordür parçasıdır. 14x14 (düğüm/dm²) düğüm sıklığı ile 66-1470 envanter numaralı Uşak halısı kalitesi en düşük olan halıdır. Diğer halılarda kaliteler 14-20 x 17-32 (düğüm/dm²) arasında değişmektedir.

İncelenen Uşak halıları arasında bütün halinde olan halılardan 414 cm x 717 cm ölçüleriyle 45-273 envanter numaralı Madalyonlu Uşak halısı en büyük, 163cmx 243cm ölçüleriyle 06-1205 envanter numaralı Madalyonlu Uşak halısı ise en küçük halı olma özelliğindedir.

Halılarda görülen bir diğer özellik ise pek çok halıda benzer bordür motiflerinin olmasıdır. Bordürlerde genellikle çiçek motifleri kullanılmıştır. Çiçek motiflerinin yanında bitkisel ve geometrik motiflerde yer almaktadır. Halıların zemin

kompozisyonlarında ise İzmir(Smyrna) halılarının zemininde yer alan kompozisyon ve motifler benzer özelliklerdedir. Zemini altıgenlere bölünmüş çiçekli halılarda aynı kompozisyon ve motiflere sahiptirler. Madalyonlu Uşak halılarının zemin kompozisyonunda yer alan madalyonlar oldukça büyük ve kaynaklarda görülen örneklerden farklı olarak altıgen formdadır. Madalyonların içinde rumi motifi, bitkisel motifler ve geometrik motifler bulunmaktadır.

Ankara Vakıf Eserleri Müzesi'nde incelenen Uşak halılarının sadece 2 tanesi Müze'de sergilenmektedir. Diğerleri bez torbaların içinde sarılı olarak müzelik eserler ve etütlük eserler depolarında korunma altına alınmıştır. Bu halıların bazıları aşırı tahribata maruz kalmış ve özelliklerini kaybetmiştir. Ancak bazı halılar hav aşınmaları, çözü ve atkı kopukları gibi olumsuz durumlara karşın hala sağlam durumdadırlar. Bu halıların uzman kişiler tarafından belgelenip, onarımı yapıp, sağlamlaştırma çalışmalarıyla daha uzun yıllar korunabileceği ve bu şekilde pek çok halının depolardan çıkarak sergilenebilir olacağı düşünülmektedir.

Maddi kültür değerleri açısından çok zengin olan ülkemizde Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün "24 İlde 24 Müze" sloganıyla başlattığı müze açma çalışmaları oldukça önemlidir. Bu çalışmalardan biri olan Ankara Vakıf Eserleri Müzesi birçok değerli eseri gelecek kuşaklara aktarmak açısından ülkemize kazandırılmış iyi bir örnektir.

EK 1
İLAVE KATALOG

NO:40

Env. No: 37-1536 (sicil no 49)

Madalyonlu Uşak Halı Parçası

Müze gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi –Kastamonu

Müze geliş tarihi: 03.08.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:3

Boyutu(en x boy): 138cmx130cm

Düğüm sıklığı:18-22 x 24-25 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözü: yün, krem (doğal yün rengi), çok az yerde krem ve kahverengi renklerle büküm verilmiş 2 renkli iplik kullanılmıştır.Z2S

Atkı: yün, açık kiremit kırmızı iplik kullanılmıştır. 2 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, krem, konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Fotoğraf tarihi: 18. 08. 2008

Fotoğraf 205: 37–1536 envanter numaralı Uşak halısı

NO:41

Env. No: 37-1500 (Sicil no: 200)

Madalyonlu Uşak Halı Parçası

Müze gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi –Kastamonu

Müze geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:7

Boyutu(enxboy): 88cm x 149cm

Düğüm sıklığı: 20x24-26 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözü: yün, krem (yün doğal renk) bazı yerlerde krem ve kahverengi ile bükülmüş çözüler bulunur. Z2S

Atkı: yün, açık kiremit kırmızı ve kahverengi iplik kullanılmıştır. 2 çok az yerde 3 sıra atkı kullanılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, krem, konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar Örgüsü: Yok

Kilim örgüsü: Yok

Saçak boyu ve durumu: Yok

Fotoğraf tarihi: 27. 08.2008

Fotoğraf 206: 37–1500 envanter numaralı Uşak halısı

NO:42

Env. No: 37-1482 (Sicil no: 224)

Madalyonlu Uşak Halı Parçası

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi -Kastamonu

Müzeye geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:8

Boyutu(en x boy): 77cm x 196 cm

Düğüm sıklığı: 18-20 x 25-26 düğüm/dm²

Çözüğü: yün, krem (doğal yün rengi), çok az yerde krem ve kahverengi renklerle büküm verilmiş 2 renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kiremit kırmızı iplik kullanılmıştır. 2 sıra, çok az yer 3 sıra atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, az krem, az turuncu, açık yeşil, konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: Yok

Saçak boyu ve durumu: Yok

Fotoğraf tarihi: 22. 10. 2008

Fotoğraf 207: 37-1482 envanter numaralı Uşak halısı

NO:43

Env. No: 37-1531 (Sicil no: 254)

Madalyonlu Uşak Halı Parçası

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi -Kastamonu

Müzeye geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:8

Boyutu(enxboy): 94cm x 99 cm

Düğüm türü: 19x26 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözü: yün, krem (doğal yün rengi), çok az yerde krem ve kahverengi renklerle büküm verilmiş 2 renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, kahverengi ve çok az yerde açık kiremit kırmızı iplik kullanılmıştır. 2 sıra az yerde 3 sıra atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, konturlarda siyah renk kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: Yok

Kilim örgüsü: Yok

Saçak boyu ve durumu: Yok

Fotoğraf tarihi: 23. 10. 2008

Fotoğraf 208: 37-1531 envanter numaralı Uşak halısı

NO:44

Env. No: 37- 1509 (sicil no: 434)

Madalyonlu Uşak Halı Parçası

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi –Kastamonu

Müzeye geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:15

Boyutu(enxboy): 117cmx287cm

Düğüm sıklığı: 18-20 x24-25 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözüğü: yün, krem (doğal yün rengi), çok az yerde krem ve kahverengi renklerle büküm verilmiş 2 renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kahverengi iplik ve aralarda çok az koyu kahverengi iplik kullanılmıştır. Genellikle 2 sıra, aralarda çok az 3 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, taba rengi, konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: Yok

Kilim örgüsü: Yok

Saçak boyu ve durumu: Yok

Fotoğraf tarihi: 24. 10. 2008

ÖZEL NOT: 37-1536, 37-1500, 37-1482, 37-1531, 37-1509 envanter numaralı halılar renk, motif, kompozisyon ve teknik özellikleri bakımından benzer özellikler sergilemektedir. Aynı halının parçaları olduğu düşünülmektedir.

Fotoğraf 209: 37-1509 envanter numaralı Uşak halısı

NO:45

Env. No: 37-1526 (Sicil no: 0173)

Madalyonlu Uşak Halı Parçası

Müze gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi –Kastamonu

Müze geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:7

Boyutu(enxboy): 87cm x 139 cm

Düğüm sıklığı: 19-20 x 24-26 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözgü rengi: yün, krem (doğal yün rengi) iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı rengi: yün, açık kiremit kırmızı, aralarda çok az kahverengi iplik kullanılmıştır.

2 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, açık yeşil, konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: Yok

Saçak boyu ve durumu: Yok

Fotoğraf tarihi: 22. 10. 2008

Fotoğraf 210: 37-1526 envanter numaralı Uşak halısı

NO:46

Env. No: 37-1493 (Sicil no: 230)

Madalyonlu Uşak Halı Parçası

Müze gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi -Kastamonu

Müze geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:8

Boyutu(enxboy): 77cm x 83 cm

Düğüm sıklığı: 19x24 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözgü: yün, krem (doğal yün rengi), çok az yerde krem ve kahverengi renklerle büküm verilmiş 2 renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kiremit kırmızı ve çok az yerde ise kahverengi iplik kullanılmıştır. 2 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, az krem, açık yeşil, konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: Yok

Saçak boyu ve durumu: Yok

Fotoğraf tarihi: 22. 10. 2008

Fotoğraf 211: 37-1493 envanter numaralı Uşak halısı

NO:47

Env. No: 37-1502 (Sicil no: 0105)

Madalyonlu Uşak Halı Parçası

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi –Kastamonu

Müzeye geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:6

Boyutu(enxboy): 109cm x 194cm

Düğüm sıklığı:19x23-26 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Hammaddesi: yün

Çözgü: yün, krem (doğal yün rengi), bazı yerlerde krem ve kahverengi renklerle büküm verilmiş 2 renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kahverengi, bazı yerlerde koyu kahverengi atkılar görülür. 2 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, çok az yerlerde yeşil, konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Fotoğraf tarihi: 21. 10. 2008

Fotoğraf 212: 37-1502 envanter numaralı Uşak halısı

NO:48

Env. No: 37-1503 (Sicil no: 269)

Madalyonlu Uşak Halı Parçası

Müze gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi -Kastamonu

Müze geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:8

Boyutu(en x boy): 130cm x 90 cm

Düğüm sıklığı: 17-20 x 25-26 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözü: yün, krem (doğal yün rengi) iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kiremit kırmızı iplik kullanılmıştır. Genelde 2 sıra az yerde 3-4 sıra atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, turuncu, sarı, az açık yeşil, konturlarda koyu kahverengi renk kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: Yok

Kilim örgüsü: Yok

Saçak boyu ve durumu: Yok

Fotoğraf tarihi: 23. 10. 2008

Fotoğraf 213: 37-1503 envanter numaralı Uşak halısı

NO:49

Env. No: 37-1483 (sicil no: 182)

Madalyonlu Uşak Halı Parçası

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi –Kastamonu

Müzeye geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:7

Boyutu(enxboy): 135cm x 90 cm

Düğüm sıklığı: 17-18 x 22-25 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözüğü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kiremit kırmızı ve kahverengi iplik kullanılmıştır. Genellikle 2 bazı yerlerde 4 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, az açık yeşil, konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Fotoğraf tarihi: 27. 08.2008

Fotoğraf 214: 37-1483 envanter numaralı Uşak halısı

NO:50

Env. No: 37-1487(sicil no: 449)

Madalyonlu Uşak Halı Parçası

Müze gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi –Kastamonu

Müze geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:16

Boyutu(enxboy): 85cm x 113 cm

Düğüm sıklığı: 19-20 x 21-22 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözgü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı:yün, açık kırmızı iplik kullanılmıştır. 2-3 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, krem, konturlarda siyah iplik kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: Yok

Fotoğraf tarihi: 28. 10. 2008

Fotoğraf 215: 37-1487 envanter numaralı Uşak halısı

NO:51

Env. No: 37- 1486 (sicil no: 339)

Madalyonlu Uşak Halı Parçası

Müze gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi –Kastamonu

Müze geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:14

Boyutu(enxboy): 34cm x 182 cm

Düğüm sıklığı: 19-20 x 25-26 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözgü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kahverengi iplik kullanılmıştır. Genellikle 2 sıra, aralarda çok az 3 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, az açık yeşil, konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: Yok

Kilim örgüsü: Yok

Saçak boyu ve durumu: Yok

Fotoğraf tarihi: 24. 10. 2008

Fotoğraf 216: 37-1486 envanter numaralı Uşak halısı

NO:52

Env. No: 37-1527 (Sicil no: 0124)

Madalyonlu Uşak Halı Parçası

Müze gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi –Kastamonu

Müze geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:6

Boyutu(en x boy): 73cmx103cm

Düğüm sıklığı: 17-19 x 24-25 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözgü: yün, krem (doğal yün rengi), çok az yerde krem ve kahverengi renklerle büküm verilmiş 2 renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kahverengi iplik kullanılmıştır. Genellikle 2 sıra, bazen 3 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, çok az krem, çok az yeşil, konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: yok,

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: Yok

Fotoğraf tarihi: 22. 10. 2008

ÖZEL NOT: 37-1526, 37-1493, 37-1502, 37-1503, 34-1483, 37-1487, 37-1486, 37-1527 envanter numaralı halılar renk, motif, kompozisyon ve teknik özellikleri bakımından benzer özellikler sergilemektedir. Aynı halının parçaları olma ihtimali düşünülmektedir.

Fotoğraf 217: 37-1527 envanter numaralı Uşak halısı

NO:53

Env. No: 37-1481 (Sicil no: 224)

İzmir(Smyrna) Halı Parçası

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi -Kastamonu

Müzeye geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:8

Boyutu(en x boy): 103cm x 101cm

Düğüm sıklığı: 17-19 x 24-25 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözü: yün, krem (doğal yün rengi), çok az yerde krem ve kahverengi renklerle büküm verilmiş 2 renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kahverengi ve çok az yerde açık kiremit kırmızı kullanılmıştır. 2 sıra, bazı yerde 3 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, az sarı, az krem, az açık yeşil, konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: Yok

Saçak boyu ve durumu: Yok

Fotoğraf tarihi: 22. 10. 2008

Fotoğraf 218: 37-1481 envanter numaralı Uşak halısı

NO:54

Env. No: 37- 1485 (sicil no: 11)

İzmir(Smyrna) Halı Parçası

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi –Kastamonu

Müzeye geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:1

Boyutu(en x boy): 133cm x150 cm

Düğüm sıklığı: 19-20 x 24-26 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözgü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kahverengi iplik kullanılmıştır. 2 sıra bazen 3 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, krem, bazı motiflerde ve konturlarda koyu kahverengi kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: Yok

Fotoğraf tarihi: 15.08.2008

Fotoğraf 219: 37-1485 envanter numaralı Uşak halısı

NO:55

Env. No: 37-1497 (sicil no: 438)

İzmir(Smyrna) Halı Parçası

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi –Kastamonu

Müzeye geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:15

Boyutu(en x boy): 130cm x 336 cm

Düğüm sıklığı:19-21 x 23-25 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözü: yün, krem (doğal yün rengi) ile krem ve kahverengi renklerle büküm verilmiş 2 renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kiremit kırmızı iplik ile aralarda kahverengi ve kırmızı iplik kullanılmıştır. Genellikle 2 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, az sarı, krem, kahverengi, konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Fotoğraf tarihi: 15.08.2008

Fotoğraf 220: 37-1497 envanter numaralı Uşak halısı

NO:56

Env. No: 37-1511 (Sicil no: 0076)

İzmir(Smyrna) Halı Parçası

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi –Kastamonu

Müzeye geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:5

Boyutu(en x boy): 107cm x 166cm

Düğüm sıklığı: 19-21 x 23-25 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözüğü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kahverengi renkli iplik kullanılmıştır. Genellikle 2 sıra çok az yerde 3 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, krem, az sarı, bazı motiflerde ve konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: 1 cm kadar, çok az bir yerde vardır

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Fotoğraf tarihi: 15. 08. 2008

Fotoğraf 221: 37-1511 envanter numaralı Uşak halısı

NO:57

Env. No: 37- 1508 (sicil no: 0338)

İzmir(Smyrna) Halı Parçası

Müze gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi –Kastamonu

Müze geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:11

Boyutu(en x boy): 69cm x 63 cm

Düğüm sıklığı: 19 x 25 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözgü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kahverengi iplik kullanılmıştır. Genellikle 2 sıra, aralarda çok az 3 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, krem, az sarı, konturlarda bazı motiflerde koyu kahverengi iplik kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: Yok

Kilim örgüsü: Yok

Saçak boyu ve durumu: Yok

Fotoğraf tarihi: 24. 10. 2008

Fotoğraf 222: 37-1508 envanter numaralı Uşak halısı

NO:58

Env. No: 37-1532 (sicil no: 0326)

İzmir(Smyrna) Halı Parçası

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi –Kastamonu

Müzeye geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:11

Boyutu(en x boy): 43cm x 118 cm

Düğüm sıklığı: 19 x 25 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözgü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik ve krem ve kahverengi renklerle büküm verilmiş 2 renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı rengi: Kahverengi ve açık kiremit kırmızı iplik birlikte kullanılmıştır. 2 - 3 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, krem, bazı motiflerde ve konturlarda kahverengi iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: Yok

Kilim örgüsü: Yok

Saçak boyu ve durumu: Yok

Fotoğraf tarihi: 24. 10. 2008

ÖZEL NOT: 37-1481, 37-1485, 37-1497, 37-1511, 34-1508, 37-1532 envanter numaralı halılar renk, motif, kompozisyon ve teknik özellikleri bakımından benzer özellikler sergilemektedir. Aynı halının parçaları olduğu düşünülmektedir.

Fotoğraf 223: 37-1532 envanter numaralı Uşak halısı

NO:59

Env. No: 37-1504 (Sicil no: 0142)

İzmir(Smyrna) Halı Parçası

Müze gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi –Kastamonu

Müze geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:6

Boyutu(enxboy): 95 cm x 172cm

Düğüm sıklığı: 19-20 x 24-25 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözgü: yün, krem (doğal yün rengi), çok az yerde krem ve kahverengi renklerle büküm verilmiş 2 renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kiremit kırmızı ve kahverengi iplik kullanılmıştır. 2 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, krem, açık yeşil, konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: Yok

Kilim örgüsü: Yok

Saçak boyu ve durumu: Yok

Fotoğraf tarihi: 22. 10. 2008

Fotoğraf 224: 37-1504 envanter numaralı Uşak halısı

NO:60

Env. No: 37-1513 (Sicil no: 0102)

İzmir(Smyrna) Halı Parçası

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi –Kastamonu

Müzeye geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:6

Boyutu(enxboy): 100cmx226cm

Düğüm sıklığı: 19-20 x 24-25(düğüm/dm²)

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözgü: yün, krem (doğal yün rengi), çok az yerde krem ve kahverengi renklerle büküm verilmiş 2 renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kiremit kırmızı iplik kullanılmıştır. 2 kat çok az yerde 3 kat atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, krem, sarı, konturlarda siyah renkli iplik kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: Yok

Fotoğraf tarihi: 21. 10. 2008

Fotoğraf 225: 37-1513 envanter numaralı Uşak halısı

NO:61

Env. No: 37-1491 (sicil no: 333)

İzmir(Smyrna) Halı Parçası

Müze gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi –Kastamonu

Müze geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:11

Boyutu(enxboy): 99cm x 103 cm

Düğüm sıklığı: 18-19 x 23-24 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik ve krem ve kahverengi renklerle büküm verilmiş 2 renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kiremit kırmızı ve kahverengi iplik birlikte kullanılmıştır. Genellikle 2, çok az yerde 3 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, krem, sarı, çok az yeşil, konturlarda siyah iplik kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: Yok

Kilim örgüsü: Yok

Saçak boyu ve durumu: Yok

Fotoğraf tarihi: 24. 10. 2008

ÖZEL NOT: 37-1504, 37-1513, 37-1491 envanter numaralı halılar renk, motif, kompozisyon ve teknik özellikleri bakımından benzer özellikler sergilemektedir. Aynı halının parçaları olduğu düşünülmektedir.

Fotoğraf 226: 37-1491 envanter numaralı Uşak halısı

NO:62

Env. No: 37- 1528 (sicil no 66)

İzmir(Smyrna) Halı Parçası

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi –Kastamonu

Müzeye geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:4

Boyutu(enxboy): 91cm x 302 cm

Düğüm sıklığı: 19-20 x 23-24 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözüğü: yün, krem (doğal yün rengi), çok az yerde krem ve kahverengi renklerle büküm verilmiş 2 renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı rengi: Açık kiremit kırmızı iplik kullanılmıştır. 2 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, krem, yeşil ve konturlarda siyah renk iplik kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: Yok

Fotoğraf tarihi: 18. 08. 2008

Fotoğraf 227: 37-1528 envanter numaralı Uşak halısı

NO:63

Env. No: 37-1529 (sicil no: 0179)

İzmir(Smyrna) Halı Parçası

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi –Kastamonu

Müzeye geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Müzelik Halılar Deposu, Depo:1, Raf no:6

Boyutu(enxboy): 94cmx305cm

Düğüm sıklığı: 17-18x24 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözgü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kiremit kırmızı iplik kullanılmıştır. 2-3 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, krem, çok az açık yeşil, konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: Yok

Fotoğraf tarihi: 07.02.2009

Fotoğraf 228: 37-1529 envanter numaralı Uşak halısı

NO:64

Env. No: 37- 1514 (sicil no 68)

İzmir(Smyrna) Halı Parçası

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi –Kastamonu

Müzeye geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:4

Boyutu(en x boy): 100cmx160cm

Düğüm sıklığı: 19-20 x 25-29 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözgü: yün, krem (yün doğal renk), bazı yerlerde 2 renk krem-kahverengi iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı rengi: kiremit kırmızı, 2 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, mavi, açık mavi, kırmızı, koyu sarı, krem, yeşil, konturlarda siyah renkli iplik kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: Yok

Kilim örgüsü: Yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Fotoğraf tarihi:18. 08. 2008

Fotoğraf 229: 37-1514 envanter numaralı Uşak halısı

NO:65

Env. No: 37-1492 (Sicil no: 146)

İzmir(Smyrna) Halı Parçası

Müze gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi –Kastamonu

Müze geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:6

Boyutu(enxboy): 91cm x 110cm

Düğüm sıklığı: 18-19 x 25-28 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözgü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı rengi: Açık kiremit kırmızı iplik kullanılmıştır. 2 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, krem, çok az açık yeşil, ve konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Fotoğraf tarihi:27. 08. 2008

Fotoğraf 230: 37-1492 envanter numaralı Uşak halısı

NO:66

Env. No: 37-1488 (Sicil no: 0096)

İzmir(Smyrna) Halı Parçası

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi –Kastamonu

Müzeye geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:6

Boyutu(enxboy): 89cm x 258cm

Düğüm sıklığı: 21x27 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözgü rengi: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı rengi: Açık kiremit kırmızı iplik kullanılmıştır. 2 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, krem, koyu sarı, konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Fotoğraf tarihi: 21. 10. 2008

Fotoğraf 231: 37-1488 envanter numaralı Uşak halısı

NO:67

Env. No: 37-1518 (Sicil no: 0115)

İzmir(Smyrna) Halı Parçası

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi –Kastamonu

Müzeye geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:6

Boyutu(enxboy): 99cmx111cm

Düğüm sıklığı: 18-19x25-26 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözüğü: yün, krem (doğal yün rengi), çok az yerde krem ve kahverengi renklerle büküm verilmiş 2 renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı rengi: Açık kiremit kırmızı iplik kullanılmıştır. 2 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, koyu sarı, çok az yerde yeşil, konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Fotoğraf tarihi: 21. 10. 2008

Fotoğraf 232: 37-1518 envanter numaralı Uşak halısı

NO:68

Env. No: 37-1516 (Sicil no: 0187)

İzmir(Smyrna) Halı Parçası

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi –Kastamonu

Müzeye geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:7

Boyutu(enxboy): 80cm x174 cm

Düğüm sıklığı: 19-21 x 26-28 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözüğü: yün, krem (doğal yün rengi), çok az yerde krem ve kahverengi renklerle büküm verilmiş 2 renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı rengi: Açık kiremit kırmızı iplik kullanılmıştır. 2 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, açık yeşil, konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Fotoğraf tarihi: 22. 10. 2008

Fotoğraf 233: 37-1516 envanter numaralı Uşak halısı

NO:69

Env. No: 37-1530 (Sicil no: 207)

İzmir(Smyrna) Halı Parçası

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi –Kastamonu

Müzeye geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:7

Boyutu(enxboy): 84cm x 354 cm

Düğüm sıklığı: 19-20x27 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözgü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı: yün, açık kiremit kırmızı kullanılmıştır. 2 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, çok az krem, konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Fotoğraf tarihi: 22. 10. 2008

Fotoğraf 234: 37-1530 envanter numaralı Uşak halısı

NO:70

Env. No: 37-1515 (sicil no: 337)

İzmir(Smyrna) Halı Parçası

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi –Kastamonu

Müzeye geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:11

Boyutu(enxboy): 88cm x 40 cm

Düğüm sıklığı:19 x 25 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözgü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı rengi: açık kiremit kırmızı iplik kullanılmıştır. Genellikle 2 sıra atkı atılmıştır.

1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, krem, sarı, çok az açık yeşil, konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Fotoğraf tarihi: 24. 10. 2008

Fotoğraf 235: 37-1515 envanter numaralı Uşak halısı

NO:71

Env. No: 37-1520 (Sicil no: 307)

İzmir(Smyrna) Halı Parçası

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi -Kastamonu

Müzeye geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:10

Boyutu(enxboy): 171cmx196cm

Düğüm sıklığı: 20x24 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözgü rengi: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı rengi: Açık kiremit kırmızı iplik kullanılmıştır. Genelde 2 sıra az yerde de 3 sıra atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, konturlarda ve motiflerde koyu kahverengi iplik kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: Yok

Kilim örgüsü: Yok

Saçak boyu ve durumu: Yok

Fotoğraf tarihi: 23. 10. 2008

Fotoğraf 236: 37-1520 envanter numaralı Uşak halısı

NO:72

Env. No: 37-1506 (Sicil no: 301)

İzmir(Smyrna) Halı Parçası

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi -Kastamonu

Müzeye geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:10

Boyutu(enxboy): 76cm x 365 cm

Düğüm sıklığı:19-20 x 25-27 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözgü rengi: yün, krem (doğal yün rengi), çok az yerde krem ve kahverengi renklerle büküm verilmiş 2 renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı rengi: Açık kiremit kırmızı ve tam kiremit kırmızı iplik kullanılmıştır. Genelde 2 sıra az yerde 3 sıra atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, kırmızı, sarı, az sarı, az açık yeşil ve konturlarda siyah iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Fotoğraf tarihi: 23. 10. 2008

Fotoğraf 237: 37-1506 envanter numaralı Uşak halısı

NO:73

Env. No: 37-1498 (Sicil no: 302)

İzmir(Smyrna) Halı Parçası

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi -Kastamonu

Müzeye geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:10

Boyutu(enxboy): 82cmx401 cm

Düğüm sıklığı: 19-20x23-25 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözgü: yün, krem (doğal yün rengi), çok az yerde krem ve kahverengi renklerle büküm verilmiş 2 renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı rengi: Açık kiremit kırmızı iplik kullanılmıştır. Genelde 2 sıra çoğu yerde de 3 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, kırmızı, az sarı, az açık yeşil ve konturlarda ve motiflerde koyu kahverengi iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Fotoğraf tarihi: 23. 10. 2008

Fotoğraf 238: 37-1498 envanter numaralı Uşak halısı

NO:74

Env. No: 37-1524 (Sicil no: 310)

İzmir(Smyrna) Halı Parçası

Müze gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi -Kastamonu

Müze geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:10

Boyutu(enxboy): 100cmx395cm

Düğüm sıklığı:18-21x23-24 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözgü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı rengi: Açık kiremit kırmızı iplik kullanılmıştır. Genelde 2 sıra az yerde de 3 sıra atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, krem, az bej, az açık yeşil, bazı konturlarda ve motiflerde koyu kahverengi bazı konturlarda siyah iplik kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: Yok

Kilim örgüsü: Yok

Saçak boyu ve durumu: Yok

Fotoğraf tarihi: 23. 10. 2008

Fotoğraf 239: 37-1524 envanter numaralı Uşak halısı

NO:75

Env. No: 37- 1501 (sicil no: 433)

İzmir(Smyrna) Halı Parçası

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi –Kastamonu

Müzeye geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:15

Boyutu(en x boy): 77cm x 140 cm

Düğüm sıklığı: 19-20 x 23-28 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözü: yün, krem (doğal yün rengi), çok az yerde krem ve kahverengi renklerle büküm verilmiş 2 renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı rengi: Açık kahverengi iplik ve aralarda çok az koyu kahverengi iplik kullanılmıştır. Genellikle 2 sıra, aralarda çok az 3 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Fotoğraf tarihi: 24. 10. 2008

Fotoğraf 240: 37-1501 envanter numaralı Uşak halısı

NO:76

Env. No: 55-1732 (sicil no 26)

İzmir(Smyrna) Halı Parçası

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Samsun Vakıflar Bölge Müdürlüğü

Müzeye geliş tarihi: 05.05.1994

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:2

Boyutu(en x boy): 132cm x 240 cm

Düğüm sıklığı:17-18 x 25-26 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözgü: yün, krem (yün doğal renk), çok az yerde krem ve kahverengi renklerle büküm verilmiş 2 renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı rengi: Açık kahverengi ve bazı yerlerde kahverengi iplik kullanılmıştır.

Genellikle 2 bazı yerlerde 3 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, açık sarı, krem, bazı desenlerde ve konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: Yok

Fotoğraf tarihi: 18. 08.2008

Fotoğraf 241: 55-1732 envanter numaralı Uşak halısı

NO:77

Env. No: 06- 1568 (sicil no 0981)

İzmir(Smyrna) Halı Parçası

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Hoca İbadullah Camii -Ankara

Müzeye geliş tarihi: 05.04.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Müzelik Halılar Deposu, Depo:1, Raf no:47

Boyutu(enxboy): 140cm x 286cm

Düğüm sıklığı: 21- 22 x 29-30 düğüm/dm²

Çözüğü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı rengi: Açık kiremit kırmızı iplik kullanılmıştır. 2 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, krem, konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Fotoğraf tarihi: 09.02.2009

Fotoğraf 242: 06-1568 envanter numaralı Uşak halısı

NO:78

Env. No: 06- 1567 (sicil no 73)

İzmir(Smyrna) Halı Parçası

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Hoca İbadullah Camii -Ankara

Müzeye geliş tarihi: 05.04.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:5

Boyutu(enxboy): 100cm x 170cm

Düğüm sıklığı: 15x16-17 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözgü: yün, krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı rengi: Açık kiremit kırmızı iplik kullanılmıştır. 2 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, krem, konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Fotoğraf tarihi: 19. 08. 2008

Fotoğraf 243: 06-1567 envanter numaralı Uşak halısı

NO:79

Env. No: 66-1464 (sicil no 27)

İzmir(Smyrna) Halı Parçası

Müzeeye gelmeden önce bulunduğu yer: Çapanoğlu Camii (Mustafa Bey Camii-
Çapanoğlu Camii, Cam-i Kebir)- Yozgat

Müzeeye geliş tarihi: 09.08.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:2

Boyutu(en x boy): 105cm x 392 cm

Düğüm sıklığı: 16-17 x 19-21 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözgü: yün, krem (yün doğal renk), çok az yerde krem ve kahverengi renklerle
büküm verilmiş 2 renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı rengi: Açık kiremit kırmızı iplik kullanılmıştır. 2 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, yeşil, sarı, krem, konturlarda koyu
kahverengi iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: 1cm kadardır.

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Fotoğraf tarihi: 18. 08. 2008

Fotoğraf 244: 66-1464 envanter numaralı Uşak halısı

NO:80

Env. No: 37-1495 (Sicil no: 255)

İzmir(Smyrna) Halı Parçası

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi -Kastamonu

Müzeye geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:8

Boyutu(enxboy): 65cm x 270 cm

Düğüm sıklığı:19-20x24-25 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözüğü: yün, krem (doğal yün rengi) iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı rengi: Açık kiremit kırmızı iplik kullanılmıştır. 2 sıra az yerde 3 sıra atılmıştır.

1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, koyu sarı, az açık yeşil, konturlarda siyah renk iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Fotoğraf tarihi: 23. 10. 2008

Fotoğraf 245: 37-1495 envanter numaralı Uşak halısı

NO:81

Env. No: 66-1466 (sicil no: 424)

İzmir(Smyrna) Halı Parçası

Müzeeye gelmeden önce bulunduğu yer: Çapanoğlu Camii (Mustafa Bey Camii-
Çapanoğlu Camii, Cam-i Kebir)- Yozgat

Müzeeye geliş tarihi: 09.08.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:10

Boyutu(enxboy): 310cm x 610 cm

Düğüm sıklığı:15-17x15-17 düğüm/dm²

Çözgü: yün, genellikle krem (doğal yün rengi) renkli iplik ve çok az yerde krem ve kahverengi renklerle büküm verilmiş 2 renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı rengi: Açık kiremit kırmızı, aralarda çok az kahverengi iplik kullanılmıştır.

Genelde 3 sıra, bazı yerlerde 4 sıra iplik atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, krem, kahverengi, turuncu, az yeşil, konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: 1,5 cm kadar çok az yerde görölmektedir.

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Fotoğraf tarihi: 24. 10. 2008

Fotoğraf 246: 66-1466 envanter numaralı Uşak halısı

NO:82

Env. No: 66- 1465 (sicil no: 435)

Uşak Halı Parçası

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Çapanoğlu Camii (Mustafa Bey Camii-
Çapanoğlu Camii, Cam-i Kebir)- Yozgat

Müzeye geliş tarihi: 09.08.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:15

Boyutu(enxboy): 172cm x 336 cm

Düğüm sıklığı:14-16 x 18-19 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözgü: yün, krem (doğal yün rengi), kahverengi iplik ile krem ve kahverengi renklerle büküm verilmiş 2 renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı rengi: Açık kiremit kırmızı iplik ve aralarda kahverengi iplik kullanılmıştır.

Genellikle 3 sıra, bazı yerlerde çok az 2 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, yumurta sarısı, az yeşil, turuncu, konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: 1 cm kadar. Çok az yerde kenar örgüsü görülmektedir.

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Fotoğraf tarihi: 27. 10. 2008

Fotoğraf 247: 66- 1465 envanter numaralı Uşak halısı

NO:83

Env. No: 66-1462 (Sicil no: 0134)

Uşak Halı Parçası

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Çapanoğlu Camii (Mustafa Bey Camii-
Çapanoğlu Camii, Cam-i Kebir)- Yozgat

Müzeye geliş tarihi: 09.08.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:6

Boyutu(enxboy): 262cmx64cm

Düğüm sıklığı: 11-15x16-17 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözgü: yün, krem (doğal yün rengi), çok az yerde krem ve kahverengi renklerle
büküm verilmiş 2 renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı rengi: Açık kiremit kırmızı ve aralarda çok az kahverengi iplik kullanılmıştır.

Genellikle 2 sıra, bazen 3 sıra ya da 5 sıra geçen atkılar atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, yumurta sarısı, krem, açık yeşil,
konturlarda siyah iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Fotoğraf tarihi: 22. 10. 2008

Fotoğraf 248: 66-1462 envanter numaralı Uşak halısı

NO:84

Env. No: 66-1447 (Sicil No: 0498)

Uşak Halısı Bordür Parçası

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Çapanoğlu Camii (Mustafa Bey Camii-
Çapanoğlu Camii, Cam-i Kebir)- Yozgat

Müzeye geliş tarihi: 09.08.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Müzelik Eserler Deposu, Depo:1, Raf no:23

Boyutu(enxboy): 104cm x 400cm

Düğüm sıklığı: 15-16x17 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözüğü: yün, krem (doğal yün rengi), çok az yerde krem ve kahverengi renklerle
büküm verilmiş 2 renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı rengi: Açık kiremit kırmızı renkli iplik kullanılmıştır. Genellikle 2, bazen 3 sıra
atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, az krem, sarı, az açık yeşil, bazı motif
ve konturlarda koyu kahverengi renkli iplik kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: 1,5 cm kadar.

Kilim örgüsü: yok.

Saçak boyu ve durumu: yok

Fotoğraf tarihi: 07.02.2009

Fotoğraf 249: 66-1447 envanter numaralı Uşak halısı

NO:85

Env. No: 66-1480 (Sicil no: 314)

Uşak Halısı Bordür Parçası

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Çapanoğlu Camii (Mustafa Bey Camii-Çapanoğlu Camii, Cam-i Kebir)- Yozgat

Müzeye geliş tarihi: 09.08.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:10

Boyutu(en x boy): kısa en 76cm x 460cm, uzun en (ekli parçayla birlikte)117cmx 460cm

Düğüm sıklığı:13-14 x 14-15 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözü: yün, genellikle krem ve kahverengi renklerle büküm verilmiş 2 renkli iplik ve çok az krem (doğal yün rengi) renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı rengi: Açık kiremit kırmızı, koyu kiremit kırmızı ve koyu kahverengi iplik atılmıştır. 3, 5, 6, 7 sıra atkı atılmıştır. Bazı yerlerde 7 sıra atkıyla kalın dolgular yapılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, sarı, krem, kahverengi, bazı konturlarda ve motiflerde koyu kahverengi, bazı konturlarda siyah iplik kullanılmıştır.2Z

Kenar örgüsü: 1 cm kadar çok az yerde görülmektedir.

Kilim örgüsü: yok. Çözü renkleriyle aynıdır.

Saçak boyu ve durumu: yok

Fotoğraf tarihi: 23. 10. 2008

Fotoğraf 250: 66-1480 envanter numaralı Uşak halısı

NO:86

Env. No: 66- 1444 (sicil no: 436)

Uşak Halısı Bordür Parçası

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Çapanoğlu Camii (Mustafa Bey Camii-
Çapanoğlu Camii, Cam-i Kebir)- Yozgat

Müzeye geliş tarihi: 09.08.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:15

Boyutu(en x boy): 94cm x 627 cm

Düğüm sıklığı:13-14 x 15 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözü: yün, krem (doğal yün rengi) iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı rengi: Açık kiremit kırmızı iplik ve aralarda çok az kahverengi iplik kullanılmıştır. Genellikle 3 sıra, bazı yerlerde 4 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, yumurta sarısı, az yeşil, turuncu, kahverengi, konturlarda siyah iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: 2 cm kadar.

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Fotoğraf tarihi: 27. 10. 2008

Fotoğraf 251: 66- 1444 envanter numaralı Uşak halısı

NO:87

Env. No: 37-1533 (Sicil no: 252)

Uşak Halısı Bordür Parçası

Müzeye gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi -Kastamonu

Müzeye geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:8

Boyutu(en x boy): 52cm x 113 cm

Düğüm sıklığı: 22 x 24 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözüğü: yün, krem (doğal yün rengi), çok az yerde krem ve kahverengi renklerle büküm verilmiş 2 renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı rengi: Açık kiremit kırmızı iplik kullanılmıştır. 2 sıra atkı atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, koyu sarı, krem, az açık yeşil, konturlarda koyu kahverengi iplik kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Fotoğraf tarihi: 23. 10. 2008

Fotoğraf 252: 37-1533 envanter numaralı Uşak halısı

NO:88

Env. No: 37-1499 (Sicil no: 267)

Uşak Halısı Bordür Parçası

Müze gelmeden önce bulunduğu yer: Nasrullah Camii ve Zaviyesi -Kastamonu

Müze geliş tarihi: 08.03.1988

Müzedeki yeri: Vakıf Eserleri Müzesi, Etütlük Halılar Deposu, Raf no:8

Boyutu(en x boy): 60cm x 96 cm

Düğüm sıklığı: 16 x 22 düğüm/dm²

Düğüm türü: Gördes Düğümü

Çözü: yün, krem (doğal yün rengi), çok az yerde krem ve kahverengi renklerle büküm verilmiş 2 renkli iplik kullanılmıştır. Z2S

Atkı rengi: Açık kiremit kırmızı ve çok az yerde kahverengi iplik kullanılmıştır. 2 sıra az yerde 3 sıra atılmıştır. 1Z

İlme: yün, lacivert, mavi, açık mavi, kırmızı, turuncu, yumurta sarısı, az açık yeşil, konturlarda koyu kahverengi renk kullanılmıştır. 2Z

Kenar örgüsü: yok

Kilim örgüsü: yok

Saçak boyu ve durumu: yok

Fotoğraf tarihi: 23. 10. 2008

Fotoğraf 253: 37-1499 envanter numaralı Uşak halısı

KAYNAKÇA

Kitaplar

ACUN, Hakkı; **Tüm Yönleriyle Çapanoğulları ve Eserleri**, Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ankara, 2005, 700 S.

AKŞİT, Zümrüt; **Türkish Carpet Arts**, Akşit Kültür Turizm Sanat Ajans Ltd. Şt., İstanbul, 1995, 96 S.

ASLANAPA, Oktay; **Türk Halı Sanatı'nın Bin Yılı**, Eren Yayıncılık ve Kitapçılık Ltd. ş. İstanbul, 1987, 235 S.

ATALAY, Besim; **Türk Halıcılığı ve Uşak Halıları**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, [y.y.], 1967, 87 S.

BALPINAR, Belkıs ve Udo Hirsch; **Carpets of the Vakıflar Museum İstanbul**, Uta Hülsey Yayınevi, Wesel, Almanya, 1988, 343 S.

BALPINAR, Belkıs ve Udo Hirsch; **Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı Müzesi Katalogu**, , Wesel, Almanya, 1989, 83 S.(Ayrı Basım)

BAYRAKTAROĞLU, Suzan ve Serpil Özçelik; **T.C. Başbakanlık Vakıflar genel Müdürlüğü Halı Müzesi ile Kilim ve Düz Dokuma Yaygılar Müzesi Katalogu**, Ankara, 2007, 221 S.

BATARI, Ferenc; **Ottomon Turkish Carpets**, The Collections of the Museum of Aplied Arts Budapest,1., Budapest- Keszthely, 1994, 216 S.

BERINSTAIN, Valerie, Susan Day, Elisabeth Floret, Clothilde Galea- Blanc, Odile Gelle, Martine Mathias, Asiyes Ziai; **Great Carpets of the World**, The Vendone Press, New York, 1996, 373 S.

- BİROL, İnci A. ve Çiçek Derman; **Türk Tezyini Sanatlarında Motifler**, Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı, İstanbul, 1995, 206 S.
- BLACK, David; **The Atlas of Rugs&Carpets**, Tiger Book International, London,1994, 255 S.
- DENİZ, Bekir; **Türk Dünyasında Halı ve Düz Dokuma Yaygıları**, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, 2000, 284 S.
- DENNY, B. Walter; **The Classical Tradition in Anotolion Carpets**, The Textile Museum, Washington, 2002, 128 S.
- DILLEY, U. Arthur; **Oriental Rugs and Carpets A Comprehensive Study**, J.B.Lippincott Company, New York, 1959, 280 S.
- DİRİK, Kazım; **Eski ve Yeni Türk Halıcılığı ve Cihan Halı Tipleri Panoraması**, Alaaddin Kırıl Basımevi, İstanbul, 1938, 145 S.
- DÖLEN, Emre; **Tekstil Tarihi**, Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1992, 608 S.
- EİLAND, L. Murry Jr.&Murray EILAND III; **Oriental Rugs A Complete Guide**, Calmann & King Ltd., ([Boston]), 1998, 368 S.
- EILAND, L. Murry; **Oriental Rugs (A New Comprehensive Guide)**, N. York Graphic Society Book, Little, Brown and Company, Boston, 1981, 294 S.
- ERDMANN, Kurt; **Der Türkische Teppich Des 15. Jahrhunderts (15. Asır Türk Halısı)**, Çeviren: Haldun Taner, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1957, 134 S.

ERGÜR, Atilla; **Tekstil Terimleri Sözlüğü**, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul, 2002, 320 S.

ERTUĞ, Ahmet; **Turkish Carpet From the 13th- 18th Centuries**, İstanbul, 1996, 235 S.

GANS, E., REUDİN; **Caucasion Carpets**, Thames&Hudson, Switzerland, 1986, 369 S.

GÜNGÖR, İ, Hulusi; **Türk Halıları Cilt:1**, Keskin Color Basımevi, İstanbul, 1984, 112 S.

GÜRSU, Nevber; **Türk Dokumacılık Sanatı-Çağlar Boyu Desenler**, Redhouse Yayınevi, İstanbul, 1988, 188 S.

HARRIS, Nathaniel; **Rugs and Carpets of the Orient**, The Hamlyn Publishing Group Limited, 1977, 96 S.

HARRİS, Jennifer, **5000 Years of Textiles**, Biritish Museum, 1993, 320 S.

HERRMANN, Eberhart; **Seltene Orrientteppiche IX**, Östreicher & Wagner, München, 1987, 228 S.

HOUSEEGO, Jenny; **Tribal Rugs**, Scorpion Publications Limited, 1978, 174 S.

IŞIKSAÇAN, Güngör, **Batı Anadolu'daki Başlıca Halı Merkezlerinde İmal Edilen Halıların Desen ve Kaliteleri Üzerine Araştırmalar**, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, No: 91, Ege Üniversitesi Matbaası, İzmir, 1964, 174 S.

İNALCIK, Halil; **Türkiye Tekstil Tarihi Üzerine Araştırmalar-1**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2008, 366 S.

İslam Sanatının 3 Başkenti: İstanbul-İsfahan- Delhi, S.Sabancı Müzesi, İstanbul, Şubat 2008, 337 S.

KUBAN, Doğan; **100 Soruda Türkiye Sanatı Tarihi**, Gerçek Yayınevi, 7.Basım, 1997, 304 S.

KURMUŞ, Orhan; **Emperyalizmin Türkiye'ye Girişi**, Bilim Yayınları, İstanbul, 1977, 295 S.

KÜÇÜKERMAN, Önder; **Batı Anadolu'daki Türk Halıcılık Geleneği İçinde İzmir Limanı ve Isparta Halı Fabrikası**, 1. Basım, İstanbul, 1990, 271 S.

KÜTÜKOĞLU, Mübahat S.; **1640 Osmanlılarda Narh Müessesesi ve 1640 Tarihli Narh Deteri**, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1983, 436 S.

KÜTÜKOĞLU, Mübahat; **Osmanlı- İngiliz İktisadi Münasebetleri 1580-1838 Cilt:1**, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları: 42, Ankara, 1974, 151 S.

MACK, E. Rosamond; **Doğu Malı Batı Sanatı (İslam Ülkeleriyle Ticaret ve İtalyan Sanatı 1300 - 1600)**, çev. Ali Özdamar, Tarih ve Coğrafya Dizisi, Kitap Yayınevi, İstanbul 2005, 396 S.

MAHİR, Banu; **Osmanlı Minyatür Sanatı**, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2004, 97 S.

NEMATİ, Parviz; **Turkish Rugs The Splendour of Antique Rugs and Tapesteries**, Antique Collectors Club Ltd., Woodbridge, 2001, 407 S.

ÖZEL, Ali; **Halıcılık-El Halısı Dokumacılığı**, Başbakanlık Basımevi, Devlet Bakanlığı Yayınları, No: 44, Ankara 1989, 71 S.

ÖZTÜRK, İsmail; **Geleneksel Türk El Sanatlarına Giriş**, Dokuz Eylül Yayınları, İzmir, 2003, 172 S.

ÖZTÜRK, İsmail; **Koruma Kültürü ve Geleneksel Tekstillerin Korunması-Onarımı**, Mor Fil Yayınları, 2007(a), 112 S.

ÖZTÜRK, İsmail; **Dokumaya Giriş**, Mor Fil Yayınları, 2007(b), 120 S.

Türk ve İslam Eserleri Müzesi Katalogu, Akbank Kültür ve Sanat Dizisi:70, Mas Matbaacılık, 2002, 383 S.

PASZTOR, Emese; **Ottomon Turkish Carpets**, Museum of Applied Arts, Budapest 2007, 176 S.

REED, Stanley; **All Color Book of Oriental Carpets and Rugs**, Octopus Books Ltd., 1972, 72 S.

SCHURMANN, Ulrich; **Les tapis d'Orient**, Hasso Ebelin Verlag, Luxembourg, 1979, 247 S.

SÖZEN, Metin; **Geleneksel Türk El Sanatları**, Hürriyet Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş. İstanbul, 1998, 225 S.

SPUHLER, Friedrich; **Oriental Carpets in the Museum of Islamic Art Berlin**, Smithsonian Institution Press, Washington, D.C. 1987, 322 S.

Tanrı'ya Adanmış Halılar- Transilvanya Kiliselerinde Anadolu Halıları 1500-1750, Sakıp Sabancı Müzesi, İstanbul, 2007, 222 S.

TURANİ, Adnan, **Sanat Terimleri Sözlüğü**, Birinci Basım, Toplum Yayınevi, Ankara, 1966, 125 S.

Turkish Handwoven Carpets, Katolog 1, T.C. Kültür Bakanlığı, DÖSİM, Ankara, 1987

Turkish Handwoven Carpets, Katolog 2, T.C. Kültür Bakanlığı, DÖSİM Ankara, 1988

Turkish Handwoven Carpets, Katolog 3, T.C. Kültür Bakanlığı, DÖSİM Ankara, 1990

Turkish Handwoven Carpets, Katolog 4, T.C. Kültür Bakanlığı, DÖSİM, Ankara, 1990

Turkish Handwoven Carpets, Katolog 5, T.C. Kültür Bakanlığı, DÖSİM, Ankara, 1995

WEARDEN, Jennifer; **Oriental Carpets and Their Structure Highlights from the V&A Collection**, V&A Publications, London, 2003, 144 S.

WYNN, Antony; **Three Camels to Smyrna**, London 2008, 288 S.

YETKİN, Şerare; **Türk Halı Sanatı**, Türkiye İŞ Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1991, 225 S.

YÜCEL, Yaşar; **Es'ar Defteri(1640 Tarihli)**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1992, 252 +153 S.

ZIPPER, Kurt ve Claudia FRITZSCHE; **Orrienteppiche Battenberg Antiquitaten- Kataloge Band: 3, Anatolische Teppiche**, Battenberg Verlag, München, 1989, 212 S.

Makaleler

ADAM, Georgina, “An Eastern Gift”, **Halı**, issue 47, Volume:2, Number: 5, October 1989, 40-43 s.

EİLAND JR, L. Murry; “Oriental Rugs in Occidental”, **Halı**, issue 109, March- April 2000, 100-107 s.

ANMAÇ Elvan, ÖZTÜRK Bahadır; “İngiliz Halıcılığının Başlangıcı ve Türk Halıcılığıyla Etkileşimi”, **Uluslararası Geleneksel Sanatlar Sempozyumu**, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, 16–18 Kasım 2006, 148-156 s.

ANMAÇ Elvan; “İngiliz Sermayesinin Batı Anadolu Halıcılığına Etkisi ve Şark Halı Kumpanyası”, **Kamu ve Özel Kuruluşlarla Orta Öğretimde, Üniversitelerde El Sanatlarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri**, 18-20 Kasım 1992, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1994, İzmir, 17 S. (Ayrı Basım)

ANMAÇ Elvan; “XIX.Yüzyıl Sonu XX.Yüzyıl Başı Batı Anadolu Ticari Halıcılığı”, **Osmanlı Cilt: 3**, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 1999, 522- 526 s.

ASLANAPA, Oktay; “17.yüzyılda Türk Halı Sanatı'nın Gelişmesi”, **Erdem Özel Sayısı 1**, Cilt: 10, sayı:28, 10/1999, 23- 26 s.

BALPINAR, A., Belkıs; “**Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı Galerisi**”, Ongun Kardeşler, Ofset Tipo Matbaası, Ankara, 1973, 27 S.

BAYRAKTAROĞLU, Suzan; “300-400 Yıllık İki Uşak Halısı”, **Türkiye İş bankası Kültür ve Sanat**, sayı:15, Yıl:4, Eylül 1992, 44- 47 s.

BAYRAKTAROĞLU, Suzan; “Harput Sare Hatun Camii Halıları”, **9. Milletlerarası Türk Sanatları Kongresi**, 23-27 Eylül, 1991, 1.cilt, Kültür Bakanlığı Yayınları, 325- 337 s.

BAYRAKTAROĞLU, Suzan; “Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı Kilim Koleksiyonu”, **Arış**, Yıl:1, sayı:3, Aralık 1997, 88-103 s.

DENİZ, Bekir; “Anadolu- Türk Halı Sanatı’nın Serüveni-1”, **Sanat Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi**, Erzurum Atatürk Üniversitesi, 10. yıl özel sayısı, 7/2005, 24-38 s.

DENİZ, Bekir; “Osmanlı Devri Anadolu-Türk Halıları” Türk Halı Sanatı-III, **Bilim Birlik Başarı Dergisi**, Yıl: 11, Sayı:42, 8-13 s.

DENİZ, Bekir; “Osmanlı Dönemi Halıları”, **Osmanlı Cilt:11**, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 1999, 381-394 s.

DURUSEL, Vedat; “Başlangıcından Bugüne Uşak Halıcılığı”, **Antika Dergisi**, sayı:11, 2/1986, 21-26 s.

EİLAND JR, L. Murry; “Oriental Rugs in Occidental”, **Hali**, issue 109, March- April 2000, 100-107 s.

FARNHAM, J. Thomas; “Bardini, Classical Carpets, and America” **Hali**, issue: 119, November- December 2001, 75-85 s.

GÖNÜL, Macide; “Eski Türk Halılarında Dokuma Tekniği ve Özellikler”, **II. Ulusal El Sanatları Sempozyumu**, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, 18-20 Kasım 1982, İzmir, 148-159 s.

GÖNÜL, Macide; “Eski Türk Halılarında Motif Çeşitleri ve Özellikleri” **Halı Semineri Özel Sayısı, Sümerbank Aylık Endüstri ve Kültür Dergisi**, Cilt:5, sayı:49-52, Ofset Basımevi, İstanbul, Temmuz- Ekim/1965, 19-27 s.

KILIÇ Pakize Nilgün SOYSAL; “Vakıflar Halı Kilim ve Düz Dokuma Yaygılar Müzesi’nde Bulunan Madalyonlu Uşak Halıları” **Antik&Dekor, Antika-Dekorasyon ve Sanat Dergisi**, Sayı:14, Yıl:1992, 92-93 s.

LINDAU, Paul; 1900’lerde İzmir, Çev: Selçuk Ünlü, **Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi**, sayı:8, 10/1985, 148-181 s.

ÖLÇER, Nazan; “13-18 yy. Türk Halıları Sergisi”, **Arış**, yıl:1, sayı:1, 3/1997, 16-23 s.

ÖZGÜR, Zehra, “Türk Halıcılığının Tarihi Gelişmesi ve Bugünkü Durumu” Halı Semineri Özel Sayısı, **Sümerbank Aylık Endüstri ve Kültür Dergisi**, Cilt:5, sayı:49-52, Ofset Basımevi, İstanbul, Temmuz- Ekim/1965, 9-15 S.

ÖZTÜRK, İsmail, ANMAÇ Elvan; “İzmir’in Batı Anadolu Halıcılığındaki Yeri”, **İzmir- Kent Kültür Dergisi**, Sayı:3, İzmir, 2001, 124-127 s.

ÖZTÜRK, İsmail, ANMAÇ Elvan; “Yabancı Sermayenin Batı Anadolu Halıcılığına Girişi Etkileri ve Günümüzdeki Uzantıları”, **Türkiye’de El Sanatları Geleneği ve Çağdaş Sanatlar İçindeki Yeri Sempozyum Bildirileri**, Ankara, 1997, 26-32 s.

ÖZTÜRK, İsmail; “Ege Bölgesi Halıcılığının Demirci ve Gördes Örneğinde Halkbilimsel Açından İncelenmesi”, **III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri**, Cilt V.den ayrı Basım, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1987, 313-325 s.

ÖZTÜRK, İsmail; “Türkiye’de Halıcılığın Kaynakları”, **Antik&Dekor-Antika, Dekorasyon ve Sanat Dergisi**, Sayı:60, Mayıs 2000, 128- 133 s.

PINNER, Robert; “Exhibitions- Event in museums and other institutions worldwide- The Oriental Carpet in Sweden”, **Halı**, İssue:101, November 1998, 100-102 s.

PINNER, Robert; “Multiple and Substrate Design in Early Anatolian & East Mediterranean Carpets”, **Halı**, November/December, Issue:42, Vol; 10, Number:6, 1988, 28-38 s.

SAMUK, Gonca; “Uşak Halılarının Dünü ve Bugünü”, **Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi**, Türk Halıları Özel Sayısı, sayı:32, Ekim 1984, 107-133 s.

SÖNMEZ, Zeki; “Batı Anadolu Türk Halıcılığının 19.yy durumu üzerine”, **Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi**, Türk Halıları Özel Sayısı, sayı:32, Ekim 1984, 95-106 s.

SURIANO, Carlo Maria; “Oak Leaves and Arabesques- Ushak Large Madallion Carpets With Pseudo- Kufic Borders”, **Halı**, issue:116, May- June 2001, 109-115 s.

The Turkish Forked – Leaf Border, **Halı**, issue:123, July-August, 2002, 61-64 s.

UPWARD; Lucy; “Power and Majesty”; **Halı**, issue:126, January- February 2003, 57S.

YETKİN, Sabri; “II. Meşrutiyet Öncesi Ege’de Şirket-i Milli Denemesi: Uşak Halı Ticarethanesi-I”, **Toplumsal Tarih Dergisi**, Sayı: 26, cilt:5, Şubat 1996, 14-19 s.

YETKİN, Sabri; “II. Meşrutiyet Öncesi Ege’de Şirket-i Milli Denemesi: Uşak Halı Ticarethanesi-II”, **Toplumsal Tarih Dergisi**, sayı: 27, cilt:5, Mart 1996, 26-31 s.

YETKİN, Şerare; “Yurdumuzdaki Müzeler ve Camilerde Bulunan Değerli Halılar”, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü, **Türk Kültürü Aylık Dergisi**, Şubat, 1963, 21- 28 s.

YURDAKUL, Ali; “Türk Dönemleri Geleneksel El Sanatlarında Motifler ve Halıcılığımızın Tarihsel Gelişimi”, **Türk Dünyası Kültür ve Sanat Sempozyumu, Süleyman Demirel Üniversitesi Bildirileri**, 07-15 Nisan 2000, 11-18 s.

İnternet Adresleri

<http://sondakika.com/haber>, <http://www.bursa-bld.gov.tr> (14 05 2009)

<http://www.vgm.gov.tr>(11.05.2009)

<http://tudorhistory.org/groups/h8family.jpg> (17.06.2009)

<http://tdkterim.gov.tr> (23.06.2009)

http://www.weblopedi.com/avrupa_tarihi/sanayi_devrimi (23.06.2009)

<http://www.eren.com.tr> (12.08.2009)

www.tumgazeteler.com (04.02.2010)

www.nationalgallery.org.uk (30.04.2010)

Kaynak Kişi

Prof. Dr. Hakkı ACUN

1950 yılında Yozgat'ta doğmuştur.

1976 yılında Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümün'de lisans yapmıştır. 1977 yılında yüksek lisans, 1983 yılında ise doktora eğitimini tamamladı. 1984'de yardımcı doçent, 1991'de doçent, 1997'de profesör olarak atandı. 1998 - 2000 de Gazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi'nde dekan yardımcılığı yaptı. Halen Gazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Sanat Tarihi Bölümü öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Fikret ÖNDER

1939 yılında Bursa'da doğmuştur.

1957 yılında Namık Kemal Lisesinden mezun olup İzmir İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesine girdi. 1959-1961 yılları arasında babası Muammer Feyzullah Önder'in yanında halıcılık üzerine çalışmalar yaptı. 1962 yılında Mensucat'ın eski sahibi Süreyya Çolak ile "Gördes Halıları" firmasını kurdu. Kısa bir süre sonra buradan ayrılarak İpekler Halı Mağazası sahibi Halil İpek ile Afyon'a bağlı Yaşmakçı köyünde halı imalat ve ticaret işiyle ilgilendi. Aynı yıllarda Uşak İplik fabrikası sahibi olan İsmail Okkuoğlu ile Isparta'da "Modern Halı" üzerine değişik imalatlar yaptı. Fikret Önder 1964 yılında İzmir'de, Renk Halı Muammer Feyzullah Önder firmasını, 1972 yılında Klasik Halı Koll. Şti.'ni kurdu. 1990 yılında Renk Halı Sanayi A.Ş. ve Klasik Halı A.Ş.'den ayrıldı. 1991 yılında İzmir'de Elsa El Sanatları Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ini kurdu. Halen Elsa A.Ş.'nin yönetim Kurulu Başkanı olarak görevine devam etmektedir.